

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΕΙΜΟ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΗΣ ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ' * ΕΤΟΣ 14
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2025 * ΤΕΥΧΟΣ 38

ISSN: 1107-0080

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

Φιλοτελικό Περιοδικό – Επίσημο Όργανο της
ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
Τήνου 11, 112 57 ΑΘΗΝΑ - Τηλ. & FAX 210 8838682
www.fea.gr / e-mail: fea@otenet.gr

ISSN: 1107-0080

Ιδιοκτήτης - Εκδότης: **ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΘΗΝΩΝ**
Συντακτική Επιτροπή περιοδικού: Ανάργυρος Γιαννακόπουλος,
Κώστας Σφήκας, Νίκος Ανδρειώτης, Κώστας Δημησιάνος
Υπεύθυνος Έκδοσης και Επιμέλεια κειμένων: Νίκος Ανδρειώτης
Υπεύθυνος Τυπογραφείου: ΝΟΤΑ all about print- Αλεξίου Κυριάκος και Σια Ε. Ε.

Το περιοδικό «ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ» έχει τιμηθεί με Επίχρυσο μετάλλιο
στη Διεθνή Έκθεση Φιλοτελικής Φιλολογίας «ITALIA 2018»,
με Μεγάλο Επίχρυσο στην Εθνική Φιλοτελική Έκθεση
«50 Χρόνια Φ.Ε. ΑΓΡΙΝΙΟΥ - 2022»,
με Μεγάλο Επίχρυσο στην «BALKANFILIA XX - 2024»

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ ΣΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΦΕΑ ΚΑΙ ΤΑ ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ

Στο εξώφυλλο: Τα κλισέ των "σφραγίδων" της Σμύρνης

Η ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ "ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ"
ΕΙΝΑΙ ΧΟΡΗΓΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΩΝ - ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ
"the Philatelists" ΤΟΥ ΣΠΗΛΙΟΥ ΒΑΝΙΚΙΩΤΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τα δράμια που έγιναν γραμμάρια, του Γιάννη Νταή	01
Συμβολή στη μελέτη της ταχυδρομικής σφραγίδας τυπου IV, του Γιάννη Περιστάνογλου	04
Οι Ταχυδρομικές σφραγίδες του Ταχυδρομικού Παραρτήματος 1 της Αθήνας, του Δημήτρη Βαρελά	17
ΝΑΟΥΣΑ «Η ηρωική πόλη», της Βέρας Παπαδάκη	23
Ένα τυχαίο γεγονός και οι σφραγίδες Σμύρνης, του Ανάργυρου Γιαννακόπουλου	28
Η Σφραγίδα ελέγχου συναλλάγματος Χανίων, τύπου «Καθιστής Αθηνάς», του Άγγελου Καμπουράκη	30
Το Πάσχα μέσα από γραμματόσημα με Βιτρώ, της Ιωάννας Σφήκα	34
Μίμης Δομάζος, ο «Στρατηγός», του Άκη Χαλβατζιδόπουλου	36
Γεωγραφία, Ιστορία & Φιλοτελισμός, του Γιάννη Δημητριάδη	39
Φιλοτελικά Νέα, επιμέλεια Νίκου Ανδρειώτη	44
Νέες Φιλοτελικές Εκδόσεις, επιμέλεια Νίκου Ανδρειώτη	48

Η ΟΜΟΡΦΙΑ ΤΗΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗΣ ΜΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Τα δράμια που έγιναν γραμμάρια

Γράφει ο Γιάννης Νταής

Από τη σύσταση του Ταχυδρομείου μας γινόταν διαχωρισμός των επιστολών και των ταχυδρομικών τελών ανάλογα με το βάρος ή και με τον αριθμό των φύλλων.

Τα πρώτα ταχυδρομικά τέλη εσωτερικού για το χρονικό διάστημα 24.9.1828 – 17.10.1829 άρχισαν με τον 1^ο κανονισμό του Πόρου (Εγκύκλιοι 6550 & 6557 της 24.9.1828). με το ψήφισμα περί συστάσεως τακτικής ταχυδρομικής συγκοινωνίας. Επαναδιατυπώθηκε στην Αίγινα με τον 2^ο Κανονισμό της Αίγινας με ημερομηνία 17.5.1829 (Εγκύκλιος 12479 της 17.5.1829 Νόμος 4386 της 18.5.1829*).

Τα ταχυδρομικά τέλη ήταν:

Επιστολές εσωτερικού σύμφωνα με τον 1ο Κανονισμό του Πόρου της 24.9.1828 άρθρο 15 (Εγκύκλιος 6550 & 6557 της 24.9.1828)

Επιστολές μονόφυλλες	5	παράδες*
Επιστολές δίφυλλες	10	παράδες*
Επιστολές μέχρι 10 δράμια	20	παράδες*
Επιστολές πάνω από 10 δράμια	40	παράδες*
Γινόταν δεκτές επιστολές μέχρι 25 δράμια.		

Δεν γίνεται μνεία για κάποιο πρόσθετο ταχυδρομικό τέλος στις επιστολές

Όλες οι επιστολές, κατά τον Κανονισμό, έφευγαν προπληρωμένες από τον καταθέτη. Τα τέλη ήταν ανεξαρτήτως αποστάσεως.

Τα ίδια τέλη ίσχυαν από το από 17.10.1829 έως την 1.1.1837.

Στο ΦΕΚ 30/23.9.1833 όπου δημοσιεύτηκε η 1^η Σύμβαση με τον Φρ. Φεράλδι τα ταχ. τέλη των επιστολών προσδιορίζονταν ανάλογα με το βάρος τους σε γραμμάρια.

Ανάλογα με τα γραμμάρια προσδιορίζονταν τα τέλη και με το ατμόπλοιο «Η Ανατολή».

Την 1.1.1837 με το Β.Δ. της 20.11.1836 (ΦΕΚ 67/22.11.1836) τα ταχ. τέλη των επιστολών άλλαξαν ριζικά. Εξαφανίζονται οι μονόφυλλες ή δίφυλλες επιστολές. Και τα ταχ. τέλη των επιστολών προσδιορίζονται ανάλογα με τα γραμμάρια και την απόσταση

Γενικά τα γραμμάρια ήταν πλέον η μόνη μονάδα βάρους η οποία προσδιόριζε τα ταχ. τέλη σε συνδυασμό με την απόσταση και στις επιστολές του εσωτερικού και στις από και προς το εξωτερικό.

Και ξαφνικά παρουσιάζονται τα δράμια! Συγκεκριμένα δημοσιεύτηκαν τα εξής:

Με το Β.Δ. της 6.11.1837 «Περί διατιμήσεως των επιτόπιων¹ γραμμάτων» 1837 - άρθρο 1 - ΦΕΚ 42/28.12.1837 με ισχύ από 1.12.1837 αναφέρει ότι οι επιστολές που διανέμονται επιτοπίως επιβαρύνονται ως εξής:

Επιστολές	έως 15 δράμια	10 λεπτά
	Από 15 έως 30 δράμια	20 λεπτά
	Από 30 έως 60 δράμια	30 λεπτά
	κ.ο.κ. 10 λεπτά ανά 30 δράμια	

Με το Β.Δ. της 14.11.1837 άρθρο 1 - ΦΕΚ 42/28.12.1837 με ισχύ από 28.12.1837 «Περί διατιμήσεως των γραμμάτων διευθυνόμενων εις κοινότητας όπου δεν υπάρχουν ταχυδρομεία», όπου καθορίζονται τα τέλη ανεξαρτήτως αποστάσεως ως εξής:

Επιστολές	έως 7,5 δράμια	10 λεπτά
	Από 7,5 έως 15 δράμια	20 λεπτά
	Από 15 έως 30 δράμια	30 λεπτά
	Από 30 έως 60 δράμια	40 λεπτά

κ.ο.κ. με προσθήκη 10 λεπτά ανά 30 δράμια

Τα δύο Β.Δ. τα οποία αναφέρονται στα δράμια έμειναν σε ισχύ μέχρι την 1.10.1861. Στην ουσία ποτέ δεν καταργήθηκαν. Απλά ο νέος Νόμος «Περί γραμματοσήμων» τα αγνόησε!

Το ευτράπελο είναι ότι όλοι τα αγνόησαν. Ποτέ καμιά εγκύκλιος ή Διαταγή της υπηρεσίας ή Β.Δ. τα μετέτρεψε σε γραμμάρια!

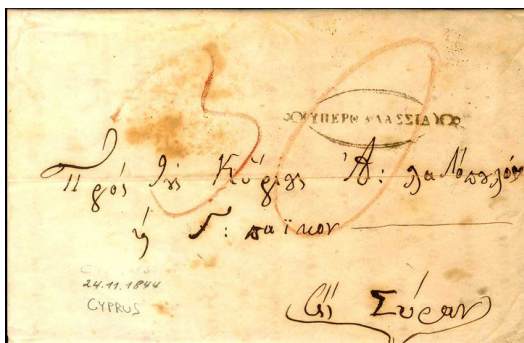
Επισήμως ίσχυαν τα δράμια! Όλοι τα αγνόησαν και μετρούσαν σε γραμμάρια!

Οι ταχυδρομικοί οδηγοί του 1847 και του 1848 ως προς τη διαβάθμιση των βαρών μιλούν σαφώς για γραμμάρια.

Η δε διαβάθμιση των βαρών δίνεται ως εξής:

Επιστολές	έως 7,5 γρ	10 λεπτά
	Από 7,5 έως 15 γρ.	20 λεπτά
	Από 15 έως 30 γρ.	30 λεπτά

κ.ο.κ. 10 λεπτά ανά 15 γρ.

Ολόκληρη επιστολή γραμμένη «Κύπρος την 24 Νοεμβρίου 1844» προς τη Σύρο.

Οβάλ σφραγίδα «ΥΠΕΡΘΑΛΑΣΣΙΑ»

Κατά την άφιξη, ακύρωση με «ΣΥΡΑ*20.ΔΕΚΕΜ.1844».

Προσέξτε το σήμα «30» (λεπτά), που θα πληρωθεί κατά την άφιξη.

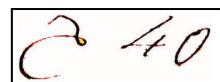
¹ Με το Β. Δ. της 26.6.1836 άρθρο 2- ΦΕΚ 31/2.7.1836 από 1.7.1836 επιτόπιες επιστολές είναι οι επιστολές που έφτασαν από τη θάλασσα ή τη ξηρά από μέρη του εσωτερικού ή του εξωτερικού με τα οποία δεν υπάρχει επικοινωνία. Θεωρούνται ότι γράφτηκαν στο τόπο αποβίβασμού.

Επιστολή 3^{ου} βάρους² η οποία έφτασε με κάποιο τρόπο από την Κύπρο (εξου το «ΥΠΕΡΘΑΛΑΣΣΙΑ») και παρεδόθη στο ταχυδρομείου Σύρου προς παράδοση. Χαρακτηρίστηκε **επιτόπια επιστολή**.

Σύμφωνα με το Β.Δ. της 6.11.1837 (ΦΕΚ 28.12,1837) οι επιτόπιες επιστολές από 30 έως 60 δράμια έχουν ταχ. τέλος 30 λεπτά.

Προπληρωμένος πλίκος από την Αμαλιάδα της 12.10.1843 προς την Αθήνα. Επί του φακέλου διακρίνονται, η σφραγίδα αποστολής τύπου κουμπί ΑΜΑΛΙΑΣ και όπισθεν, η σφραγίδα αφίξεως ΑΘΗΝΑΙ 15.10.1843 και η χ/φη σημείωση «λ 40»

Το ταχυδρομικό κόστος αναλύεται ως εξής:

Με το Β.Δ. της 20.11.1836 το ταχυδρομικό τέλος επιστολής προσδιορίζεται από την απόσταση και το βάρος. Προς το σκοπό αυτό αναρτήθηκαν πίνακες οι οποίοι προσδιόριζαν τα ταχυδρομικά τέλη. Στο ΦΕΚ 67/22.11.1836 δόθηκαν τα ταχυδρομικά τέλη από την Αθήνα προς τα υπάρχοντα ταχ. γραφεία. Ο πίνακας δεν αναφέρει το ταχ. γραφείο Αμαλιάδας. Ούτε ο μετέπειτα πίνακας του 1847. Παρόλα αυτά υπάρχει ταχ. γραφείο όπως αποδεικνύεται από τον παρόντα φάκελο. Κατά τον Ραφτόπουλο υπάρχουν δύο επιστολές (σελ. 83) από τον Οκτώβριο του 1843. Πιθανόν η μία εξ αυτών να είναι η παρούσα!

Προς αντιμετώπιση του ταχ. τέλους Θα εφαρμοστή το Β.Δ. της 14.11.1837 ΦΕΚ 42/28.12.1837 από 1.12.1837 οι προς διανομή επιστολές σε κοινότητες όπου δεν υπάρχουν ταχυδρομεία αλλά υπάρχουν στην έδρα της αυτής περιφέρειας-επαρχίας. Τότε οι επιστολές επιβαρύνονται σαν να προορίζονται στην έδρα της επαρχίας της κοινότητας. Εν προκειμένω της τότε πρωτεύουσας της επαρχίας Γαστούνης. Το ταχ. τέλος είναι Αθήναι - Γαστούνη σύμφωνα με τους πίνακες 40 λεπτά

Συλλογή Γ. Σωτηρόπουλος

² Δεν είναι γνωστό αν το βάρος της επιστολής ήταν από 30 έως 60 δράμια ή από 15 έως 30 γρ.

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗΣ ΣΦΡΑΓΙΔΑΣ ΤΥΠΟΥ IV

Γράφει ο Γιάννης Περιστάνογλου
Μέλος της ΦΕΑ

I. Η καθιέρωση της σφραγίδας τύπου IV

Το τέλος του 1881 ήταν εν μέρει τέλος εποχής για τις σφραγίδες τύπου II. Γιατί εξακολούθησαν μεν να χρησιμοποιούνται για αρκετά ακόμη χρόνια στα παλιά ταχυδρομικά γραφεία, αλλά από ένα χρονικό σημείο και μετά, τα νεοϊδρυόμενα ταχυδρομικά γραφεία άρχισαν να εφοδιάζονται με νέου τύπου σφραγίδες με τις οποίες εγκαινίαζαν τη λειτουργία τους: τις τύπου IV. Με ορισμένες εξαιρέσεις οι οποίες εξετάζονται κεφάλαιο IV.

Η κατάταξη των ακυρωτικών ταχυδρομικών σφραγίδων σε επτά τύπους προσδιοριζόμενους με λατινικούς αριθμούς I ως VII, οφείλεται ως γνωστόν, στον Γάλλο φιλοτελιστή Lavenir και χρονολογείται από το 1916.¹ Στηριζόμενος στο ερευνητικό έργο του Lavenir, σαράντα ένα χρόνια αργότερα ο Δ. Σαμαράς ασχολήθηκε ειδικά και σε βάθος με τη σφραγίδα τύπου IV και δημοσίευσε τη μελέτη του στο περιοδικό Φιλοτέλεια.² Ένα χρόνο μετά, κυκλοφόρησε και ο κατάλογος του Ι. Κούτση με τους έξη πρώτους κατά Lavenir τύπους ταχυδρομικών σφραγίδων της περιόδου 1861-1900 μεταξύ των οποίων και ο τύπος IV.³

Σαμαράς και Κούτσης ήταν από τους επιφανέστερους μελετητές των ελληνικών ταχυδρομικών σφραγίδων του 19^{ου} αιώνα. Και το άρθρο αυτό σκοπό έχει τη συμπλήρωση του έργου τους για τη σφραγίδα τύπου IV παρουσιάζοντας ορισμένα νέα στοιχεία, όπως το πώς εξηγείται η ιδιαιτερότητα της σφραγίδας τύπου IV του ταχυδρομικού γραφείου Αθηνών, η χρονική περίοδος εντός της οποίας τα νεοϊδρυόμενα ταχυδρομικά γραφεία εφοδιάζονταν με σφραγίδες τύπου IV με τις οποίες εγκαινίαζαν τη λειτουργία τους, ποια ήταν αυτά τα ταχυδρομικά γραφεία και ποιες οι τυχόν εξαιρέσεις.

II. Η ιδιαιτερότητα της σφραγίδας τύπου IV του ταχυδρομικού γραφείου Αθηνών

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των σφραγίδων τύπου IV είναι ότι σε αντίθεση με τις σφραγίδες τύπου II, δεν έχουν χαραγμένο τον αριθμό ταυτότητας του οικείου ταχυδρομικού

¹ A. Lavenir, "Étude sur les oblitérations Grecques", Amiens 1916

² Δ. Σαμαράς, «Αι πρώται σφραγίδες των ελληνικών ταχυδρομείων - Η γοτθική σφραγίς», Φιλοτέλεια τχ. 345/1957 σ. 66-71, τχ. 346/1957 σ. 102, τχ. 347/1958 σ. 11, τχ. 349/1958 σ. 50, τχ. 358/1959 σ.133

³ Ι. Χ. Κούτση, *Τα ελληνικά ταχυδρομικά γραφεία και αι σφραγίδες των από 1861 έως 1900*, Αθήναι 1959

γραφείου.⁴ Εξαίρεση μοναδική αποτελεί η σφραγίδα τύπου IV του ταχυδρομικού γραφείου Αθηνών η οποία στο κέντρο του κάτω τόξου, μεταξύ των δύο κύκλων, φέρει τον αριθμό 1 του ταχυδρομικού γραφείου, όπως ακριβώς και οι σφραγίδες τύπου II (εικ. 1). Αυτήν την ιδιαιτερότητα της σφραγίδας επεσήμαναν και ο Σαμαράς και ο Κούτσης, αλλά όχι και το που οφείλεται. Κατά τη γνώμη μου, πρόκειται για δοκιμαστική χάραξη της σφραγίδας τύπου IV που σχεδιάστηκε και εκτελέστηκε στις αρχές του 1882, πριν να οριστικοποιηθεί η μορφή της και αρχίσει να δίνεται στα νεοϊδρυόμενα ταχυδρομικά γραφεία. Η Γενική Διεύθυνσις των Ταχυδρομείων (ΓΔΤ) ενέκρινε το δείγμα ως προς το σχήμα και τα χαρακτηριστικά των τυπογραφικών στοιχείων της σφραγίδας, αλλά θεώρησε περιττή την προσθήκη του αριθμού ταυτότητας του ταχυδρομικού γραφείου. Γι' αυτό και οι νέες σφραγίδες που προορίζονταν για τα νεοϊδρυόμενα ταχυδρομικά γραφεία χαράχτηκαν χωρίς αριθμούς. Η σφραγίδα τύπου του IV ταχυδρομείου Αθηνών που είχε κατασκευαστεί δοκιμαστικά κρατήθηκε για μελλοντική χρήση.

Εικόνα 1

Σφραγίδα τύπου IV του ταχυδρομικού γραφείου Αθηνών

III. Ταχυδρομικά γραφεία που εγκαινίασαν τη λειτουργία τους με σφραγίδες τύπου IV.

Πρόκειται για πενήντα οκτώ ταχυδρομικά γραφεία τα οποία είναι καταχωρημένα στον πίνακα που ακολουθεί κατά τη σειρά που ιδρύθηκαν, τα οποία, όπως έδειξε η έρευνα και η μελέτη διαταγμάτων, εγκυκλίων της ΓΔΤ και μεγάλου αριθμού σφραγίδων, ιδρύθηκαν από 19.11.1881 ως 31.12.1881 (και άρχισαν να λειτουργούν το 1882) και από 1.1.1882 ως 15.12.1886. Κανένα δεν χρησιμοποίησε σφραγίδες τύπου II, σε πολλά, όμως, εξ αυτών δόθηκαν κατά την περίοδο της λειτουργίας τους και σφραγίδες τύπου III. Οι σημειωμένες με πλάγιους αριθμούς ή πλάγια γράμματα ημερομηνίες ή χρονολογίες ίδρυσης, κατάργησης, επανίδρυσης και έναρξης λειτουργίας τους ανακοινώνονται πρώτη φορά, ενώ οι συνοδευόμενες με* έχουν ανακοινωθεί από τον Κούτση.⁵

⁴ Η χορήγηση αριθμού ταυτότητας στα νεοϊδρυόμενα ταχυδρομικά γραφεία και η χάραξη του στις ακυρωτικές σφραγίδες τους που ίσχυε από το 1857, καταργήθηκε μετά την ίδρυση του ταχυδρομικού γραφείου Βουργαρελίου στις 25.11.1881 στο οποίο δόθηκε ο αριθμός 193. Επανάλθε το 1888 με τον αριθμό 194, όταν τέθηκαν σε κυκλοφορία οι σφραγίδες τύπου III.

⁵ Ι. Χ. Κούτση, ο.π.

ΕΔΡΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΙΔΡΥΣΗΣ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗΣ ΕΠΑΝΙΔΡΥΣΗΣ- ΑΡ. ΦΕΚ- ΑΡ. ΕΓΚΥΚΛΙΟΥ ΓΔΤ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΑΧ. ΕΠΙΣΤΑΤΗ- ΑΡ. ΦΕΚ- ΑΡ. ΕΓΚΥΚΛΙΟΥ ΓΔΤ	ΕΝΑΡΞΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ- ΔΗΛΩΣΗ ΓΔΤ- ΑΡ. ΦΕΚ
ΑΓΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ	Ιδρύθηκε 19.11.1881* ΦΕΚ αρ. 120/1881 Εγκ. αρ. 44/17.9.1882		1.10.1882* – Δήλωση ΓΔΤ 30.9.1882 – ΦΕΚ αρ. 693-700/1882
ΑΡΓΑΛΑΣΤΗ	Ιδρύθηκε 14.12.1881 ΦΕΚ αρ. 131/1881	9.2.1882 ⁶ ΦΕΚ αρ. 30/1882	Μετά το διορισμό ταχ. επιστάτη
ΒΕΡΒΙΤΣΑ	Πιθανότατα εντός του Δεκεμβρίου 1881 ⁷	5.1.1882 ⁸ ΦΕΚ αρ. 25/1882	Μετά το διορισμό ταχ. επιστάτη
ΛΕΒΕΤΣΟΒΑ	Πιθανότατα εντός του Δεκεμβρίου 1881	11.12.1881 ΦΕΚ αρ. 131/1881	Μετά το διορισμό ταχ. επιστάτη
ΒΑΡΥΜΠΟΠΗ	Ιδρύθηκε 5.2.1882* ΦΕΚ αρ. 23/1882 Εγκ. αρ. 44/17.9.1882		1.10.1882* – Δήλωση ΓΔΤ 30.9.1882 – ΦΕΚ αρ. 693-700/1882
ΚΑΡΔΑΜΥΛΗ	Ιδρύθηκε 13.2.1882* ΦΕΚ αρ. 23/1882 Εγκ. αρ. 44/17.9.1882		1.10.1882* – Δήλωση ΓΔΤ 30.9.1882 – ΦΕΚ αρ. 693 700/1882
ΑΡΑΧΩΒΑ	Ιδρύθηκε 25.2.1882 ΦΕΚ αρ. 15/1882 Εγκ. αρ. 44/17.9.1882		1.10.1882* – Δήλωση ΓΔΤ 30.9.1882 – ΦΕΚ αρ. 693-700/1882
ΔΑΔΙΟΝ	Ιδρύθηκε 25.2.1882* ΦΕΚ αρ. 15/1882 Εγκ. αρ. 44/17.9.1882		1.10.1882* – Δήλωση ΓΔΤ 30.9.1882 - ΦΕΚ αρ. 693-700/1882
ΖΟΥΡΤΣΑ	Ιδρύθηκε 25.2.1882* ΦΕΚ αρ. 15/1882 Εγκ. αρ. 44/17.9.1882		1.10.1882* – Δήλωση ΓΔΤ 30.9.1882 – ΦΕΚ αρ. 693-700/1882
ΠΛΑΤΑΝΟΣ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ	Ιδρύθηκε 25.2.1882 ΦΕΚ αρ. 15/1882 Εγκ. αρ. 44/17.9.1882		1.10.1882* – Δήλωση ΓΔΤ 30.9.1882 – ΦΕΚ αρ. 693-700/1882
ΑΓΝΑΝΤΑ	Ιδρύθηκε 16.4.1882* Εγκ. αρ. 11/23.4.1882		
ΓΚΕΡΛΗ	Ιδρύθηκε 14.5.1882* ΦΕΚ αρ. 50/1882 Εγκ. αρ. 18/2.6.1882	26.5.1882 ΦΕΚ αρ. 89/1882	Πιθανόν τον Ιούνιο του 1882 ⁹
ΠΑΛΑΜΑΣ	Ιδρύθηκε 14.5.1882* ΦΕΚ αρ. 50/1882 Εγκ. αρ. 43/18.9.1882		1.10.1882* – Δήλωση ΓΔΤ 30.9.1882 – ΦΕΚ αρ. 693-700/1882
ΝΕΥΡΟΥΠΟΛΙΣ	Ιδρύθηκε 14.5.1882* ΦΕΚ αρ. 50/1882 Εγκ. αρ. 43/18.9.1882		1.10.1882* – Δήλωση ΓΔΤ 30.9.1882 – ΦΕΚ αρ. 693-700/1882
ΣΟΦΑΔΕΣ	Ιδρύθηκε 14.5.1882* ΦΕΚ αρ. 50/1882 Εγκ. αρ. 43/18.9.1882		1.10.1882* – Δήλωση ΓΔΤ 30.9.1882 – ΦΕΚ αρ. 693-700/1882

⁶ Αντικατέστησε τον αρχικός διορισθέντα με το διάταγμα της 17.12.1881 (ΦΕΚ αρ. 131/1881) ταχυδρομικό επιστάτη, ο οποίος απολύθηκε επειδή δεν μετέβη στη θέση του.

⁷ Βρέθηκε διάταγμα ίδρυσης του στις 7.6.1900 (ΦΕΚ αρ. 150/1900) άρα είχε προηγουμένως καταργηθεί προσωρινά.

⁸ Αντικατέστησε τον αρχικός διορισθέντα με το διάταγμα της 11.12.1881 (ΦΕΚ αρ. 131/1881) ταχυδρομικό επιστάτη ο οποίος δεν αποδέχτηκε το διορισμό του.

⁹ Στον προϋπολογισμό εξόδων της ταχυδρομικής υπηρεσίας του έτους 1882 εγγράφονται για τα ταχυδρομικά γραφεία Γκερλή και Μπαμπά μισθοί ταχυδρομικών επιστατών, γραφικά έξοδα και ενοίκια γραφείων επτά μηνών, δηλαδή για την περίοδο από τον Ιούνιο ως τον Δεκέμβριο 1882

ΜΠΑΜΠΑ	Ιδρύθηκε 14.5.1882* ΦΕΚ αρ. 50/1882 Εγκ. αρ. 18/2.6.1882	26.5.1882-ΦΕΚ αρ. 89/1882	<i>Πιθανόν τον Ιούνιο του 1882</i>
ΚΗΦΙΣΙΑ	Ιδρύθηκε 9.6.1882 ΦΕΚ αρ. 89/1882 Καταργήθηκε 15.9.1884 ΦΕΚ αρ. 381/1884 Επανιδρύθηκε 16.5.1885* ΦΕΚ αρ. 48/1885 Εγκ. αρ. 30/21.6.1885	9.6.1882-ΦΕΚ αρ. 89/1882 16.5.1885-ΦΕΚ αρ. 48/1885 Εγκ. αρ. 30/21.6.1885	
ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΟΝ	Ιδρύθηκε 3.7.1882* Εγκ. αρ 44/17.9.1882		1.10.1882*– Δήλωση ΓΔΤ 30.9.1882 - ΦΕΚ αρ. 693-700/1882
ΑΧΑΪΑ	Ιδρύθηκε 31.7.1882* Εγκ. αρ 44/17.9.1882		1.10.1882*– Δήλωση ΓΔΤ 30.9.1882 - ΦΕΚ αρ. 693-700/1882
ΧΙΛΙΟΜΟΔΙΟΝ	Ιδρύθηκε 31.7.1882* Εγκ. αρ 44/17.9.1882		<i>Μετά την 1.10.1882¹⁰</i>
ΔΟΛΙΑΝΑ	Ιδρύθηκε 31.7.1882* Εγκ. αρ 44/17.9.1882 Καταργήθηκε 30.5.1884* ΦΕΚ αρ. 230/1884 Επανιδρύθηκε 12.10.1899* ΦΕΚ αρ. 225/1899		1.10.1882– Δήλωση ΓΔΤ 30.9.1882 – ΦΕΚ αρ. 693- 700/1882
ΚΡΙΕΚΟΥΚΙΟΝ¹¹	Ιδρύθηκε 31.7.1882* Εγκ. αρ 44/17.9.1882		<i>Μετά την 1.10.1882</i>
ΑΕΤΟΣ	Ιδρύθηκε 31.7.1882* Εγκ. αρ 44/17.9.1882		1.10.1882*– Δήλωση ΓΔΤ 30.9.1882 – ΦΕΚ αρ. 693- 700/1882
ΜΑΖΕΪΚΑ	Ιδρύθηκε 31.7.1882* Εγκ. αρ 44/17.9.1882		1.10.1882*– Δήλωση ΓΔΤ 30.9.1882 – ΦΕΚ αρ. 693-700/1882
ΒΡΑΓΚΑΝΑ	Ιδρύθηκε 31.7.1882 Εγκ. αρ. 43/18.9.1882 Καταργήθηκε 10.10.1883 (ΦΕΚ αρ. 430/1883)		1.10.1882– Δήλωση ΓΔΤ 30.9.1882 – ΦΕΚ αρ. 693- 700/1882
ΡΑΨΑΝΗ	Ιδρύθηκε 31.7.1882* Εγκ. αρ. 43/18.9.1882		1.10.1882*– Δήλωση ΓΔΤ 30.9.1882 – ΦΕΚ αρ. 693- 700/1882
ΜΕΡΙΤΣΑ	Ιδρύθηκε 31.7.1882* Εγκ. αρ. 43/18.9.1882		1.10.1882*– Δήλωση ΓΔΤ 30.9.1882 – ΦΕΚ αρ. 693- 700/1882

¹⁰ Με την υπ' αρ. 44/17.9.1882 Εγκύκλιο της, η ΓΔΤ ανακοίνωσε προς τα ταχυδρομικά γραφεία της χώρας την ίδρυση δεκατεσσάρων ταχυδρομικών γραφείων και την έναρξη λειτουργίας την 1.10.1882 δώδεκα εξ αυτών. Παρέλειψε τα ταχυδρομικά γραφεία Χιλιομοδίου και Κριεκουκίου για τα οποία όρισε ότι για την έναρξη λειτουργίας τους θα δοθούν νεώτερες οδηγίες.

¹¹ Πρωτεύουσα του δήμου Ερυθρών, της επαρχίας Μεγαρίδος.

ΤΣΑΓΚΑΡΑΔΑ	Ιδρύθηκε 31.7.1882* Εγκ. αρ. 43/18.9.1882 Καταργήθηκε 31.1.1886* ΦΕΚ αρ. 35/1886 Επανιδρύθηκε 1886- 1887 ¹²		1.10.1882* – Δήλωση ΓΔΤ 30.9.1882 – ΦΕΚ αρ. 693- 700/1882
ΤΡΙΚΕΡΙ	Ιδρύθηκε 31.7.1882* Εγκ. αρ. 43/18.9.1882		1.10.1882* – Δήλωση ΓΔΤ 30.9.1882 – ΦΕΚ αρ. 693- 700/1882
ΑΙΔΗΨΟΣ	Ιδρύθηκε 10.8.1882* Εγκ. αρ. 15/20.3.1883		10.11.1882* Εγκ. αρ. 15/20.3.1883
ΒΙΤΡΙΝΙΤΣΑ	Ιδρ. 24.9.1882* ΦΕΚ αρ. 127/1882	24.9.1882 ΦΕΚ αρ. 127/1882	
ΛΕΠΕΝΟΥ		6.10.1882 ¹³ ΦΕΚ αρ. 131/1882	
ΜΑΝΤΟΥΔΙΟΝ	Ιδρύθηκε 11.10.1882 ΦΕΚ αρ. 136/1882		1.2.1885 Εγκ. αρ. 11/26.2.1885
ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙΟΝ	Ιδρύθηκε 11.10.1882 ΦΕΚ αρ. 136/1882		
ΟΙΑ	Ιδρύθηκε 11.10.1882* ΦΕΚ αρ. 136/1882		5.7.1884 Εγκ. αρ. 37/7.8.1884
ΧΡΥΣΣΟΝ	Ιδρύθηκε 11.10.1882* ΦΕΚ αρ. 136/1882	12.11.1882- ΦΕΚ αρ. 169/1882	
ΜΑΚΡΥΝΙΤΣΑ	Ιδρύθηκε 11.10.1882 ΦΕΚ αρ. 136/1882		
ΛΕΒΙΔΙΟΝ	Ιδρύθηκε 22.11.1882 ¹⁴ ΦΕΚ αρ. 177/1882		1.9.1883* Εγκ. αρ. 41/27.7.1883
ΠΥΡΓΟΣ ΠΑΝΟΡΜΟΥ	Ιδρύθηκε 22.11.1882 ΦΕΚ αρ. 177/1882	7.5.1886 Εγκ. αρ.22/30.5.1886	7.5.1886- Εγκ. αρ. 22/30.5.1886
ΣΧΟΡΕΤΣΑΙΝΑ	Ιδρύθηκε 2.12.1882 ΦΕΚ αρ.188/1882 Καταργήθηκε 15.9.1884 ΦΕΚ αρ. 381/1884 Επανιδρύθηκε 4.6.1896 ΦΕΚ αρ. 57/ 1896		
ΚΡΙΚΕΛΛΟΝ	Ιδρύθηκε 30.5.1884* ΦΕΚ αρ. 230/1884		1.2.1885*-Εγκ. αρ. 11/26.2.1885
ΧΑΤΖΗ	Ιδρύθηκε 30.5.1884* ΦΕΚ αρ. 230/1884	31.8.1884- ΦΕΚ αρ. 353/1884	1.1.1885*-Εγκ. αρ. 11/26.2.1885
ΑΓΙΟΣ ΒΛΑΣΙΟΣ	Ιδρύθηκε 30.5.1884* ΦΕΚ αρ. 230/1884		1.2.1885*-Εγκ. αρ. 11/26.2.1885
ΛΕΟΝΤΑΡΙΟΝ	Ιδρύθηκε 30.5.1884* ΦΕΚ αρ. 230/1884	5.1.1885- ΦΕΚ αρ. 2/1885	20.1.1885*-Εγκ. αρ. 11/26.2.1885
ΚΑΛΑΜΑΚΙΟΝ	Ιδρύθηκε 15.9.1884* ΦΕΚ αρ. 381/1884 Καταργήθηκε 19.4.1888* ΦΕΚ αρ. 113/1888	10.10.1884- ΦΕΚ αρ. 414/1884	5.11.1884*-Εγκ. αρ. 61/31.10.1884

¹² Στις 14.10.1887 ιδρύθηκε στην Τσαγκαράδα τηλεγραφείο γ' τάξεως στο οποίο συγχωνεύτηκε το ταχυδρομικό γραφείο που ήδη λειτουργούσε εκεί (ΦΕΚ αρ. 284/1887). Επομένως, το ταχυδρομικό γραφείο Τσαγκαράδων που καταργήθηκε στις 31.1.1886 επανασυστήθηκε πριν από τις 14.10.1887. Διάταγμα, ή εγκύκλιος επανασύστασής του δεν βρέθηκαν.

¹³ Σε αντικατάσταση αποβιώσαντος.

¹⁴ Αντιθέτως, κατά την υπ' αρ. 41/27.7.1883 εγκύκλιο της ΓΔΤ το ιδρυτικό διάταγμα έχει ημερομηνία 11.10.1882.

ΜΕΘΑΝΑ	Ιδρύθηκε 27.5.1885* ΦΕΚ αρ. 52/1885 Εγκ. αρ. 29/21.6.1885	27.5.1885- ΦΕΚ αρ. 52/1885 Εγκ. αρ. 29/21.6.1885	
ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΝ	Ιδρύθηκε 16.5.1885* ΦΕΚ αρ. 48/1885 Εγκ. αρ. 30/21.6.1885	16.5.1885-ΦΕΚ αρ. 48/1885 Εγκ. αρ. 30/21.6.1885	
ΠΟΤΑΜΟΣ	Ιδρ. 12.6.1885* ΦΕΚ αρ. 61/1885	24.6.1885-ΦΕΚ αρ. 66/1885	1.9.1885-Εγκ. αρ. 50/14.8.1885
ΣΟΥΛΕ	Ιδρύθηκε 20.1.1886 ΦΕΚ αρ. 18/1886	20.1.1886 ΦΕΚ αρ. 18/1886	15.3.1886 Εγκ. αρ.22/30.5.1886
ΚΑΛΗΜΕΡΙΑΝΟΙ	Ιδρύθηκε 13.2.1886* ΦΕΚ αρ. 43/1886		
ΚΕΡΑΤΕΑ	Ιδρύθηκε 21.2.1886* ΦΕΚ αρ. 50/1886	21.2.1886 ΦΕΚ αρ. 50/1886	
ΑΝΔΡΑΒΙΔΑ	Ιδρύθηκε 5.4.1886* ¹⁵ ΦΕΚ αρ. 85/1886	5.4.1886 ΦΕΚ αρ. 85/1886	
ΝΕΟΝ ΦΑΛΗΡΟΝ	Ιδρύθηκε 28.7.1886* ΦΕΚ αρ. 204/1886	28.7.1886- ΦΕΚ αρ. 204/1886	
ΛΟΓΚΑ	Ιδρύθηκε 19.10.1886* ΦΕΚ αρ. 290/1886 Εγκ. αρ. 66/17.11.1866	Εγκ. αρ. 66/17.11.1866	1.12.1866- Εγκ. αρ. 66/17.11.1866
ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΝ	Ιδρύθηκε 15.12.1886 ΦΕΚ αρ. 347/1886		
ΚΟΡΩΠΙ	Ιδρύθηκε 15.12.1886* ΦΕΚ αρ. 347/1886		
ΛΙΟΠΕΣΙ	Ιδρύθηκε 15.12.1886* ΦΕΚ αρ. 347/1886		
ΚΑΛΥΒΙΑ¹⁶	Ιδρύθηκε 15.12.1886 ΦΕΚ αρ. 347/1886		

Των εξής ταχυδρομικών γραφείων του πίνακα τα οποία, κατά τη δήλωση της ΓΔΤ της 30.9.1882 άρχισαν μαζί με άλλα να λειτουργούν την 1.10.1882, οι τύπου IV σφραγίδες τους είναι ακόμη άγνωστες:

ΠΛΑΤΑΝΟΥ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑ

Σύμφωνα με την υπ' αρ. 44/17.9.1882 εγκύκλιο της ΓΔΤ, συνδέθηκε με το ταχυδρομείο Ναυπάκτου για την ανταλλαγή φακέλων μία φορά την εβδομάδα με αναχώρηση του ταχυδρόμου από τη Ναύπακτο το πρωί κάθε Σαββάτου.

Οι προϋπολογισμοί εξόδων της ταχυδρομικής υπηρεσίας καλύπτουν, του μεν έτους 1882 γραφικά και ενοίκιο γραφείου εννέα μηνών (προφανώς από 25 Φεβρουαρίου 1882 που ιδρύθηκε το ταχυδρομικό γραφείο ως το τέλος του έτους) των δε ετών 1885 και 1886 μισθοδοσία ταχυδρομικού επιστάτη. Οι δημοσιευμένοι στα ΦΕΚ προϋπολογισμοί των ετών 1883 και 1884 δεν περιλαμβάνουν πίνακες των ταχυδρομικών γραφείων των οποίων καλύπτουν τα έξοδα.

ΠΑΛΑΜΑ ΚΑΙ ΣΟΦΑΔΩΝ

Σύμφωνα με την υπ' αρ. 43/18.9.1882 εγκύκλιο της ΓΔΤ, καθένα από τα δύο αυτά τα-

¹⁵ Πρόκειται για επανίδρυση του ταχυδρομικού γραφείου που είχε αρχικώς ιδρυθεί με διάταγμα της 30.1.1882*. Στις 13.2.1882 διορίστηκε ο ταχυδρομικός επιστάτης του, πλην όμως το ταχυδρομικό γραφείο έκλεισε με διάταγμα της 31.7.1882 χωρίς να έχει κάνει έναρξη εργασιών, επειδή η ύπαρξή του δεν κρίθηκε αναγκαία (υπ' αρ. 38/8.9.1882 Εγκύκλιος της ΓΔΤ).

¹⁶ Πρόκειται για τα Καλύβια του δήμου Λαυρίου, Αττικής

χυδρομικά γραφεία συνδέθηκε απ' ευθείας με το ταχυδρομείο Καρδίτσας για την ανταλλαγή φακέλων τρεις φορές την εβδομάδα. Υπήρχαν δύο γραμμές που ξεκινούσαν από την Καρδίτσα κάθε Πέμπτη, Σάββατο και Δευτέρα στις 9 π.μ., μία για τον Παλαμά και μία για τους Σοφάδες με άφιξη στον προορισμό τους κάθε μία αυθημερόν στις 12 μεσημέρι. Η επιστροφή από τον Παλαμά και τους Σοφάδες γινόταν κάθε Παρασκευή, Κυριακή και Τρίτη στις 5 π.μ. με άφιξη στην Καρδίτσα την ίδια ημέρα στις 8 π.μ.

Ο προϋπολογισμός εξόδων της ταχυδρομικής υπηρεσίας του έτους 1882 δεν καλύπτει τα λειτουργικά έξοδα των δύο γραφείων. Αντιθέτως, οι προϋπολογισμοί των ετών 1885 και 1886 καλύπτουν μισθοδοσία των ταχυδρομικών επιστατών τους, γραφικά και ενοίκια γραφείων.

ΒΡΑΓΚΑΝΩΝ

Σύμφωνα με την υπ' αρ. 43/18.9.1882 εγκύκλιο της ΓΔΤ, το ταχυδρομείο Βραγκανών συνδέθηκε με το ταχυδρομείο Καρδίτσας μέσω Νευρουπόλεως. Ο ταχυδρόμος αναχωρούσε από την Καρδίτσα κάθε Πέμπτη, Σάββατο και Δευτέρα στις 9 π.μ. και έφτανε στη Νευρούπολη αυθημερόν στις 12 μεσημέρι και από τη Νευρούπολη κάθε Πέμπτη στις 2 μ.μ. με άφιξη στα Βραγκανά Παρασκευή στις 5 π.μ. Επέστρεφε δε από τα Βραγκανά κάθε Σάββατο στις 6 π.μ. με άφιξη στη Νευρούπολη την ίδια ημέρα στις 9 μ.μ. και από τη Νευρούπολη κάθε Κυριακή, Τρίτη και Παρασκευή στις 5 π.μ. με άφιξη στην Καρδίτσα αυθημερόν στις 8 π.μ.

Ο προϋπολογισμός εξόδων της ταχυδρομικής υπηρεσίας του έτους 1882 δεν προβλέπει έξοδα του ταχυδρομικού γραφείου. Εξ άλλου, στις 10 Οκτωβρίου 1883 το ταχυδρομικό γραφείο καταργήθηκε.

Συνεκτιμώμενα τα προεκτεθέντα στοιχεία παρέχουν ισχυρές ενδείξεις ότι το μεν ταχυδρομικό γραφείο Πλατάνου Ναυπακτίας λειτουργούσε από το 1882, τα δε Παλαμά και Σοφάδων από το 1885. Μπορεί οι τύπου IV σφραγίδες τους να είναι ακόμη άγνωστες, αλλά

Εικόνα 2

Χαριστική χρήση της σφραγίδας τύπου IV Βραγκανά

αυτό δεν σημαίνει ότι τα γραφεία δεν λειτούργησαν. Ας μη λησμονείται το προηγούμενο του ταχυδρομείου Δολιανών του οποίου η τύπου IV σφραγίδα παρέμενε άγνωστη επί εκατόν τριάντα τέσσερα χρόνια μέχρι το 2016 που την έφερε στην επιφάνεια ο διαμένων στις ΗΠΑ φίλος και διαπρεπής συλλέκτης και μελετητής Δημοσθένης Ίσκος.¹⁷ Όσο για το ταχυδρομικό γραφείο Βραγκανών, έχω τη γνώμη ότι ως ότου καταργήθηκε τον Οκτώβριο του 1883, παρέμενε αδρανές· αλλά συνέχισε να κρατά τη σφραγίδα τύπου IV που του είχε δώσει η ΓΔΤ όταν ιδρύθηκε. Την οποία δεν επέστρεψε, όπως επέβαλε ο κανονισμός όταν καταργήθηκε, με αποτέλεσμα ο τρίτος στα χέρια του οποίου περιήλθε η σφραγίδα να μπορεί να τη χρησιμοποιεί κατά το δοκούν (εικ. 2).¹⁸

IV. Ταχυδρομικά γραφεία τα οποία ιδρύθηκαν μεταξύ 19.11.1881 και 15.12.1886, αλλά δεν εγκαινίασαν τη λειτουργία τους με σφραγίδες τύπου IV.

Πρόκειται για τις εξής κατηγορίες:

A. Αυτά που ιδρύθηκαν μεταξύ 19.11.1881 και 31.12.1881, αλλά λειτούργησαν εντός του 1881

ΟΝΟΜΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΙΔΡΥΣΗΣ-ΑΡ. ΦΕΚ-	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΑΧ. ΕΠΙΣΤΑΤΗ-ΑΡ. ΦΕΚ-
ΖΑΓΟΡΑΣ	19.11.1881*-120/1881	28.11.1881-129/1881
ΠΡΑΜΑΝΤΩΝ	25.11.1881*-129/1881	27.11.1881-129/1881
ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ	25.11.1881*-129/1881	27.11.1881-129/1881
ΓΑΡΔΙΚΙΟΥ ΑΡΤΗΣ	25.11.1881*-129/1881	27.11.1881-129/1881
ΒΕΛΕΝΤΖΙΚΟΥ	25.11.1881*-129/1881	27.11.1881-129/1881
ΒΟΥΡΓΑΡΕΛΙΟΥ	25.11.1881*-129/1881	27.11.1881-129/1881

Και τα έξη αυτά ταχυδρομικά εγκαινίασαν τη λειτουργία τους με σφραγίδες τύπου II, πριν ακόμη η τύπου IV τεθεί σε κυκλοφορία. Το γραφείο Πραμάντων καταργήθηκε στις 16.4.1882,¹⁹ αλλά επανιδρύθηκε στις 14.5.1882*²⁰ και συνέχισε να χρησιμοποιεί τη σφραγίδα τύπου II.

B. Όσα «ιδρύθηκαν» στη Θεσσαλία και την περιοχή της Άρτας με διάταγμα της 21.3.1882²¹ μετά την προσάρτηση των περιοχών αυτών στην Ελλάδα.

Πρόκειται για τριάντα ταχυδρομικά γραφεία²² που είχαν ιδρυθεί σταδιακά στις 6.7.1881*, 30.8.1881*, 22.10.1881*, 19.11.1881*, 25.11.1881*, 14.12.1881 και 30.1.1882, είκοσι επτά από τα οποία τον Μάρτιο του 1882 ήδη λειτούργησαν χρησιμοποιώντας

¹⁷ Δημοσθένης Ίσκου, Η σφραγίδα ΔΟΛΙΑΝΑ IV τύπου, *Φιλοτέλεια*, τχ 697/2016 σ. 72

¹⁸ Βλ. και Δ. Γιαννούδη, Πλαστές σφραγίδες, *Φιλοτέλεια* τχ 492/1982 σ. 11. Θεωρεί, όχι σωστά κατά τη γνώμη μου, τη σφραγίδα πλαστή.

¹⁹ Εγκύκλιος Γεν. Διευθύνσεως των Ταχυδρομείων αρ. 11/23.4.1882

²⁰ ΦΕΚ αρ. 50/1882

²¹ ΦΕΚ αρ. 19/1882

²² Το διάταγμα έχει ως αντικείμενο την «ίδρυση» των ταχυδρομικών γραφείων Άρτας, Λαρίσης, Βόλου, Τρικκάλων, Καρδίτσας, Τυρνάβου, Αλμυρού, Δομοκού, Φαρσάλων, Φερρών, Αμπελακίων, Πλατάνου, Λιγαριάς, Φαναρίου, Τσάγεσι, Καλαμπάκας, Ζάρκου, Μαλακασίου, Ρεντίνης, Αγιάς, Καστανιάς, Κρανιάς, Ζαγοράς, Γαρδικίου, Βελεντζικού, Βουργαρελίου, Καλαρρυτών, Πραμάντων, Αργαλαστής και Κομποτίου.

σφραγίδες τύπου II.²³ Η ίδρυσή τους, όμως, ακυρώθηκε αναδρομικά με το νόμο ΠΜ΄ της 19.3.1882²⁴ που εισήγαγε την ελληνική νομοθεσία στις προσαρτηθείσες περιοχές, σύμφωνα με τον οποίο τα διατάγματα που είχαν εκδοθεί από 26.6.1881 ως 19.3.1882 και αφορούσαν τις προσαρτηθείσες περιοχές, ήταν εξ υπαρχής άκυρα. Ετίθετο, συνεπώς ζήτημα νόμιμης υπόστασης των τριάντα ταχυδρομικών γραφείων που είχαν ιδρυθεί μεταξύ 6 Ιουλίου 1881 και 30 Ιανουαρίου 1882 το οποίο ήταν ανάγκη να αντιμετωπιστεί αμέσως. Όπως και έγινε. Η νομιμότητα αποκαταστάθηκε με το διάταγμα της 21.3.1882 και τα είκοσι επτά ταχυδρομικά γραφεία συνέχισαν να λειτουργούν όπως πριν.

Γ. Ταχυδρομικά γραφεία τα οποία ουδέποτε λειτούργησαν:

ΚΟΜΠΟΤΙΟΥ

Ιδρύθηκε στις 30.1.1882²⁵ ως επιστασία δευτέρας τάξεως. Στον προϋπολογισμό εξόδων της ταχυδρομικής υπηρεσίας του έτους 1882 προβλέπονται μισθός ταχυδρομικού επιστάτη, γραφικά και ενοίκιο γραφείου εννέα μηνών, προφανώς για το εννεάμηνο από τις 21.3.1882 που «ιδρύθηκε», ως τις 31 Δεκεμβρίου 1882. Μόνη, όμως, η εγγραφή των εξόδων ενός ταχυδρομικού γραφείου στον προϋπολογισμό εξόδων της ταχυδρομικής υπηρεσίας δίχως τη συνδρομή και άλλων στοιχείων ενδεικτικών της λειτουργίας του, δεν σημαίνει ότι το ταχυδρομικό γραφείο οπωσδήποτε λειτούργησε. Γιατί μπορούσε η ΓΔΤ να το καταργήσει ανά πάσαν στιγμήν, οπότε ο προϋπολογισμός ως προς αυτό έμενε ανεκτέλεστος. Τέτοια στοιχεία στην προκειμένη περίπτωση, λείπουν. Το ταχυδρομικό γραφείο Κομποτίου δεν είναι καταχωρημένο στο διάταγμα της 20.10.1882 μεταξύ των εν λειτουργία επιστασιών,²⁶ ούτε στον πίνακα των δρομολογίων των ταχυδρόμων της Ηπείρου και της Θεσσαλίας της 27.12.1882,²⁷ ούτε και στον ονομαστικό κατάλογο των εν ενεργεία ταχυδρομικών γραφείων της Επετηρίδος των Ταχυδρομείων της Ελλάδος των ετών 1882-1883. Αν λειτούργησε (μάλλον απίθανο) θα λειτούργησε το αργότερο μέχρι τον Σεπτέμβριο-Οκτώβριο του 1882 χρησιμοποιώντας σφραγίδα τύπου IV.

ΠΕΤΡΙΛΟΥ

Ιδρύθηκε στις 14.5.1882²⁸ (στο ιδρυτικό διάταγμα αναφέρεται ως Πάτριλον) μαζί με τα ταχυδρομικά γραφεία Γκερλή, Πραμάντων (επανιδρύθηκε) Παλαμά, Νευρουπόλεως, Σοφάδων και Μπαμπά. Η ίδρυσή τους, πλην της ίδρυσης του ταχυδρομικού γραφείου Πετρίλου, ανακοινώθηκε στα ταχυδρομεία της χώρας με τις υπ΄ αρ. 18/2.6.1882 και 43/18.9.1882 εγκυκλίους της ΓΔΤ, με τις οποίες επί πλέον ορίστηκε η 1η Οκτωβρίου 1882 ως ημερομηνία έναρξης των εργασιών τους. Επί πλέον αυτού, το ταχυδρομικό γραφείο δεν ανήκει στις εν λειτουργία επιστασίες ή υποεπιστασίες του διατάγματος της 20.10.1882, ούτε είναι καταχωρημένο στον ονομαστικό κατάλογο των εν λειτουργία ταχυδρομικών γραφείων της Επετηρίδος των Ταχυδρομείων της Ελλάδος του 1882-1883, τα δε έξοδα λειτουργίας του

²³ Πλην των ταχυδρομικών γραφείων Αργαλαστής (ιδρύθηκε στις 14.12.1881) που άρχισε να λειτουργεί το 1882, Κομποτίου (ιδρύθηκε στις 30.1.1882) και Κρανιάς (ιδρύθηκε στις 22.10.1881) που δεν λειτούργησαν ποτέ

²⁴ ΦΕΚ αρ. 16/20.3.1882

²⁵ ΦΕΚ αρ. 28/1882, Εγκ. αρ. 5/6.4.1882

²⁶ ΦΕΚ αρ.143/1882

²⁷ Διακήρυξη της ΓΔΤ της 27.12.1882 - ΦΕΚ αρ. 205/1882

²⁸ ΦΕΚ αρ. 50/1882

δεν είναι εγγεγραμμένα στον προϋπολογισμό εξόδων της ταχυδρομικής υπηρεσίας του 1882 και των επομένων ετών.

Όλα αυτά τα στοιχεία συνεκτιμώμενα συνιστούν ισχυρές ενδείξεις ότι το ταχυδρομικό γραφείο Πετρίλου ουδέποτε λειτούργησε.

ΣΚΟΥΛΙΚΑΡΙΑΣ

Ιδρύθηκε 30.5.1884²⁹ και καταργήθηκε στις 11.10.1884.³⁰ Κατά πάσαν πιθανότητα, δεν πρόλαβε να λειτουργήσει (Βλ. και ταχυδρομικό γραφείο Καστανιάς παρακάτω).

Δ. Ταχυδρομικά γραφεία που λειτούργησαν μετά το 1887 και εγκαίνιασαν τη λειτουργία τους με σφραγίδες τύπου III ή V:

ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ & ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ

Τα ταχυδρομικά γραφεία Αγίου Γεωργίου και Πορταριάς ιδρύθηκαν στις 11.10.1882³¹ και περιλαμβάνονται στο διάταγμα της 20.10.1882 ως υποεπιστασίες δ' τάξεως υπαγόμενες στην επιστασία Βόλου. Είναι και τα δύο καταχωρημένα στον ονομαστικό κατάλογο των εν λειτουργία ταχυδρομικών γραφείων της Επετηρίδος των Ταχυδρομείων της Ελλάδος του 1882-1883, όχι όμως και στους πίνακες των ταχυδρομικών γραφείων στα οποία στέλλονταν φάκελοι από την Αθήνα, ούτε στους πίνακες των δημοσίων ταχυδρόμων. Κατά τα φαινόμενα, η λειτουργία τους δεν κρίθηκε αναγκαία και καταργήθηκαν πριν να λειτουργήσουν. (Επαν)ιδρύθηκαν, το μεν ταχυδρομικό γραφείο Πορταριάς στις 21.11.1900,^{*32} το δε Αγ. Γεωργίου Βόλου στις 28.8.1906³³ και άρχισαν να λειτουργούν με σφραγίδες τύπου V.

ΚΙΟΝΙΟΥ

Ιδρύθηκε στις 22.11.1882^{*34} ως υποεπιστασία δ' τάξεως. Είναι καταχωρημένο στην Επετηρίδα των Ταχυδρομείων της Ελλάδος του 1882-83 στον ονομαστικό κατάλογο των εν λειτουργία ταχυδρομικών γραφείων και στον πίνακα των ταχυδρομικών γραφείων στα οποία στέλλονταν φάκελοι από την Αθήνα. Όχι, όμως και στον πίνακα των δρομολογίων των δημοσίων ταχυδρόμων όπου το μόνο καταχωρημένο δρομολόγιο δημόσιου ταχυδρόμου στην Ιθάκη είναι Ιθάκη-Οπίσω Αετός και επιστροφή με πλοιάριο. Με διάταγμα της 30.5.1884³⁵ προήχθη από τη δ' τάξη υποεπιστασιών στη γ'. Ιδρύθηκε εκ νέου με διάταγμα της 2.4.1893^{*36} με το οποίο ανατέθηκε η επιστασία του στον δήμαρχο Νηριτίων.

Κατά τη γνώμη μου, η καταχώρηση του ταχυδρομικού γραφείου Κιονίου στην επετηρίδα του 1882-83 έγινε με την προοπτική λειτουργίας του, αλλά στην πραγματικότητα, από τις 22.11.1882 που ιδρύθηκε έμμενε αδρανές (η κατάσταση αδράνειας δεν εμπόδιζε την προαγωγή του τον Μάιο του 1884). Όσπου κάποτε καταργήθηκε. Εξ ου και η επανίδρυσή του στις 2.4.1893. Η μόνη γνωστή σφραγίδα του τον 19ο αιώνα είναι τύπου V.

²⁹ ΦΕΚ αρ. 230/1884

³⁰ ΦΕΚ αρ. 433/1884

³¹ ΦΕΚ αρ. 136/1882

³² ΦΕΚ αρ. 270/1900

³³ Σ. Κασσιμάτη, *Τα νέα ταχυδρομικά γραφεία μετά το 1900-Η σφραγίδα του 5ου τύπου*, Αθήνα 1980.

³⁴ ΦΕΚ αρ. 177/1882

³⁵ ΦΕΚ αρ 230/1884-βλ. και υπ' αρ φυλλάδιον. 7/1884 της ΓΔΤ.

³⁶ ΦΕΚ αρ. 64/1893

ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ

Είναι το παλιό ταχυδρομικό γραφείο που είχε καταργηθεί στις 31.7.1882³⁷ και επανιδρύθηκε στις 30.5.1884³⁸ ως υποεπιστασία δ' τάξεως μαζί με τα ταχυδρομικά γραφεία Σκουλικαριάς, Κρικέλλου, Χατζή, Αγίου Βλάσιου και Λεονταρίου. Εκτός από την ίδρυση των ταχυδρομικών γραφείων Καστανιάς και Σκουλικαριάς, την ίδρυση των λοιπών με τις ημερομηνίες που άρχισαν να λειτουργούν και τα δρομολόγια των ταχυδρόμων τους, ανακοίνωσε η ΓΔΤ προς τα ταχυδρομεία του κράτους με την υπ' αρ. 11/26.2.1885 εγκύκλιό της. Η εξαίρεση των ταχυδρομικών γραφείων Καστανιάς και Σκουλικαριάς από την ανακοίνωση της ΓΔΤ σημαίνει κατά τη γνώμη μου, ότι και τα δύο καταργήθηκαν πριν καν λειτουργήσουν. Το ταχυδρομικό γραφείο Καστανιάς επανιδρύθηκε στις 30.11.1905³⁹ και εγκαινίασε τη λειτουργία του με σφραγίδα τύπου V η οποία αντί Καστανιά, έχει χαραγμένο το όνομα Καστανέα (Καλαμπάκας).

ΚΙΣΣΟΥ

Ιδρύθηκε στις 31.1.1886⁴⁰. Μάλλον επρόκειτο για το ταχυδρομικό γραφείο Αγίας Μαρίας του δήμου Κισσού της επαρχίας Βόλου. Δεν βρέθηκε καμία απολύτως ένδειξη λειτουργίας του και μάλλον η ίδρυσή του ματαιώθηκε. Στις 28.12.1896⁴¹ εγκρίθηκε η σύσταση ταχυδρομικού γραφείου στην Αγία Μαρίνα Κισσού και η διεύθυνση του ανατέθηκε στον εκεί δημοδιδάσκαλο. Το ταχυδρομικό γραφείο εγκαινίασε τη λειτουργία του με σφραγίδα τύπου V.

ΣΤΡΕΖΟΒΑΣ

Ιδρύθηκε στις 21.2.1886⁴² και η διεύθυνσή του ανατέθηκε στον Συμβολαιογράφο Π. Συριόπουλο.⁴³ Στον προϋπολογισμό εξόδων της ταχυδρομικής υπηρεσίας του 1886 δεν εγγράφονται έξοδα λειτουργίας του, άρα το 1886 το ταχυδρομικό γραφείο δεν λειτουργήσε. Δεν είναι γνωστό αν καταργήθηκε και πότε, και αν ναι, πότε επανιδρύθηκε. Υπάρχει, πάντως, ένδειξη ότι στις 7.11.1891 λειτουργούσε, γιατί με διάταγμα αυτής της ημερομηνίας⁴⁴ εγκρίθηκε η σύσταση στη Στρέζοβα τηλεγραφείου γ' τάξεως και η συγχώνευση σε αυτό του υπάρχοντος εκεί ταχυδρομικού γραφείου. Ελλείψει στοιχείων, όλα είναι πιθανά ως προς τον τύπο της σφραγίδας που χρησιμοποίησε το ταχυδρομικό γραφείο όταν άρχισε να λειτουργεί.

ΒΑΛΤΕΣΙΝΙΚΟΥ

Ιδρύθηκε στις 20.1.1886⁴⁵ μαζί με το ταχυδρομικό γραφείο Σουλέ και η διεύθυνσή

³⁷ Υπ' αρ. 38/8.9.1882 Εγκύκλιος της ΓΔΤ

³⁸ ΦΕΚ αρ. 230/1884

³⁹ Σ. Κασιμάτη, ο.π. σ. 20

⁴⁰ ΦΕΚ αρ. 35/1886

⁴¹ ΦΕΚ αρ. 2/8.1.1897.

⁴² ΦΕΚ αρ. 50/1886

⁴³ ΦΕΚ αρ 50/1886

⁴⁴ ΦΕΚ αρ. 315/1891

⁴⁵ ΦΕΚ αρ. 18/1886 και Υπ' αρ. 22/30.5.86 Εγκύκλιος της ΓΔΤ όπου ημερομηνία ίδρυσης αναφέρεται η 24.10.1885

του ανατέθηκε στον Συμβολαιογράφο Γ. Ορφανό.⁴⁶ Με την υπ' αρ. 22/30.5.1886 εγκύκλιό της, η ΓΔΤ ενημέρωσε τα ταχυδρομικά γραφεία του κράτους ότι το ταχυδρομικό γραφείο Σουλέ άρχισε να λειτουργεί στις 15.3.1886 και ότι η λειτουργία του ταχυδρομικού γραφείου Βαλτεσινίκου δεν είχε ακόμη αρχίσει. Καταργήθηκε στις 18.6.1888⁴⁷ και επανιδρύθηκε στις 16.2.1890⁴⁸ ως ταχυδρομικό και τηλεγραφικό γραφείο εγκαινιάζοντας τη λειτουργία του με σφραγίδα τύπου V.

Ε. Ταχυδρομικά γραφεία που ιδρύθηκαν στις 24.10.1885⁴⁹

ΟΝΟΜΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ	ΠΡΟΣΩΠΟ ΠΟΥ ΔΙΟΡΙΣΤΗΚΕ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟΣ ΕΠΙΣΤΑΤΗΣ ΜΕ ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΗ ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΓΚ. ΑΡ. 22/30.5.1886	ΕΝΑΡΞΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΕΓΚ. ΑΡ 22/30.5.1886
ΚΑΣΤΟΡΙΟΥ	Ο δήμαρχος Καστανιάς	3.4.1886
ΑΣΣΟΥ	Η τοπική τελωνειακή αρχή	10.4.1886
ΑΓΙΑΣ ΕΥΦΗΜΙΑΣ	Η τοπική τελωνειακή αρχή	10.4.1886
ΥΠΕΡΝΙΩΝ ΤΗΝΟΥ	Ο τοπικός υγειονοφύλακας	11.3.1886

Το ταχυδρομικό γραφείο Αγίας Ευφημίας καταργήθηκε στις 17.5.1888* και επανιδρύθηκε, άγνωστο πότε. Τα γράμματα, οι αριθμοί και οι διάμετροι (20½ X 12½χιλ.) των σφραγίδων που δόθηκαν στα τέσσερα αυτά ταχυδρομικά γραφεία κατά την ίδρυσή τους είναι σφραγίδων τύπου II. Με τη μόνη διαφορά ότι στο κάτω τόξο τους, μεταξύ των δύο κύκλων, αντί αριθμού φέρουν, του Καστορίου έναν αστερίσκο, του Άσσου και της Αγίας Ευφημίας τη λέξη Κεφαλ. και των Υστερνίων τη λέξη Τήνου (εικ. 3). Οι Σαμαράς⁵⁰ και Κούτσης⁵¹ τις κατέταξαν στον τύπο III πλην όμως, οι σφραγίδες αυτές δεν πληρούν τα γεωμετρικά χα-

Εικόνα 3
Σφραγίδα ΚΑΣΤΟΡΙΟΝ *
18 ΑΥΓ. 88

⁴⁶ Υπ' αρ. 22/30.5.86 Εγκύκλιος της ΓΔΤ

⁴⁷ ΦΕΚ αρ. 160/1888

⁴⁸ ΦΕΚ αρ. 43/1890

⁴⁹ ΦΕΚ αρ. 66/1885 και υπ' αρ. 22/30.5.1886 Εγκύκλιος της ΓΔΤ

⁵⁰ Δ. Σαμαρά, Αι πρώτοι σφραγίδες των Ελληνικών ταχυδρομείων-Η σφραγίς τύπου III, Φιλοτέλεια 1958, τχ 350 σ. 80-81, 351 σ. 98-100, 352 σ. 123-126

⁵¹ Ι. Χ. Κούτσης, ο.π

Σφραγίδα
ΑΣΣΟΣ ΚΕΦΑΛ.
1 ΙΟΥΝ. 86

Σφραγίδα
ΑΓ. ΕΦΗΜΙΑ ΚΕΦΑΛ.
14 ΜΑΡΤ. 87

Σφραγίδα
ΥΣΤΕΡΝΙΑ ΤΗΝΟΥ
22 ΙΟΥΛ. 87

ρακτηριστικά των τελευταίων (οι διάμετροι των τύπου III είναι $22 \frac{1}{2} \times 14 \frac{1}{2}$ χιλ.). Εξ άλλου, οι σφραγίδες τύπου III κυκλοφόρησαν το 1888 και όχι στο τέλος του 1885 ή τις αρχές του 1886, όπως όχι σωστά παρατηρεί ο Σαμαράς.

Παράλληλα με τη χορήγηση της στα νεοϊδρυόμενα ταχυδρομικά γραφεία, η ΓΔΤ άρχισε σταδιακά να εφοδιάζει με σφραγίδα τύπου IV και τα παλιά ταχυδρομικά γραφεία κατά τις ανάγκες του καθενός, μέχρι το τέλος του 1887. Η σφραγίδα εξακολούθησε να χρησιμοποιείται μέχρι και το 1916 (ταχυδρομείο Κρικουκίου). Οι παλαιότερες ημερομηνίες χρήσης της που έχω υπόψη είναι Αθήνα 30.5.1882, Αργαλαστή 27.8.1882, Μπαμπά 7.9.1882.⁵²

⁵² Η παρατήρηση του Σαμαρά την οποία εμμέσως υιοθέτησε και ο Κούτσης, ότι η παλαιότερη ημερομηνία που χρησιμοποιήθηκε η σφραγίδα τύπου IV είναι η 17.8.1881, δεν τεκμηριώνεται.

★

ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΗΣ

Ανδρικά ενδύματα και υφάσματα πολυτελείας
από το 1924

Αρμοδίου, Βαρβάκειος Στοά Αθήνα

Τηλ/Fax: 210 3241 625

chatzinikolisk@gmail.com ★ www.fashionmen.gr

Οι ταχυδρομικές σφραγίδες του Ταχυδρομικού Παραρτήματος 1 της Αθήνας

Γράφει ο Δημήτρης Βαρελάς
Μέλος της ΦΕΑ

Όπως είχα υποσχεθεί στο τέλος της έρευνας για το δεύτερο ταχυδρομικό γραφείο της Αθήνας¹ στην πλατεία Συντάγματος, με το παρόν θα ασχοληθώ με τις σφραγίδες του ταχυδρομικού γραφείου στα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του.

Η λειτουργία του νέου ταχυδρομικού γραφείου ξεκίνησε στις 18-3-1915 και στα-

διακά απέκτησε όλες τις υπηρεσίες ενός πλήρους ταχυδρομικού τηλεγραφικού και τηλεφωνικού γραφείου Α τάξεως.²

Ο Γιάννης Νταής για την σφραγίδα με τις κάθετες γραμμές αναφέρει τέσσερις τύπους της ίδιας σφραγίδας³ (εικ.1). Ανάλογα με το κάθε τύπο θα αναφέρεται κατωτέρω η κάθε σφραγίδα τι τύπος είναι σύμφωνα με την κατάταξη Νταή.

Οι σφραγίδες αυτές, ενώ όλες έχουν την αυτή διάμετρο των 28 χιλιοστών, διαφέρουν στην απόσταση των δύο παράλληλων ημικυκλίων που εμπεριέχουν τις κάθετες γραμμές: ειδικότερα στον τύπο 1 η απόσταση αυτή είναι 11 χιλιοστά, στον τύπου 2 10 χιλιοστά, στον τύπο 3 9,5 χιλιοστά και στον τύπο 4 10,5 χιλιοστά.

Α. Σφραγίδες του πρώτου διμήνου λειτουργίας του νέου ταχ. γραφείου

Όπως φαίνεται από τις πρώτες ταχυδρομικές σφραγίδες του, το πρώτο σήμαντρο του ΤΑΧ.ΠΑΡΑΡΤ. 1 ΑΘΗΝΩΝ ήταν σφραγίδα V τύπου, ακολουθώντας τον τύπο των σφραγίδων των πρώτων βραχύβιων ταχυδρομικών παραρτημάτων της Αθήνας των ετών 1906-1909⁴ εικ.2

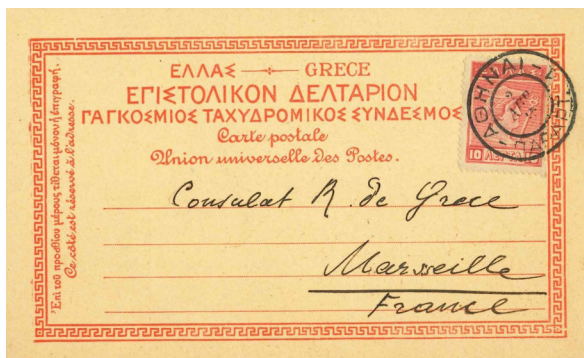
Εικ.1 Η κλασική σφραγίδα του δεύτερου ταχυδρομικού γραφείου της Αθήνας και οι 4 τύποι (κατά την κατάταξη Νταή)

¹ Βλ. ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ Δ. Βαρελά Το δεύτερο ταχυδρομικό Γραφείο στην Αθήνα τ. 37 σελ. 14-22

² Βλ. ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ ο.π. σελ. 21

³ Γ. Νταή Οι Ταχυδρομικές Σφραγίδες της Αττικής τόμος Β σελ 141

⁴ Γ. Νταή Οι Ταχυδρομικές σφραγίδες της Αθήνας έκδ. 2002, σελ. 127-128, Ν. Ζαφειρακόπουλου Ταχυδρομικά Παραρτήματα των Αθηνών Φιλοτέλεια τ. 573/1995 σελ.166-168 και ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ ο.π. σελ. 14-15

Εικ.2 Δελτάριο με σφραγίδα ΑΘΗΝΑΙ – ΠΑΡΑΡΤ 1
της 2 ΑΠΡ 15 Συλλογή Χ. Κίτσου

Στη συλλογή μου έχω την ίδια σφραγίδα με ημεροχρονολογία 26 ΜΑΙΟΣ 15 ενώ στη συλλογή του Χ. Κίτσου υπάρχει και η ως άνω σφραγίδα με ημερομηνία 29 ΑΠΡ 15 σε ζεύγος 5λ. Ιπταμένου Ερμη. Από τα στοιχεία αυτά αποδεικνύεται η χρήση παλαιών (;) σημάτων που βρίσκονταν στις ταχυδρομικές αποθήκες από τα κατηγορημένα ταχυδρομικά παραρτήματα της Αθήνας, τα οποία σήμαντρα, με μικρή προσαρμογή, χρησιμοποιήθηκαν εωσότου εκδόθηκε η νέα σφραγίδα του δευτέρου ταχ. Γραφείου της Αθήνας που ακολουθεί.

Β. Η μικτή περίοδος (V τύπος και η σφραγίδα με τις κάθετες γραμμώσεις)

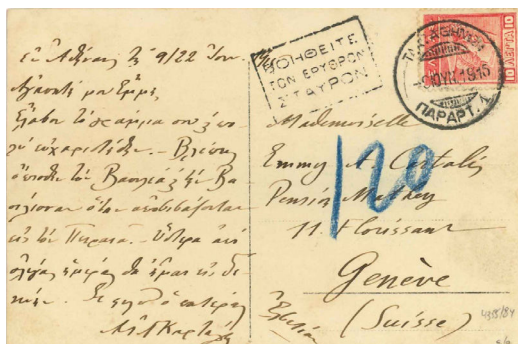
Από τον Ιούνιο 1915 έχουμε την εμφάνιση της σφραγίδας με τις κάθετες γραμμές (εικ.3)

Η ημεροχρονολογία 9 Ιουνίου 1915 θεωρώ ότι είναι στον πρώτο μήνα χρήσης της. Στη συλλογή Χ. Κίτσου υπάρχει και φάκελος 6 ΙΟΥΝ. 1915 που είναι μάλλον, μέχρι σήμερα, η παλαιότερη γνωστή ημερομηνία από την έρευνα που έκαναν φίλοι στις συλλογές τους. Πολύ πιθανόν να υπάρχει και παλαιότερη, αλλά

όσοι έχουν συλλογές από την δεύτερη δεκαετία του 20ού αιώνα και τους ζητήσα να δουν τις συλλογές του, όλοι ξεκινούν από τον Ιούνιο 1915 με τη σφραγίδα αυτή.

Παρά το γεγονός ότι ήδη είχε αρχίσει να χρησιμοποιείται η ανωτέρω σφραγίδα, βρήκα και σφραγίδα V τύπου τον μήνα Ιούλιο 1915 (εικ.4) Πιθανώς βρισκόμαστε στην τελευταία χρήση της σφραγίδας V τύπου στο Ταχυδρομικό Παράρτημα 1 των Αθηνών στην Πλατεία Συντάγματος.

Από όσο γνωρίζω δεν έχει υποπέσει στην αντίληψή μου άλλη σφραγίδα V τύπου στο

Εικ.3 Κάρτα με σφραγίδα ΤΑΧ.ΑΘΗΝΩΝ ΠΑΡΑΡΤ.1
9 ΙΟΥΝ 1915 (τύπος 3 Νταή)

Εικ.4 Φάκελος με σφραγίδα V τύπου
ΑΘΗΝΑΙ – ΠΑΡΑΡΤ 1 της 6 ΙΟΥΝ 15

δεύτερο ταχυδρομικό γραφείο της Αθήνας, μετά την παραπάνω της 6 Ιουλίου 1915. Εννοείται ότι, μετά τη δημοσίευση, του άρθρου οτιδήποτε βρεθεί από φίλους θα δημοσιευτεί στο φιλόξενο περιοδικό για την πληρότητα της έρευνας.

Γ. Χρήση της σφραγίδας με τις κάθετες γραμμές 1915-1928

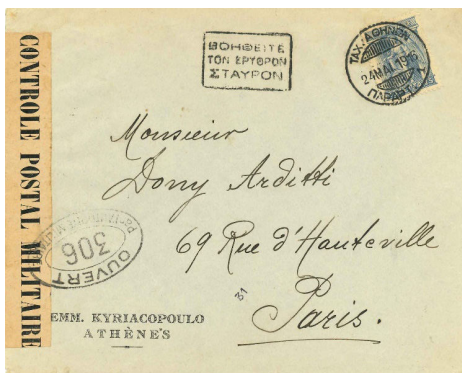
Από τον Ιούνιο του 1915 και εξής η σφραγίδα με τις κάθετες γραμμές χρησιμοποιείται αδιάλειπτα από το Ταχυδρομικό Παράρτημα Αθηνών της Πλατείας Συντάγματος (αλλά και της οδού Νίκης όπου μεταστεγάστηκε το 1920) όπως προκύπτει από τις εικ. 5-17)

Μετά το έτος 1928 δεν έχω βρει αποτύπωμα. Αν υπάρχει στη συλλογή οποιουδήποτε φίλου ευχαρίστως να με ενημερώσει και θα το σημειώσουμε για την πληρό-

τητα της χρήσης της βασικής σφραγίδας του δεύτερου ταχυδρομικού Γραφείου της Αθήνας στην Πλατεία Συντάγματος και Νίκης αργότερα.

εικ.7 - 6 ΟΚΤ 1918 (τύπος 4 Νταή)

εικ. 5 - 24 ΜΑΙ 1916 (τύπος 3 Νταή)

εικ.8 - 9 ΙΑΝ 1919 (τύπος 4 Νταή)

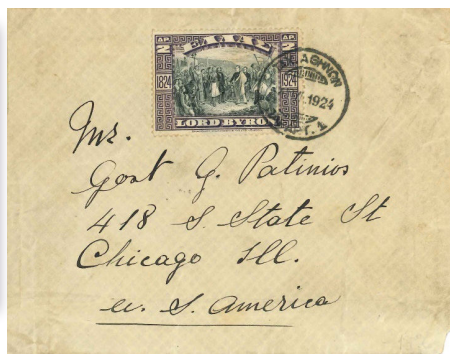
εικ.6 - 18 ΟΚΤ 1917 (τύπος 2 Νταή)

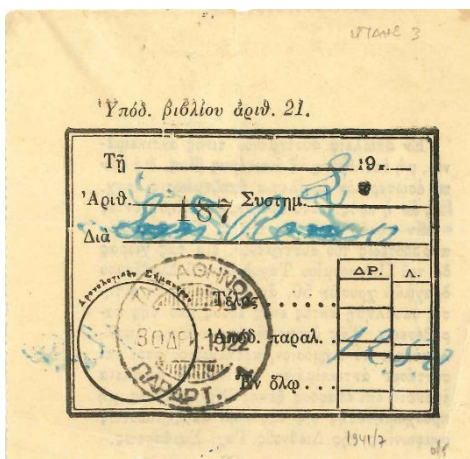
εικ.9 - 10 ΙΑΝ 1920 (τύπος 4 Νταή)

εικ. 10 - 12 ΟΚΤ 1921 (τύπος 4 Νταή)

εικ. 13 - 27 ΙΟΥΛ 1924 (τύπος 1 Νταή)

εικ. 11 - 30 ΔΕΚ 1922 (τύπος 3 Νταή)

εικ. 14 - 8 ΜΑΙ 1925 (τύπος 4 Νταή)

εικ. 12 - 20 ΜΑΡ 1923 (τύπος 4 Νταή)

εικ. 15 - 20 ΣΕΠΤ 1926 (τύπος 1 Νταή)

εικ. 16 - 9 ΦΕΒ 1927 (τύπος 4 Νταή) υπάρχει και σφραγίδα σε γραμματόσημο για το έτος 1927 (20 ΙΑΝ 1927)

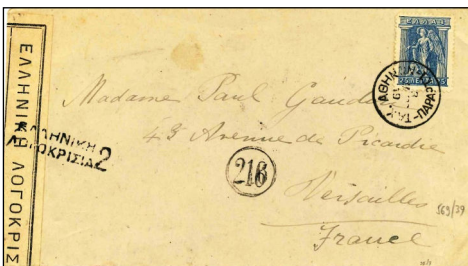
εικ. 17 - 6 ΑΠΡ 1928 (;) (τύπος 1 Νταή)
Σημείωση: Την ημεροχρονολογία την συμπεραίνω κυρίως από το κείμενο της κάρτας διότι η σφραγίδα είναι ασαφής

Δ. Η σπάνια σφραγίδα VI τύπου του 1919

Για το έτος 1919 έχω ένα δελτάριο και ένα φάκελο με ιδιαίτερη σφραγίδα, η οποία, σε πολλούς, είτε επί φακέλων είτε επί γραμματοσήμων είναι άγνωστη. Πρόκειται για μονόκυκλη σφραγίδα (VI τύπου) ΤΑΧ.ΑΘΗΝΩΝ ΠΑΡΑΡΤ.1 (εικ.18 και 19).

Δυστυχώς τα Δελτία ΤΤΤ 1915 έως και 1919 δεν ευρίσκονται στο Φιλοτελικό Μουσείο, αλλά ούτε και στην Εθνική Βιβλιοθήκη από όσο διαπίστωσα στον Ηλεκτρονικό Κατάλογό της και δεν μπορούμε να έχουμε κάποια πληροφορία για την σφραγίδα αυτή.

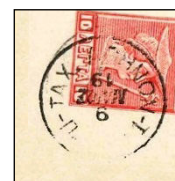
Η σφραγίδα αυτή φαίνεται να λειτουργήσε παράλληλα με την γνωστή κλασική σφραγίδα με τις κάθετες γραμμές. Χρησιμοποιείται, όπως φαίνεται από τα δύο προαναφερθέντα δείγματα, και για αλληλογραφία στο εσωτερικό και προς το εξωτερικό (ο ένας φάκελος πάει στη Γαλλία και το δελτάριο στη Χίο) και τα δύο αντικείμενα είναι ταχυδρομημένα τον ίδιο μήνα (Μάιος του 1919). Πρόκειται για μία ακόμα δυσεξη-

εικ. 18 - Ακυρωτική σφραγίδα ΤΑΧ.ΑΘΗΝΩΝ ΠΑΡΑΡΤ.1 3 ΜΑΙΟΣ 19 προς MARSEILLES. Ταινία με δίγραμμη ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑ/ CENSURE HELLENIQUE, επίσης δεύτερη δίγραμμη μαύρη ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑ 2 και κυκλική σφραγίδα λογοκριτή Νο 216

εικ. 19 - Ακυρωτική σφραγίδα ΤΑΧ.ΑΘΗΝΩΝ ΠΑΡΑΡΤ.1 9 ΜΑΙ 19 προς Χίο, με άφιξη ΧΙΟΣ 12 ΜΑΙΟΣ 19

εικ. 20 - ΑΘΗΝΑΙ Α ΠΑΡΑΡ.ΣΥΣΤ. 26 ΜΑΙ 26

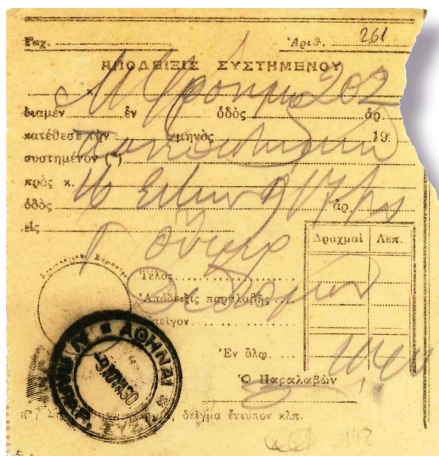
γητη χρήση σήμαντρου στο δεύτερο ταχυδρομείο της Αθήνας, αφού δεν έχει βρεθεί άλλο αποτύπωμα, καθόσον γνωρίζω από αναζητήσεις που έκανα. Αν κάποιος έχει άλλο αποτύπωμα πολύ ευχαρίστως να κάνουμε ενημέρωση.

εικ. 21 - ΑΘΗΝΑΙ-ΠΑΡΑΡΤ 1ον
3 ΔΕΚ 22 - ΔΕΜΑΤΑ

Ε. Διάφορες σφραγίδες του δεύτερου ταχυδρομικού γραφείου της Αθήνας για άλλες υπηρεσίες

Το δεύτερο ταχυδρομικό γραφείο ήταν ένα γραφείο Α τάξεως και είχε πλήρη παροχή ταχυδρομικών υπηρεσιών. Μέχρι σήμερα έχουν βρεθεί αποτυπώματα για συστημένες επιστολές ΑΘΗΝΑΙ Α΄ ΠΑΡΑΡ. ΣΥΣΤ. (εικ.20 και 20α) και δέματα ΑΘΗΝΑΙ-ΠΑΡΑΡΤ 1ον -ΔΕΜΑΤΑ (εικ. 21).

εικ. 20α - ΑΘΗΝΑΙ Α ΠΑΡΑΡ.ΣΥΣΤ.
9 ΙΟΥΛ 30

ΣΤ. Αντί επιλόγου

Σε έρευνα στην ταχυδρομική ιστορία επίλογος δεν υπάρχει. Το παρόν άρθρο συμπληρώνει το δεύτερο ταχυδρομείο της Αθήνας. Μακάρι να βρεθούν και νέα στοιχεία που να συμπληρώνουν την προσπάθεια αυτή για το δεύτερο ταχυδρομικό γραφείο της Αθήνας. Πάντα θα υπάρχουν ερωτηματικά που δεν εξηγούνται (όπως η σφραγίδα του 1919) ενώ οι τέσσερις τύποι των σφραγίδων μπορούν να εξηγηθούν σε μία 14ετή χρήση της ίδιας σφραγίδας η οποία, προφανώς, θα ανακατασκευάστηκε κάμποσες φορές σε αντικατάσταση φθαρμένων σημάτων.

Η μετονομασία του ΤΑΧ. ΑΘΗΝΩΝ ΠΑΡΑΡΤ.1 σε ΑΘΗΝΑΙ ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ δεν είναι σαφής χρονικά, αλλά πρέπει να έγινε σταδιακά από το 1928 και εντεύθεν. Ίσως απασχολήσει στο μέλλον κάποιον που θα θελήσει να συνεχίσει την έρευνα.

Ευχαριστώ ιδιαίτερα για τη συνδρομή τους φίλους Χ. Κίτσο, Γ. Σωτηρόπουλο, Γ. Περισπάνου, Γ. Νταή, Α. Μανωλούδη, Α. Γιαννακόπουλο που είτε έψαξαν τις συλλογές τους και μου έστειλαν αντικείμενα που είχαν είτε για να συζητήσουμε ζητήματα που προέκυπταν κατά την έρευνα. ■

ΝΑΟΥΣΑ

“Η ηρωική πόλη”

Γράφει η Βέρα Παπαδάκη

Κατά τη διάρκεια της Οθωμανικής αυτοκρατορίας ο Σουλτάνος είχε θέσει τη Νάουσα υπό την προστασία της βασιλομήτορος Βαλιντέ Χανούμ, η οποία είχε δώσει στην πόλη ιδιαίτερα προνόμια που τηρούνταν απαράβατα μέχρι την καταστροφή της το 1822.

Η Νάουσα ήταν μιά πόλη αμιγώς Ελληνική. Κανένας Οθωμανός δεν είχε δικαίωμα να κατοικήσει σ' αυτήν και ήταν απαλλαγμένη από την καταβολή φόρων, ενώ η διοίκηση είχε ανατεθεί σε ένα πρόκριτο εκλεγμένο από το λαό.

Με τόσα προνόμια η Νάουσα γρήγορα διακρίθηκε στο εμπόριο και στη γεωργία, στις τέχνες και στον πολιτισμό, με σπουδαίους δασκάλους και και τεχνίτες, αποκτώντας ευημερία και πλούτο.

Ο Rouqueville (Γάλλος διπλωμάτης, συγγραφέας και μεγάλος φιλέλληνας) την ονόμασε “Η ελεύθερη μητρόπολη των Χριστιανών της εντεύθεν του Αξιού Μακεδονίας”.

Οι καιροί όμως αλλάζουν και η Νάουσα άρχισε να έχει τεράστια προβλήματα με τον Αλή Πασά Τεπελενλή, ο οποίος μετά την τοποθέτησή του στα Ιωάννινα κατάφερε να αποσπάσει όλη την περιοχή από τα Γιαννιτσαίους μέχρι τον Αλιάκμονα εκτός από τη Νάουσα.

Το 1795 και το 1798 επιχείρησε δύο εκστρατείες εναντίον της Νάουσας, με χιλιάδες τουρκαλβανούς, χωρίς επιτυχία, χάρις στη γενναϊότητα των Ναουσαίων οπλαρχηγών Ζαφειράκη και Γάτσου. Το 1804 επιχει-

“Ο άτρόμητος επαναστάτης Γέρο Τσιάμης της Χαλκιδικής - 1854
Le vaillant révolutionnaire Gero Tsiamis de Chalchidiki - 1854

Ο Δημήτριος ή Τσάμης Καρατάσος (1798-1861) οπλαρχηγός στην Ελληνική επανάσταση, έδρασε στην περιοχή της Νάουσας το 1822 και αργότερα το 1854 στην Χαλκιδική, γνωστός με το όνομα «Γέρο Τσάμης». Το 1828 ήταν από τους βασικούς πρωταγωνιστές στη Στερεά Ελλάδα και την Πελοπόννησο στον αγώνα εναντίον των Τούρκων. Έγινε υπασπιστής του Όθωνα και το 1847 ήταν η αιτία να ξεσπάσουν τα «Μουσουρικά» που είχαν ως επακόλουθο τη διακοπή των διπλωματικών σχέσεων μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας.

Ο Καρατάσος ήταν θερμός υποστηρικτής μιας Ελληνοσερβικής συμμαχίας για την απελευθέρωση της Μακεδονίας από τους Τούρκους με τη συμφωνία του Όθωνα.

ρεί νέα εκστρατεία, αλλά αυτή τη φορά οι Ναουσαίοι δεν άντεξαν την πολύμηνη πολιορκία χωρίς τροφή και νερό και η πόλη παραδόθηκε.

Η Νάουσα έχασε την αίγλη της, η ζωή της υποβαθμίστηκε, το εμπόριο παρήκμασε και οι βιοτεχνίες καταστράφηκαν.

Εν τω μεταξύ οι Ναουσαίοι είχαν γνωστοποιήσει στον διοικητή της Θεσσαλονίκης τις επιθέσεις του Αλή Πασά, αλλά αυτός δεν είχε πρόθεση να τους βοηθήσει και ουδέποτε ενημέρωσε το Σουλτάνο, ο οποίος είχε άγνοια των γεγονότων. Τότε μόνο ο άρχοντας Ζαφειράκης της Νάουσας πήγε στην Κωνσταντινούπολη και αποκάλυψε στη Σουλτάνα τα έκτροπα που συνέβησαν στην αγαπημένη της πόλη. Έτσι τον Φεβρουάριο του 1812, ο Αλή Πασάς εκτέλεσε την πόλη έπειτα από διαταγή του

Σουλτάνου και η Νάουσα απέκτησε την αυτονομία της.

Μερικά χρόνια αργότερα, κατά το τέλος του 1821 άρχισε η προετοιμασία για ένοπλη εξέγερση στην Κεντρική και Δυτική Μακεδονία και με τον πρώτο σπινθήρα της επανάστασης που άναψε στον Πολύγυρο, δόθηκε το σύνθημα του συναγεμμού σε όλη τη Μακεδονία.

Οι Τούρκοι αντελήφθησαν τις κινήσεις των Ελλήνων και άρχισαν τους διωγμούς και τις σφαγές για να προλάβουν την εξάπλωση της επανάστασης.

Οι σπλαρχηγοί της Βέροιας Καρατάσος και Αγγελής Γάτσος, ο πρόκριτος της Νάουσας Ζαφειράκης Λογοθέτης και οι πρόκριτοι της Καστοριάς, της Σιατίστης και των Βοδενών απεφάσισαν να κηρύξουν την επανάσταση περί τα μέσα Μαρτίου και να

Το Κιόσκι, μια μαγευτική τοποθεσία της Νάουσας με θέα το απέραντο γαλάζιο του Αιγαίου, διάλεξε για να στρατοπεδεύσει ο Εμπού Λουμπούντ τρεις μέρες μετά την άλωση της πόλης.

Εκεί αποφάσισε τη σφαγή όλων των Ελλήνων αιχμαλώτων άνω των 14 ετών.

Καθισμένος στη σκιά των πλατάνων και καπνίζοντας την πίπα του συγκέντρωσε όλους τους Ναουσαίους πισθάγκωνα δεμένους και έβαλε τους δημίους, άλλους να αποκεφαλίσουν και άλλους να απαγχονίσουν ενώπιον όλων των Τούρκων στρατιωτών, που είχαν μαζευτεί να απολαύσουν το μακάβριο θέαμα.

Την άγρια ανθρωποσφαγή σταμάτησε ένα παράδοξο περιστατικό.

Ένας Ναουσαίος ονόματι Κοκοβίτης, μόλις του έκοψαν το κεφάλι συνέχισε να περπατά όρθιος προς τη σκηνή του Αμπού Λουμπούτ. Το γεγονός αυτό θεωρήθηκε ως θαύμα από τους τούρκους και δόθηκε η διαταγή να σταματήσει η σφαγή.

Το αίμα πότισε το έδαφος σε τέτοιο βαθμό, ώστε πέρασαν πολλά χρόνια για να ξαναφυτρώσει χορτάρι στην αιματοβαμμένη γη.

Naoussa — La Grande Cascade

Στα αφρισμένα νερά της Αραπίστας προτίμησαν να βρουν ηρωικό θάνατο 13 κοπέλες και μητέρες με παιδιά, για να γλυτώσουν την αιχμαλωσία και την ατίμωση.

μην περιμένουν βοήθεια από τη Νότια Ελλάδα (η οποία δεν έφθασε ποτέ).

Περίπου 1800 Έλληνες κατευθύνθηκαν προς τη μονή Δοβρά και επετέθησαν εναντίον της Βέροιας στις 21 Φεβρουαρίου.

Η επίθεση των Ελλήνων προδόθηκε και πολυάριθμος τουρκικός στρατός έφθασε αμέσως, γεγονός που τους ανάγκασε να υποχωρήσουν προς τη Νάουσα για να οργανώσουν την άμυνά της.

Εν τω μεταξύ στη Νάουσα είχαν βρει καταφύγιο περισσότερες από πέντε χιλιάδες ελληνικές οικογένειες, μετά τη σφαγή της Χαλκιδικής.

Η άμυνα της πόλης είχε οργανωθεί με την κατάληψη επίκαιρων θέσεων από τους Έλληνες αγωνιστές, τους οποίους βοήθησε και ο οπλαρχηγός Διαμαντής Νικολάου με τους άνδρες του.

Οι Τούρκοι επετέθησαν στη Νάουσα με αρχηγό τον Εμπού Λουμπούτ (Μεχμέτ Εμίν Πασά) και πολλές χιλιάδες άνδρες. Πριν αρχίσει την επίθεση ο Εμπού, ζήτησε από τους επαναστάτες να καταθέσουν τα όπλα για να τύχουν συγγνώμης, διαφορετικά θα έχουν πολύ δυσάρεστο τέλος. Η απάντηση των Ναουσαίων ήταν αρνητική και η

Η κήρυξη της επανάστασης στη Νάουσα έγινε εντός του Μητροπολιτικού ναού του Αγίου Δημητρίου με την παρουσία πλήθους Ελλήνων και ακολούθησε δοξολογία και ορκωμοσία των αγωνιστών. Ο ναός πυρπολήθηκε και καταστράφηκε ολοσχερώς από τους Τούρκους.

Ο ναός του Τιμίου Προδρόμου κτίσθηκε τον 18^ο αιώνα και είναι ο μοναδικός που σώθηκε από την καταστροφή.

Οι Τούρκοι αν και πέρασαν μπροστά από τον ναό, δεν τον κατέστρεψαν, κατόπιν εντολής του πολιορκητή Εμπού Λουμπούτ.

Ένας πρόκριτος της Νάουσας, ονόματι Μάραντης, ο οποίος είχε αποσκιρτήσει από το Ελληνικό στρατόπεδο και κατέφυγε στους Τούρκους, παρακάλεσε τον Λουμπούτ να μην την πειράξει.

Μαζί με τον Μάραντη σώθηκαν και οι συγγενείς του, καθώς και η εκκλησία.

πολιορκία της πόλης άρχισε στις 24 Μαρτίου και κράτησε μέχρι τις 30 Μαρτίου με κανονιοβολισμούς στην πύλη του Αγίου Γεωργίου.

Η εκπόρθηση της Νάουσας φαινόταν αδύνατη με τα όπλα, γι' αυτό ο Εμπού Λουμπούτ διέταξε γενική έφοδο το πρωί της 31ης Μαρτίου, υποσχόμενος στους στρατιώτες του ότι τους παραδίδει όλους τους κατοίκους με όλη την κινητή τους περιουσία. Οι επιθέσεις των Τούρκων επαναλαμβάνονταν καθημερινά χωρίς επιτυχία και ενώ η πόλη πολιορκούνταν, κατέφθασε βοήθεια από τους μπέηδες των επαρχιών Βελεσσού, Καϊλαρίου και άλλων περιοχών, με 15 χιλιάδες άνδρες και δώδεκα κανόνια. Ακολούθησε σφοδρή μάχη και οι Οθωμανοί κυρίευσαν τη Νάουσα.

Για τις ημερομηνίες που αναφέρομε δεν υπάρχει ομοφωνία μεταξύ των ιστορικών. Η πιο πιθανή χρονολογία της κατάληψης της Νάουσας φαίνεται να είναι η 13η Απριλίου, ημέρα Πέμπτη (με το παλαιό ημερολόγιο).

Στην πόλη μπήκαν χιλιάδες στρατιώτες ακολουθούμενοι από 600 περίπου Εβραίους από τη Θεσσαλονίκη μαζί με τσιγγάνους από τη Βέροια, τυφλά όργανα των Τούρκων και οι τρομερότεροι σφαγείς των χριστιανών.

Ο θάνατος και η απελπισία απλώθηκε στη δυστυχισμένη Νάουσα. Η πλούσια και ευτυχισμένη πόλη μέσα σε λίγες ώρες παραδόθηκε στις φλόγες. Όλα τα δημόσια κτίρια, σχολεία, εκκλησίες και οι κατοικίες έγιναν παρανάλωμα του πυρός. Οι σφαγές μετέβαλαν την πόλη σε πραγματική κόλαση. Έριξαν τις γυναίκες στις φλόγες, έγκυες ξεκοιλιάσθηκαν, παιδάκια σφάχτηκαν μπροστά στους γονείς τους.

Τα όμορφα κορίτσια τα έστειλαν στα χαρέμια των πασάδων και άλλα τα πούλησαν στα σκλαβοπάζαρα. Ένα πλήθος από νέες κόπελες και μητέρες με τα μωρά στην αγκαλιά τους, για να γλυτώσουν την αιχμαλωσία και την ατίμωση προτίμησαν τον ηρωικό θάνατο πέφτοντας στον ορμητικό καταρράκτη του ποταμού Μαυρονέρι, στα

**Γραμματόσημο προς τιμήν του
Τσάμη Καρατάσου, εκδοθέν το 1969
στη σειρά των Μεκεδονομάχων**

αφρισμένα νερά της Αραπίτσας. Τα πτώματα έφραζαν τους δρόμους, κάρφωναν τους χριστιανούς στους τοίχους και στα δένδρα και τους έκαιγαν.

Καρατόμησαν τον Ζαφειράκη και το γιό του Καρατάσου και περιέφεραν τα κεφάλια τους στους δρόμους πάνω σε κοντάρια προς εκφοβισμό των Ελλήνων.

Οι αγριότητες και το πλιότισκο κράτησαν πέντε μέρες.

Τα κορμιά των θυμάτων τα άφησαν βորά στα όρνια, αλλά τα κεφάλια τα βάλσάμωσαν και τα έστειλαν στο Σουλτάνο, λαμπρό τεκμήριο της νίκης του ένδοξου τουρκικού στρατού.

Οι άτυχοι κάτοικοι της Νάουσας, όσοι κατόρθωσαν να διαφύγουν τον θάνατο εγκατέλειψαν την πόλη για να σώσουν τη ζωή τους.

Μόνο οι γυναίκες των αρχηγών Καρατάσου, Λογοθέτη και Γάτσου γλύτωσαν τη

σφαγή. Οι Τούρκοι τις έστειλαν στο βεζίρη της Θεσσαλονίκης, κι 'αυτός τις κάρφωσε ζωντανές στην πόρτα του χαρεμιού του. Οι τουρκάλες έβαζαν στα πρόσωπά τους αναμμένα δαδιά, τις τρυπούσαν με καρφίτσες και τις μαστίγωναν ώσπου πέθαναν, εκτός από τη γυναίκα του Καρατάσου που την έβαλαν μέσα σε ένα σάκο με φίδια. Ο Roumeville αναφέρει ότι είδε να βάζουν γυναίκες σε σάκους μαζί με γάτες και ποντίκια.

Μετά τον αφανισμό της Νάουσας, οι Τούρκοι κατέστρεψαν τελείως 120 χωριά της Δυτ. Μακεδονίας και εκατοντάδες Έλληνες σφαγιάστηκαν και δημεύτηκαν οι περιουσίες τους.

Σύμφωνα με τον Σπυρίδωνα Τρικούπη, οι νεκροί και οι αιχμάλωτοι ανέρχονταν σε πέντε χιλιάδες, ενώ ο Αμπού Λουμπούτ σε επίσημη αναφορά του στο σουλτάνο στις 21 Απριλίου 1822 αναφέρει ότι 2000 σφαγιάστηκαν και οι οικίες τους παραδόθηκαν στις φλόγες.

Με το τραγικό τέλος της Νάουσας έσβησε η επανάσταση στη Μακεδονία. Όσοι οπλαρχηγοί σώθηκαν κατέφυγαν στη Νότια Ελλάδα και συνέχισαν τον αγώνα εναντίον των Τούρκων.

Για την προσφορά της στον αγώνα για την απελευθέρωση της Μακεδονίας, με βασιλικό διάταγμα που εκδόθηκε το 1955 η Νάουσα χαρακτηρίστηκε "**Ηρωική πόλη**", μάλιστα είναι η μόνη πόλη στην Ελλάδα που φέρει αυτό τον τίτλο.

Έπειτα από 90 χρόνια η Νάουσα ελευθερώθηκε από τον Ελληνικό στρατό στις 17 Οκτ. 1912 στους Βαλκανικούς πολέμους.

**Τα κείμενα και τα σχόλια των άρθρων, που φιλοξενούνται
στο περιοδικό μας ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ, απηχούν τις απόψεις
των συγγραφέων τους και όχι του περιοδικού μας.
Οι απόψεις των αρθρογράφων δεν είναι οπωσδήποτε και απόψεις
της Συντακτικής Επιτροπής του περιοδικού
και της εκδότριας Φιλοτελικής Εταιρείας Αθηνών.**

Ένα τυχαίο γεγονός και οι σφραγίδες Σμύρνης

Γράφει ο Ανάργυρος Γιαννακόπουλος
Πρώην Πρόεδρος της ΦΕΑ

Ένα Σάββατο, μαζί με τον φίλο Χρήστο Γκίκα, τότε Γραμματέα της ΕΦΟ, νυν Πρόεδρο, κάναμε περίπατο στο Μοναστηράκι. Είναι μια συνήθεια δική μου πολλών, πλέον των 50 χρόνων. Με γνωρίζουν σχεδόν όλοι οι φιλοτελιστές και οι περισσότεροι από τους εμπόρους, στην ευρύτερη περιοχή.

Περιδιαβαίνοντας ένα δρομάκι με φώναξε ένας μικροπωλητής που με γνώριζε, από παλιά, ο Δημήτρης, και μου λέγει, ρίξε μια ματιά σ' αυτό εδώ, και μου δείχνει κάτι ταχυδρομικές σφραγίδες μεταλλικές σε πλάκες, προφανώς από κάποιο τυπογραφείο που θα τις τύπωνε.

Μάλιστα παρατήρησα ότι ήταν κομμένο το μέταλλο με ειδικό εργαλείο σε κομμάτια ακανόνιστα και έλειπαν μερικές σφραγίδες. Σκέφθηκα να τις φωτογραφήσω, αλλά αμέσως μετά σκέφθηκα ότι αν τις αγόραζε «κάποιος άλλος» ίσως να τις χρησιμοποιούσε ...και έτσι αμέσως τον ρώτησα πόσο τις πουλάει. Αποφάσισα και τις αγόρασα.

Έστειλα ένα αντίγραφο στον Γιάννη Νταή ο οποίος και μου απάντησε ότι οι σφραγίδες φαίνονται γνήσιες. Το συζητήσα το θέμα με τους φίλους μου φιλοτελιστές στην τακτική συνάντηση του «Πανκαφετεριακού» στα Σάββατα και μας «κτύπησε» το καμπανάκι ότι ήταν κάτι επικίνδυνο, διότι μπορούσαν να κυκλοφορήσουν κάποια πλαστά ντοκουμέντα από ασυνείδητους μη φιλοτελιστές.

Η συζήτηση συνεχίστηκε, γιατί μου φάνηκε κάτι παράξενο που είχα διακρίνει σε ορισμένες από αυτές. Προσωρινά τις ασφάλισα στο χρηματοκιβώτιο της ΦΕΑ, και όταν θα είχαμε καιρό θα το ξαναβλέπαμε.

Ένα απόγευμα Τέταρτης που είχαν έρθει ο Νίκος Καρδασιλάρης, επίτιμος πρόεδρος της ΦΕΑ, και ο Γιάννης Περιστάνογλου, γνωστός μελετητής της ταχυδρομικής ιστορίας και των ΜΚΕ, μέλος της ΦΕΑ και συζητούσαμε, πόσο επικίνδυνο ήταν αυτές οι σφραγίδες να κυκλοφορούν και κάναμε κάτι εικασίες, τότε τους λέγω τύπως αυτές τις σφραγίδες για να μπορούμε ευκολότερα να τις διαβάζουμε και κάτι μου λέγει ότι τις έχω ξαναδεί.

Εκείνη τη στιγμή με ρωτάει ο Νίκος Καρδασιλάρης. Έχεις παλιό κατάλογο του Βλαστού γιατί και μένα κάτι μου θυμίζει, και πράγματι μέσα στον κατάλογο ήταν αποτυπωμένες με τις ίδιες ημερομηνίες κλπ. οι σφραγίδες που είχα βρει στο Μοναστηράκι. Επομένως, ίσως προέρχονταν από κάποιο παλιό τυπογραφείο που τύπωνε τότε τους καταλόγους αυτούς. Ήδη κάποιες σφραγίδες είχαν αποκοπεί !! Προσοχή λοιπόν !!

Παραθέτω αυτούσιες από τα μεταλλικά αποτυπώματα τις σφραγίδες. Πρόκειται για μεταλλικά αποτυπώματα ελληνικών και ξένων σφραγίδων Σμύρνης από το 1865 έως το 1923, που είναι περιζήτητες για παλαιούς και νέους συλλέκτες και όχι μόνο.

Προσοχή στις ημερομηνίες των σφραγίδων για να τις γνωρίζουν οι συλλέκτες ότι οι σφραγίδες αυτές βρίσκονται στην κατοχή της ΦΕΑ.

Δεν γνωρίζουμε, όμως, πόσες και ποιες, σφραγίδες έχουν ήδη αποκοπεί .

Ελπίζοντας ότι με αυτή την έρευνα βοηθούμε τον σωστό φιλοτελισμό, ενημερώνοντας και καταγράφοντας αυτά τα γεγονότα, παραθέτουμε μερικές εικόνες από τα ευρεθέντα cliché και τα αποτυπώματα αυτών..

- 1) SMIRNE 14-6
- 2) SMIRNE 26- 9 -74 ΜΙΚΡΗ
- 3) SMIRNE 31-7-88
- 4) SMIRNA 15-9-93 OSTERREISCHE POST
- 5) SMIRNA 20-2-06 OSTERREISCHE POST
- 6) 8. SMIRNA II IV-X-13 OSTERREISCHE POST
- 7) SMIRNE 31-DIC.-12 OFFICIO POSTALE ITALIANO
- 8) POSTA MILITARE 25-4-19 Νο 171
- 9) POSTA MILITARE SMIRNE 26-4-23
- 10) ΣΜΥΡΝΗ ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΑΦΙΕΙΣ 17-ΟΚΤ.-21
- 11) ΣΜΥΡΝΗ ΣΥΣΤΗΜΕΝΑ 19- ΙΑΝ.- 22 11_
- 12) ΣΜΥΡΝΗ 30-ΜΑΙ- 22 (ΑΝΘΕΜΙΟ)
- 13) ΣΜΥΡΝΗ –ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 , 9 –ΜΑΙ-21 11ΠΜ
- 14) ΣΜΥΡΝΗ – POSTE RESTANTE 24-ΑΠΡ-21 -10
- 15) ΑΞΑΡΙΟΝ 10-ΔΕΚΕΜ.- 20 ΠΜ (ΑΝΘΕΜΙΟ ΦΥΛΛΟΥ)
- 16) ΝΥΜΦΑΙΟΝ 29-1ΑΝ.-21 ΑΣΤΕΡΙΣΚΟΣ
- 17) ΣΜΥΡΝΑ 2- ΟΚΤ.- 65 (ΤΟΥΡΚΙΑ)
- 18) ΣΜΥΡΝΗ 1-ΑΠΡ.-21 6 Μ ΑΠΟΣΤΟΛΗ
- 19) ΣΜΥΡΝΗ 31-ΙΟΥΛ.-21 12 ΑΠΟΣΤΟΛΗ
- 20) ΚΙΝΗΤΟΝ 22-ΙΟΥΝ.-22 8 ΠΜ ΣΜΥΡΝΗΣ Π. ΕΦΕΣΟΥ
- 21) ΚΙΝΗΤΟΝ 16-ΔΕΚ.-21 8ΠΜ ΣΜΥΡΝΗΣ ΟΔΕΜΙΤΣΙΟΥ
- 22) ΚΙΝΗΤΟΝ 26-ΣΕΠ.-21 6ΠΜ ΣΜΥΡΝΗΣ ΑΞΑΡΙΟΥ
- 23) ΣΜΥΡΝΗ 31-ΙΟΥΛ.- 21 12 ΑΦΙΕΙΣ
- 24) ΣΜΥΡΝΗ 28-ΙΟΥΛ.- 20 ΑΝΘΕΜΙΟ
- 25) ΣΜΥΡΝΗ 23- ΟΚΤ.-20 ΑΝΘΕΜΙΟ
- 26) ΣΜΥΡΝΗ 18-ΑΥΓ.-20 10 ΠΜ ΑΠΟΣΤΟΛΗ
- 27) ΣΜΥΡΝΗ 7- ΙΑΝ.- 21 17 ΑΦΙΕΙΣ (ΑΣΤΕΡΙΣΚΟΙ)
- 28) ΣΤΙΚΤΗ ΡΟΜΒΟΕΙΔΗΣ ΣΦΡ. ΜΕ ΑΡΙΘΜΟ 96
- 29) ΤΕΤΡΑΓΩΝΗ ΣΦΡ. «Π.Ε.Λ.»

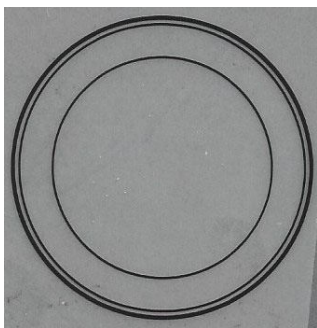

Η ΣΦΡΑΓΙΔΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ ΧΑΝΙΩΝ ΤΥΠΟΥ “ΚΑΘΙΣΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ” ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1936-1940

Γράφει ο Άγγελος Καμπουράκης

Η πιο εντυπωσιακή σφραγίδα Ελέγχου Συναλλάγματος είναι η λεγόμενη τύπου «Καθιστής Αθηνάς», όπως έχει καθιερωθεί να λέγονται οι εικονογραφημένες σφραγίδες Ελέγχου Συναλλάγματος, που στο κέντρο τους έχουν το γνωστό έμβλημα, που ήταν το σήμα κατατεθέν της Τραπεζής Ελλάδος. Αυτός ήταν και ο λόγος που με είχε παρακινήσει στο παρελθόν να ασχοληθώ με τη συλλογή τους. Την περίοδο 1985-1988 δημιουργήθηκε στην ΕΦΕ μια ομάδα εργασίας, που σκοπό είχε να μελετήσει και να δημοσιεύσει στη «Φιλοτέλεια» το αντικείμενο της Ταχυδρομικής μας Ιστορίας, Έλεγχος Συναλλάγματος της περιόδου 1936 - 1940. Απ' όσο τουλάχιστον εγώ γνωρίζω αυτή ήταν και η μοναδική περίπτωση συλλογικής προσπάθειας στις δημοσιεύσεις της «Φιλοτέλειας». Τη σύνταξη και επιμέλεια των κειμένων είχε αναλάβει και πραγματοποιήσει εξαιρετικά ο Σωκράτης Μπόζοβιτς. Εγώ είχα επιφορτισθεί

με τη σχεδίαση των μακετών των σφραγίδων. Στην ομάδα εργασίας εκτός από τον Σ. Μπόζοβιτς και μένα συμμετείχαν πολλοί γνωστοί φιλοτελιστές, αναφέρω ενδεικτικά τον Νεοκλή Ζαφειρακόπουλο, τον Γιώργο Σωτηρόπουλο, τον Αχιλλέα Σιμώνη και πολλοί άλλοι. Το εγχείρημα είχε λάβει μεγάλη έκταση, δημιουργήθηκε ειδικό τυπολόγιο - ερωτηματολόγιο, το οποίο διανεμήθηκε σε φιλοτελιστές τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού. Υπήρξε μεγάλη ανταπόκριση και συγκεντρώθηκε τεράστια ποσότητα σχετικού υλικού σε φωτοτυπίες κυρίως για επεξεργασία. Για τη σχεδίαση των μακετών ιδιαίτερα αυτών του τύπου «Καθιστής Αθηνάς» θέλω να δώσω κάποιες λεπτομέρειες, σχετικά με τον τρόπο σχεδίασής τους. Την εποχή εκείνη δεν υπήρχαν προγράμματα Η/Υ, επεξεργασίας εικόνων και γραφικών, τύπου photoshop κλπ, ούτε οι φορητοί scanners, σαν οικιακές συσκευές, που υπάρχουν σήμερα σχεδόν σε κάθε

Εικ. 1

Εικ. 2

Εικ. 3

Εικ. 4

Εικ. 5α

Εικ. 6α

σπίτι και γραφείο. Αντ' αυτών υπήρχαν μόνο τα ογκώδη φωτοτυπικά μηχανήματα στα ειδικά καταστήματα. Σε διαφανές χαρτί αδιάστατο ή μη, σχεδίαζα τον εξωτερικό δακτύλιο των σφραγίδων (συνήθως δίκυκλες), στις ακριβείς διαστάσεις, με τη βοήθεια διαβήτη και ραπιντογράφου (εικ 1). Στη συνέχεια τοποθετούσα τη διαφάνεια επάνω σε ένα καθαρό αποτύπωμα της σφραγίδας σε φωτοαντίγραφο ή επάνω στο πραγματικό αντικείμενο εφόσον το είχα και αντέγραφα με ραπιντογράφο το κείμενο. Κατόπιν από ένα καθαρό αποτύπωμα του εμβλήματος της «Καθιστής Αθηνάς» δημιουργούσα αντίγραφο σε χαρτί στο φωτοτυπάδικο της γειτονιάς, με την κατάλληλη σμίκρυνση ή

μεγέθυνση κατά περίπτωση, το ξάκριζα με ψαλίδι και το επικολλούσα κατάλληλα στη ανωτέρω διαφάνεια (εικ 2). Από το πρώτο αυτό δείγμα επικολλημένο σε λευκό χαρτί, δημιουργούσα φωτοαντίγραφο και με κατάλληλο ρετουσάρισμα με σκληρή γομολάστιχα η blanco καθάριζα τις σκιάσεις και τα σκουπίδια και είχα στο τέλος (εικ 3) το καθαρό φωτοαντίγραφο της μακέτας. Με τον τρόπο αυτό δημιουργήθηκαν μεταξύ των άλλων οι 64 μακέτες της «Καθιστής Αθηνάς», που περιλαμβάνονται στη ανωτέρω μελέτη. Ο λόγος για τον οποίο έκανα αυτή την αναδρομή στον τρόπο σχεδίασης των ανωτέρω μακετών, είναι γιατί θέλω να γίνει κατανοητό, ότι οι ανωτέρω μακέτες δεν εί-

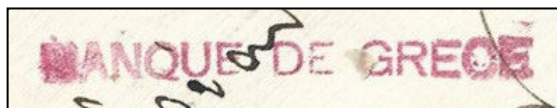
Εικ. 5

Εικ. 6

Εικ. 7

Εικ. 8

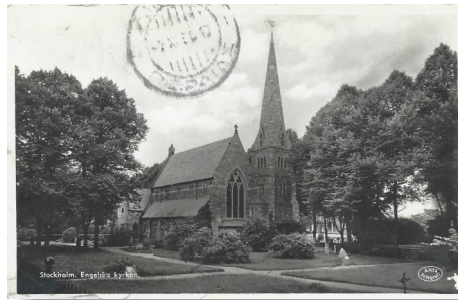
Εικ. 7α

ναί 100% πιστά αντίγραφα των πραγματικών σφραγίδων. Οι φίλοι λοιπόν συλλέκτες του είδους, που συμβουλεύονται την ανωτέρω μελέτη θα πρέπει παράλληλα να ελέγχουν, συγκρίνοντας τα πραγματικά αντικείμενα τους. Για την περίπτωση των Χανίων που συζητάμε είχα σχεδιάσει 2 μακέτες (εικ 3) και (εικ 4). Για χρόνια θεωρούσα ότι αυτές ήταν και οι μοναδικές σφραγίδες του τύπου αυτού, που συναντάμε, για το συγκεκριμένο Ταχ. Γραφείο. Κάποια στιγμή συγκρίνοντας φάκελα τα οποία είχαν πέσει στα χέρια μου, είχα μια ευχάριστη έκπληξη. Ο φάκελος (εικ 5,6) έχει ταχυδρομηθεί από τα Χανιά προς Νέα Υόρκη, από κάποιον δικηγόρο "ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΔΟΥΝΑΚΗΣ / ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ / ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΓΓΕΛΙΔΗ / CANIA - ΚΡΗΤΗΣ". Η ημερομηνία στη σφραγίδα αποστολής των

Χανίων είναι δυσανάγνωστη, κατά την άποψη μου, πρέπει να είναι 6.V.39 (Το V ανεστραμμένο). Η επιστολή ελέγχθηκε για συναλλάγμα στα Χανιά και φέρει όπως διαπιστώνουμε την σχετική ταινία και σφραγίδες Ελέγχου Συναλλάγματος, τύπου «Καθιστής Αθηνάς», στο πρόσθιο και στο πίσω μέρος του φακέλου. Από τις εικονιζόμενες σφραγίδες (εικ 5α,6α) διαπιστώνουμε σαφώς, ότι πρόκειται για διαφορετική σφραγίδα Ελέγχου Συναλλάγματος, τύπου «Καθιστής Αθηνάς», από εκείνες των μακετών (εικ 3) και (εικ 4). Μια και το άρθρο είναι σχετικό με τον Έλεγχο Συναλλάγματος των Χανίων θα κάνω μια παρένθεση εδώ. Με την επιβολή του Στρατιωτικού Νόμου και την αναστολή ορισμένων άρθρων του Συντάγματος, μεταξύ αυτών και της κατάργη-

Εικ. 9

Εικ. 10

σης του απορρήτου της αλληλογραφίας, το δικτατορικό καθεστώς Μεταξά, στην ουσία με τον Έλεγχο Συναλλάγματος επέβαλε εμμέσως, λογοκρισία της αλληλογραφίας, σε καιρό ειρήνης (συναντάμε σφραγίδες Ελέγχου Συναλλάγματος ακόμη και στα καρτποσταλ). Στην ανωτέρω μελέτη της «Φιλοτέλειας», αναφέρονται αναλυτικά ο τρόπος και τα διάφορα στάδια επιβολής του Ελέγχου Συναλλάγματος, στην αλληλογραφία, κατά την συγκεκριμένη περίοδο. Θεωρώ πάντως ότι οι ειδικές σφραγίδες Ελέγχου Συναλλάγματος, με τις οποίες εφοδιάσθηκαν τα κατά τόπους ειδικά συνεργεία, δεν θα ήταν διαθέσιμες, από τις πρώτες ημέρες της εφαρμογής του μέτρου. Οι εικονιζόμενος φάκελος (εικ 7,8) έχει ταχυδρομηθεί από το Rockaway της Νέας Υόρκης στα Χανιά. Η ημερομηνία αποστολής είναι 08.09.1936. Στο πίσω μέρος του φακέλου υπάρχει αχνή ατέρμονη σφραγίδα των Χανίων με ημερομηνία 23.09.1936. Έφθασε δηλαδή περίπου, τις πρώτες μέρες επιβολής του Ελέγχου Συναλλάγματος. Στο πρόσθιο μέρος του φακέλου έχει τεθεί η γραμμική σφραγίδα "BANQUE DE GRECE" σε κόκκινο χρώμα (εικ 7α). Κατά την άποψη μου η σφραγίδα αυτή είναι πρώιμος τύπος σφραγίδας Ελέγχου Συναλλάγματος των Χανίων.

Εικ. 9α

Επίσης έχει εντοπισθεί μια ακόμη, διαφορετική, σφραγίδα πρώιμου τύπου, Ελέγχου Συναλλάγματος των Χανίων. Η εικονιζόμενη φωτοκάρτα (εικ 9,10), έχει ταχυδρομηθεί, μάλλον από κάποιον ναυτικό, από την πόλη Gävle της Σουηδίας, με προορισμό τα Χανιά της Κρήτης, την 02.11.1936. Εκτός από την Σουηδική ταχυδρομική σφραγίδα αποστολής φέρει επίσης βιολέ διπλόκυκλη σφραγίδα (εικ 9α), "BANQUE DE GRECE - LA CANEE", η οποία είναι και αυτή κατά την άποψη μου, σφραγίδα πρώιμου τύπου Ελέγχου Συναλλάγματος των Χανίων. Στην εικονογραφημένη πλευρά, υπάρχει αχνή διαβατική σφραγίδα, "ΛΙΜΗΝ - ΠΕΙΡΑΙΩΣ* - 7 XI 36" και δυσδιάκριτη μηχανική, Χανιά (08.11.1936).

Κλείνοντας για όσους ενδιαφέρονται η μελέτη για τον Έλεγχο Συναλλάγματος της περιόδου 1936 - 1940, είναι δημοσιευμένη στη «Φιλοτέλεια» στα τεύχη του 1989, σελίδες 95,143,194,248, του 1990, σελίδες 35, 113, 206, και του 1991, σελίδες 35, 57. Όσο για τον Έλεγχο Συναλλάγματος της περιόδου 1948 - 1951, έχει μελετηθεί και δημοσιευτεί από τον Αλέκο Γαληνό στο περιοδικό "collectio", που εξέδιδε και συγκεκριμένα στα τεύχη Νο 4 (Δεκέμβριος 1991 - Ιανουάριος 1992) και Νο 5 (Φεβρουάριος - Μάρτιος 1992).

ΤΟ ΠΑΣΧΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ ΜΕ ΒΙΤΡΩ

Γράφει η Ιωάννα Σφήκα - Μέλος της ΦΕΑ
Φιλολόγος - Ειδ. Παιδαγωγός

Τα γραμματόσημα, ως πολιτιστικά αντικείμενα, μπορούν να αποτυπώσουν όχι μόνο την ιστορία ενός έθνους, αλλά και τις θρησκευτικές, κοινωνικές και πολιτισμικές παραδόσεις του. Τα βιτρώ, με τη ζωντάνια και την πολύχρωμη διάστασή τους, συνδέονται ιδιαίτερα με τη χριστιανική παράδοση και το Πάσχα.

Το Πάσχα είναι μια από τις πιο σημαντικές θρησκευτικές εορτές για τους χριστιανούς σε όλο τον κόσμο, και η εορταστική αυτή περίοδος έχει αποτυπωθεί με διάφορους τρόπους στην τέχνη, τη θρησκεία και τον πολιτισμό. Το Πάσχα έχει συνδεθεί με ισχυρούς συμβολισμούς, όπως η Ανάσταση και η αναγέννηση της ζωής. Αυτοί οι συμβολισμοί βρίσκουν ιδιαίτερο αποτύπωμα στην τέχνη του βιτρώ, με τα πανέμορφα χρωματισμένα παράθυρα που κοσμούν εκκλησίες σε όλη τη χριστιανική παράδοση.

Ένα ενδιαφέρον στοιχείο της πολιτιστικής κληρονομιάς του Πάσχα είναι τα γραμματόσημα, τα οποία συχνά εκδίδονται

για να τιμήσουν θρησκευτικά ή πολιτιστικά γεγονότα, και συνήθως ενσωματώνουν την τέχνη του βιτρώ για να απεικονίσουν σκηνές από το Πάσχα. Αυτά τα γραμματόσημα εκδίδονται σε διάφορες χώρες και έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να αντικατοπτρίζουν την πνευματικότητα και την ομορφιά των πασχαλινών παραδόσεων.

Η ιστορία των γραμματοσήμων με θεματολογία το Πάσχα ξεκινά από τα τέλη του 19ου αιώνα, όταν και οι πρώτες σειρές γραμματοσήμων που αναφερόταν στην Ανάσταση ή σε θρησκευτικά σύμβολα άρχισαν να εκδίδονται. Η ένταξη του βιτρώ στην τέχνη των γραμματοσήμων ήταν μια φυσική συνέπεια της τεχνολογικής εξέλιξης, η οποία έφερε τη δυνατότητα αναπαραγωγής εικόνας σε μικρές κλίμακες, χωρίς να χάνεται η ζωντάνια και η έκφραση των χρωμάτων.

Τα βιτρώ, ως τεχνική, συχνά εμφανίζονται σε εκκλησίες, κάνοντάς τα ιδανική έμπνευση για την απεικόνιση σκηνών της

Βίβλου, των Αγίων ή της Ανάστασης του Χριστού. Η τέχνη του βιτρώ χρησιμοποιεί φωτεινές, έντονες αποχρώσεις του κόκκινου, του μπλε, του πράσινου και του κίτρινου για να αποδώσει θρησκευτικά θέματα με εκτυφλωτική ομορφιά και πνευματική ένταση.

Η σύνδεση του βιτρώ με το Πάσχα αποτυπώνεται με τρόπο μοναδικό. Οι σκηνές που περιγράφουν τη Σταύρωση και την Ανάσταση του Χριστού είναι οι πιο συνηθισμένες σε γραμματόσημα που αποτυπώνουν το Πάσχα.

Τα πασχαλινά γραμματόσημα με βιτρώ συχνά απεικονίζουν στιγμές από τη Σταύρωση, την Ανάσταση ή τη Μεγάλη Εβδομάδα, όλες γεμάτες με πλούσιο θρησκευτικό και καλλιτεχνικό στοιχείο. Κάποια από τα πιο δημοφιλή θέματα του Πάσχα είναι

1. Οι σκηνές από την Ανάσταση του Χριστού, με τη χαρακτηριστική εικόνα του Χριστού να βγαίνει από τον τάφο. Οι ζωντανές αποχρώσεις του φωτός και των σκιών, όπως αποδίδονται στα βιτρώ, συμβολίζουν τη νίκη του φωτός κατά του σκότους.

2. Οι απεικονίσεις της Σταύρωσης, οι οποίες συνήθως περιλαμβάνουν την έντονη χρήση των χρωμάτων, ιδιαίτερα του κόκκινου και του μπλε, με σκοπό να αποδώσουν τη θυσία του Χριστού.

3. Η Μεγάλη Εβδομάδα με γραμματόσημα που απεικονίζουν παραδοσιακές σκηνές από το βίωμα της Μεγάλης Εβδομάδας του Πάσχα.

Τα γραμματόσημα που περιλαμβάνουν βιτρώ, συχνά έχουν έναν άμεσο δεσμό με τη λαϊκή τέχνη και τις παραδόσεις. Η χρήση των βιτρώ στα γραμματόσημα μπορεί να θεωρηθεί ως μια προσπάθεια να μεταφερθεί η ενέργεια και η ατμόσφαιρα των εκκλησιαστικών βιτρώ σε μια μορφή που είναι προσβάσιμη σε όλους. Ειδικά κατά την περίοδο του Πάσχα, η τέχνη του βιτρώ αναδεικνύει την ιδέα της θρησκευτικότητας και ιδιαίτερα της Ανάστασης του Χριστού.

Οι συλλέκτες γραμματοσήμων και οι φίλοι της τέχνης συχνά εκθέτουν τις συλλογές τους που περιλαμβάνουν γραμματόσημα με θέμα το Πάσχα και το βιτρώ, δημιουργώντας ένα συνδυασμό θρησκευτικής ιστορίας και καλλιτεχνικής αξίας. Στις εκθέσεις αυτές, οι επισκέπτες έχουν την ευκαιρία να δουν την εξέλιξη της τέχνης του γραμματοσήμου και να κατανοήσουν καλύτερα τη σύνδεση ανάμεσα στη θρησκευτική παράδοση και την πολιτιστική κληρονομιά.

Η τέχνη των γραμματοσήμων και τα βιτρώ προσφέρουν μια μοναδική δυνατότητα να εξερευνήσουμε τις θρησκευτικές και πολιτιστικές αξίες του Πάσχα μέσα από την τέχνη και την αλληλογραφία.

Αυτά τα γραμματόσημα αποτυπώνουν στιγμές από τη ζωή του Χριστού και τις παραδόσεις που συνδέονται με την Ανάσταση, χρησιμοποιώντας το βιτρώ ως μέσο για να εκφράσουν το φως, τη ζωή και τη θρησκευτική πίστη.

Η διαρκής παρουσία αυτών των γραμματοσήμων και η αυξανόμενη εκτίμηση τους από συλλέκτες και καλλιτέχνες καθιστούν αυτή την τέχνη έναν πολύτιμο πολιτιστικό θησαυρό, που ενώνει το παρελθόν με το παρόν και αναδεικνύει την πνευματική σημασία του Πάσχα.

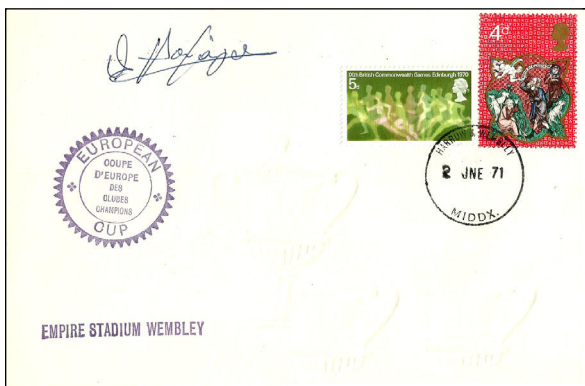
ΜΙΜΗΣ ΔΟΜΑΖΟΣ ο “Στρατηγός”

Γράφει ο Άκης Χαλβατζιδόπουλος

Αναμφισβήτητα ο Μίμης Δομάζος υπήρξε αν όχι ο κορυφαίος, ένας από τους κορυφαίους Έλληνες ποδοσφαιριστές, που έγραψε τη δική του μοναδική ιστορία στο Ελληνικό ποδόσφαιρο. Γεννημένος στις 22 Ιανουαρίου 1942 στο μαιευτήριο Έλενα δίπλα στον συνοικισμό Κουντουριώτη στους Αμπελοκήπους, όπου πέρασε τα παιδικά και εφηβικά του χρόνια. Το σπίτι του ήταν στο πάνω μέρος του συνοικισμού στην οδό Μιχαήλ Μελά τον μοναδικό δρόμο του συνοικισμού που του είχαν δώσει όνομα και σε ένα σπίτι που ήταν πριν το πατρικό του πατέρα μου, έτσι είχα την ευκαιρία να τον γνωρίσω από τα παιδικά μας χρόνια.

Από μικρός του άρεσε η μπάλα και γρήγορα ξεχώρισε από τους υπόλοιπους της παρέας του, ταυτόχρονα και στις άλλες εκδηλώσεις ήταν έκδηλα τα αρχηγικά προσόντα του και η αποδοχή του από όλη την παρέα.

Κάτι που οι περισσότεροι δεν γνωρίζουν είναι ότι μικρός ο Δομάζος ήταν ο πιο φανατικός ολυμπιακός του συνοικισμού γνωστός σε όλους με το παρατσούκλι *Μίμης ο Ολυμπίκ*, θυμάμαι κάποια μέρα εκεί στην οδό Τσόχα στη πόρτα που οδηγούσε στα γραφεία του γηπέδου είχε ένα τόπι που το πετούσε στον τοίχο του γηπέδου και στην επιστροφή με κεφαλιές και τακουνάκια το γύριζε πίσω συνεχώς αποσπώντας έτσι τον θαυμασμό όσων τον έβλεπαν. Κάποια στιγμή ένας γυμναστής του Παναθηναϊκού, που στεκόταν στη πόρτα και τον κοιτούσε του είπε «έλα μέσα να σου δώσουμε κανονική μπάλα να παίξεις». Η απάντηση που πήρε από τον Ολυμπίκ ασφαλώς δεν του άρεσε καθόλου, «να πάτε να γ@#!*, εγώ Ολυμπιακός γεννήθηκα και Ολυμπιακός θα πεθάνω». Ο γυμναστής δεν αντέδρασε στην απάντηση του γιατί αυτό που ήθελαν ήταν να τον φέρουν στον ΠΑΟ, θα έκαναν υπο-

Κάρτα με σφράγιση στο Wembley, στις 2 Ιουνίου 1971, υπογεγραμμένη από τον Μίμη Δομάζο

μονή μέχρι να τον καταφέρουν.

Ότι δεν μπορούσαν να καταφέρουν οι άνθρωποι του ΠΑΟ, δηλαδή να φέρουν τον Δομάζο στον ΠΑΟ το κατάφεραν οι άνθρωποι του Ολυμπιακού. Όταν αυτός πήρε την απόφαση να πάει μόνος του στον Ολυμπιακό και να τους ζητήσει να τον εντάξουν στο δυναμικό του πειραϊκού συλλόγου, τα πράγματα δεν πήγαν όπως τα ήθελε. Ο αρμόδιος της ομάδας τον κοίταξε από πάνω έως κάτω, τον χτύπησε φιλικά στην πλάτη και του είπε, «δεν κάνεις για ποδοσφαιριστής, είσαι κοντός»!

Η απογοήτευση ήταν μεγάλη, ήθελε να παίξει σε ομάδα, στον Ολυμπιακό δεν τον ήθελαν, στον ΠΑΟ δεν ήθελε αυτός, η λύση ήταν η ομάδα της γειτονιάς του, η Άμυνα Αμπελοκήπων που εκεί τον ήθελαν σίγουρα.

Άρχισε να αγωνίζεται στην Άμυνα ξεδιπλώνοντας το ταλέντο του, ενώ ο ΠΑΟ ήταν πλέον πιο κοντά στην απόκτηση του, όλοι στην Άμυνα ήταν Παναθηναϊκοί και δεν θα είχαν αντίρρηση για τη μεταγραφή του, άσε που και η ομάδα τους κάτι θα είχε όφελος.

Την εποχή εκείνη αν έβαζες την υπογραφή σου σε δελτίο ανήκες πλέον στην ομάδα που υπόγραψες και την τύχη σου σαν ποδοσφαιριστής την κρατούσαν στα χέρια τους οι ιθύνοντες της ομάδας. Εάν κάποιος αποφάσιζε να μετακινηθεί μόνος του ήξερε ότι είχε να αντιμετωπίσει δύο χρόνια αποκλεισμό από κάθε αγώνα, το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την απόρριψη από τον Ολυμπιακό έφεραν τον Δομάζο στη λεωφόρο, το παρατσούκλι Ολυμπική ξεχάστηκε για πάντα και ο Δομάζος ζούσε θα έλεγε κάποιος για να κερδίζει τον Ολυμπιακό.

Από τη μεταγραφή η Άμυνα απόκτησε μια νέα πλήρη εμφάνιση, ο δε Δομάζος, όπως είχε δηλώσει σε μεταγενέστερη συνέντευξή του, μια πορτοκαλάδα, στη πραγματικότητα από ότι είμαι σε θέση να γνωρίζω πήγε στο σπίτι του ένα ηλεκτρικό ψυγείο!

Οι παλιοί φίλοι του ΠΑΟ θα θυμούνται ότι εξ αιτίας κάποιων γεγονότων η διοίκηση απομάκρυνε τους περισσότερους παίκτες της βασικής ενδεκάδας, διεθνείς ως επί το πλείστον.

Κάρτα Μάξιμου. Η ενδεκάδα του Wembley, με αρχηγό τον Μίμη Δομάζο

Απόκομμα της εφημερίδας ΤΟ ΒΗΜΑ της επομένης του τελικού με το γραμματόσημο για τον τελικό που δεν κυκλοφόρησε!

Των φρονίμων τα παιδιά... Τα Ελληνικά Ταχυδρομεία, σε περίπτωση νίκης του Παναθηναϊκού, θα έθεταν από χθές τη νύχτα σε κυκλοφορία το παρακάτω αναμνηστικό γραμματόσημο, αξίας 4,50 δραχμών. Ο Παναθηναϊκός, όμως, ηττήθη. Και, μοιραία, το γραμματόσημο δεν θα κυκλοφορήσει...

Από τα μεγάλα ονόματα έμειναν μόνο ο Δομάζος και ο Οικονομόπουλος, ενώ την ενδεκάδα πλέον συμπλήρωναν παίκτες από επαρχιακές ομάδες και από ομάδες μικρών κατηγοριών της Αθήνας. Βρέθηκαν τότε κάποιοι που στράφηκαν κατά του Δομάζου γιατί δεν πήγε με τους άλλους, μόνος του τι θα κάνει, θα πέσει όλο το βάρος πάνω του και θα εκτεθεί στα μάτια των φιλάθλων του ΠΑΟ. Τότε ήλθε για προπονητής στον ΠΑΟ ο Φέρεντς Πούσκακ, ο *'Καλπάζων Συνταγματάρχης'* αμέσως κατάλαβε ότι είχε απέναντι του έναν *'Στρατηγό'*, μαζί μπορούσαν να πάνε τον Παναθηναϊκό ψηλά τόσο όσο ποτέ άλλοτε δεν είχε φτάσει Ελληνική ομάδα. Κόντρα στις δυσοίωνες προβλέψεις ο *'Στρατηγός'* οδηγούσε την ομάδα από την μία νίκη στην άλλη, η επιστροφή του Αριστεΐδη Καμάρα έδεσε και την άμυνα, τίπο-

τα δεν σταμάταγε πια τον Στρατηγό και την ομάδα του. Αυτό που ούτε σαν όνειρο δεν μπορούσε να φανταστεί έγινε πραγματικότητα, ο Παναθηναϊκός στον τελικό του Κυπέλου Πρωταθλητριών ομάδων της Ευρώπης!

2 Ιουνίου 1971 ο Παναθηναϊκός με αρχηγό τον Στρατηγό Μίμη Δομάζο μπαίνει στο Wembley για να γράψει μια εποποιία, του Παναθηναϊκού και του Ελληνικού ποδοσφαίρου. Αν και το αποτέλεσμα δεν ήταν αυτό που θέλαμε, αυτό δεν μειώνει την αξία του επιτεύγματος που πέτυχαν ο Πούσκακ και όλη η ομάδα, πάνω από όλους δεσπόζει η μορφή του ηγέτη, του Στρατηγού.

Ο Μίμης Δομάζος πέρασε στην αιωνιότητα, έγινε θρύλος και οι θρύλοι δεν ξεχνιούνται ποτέ!

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ, ΙΣΤΟΡΙΑ & ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΜΟΣ

Γράφει Γιάννης Δημητριάδης

Στα 180 χρόνια της ιστορίας του παγκόσμιου φιλοτελισμού έχει επανειλημμένα αποδειχθεί πως οι φιλοτελιστές αλλά και απλοί συλλέκτες γραμματοσήμων αποκτούν γνώσεις και αγάπη για τη Γεωγραφία.

Αυτό συμβαίνει καθώς η έκδοση γραμματοσήμων είναι στενά συνδεδεμένη με τη Γεωγραφία (τα γραμματόσημα φέρουν πάντα το όνομα του κράτους, με εξαίρεση τη Βρετανία). Συχνά μαθαίνοντας κάποιος για τα γραμματόσημα μιας χώρας, συνδέεται με τη γεωγραφία και την ιστορία της κι αυτό δεν άλλαξε όλα αυτά τα χρόνια, ούτε τα τελευταία με την μαζική χρήση των νέων τεχνολογιών.

Ωστόσο, συχνά τα ρεαλιστικά γεωγραφικά δεδομένα ενδέχεται να μην συμφωνούν με αυτά που παρουσιάζονται στα εκδοθέντα γραμματόσημα, καθώς συχνά το γραμματόσημο χρησιμοποιείται σαν μέσο προβολής και προπαγάνδας μιας χώρας που δεν υποχρεούται από τους κανονισμούς της UPU (Παγκόσμιας Ταχυδρομικής Υπηρεσίας) να απεικονίζει τα διεθνώς αποδεκτά νόμιμα όρια της χώρας ή την ιστορία της, σε ορισμένο χρόνο.

Αυτό έχει επιτρέψει σε πολλές περιπτώσεις να παρουσιάζονται σε γραμματόσημα διαφόρων χωρών αμφισβητούμενα γεγονότα και χάρτες, χωρίς το γεγονός αυτό να εμποδίζει την κυκλοφορία τους σε διεθνές επίπεδο. Όπως και να κυκλοφορούν γραμματόσημα χωρών, που δεν ανή-

κουν στην UPU (παράδειγμα, τα κατεχόμενα της Κύπρου, που κυκλοφορούν ως «Δημοκρατία Βόρειας Κύπρου») ή δεν υπάρχουν ή ακόμη έχουν εκχωρήσει τα δικαιώματά τους σε άλλες υπηρεσίες. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι μεταβολές που εμφανίζει η γεωγραφία στα γραμματόσημα είναι αποτέλεσμα των διεθνών εξελίξεων. Για παράδειγμα από το 1841 και την εμφάνιση του πρώτου γραμματοσήμου ως σήμερα, έχουν εκδοθεί γραμματόσημα 780 και πλέον χωρών, από τις οποίες σήμερα, είναι αμφίβολο αν υπάρχει το ένα τρίτο τους. Συχνά επίσης παρατηρούμε πως ορισμένες χώρες μετέβαλαν τα ονόματά τους, σαν αποτέλεσμα της γεωγραφικής ή καθεστωτικής μεταβολής τους, προκαλώντας μια επιπλέον σπαζοκεφαλιά στους συλλέκτες, που καλούνται ν' αναγνωρίσουν τη συνέχεια της χώρας μέσα από γραμματόσημα, με άλλο όνομα και συχνά, με άλλο νόμισμα.

Η φιλοτελική γεωγραφία ασχολείται με τη συλλογή πληροφοριών για κάθε χώρα έκδοσης γραμματοσήμων δείχνοντας επίσης και τα γεωγραφικά της όρια. Επομένως εκτός από την πληρωμή για ταχυδρομικές υπηρεσίες, το γραμματόσημο είχε και εδαφικό ρόλο (η χρήση τους, κατά κανόνα, περιορίζεται στο έδαφος της χώρας που τα εκδίδει). Οι κατάλογοι που δημοσιεύθηκαν στη Γερμανία το 1906 και το 1917 ολοκληρώθηκαν με τις εικόνες των γραμματοσήμων επάνω τους, έτοιμες για χρήση

από τους συλλέκτες. Ο κατάλογος της Λειψίας του 1921 ήταν παρόμοιος και σύντομα ακολουθήθηκε από έναν κατάλογο με πολιτικούς χάρτες, που ο καθένας περιβάλλεται από γραμματόσημα που αντιστοιχούν στις χώρες που παρουσιάζονται, τυπωμένοι στην Ιταλία.

Πριν από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, κατάλογοι γραμματοσήμων εκδόθηκαν στο Σικάγο το 1933 και στη Βιέννη το 1935. Ο «πολεμικός» κατάλογος που ετοιμάστηκε στη Λειψία το 1941 παρέμεινε ημιτελής. Οι αλλαγές στον μεταπολεμικό κόσμο αντικατοπτρίστηκαν σε πολυάριθμα προσωρινά ή επιτυπωμένα γραμματόσημα που είχαν ως αποτέλεσμα ν' αυξήσουν τα ενδιαφέροντα των συλλεκτών και που υποστηρίζονται από τους περισσότερους καταλόγους γραμματοσήμων που εκδόθηκαν. Ένας από αυτούς είναι ο παρουσιασμένος το 1947 (xx) από τον χαρτογράφο και συλλέκτη Chase Ernest Dudley (1878-1966).

Τα γεωγραφικά ζητήματα παρέχουν ένα μεγαλύτερο εύρος ενδιαφερόντων για τους συλλέκτες, σε σχέση με την απλή παραδοσιακή συλλογή γραμματοσήμων. Αυτό φάνηκε και από το γεγονός πως πολλοί περισσότεροι φιλοτελιστές ασχολήθηκαν με τη σχέση Γεωγραφίας και φιλοτελισμού, μετά την σχετική έκθεση της Βαρκελώνης (FIP) του 1995.

Παρακολουθώντας τις εκδόσεις γραμματοσήμων με γεωγραφικά θέματα μπορούμε να κατηγοριοποιήσουμε αυτές σε

ακραιφνώς γεωγραφικές, σε γεωγραφικές που συνδέονται με ορισμένα γεγονότα (ανακαλύψεις εδαφών, πόλεμοι, τέχνες, πτήσεις, κλπ), σε αυτές που έχουν πολιτικό χαρακτήρα (είτε προπαγάνδας, είτε επί διενέξεων), ταξίδια, φύση και κλίμα, κλπ. Αυτό φαίνεται από τα δείγματα γραμματοσήμων που παρουσιάζουμε εδώ και κάνουν σαφή το διαχωρισμό στις υπό-ενότητες των Γεωγραφικών γραμματοσήμων.

Γεωγραφικά

Αναφερόμαστε στα γραμματόσημα, φεγιέ ή σειρές με στόχο την προβολή συγκεκριμένων γεωγραφικών περιοχών ή σημείων. Συνήθως πρόκειται για αναφορές στην παρουσίαση χωρών, των συνόρων τους ή την τοποθέτησή τους σε ορισμένη ήπειρο.

Παραδείγματα αυτού του είδους γραμματοσήμων είναι της Αργεντινής του 1945 (MI: AP 511), της Κύπρου του 1960 (MI: CY 96) ή του Περού του 1958 (MI: PE 571), μερικά από τα δεκάδες του είδους.

Με τη γεωγραφία υπάρχουν και γραμματόσημα που συνδέονται μεταξύ τους θεματικά, όπως για παράδειγμα αυτά της «Ανταρκτικής», που πλήθος χωρών έχουν κυκλοφορήσει ή των «Ηφαιστειών», «Λιμνών», κ.ό.κ.

Ιστορικά

Πρόκειται για όσα συνδέουν τη Γεωγραφία μιας περιοχής με ορισμένα ιστορι-

MI: AP 511

MI: CY 96

MI: PE 571

MI: ES BL76

κά γεγονότα. Αποτελεί καθοριστικό γεγονός στο σχέδιο του γραμματοσήμου δεν επαρκεί η παρουσίαση μιας ιστορικής στιγμής ή προσώπου αλλά και ο χάρτης ή το τοπίο στο οποίο αναφέρεται το γεγονός.

Το φεγιά της Ισπανίας για τα 500 Χρόνια από την βασιλεία του Καρόλου V, παρουσιάζει τον Κάρολο V, έφιππο με πανοπλία και τον παγκόσμιο χάρτη, υποδεικνύοντας πως την περίοδό του η Ισπανική Αυτοκρατορία επεκτάθηκε σε ολόκληρο τον κόσμο. (MI: ES BL76) του 2000. Σ' ένα Ελληνικό γραμματόσημο του 1968, παρουσιάζονται τα 20χρονα από την Ενσωμάτωση των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα, με κύριο στοιχείο την Ελληνική σημαία πάνω από το χάρτη της χώρας (MI: GR 985)

Σ' αυτό τον τύπο των γραμματοσήμων εντάσσεται επίσης και ο χάρτης του Καναδά του 1927, στον οποίο ξεχωρίζουν τα γεωγραφικά τμήματα που συνενώθηκαν προκειμένου να σχηματιστεί η Ομοσπονδία του Καναδά (MI: CA 122) αλλά και το Τουρκικό, του 1931, που παρουσιάζει τις χώρες της Βαλκανικής που συμμετείχαν στην «Βαλκανική Συνεργασία» (MI: TR 938).

Γεωγραφικές μεταβολές κυριαρχίας

Στην κατηγορία αυτή υπάρχουν εκατοντάδες περιπτώσεις, καθώς αφορά κυρίως κράτη που είτε προήλθαν από τη διαδικασία της από - Αποικιοποίησης, είτε από διασπάσεις χωρών, είτε από την κατάληψή

MI: CA 122

MI: TR 938

MI: GR 985

τους από τρίτες δυνάμεις, συνήθως ως αποτέλεσμα πολεμικών ενεργειών.

Κάποια παραδείγματα στην κατεύθυνση αυτή, είναι το Ελληνικό γραμματόσημο για τα 100χρονα της ανεξαρτησίας, με τον χάρτη της χώρας και τα σύνορα πριν και μετά τους Βαλκανικούς πολέμους και τον Α' Παγκόσμιο, του 1930, (MI: GR 338), το Τουρκικό που παρουσιάζει τα Βυζαντινά Κάστρα της Κωνσταντινούπολης (Roumeli Hisar) του 1918, επισφραγισμένα όμως από τη Βρετανική διοίκηση του Ιράκ, μετά την κατάληψή του στη διάρκεια του Α' Παγκόσμιου Πολέμου (MI: IQ 3).

Από την άποψη αυτή ενδιαφέρον παρουσιάζουν και γραμματόσημα που εκδόθηκαν από την ίδια χώρα αλλά σε διαφορετικές περιόδους λόγω πολιτικών μεταβολών. Ένα τέτοιο παράδειγμα εδώ είναι τα τρία γραμματόσημα της Μαδαγασκάρης που εμφανίζουν τη χώρα του Ινδικού ν' αποκηρύσσει το παρελθόν της ως Γαλλική αποικία το 1959 (REPUBLIQUE MALGACHE, MI: MG443), ένα το 1963 «κατά

της πείνας», (REPOBLIKA MALAGASY, MI: MG492) και ένα του 1977 (REPOBLIKA DEMOKRATIKA MALAGASY, MI: MG 837).

Γεωγραφία της Προπαγάνδας

Εδώ έχουμε γραμματόσημα που ο ρόλος τους είναι συνήθως να διαφημίσουν συγκεκριμένα πολιτικά ή στρατιωτικά επιτεύγματα. Συνήθως, συνδέονται με αντιδημοκρατικά καθεστώτα ή καθεστώτα με στόχο τον έλεγχο αποικιών.

Η Ιταλία, υπό τον Μουσολίνι, υπήρξε μια χώρα που μπορεί να αποτελέσει «μοντέλο» για παρόμοιες εκδόσεις. Δημιούργησε γραμματόσημα σχεδόν για όλες τις κτήσεις που απέκτησε στην Αφρική, αλλά

και για τα δικά μας Δωδεκάνησα που πήρε από την Τουρκία μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Παράδειγμα εδώ ένα γραμματόσημο του 1926, της OLTRE CIUBA μιας περιοχής ανάμεσα στην υπό βρετανικό έλεγχο Κένυα και την υπό Ιταλική κατοχή Σομαλία (MI: IT OG29). Ένα επίσης Ιταλικό, περιόδου Μουσολίνι, του 1936, με τίτλο «Νησιά του Αιγαίου- Ρόδος» (MI: IT-EG173).

Η Πορτογαλία εκδίδει το 1963 ένα Αποικιακό γραμματόσημο Αγκόλας με τον διάδοχο του δικτάτορα Salazar, A. Tomas (MI: P- AN469), ενώ η Ισπανία εκδίδει το 1952 γραμματόσημο για διανομή express, της κατεχόμενης Δ. Σαχάρας, ως «Ισπανικό Μαρόκο» (MI: ES-MA346)

MI: GR 338

MI: MG443

MI: MG 837

MI: IT OG29

MI: IQ 3

MI: P- AN469

MI: IT-EG173

MI: MG492

MI: ES-MA346

Ινδικά
Πριγκιπάτα

Οι «χώρες που χάθηκαν»...

Υπάρχουν όμως χιλιάδες γραμματόσημα, καταλογογραφημένα, από χώρες που υπήρξαν και πλέον δεν υφίστανται εξαιτίας γεωπολιτικών μεταβολών ή γιατί παραχώρησαν τις ταχυδρομικές υπηρεσίες τους σε άλλες.

Τέτοια παραδείγματα πολλά. Εδώ υπάρχουν τρία γραμματόσημα από Ινδικά Πριγκιπάτα, τα οποία ενώ παραμένουν τμήματα της Ινδικής Ομοσπονδίας, έχουν παραχωρήσει τις ταχυδρομικές υπηρεσίες τους στην Ινδική Ταχυδρομική Υπηρεσία, οπότε δεν αποτελούν πλέον μέρος των διεθνών καταλόγων γραμματοσήμων (ως χωριστές χώρες) εδώ και χρόνια. Όπως δεν υπάρχει πλέον η Τσεχοσλοβακία, η οποία μετά την διάλυση του «σοσιαλιστικού στρατοπέδου», το 1990-92, διασπάστηκε σε δυο χώρες, την Τσεχία και τη Σλοβακία. Εδώ το γραμματόσημο της ενιαίας Τσεχοσλοβακίας, κυκλοφόρησε το 1960 (MI: CS1224).

Πηγές:

- **Philately & Cartography.** *Catalog of Cartographic Philatelic Exhibition. 17th ICC (Barcelona, 1995*
- **Geography in Philately.** *M. Konecny, E. Geryk, R. Stampach, ZX Stachon. *th International Symposium of ISDE8. IOP Publishing..*
- **Γραμματόσημο και ιστορία.** *Η νεότερη πορεία του ελληνικού έθνους μέσα από το γραμματόσημο. ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ Θ., Εκδόσεις ΗΛΙΟΤΡΟΠΙΟ, 2013*

MI: CS1224 ►

MI: FR-CI 60A

Τέλος, ένα ακόμη παράδειγμα αποτελεί ένα Τουρκικό γραμματόσημο των 2 πιάστρων επισημασμένο ως "T.E.O. CILICIE" (MI: FR-CI 60A). Πρόκειται για τη Γαλλική κατοχή της σημερινής ΒΔ Συρίας, που αφαιρέθηκε από την Τουρκία με το πέρας του Α' Παγκόσμιου Πολέμου (ΤΕΟ. – Territoires ennemis occupés/ Κατεχόμενες Εχθρικές Περιοχές). Η Κιλικία έπαψε να υφίσταται λίγα χρόνια αργότερα όταν δημιουργήθηκε η Συρία.

Αυτή η ποικιλότητα μελέτη της Γεωγραφίας μέσω των γραμματοσήμων ή αν θέλετε για τους φιλοτελιστές η μελέτη του γραμματοσήμου μέσω της Γεωγραφίας και της Ιστορίας δίνει ιδιαίτερη γνώση, που δύσκολα αποκτάται από τα μαθητικά θρανία και σήμερα καθίσταται ευκολότερη με τη δικτυακή, σύγχρονη, αναζήτηση. ■

Φιλοτελικά Νέα

Χρόνια Πολλά και Ευτυχισμένο το Νέο Έτος 2025

Το Νέο Έτος βρίσκει όλες τις Ελληνικές Φιλοτελικές Ενώσεις γεμάτες αισιοδοξία για το μέλλον του φιλοτελισμού, αν και όχι μόνον στην Ελλάδα αλλά και στην Ευρώπη δεν διαφαίνεται κάτι τέτοιο. Τουλάχιστον ας ελπίσουμε να μείνει σταθερό το ανθρωπινό δυναμικό των Ελληνικών Ενώσεων και το 2025 να φέρει μια νέα πνοή σ' αυτό το ενδιαφέρον χόμπι. Το ευχάριστο είναι ότι μια νέα φιλοτελική ένωση ετοιμάζεται στην Πάρο σύντομα.

Θεσσαλονίκη - 19 Ιανουαρίου

Λάρισα - 30 Ιανουαρίου

Κατερίνη - 9 Φεβρουαρίου

Πάτρα - 30 Ιανουαρίου

Αγρίνιο - 1 Φεβρουαρίου

Αθήνα - (ΦΕΑ) - 2 Φεβρουαρίου

Μυτιλήνη - 9 Φεβρουαρίου

Πειραιάς - 9 Μαρτίου

Νέο ΔΣ στην ΕΦΟ - Απονομή Βραβείου «ΜΠΙΝΟΥ»

Στις 16 Μαρτίου διεξήχθη διαδικτυακά η Γενική συνέλευση της ΕΦΟ και η διενέργεια εκλογών.

Το νέο Δ.Σ συγκροτήθηκε σε Σώμα αποτελούμενο από τους :

Πρόεδρος: Χρήστο Γκίκα, Αντιπρόεδρος: Νίκο Ανδρειώτη, Γενικό Γραμματέα: Ευάγγελο Καρρά, Ειδική Γραμματέα: Γεωργία Μπάλτσου, Ταμιά: Ιωάννη Σκαρμούτσο, Έφορο Δ. Σχέσεων: Ευάγγελο Κώτση, Έφορο Εκδόσεων: Μιχάλη Βαϊτή, Έφορο Εκθέσεων: Θωμά Αρβανίτη Έφορο Εντευκτηρίου: Κώστα Δημησιάνο.

Εν συνεχεία έγινε η απονομή του βραβείου «Μπίνου»

Τα υποψήφια προς κρίση έργα ήταν:

- «Οι σφραγίδες των κινητών Ταχυδρομείων των Ελληνικών Σιδηροδρόμων», Κώστα Ανδρουλιδάκη.
- «Ένας διαφορετικός τρόπος κατάταξης των Ελληνικών Γραμματοσήμων της Μεγάλης Κεφαλής του Ερμή» Αθανασίου Δ. Σπανού.
- «Ίχνη Επικοινωνίας», Λεύκωμα της Ελληνικής Φιλοτελικής Εταιρείας.
- «The Large Hermes Heads of Greece», Dimitris Papitsis.
- «Ottoman Empire – Postal History of Greece», Alan C. Mellaart.

Το βραβείο απενεμήθει στον Αθανάσιο Σπανό. Ένα έργο αποτέλεσμα πείρας 60 χρόνων. Μια πληρέστατη καταγραφή, ανεκτίμητο βοήθημα στους ερευνητές της ΜΚΕ.

Απονομή του βραβείου «ΜΠΙΝΟΥ»

Ο Νίκος Ανδρειώτης Πρόεδρος της ΦΕΑ, ο Βραβευθείς Αθανάσιος Σπανός, ο τέως Πρόεδρος της ΦΕΑ Αργύρης Γιαννακόπουλος, ο τέως Πρόεδρος της ΕΦΟ Νίκος Μαλλούχος και ο νεοεκλεγείς πρόεδρος της ΕΦΟ Χρήστος Γκίκας.

Από την κίνηση της ΦΕΑ

Την 2.2.2025 πραγματοποιήθηκε η Γεν. Συνέλευση της ΦΕΑ. Μετά την αναφορά στην δράση της εταιρείας για την χρονιά που έπερασε από τον πρόεδρο Νικ. Ανδρειώτη, στα οικονομικά από τον Βασίλη Πετρόχειλο και την έκθεση της Εξελεγκτικής Επιτροπής από τον Άρη Κατσιώλη, ακολούθησε η έγκριση των πεπραγμένων της παρελθούσης χρήσης. Εν συνεχεία έγινε η κοπή της Πρωτοχρονιάτικης πίτας. Το φλουρί φέτος έπεσε στο κομμάτι της ΦΕΑ.

Στις 26.1.25 το μέλος του ΔΣ της ΦΕΑ Γιάννης Χαβάτζας παρουσίασε στα εκθεσιακά πλαίσια στο Εντευκτήριο του Συλλόγου μας, μέρος της συλλογής του για την τεκμηρίωση των θέσεων των ΜΚΕ.

Είναι ένα μέρος από την ανασύσταση του 20λέπτου καταδεικνύοντας εκτός από τις θέσεις και όλα τα σφάλματα που περιέχουν. Μεγάλη η προσπάθεια και αρκετός δρόμος ακόμη. Τον συγχαίρουμε και περιμένουμε και τη συνέχεια...

Στις 23.3.2025 ο τέως Πρόεδρος της ΦΕΑ Ανάργυρος Γιαννακόπουλος ανάρτησε στα πλαίσια του εντευκτηρίου μας ένα έκθεμα για το οποίο ομολογουμένως κάτι παρόμοιο δεν είχαμε ξαναδεί στο παρελθόν.

Επρόκειτο για μια συλλογή από φάκελα, σφραγισμένα, ως επί το πλείστον στο πίσω μέρος, με βουλοκέρι. Όλοι γνωρίζουμε ότι το υλικό αυτό δεν ήταν εύκολα προσιτό από τον καθένα, κάτι που κάνει τη συλλογή του αρκετά ενδιαφέρουσα και πολύ δύσκολη. Ήταν μια παρουσίαση που όλοι την ευχαριστηθήκαμε.

Την Τετάρτη 19 Μαρτίου 2025, μετά από πρόσκληση του Σώματος Ελλήνων Προσκόπων, ο Πρόεδρος της ΦΕΑ Νίκος Ανδρειώτης παρουσίασε στο Εντευκτήριο του Αιγάλεω της περιφερειακής εφορείας Δυτικής Αττικής, ομιλία με θέμα «ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ».

Η διάρκεια 1^ας ώρας παρουσίαση αποτελείτο από 3 ενότητες.

- α) Η ιστορία των Ελληνικών Γραμματοσήμων
- β) Τεχνολογία χάραξης και εκτύπωσης
- γ) Ελληνικές και ξένες σπανιότητες

Οι ακροατές ως επί το πλείστον ενήλικες, παλαιοί πρόσκοποι και οι οικογένειές των, κατενθουσιάστηκαν ακούγοντας πληροφορίες για τον φιλοτελισμό που δεν είχαν ποτέ γνωρίσει.

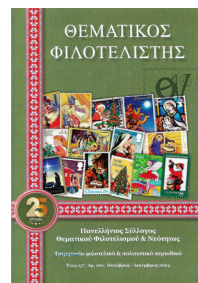
Ακολούθησε πλούσιος μπουφές για κρασί και ούζο.

«ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΤΗΣ»

Ο Πανελλήνιος Σύλλογος Θεματικού Φιλοτελισμού και Νεότητας συμπλήρωσε 25 χρόνια ύπαρξης και το επίσημο περιοδικό του συλλόγου έφθασε στο τεύχος 100. Ένα μεγάλο «μπράβο» στον ακούραστο Παντελή Λεούση, επί πολλά χρόνια πρόεδρο και υπεύθυνο της έκδοσης. Με ενδιαφέροντα άρθρα του Θεματικού Φιλοτελισμού καταφέρνει να κρατεί αμείωτο το ενδιαφέρον των αναγνωστών του.

Του ευχόμεθα να φθάσει τα 200 τεύχη.

Νέα Διοικητικά Συμβούλια

● Η Φιλοτελική Εταιρεία Ξάνθης μας πληροφορεί πως στις αρχαιρεσίες της 24 Φεβρουαρίου 2025 εξελέγησαν τα παρακάτω μέλη τα οποία συνήλθαν σε σώμα ως εξής:

Πρόεδρος:	Καλαϊτζής Θεολόγος
Αντ/δρος:	Μαντσουκίδης Γεώργιος
Γραμματέας :	Ρωμανίδης Θεόδωρος
Ταμίας:	Τσάβας Νικόλαος
Έφορος :	Ιωσηφίδης Νικόλαος
Δημοσίων σχέσεων :	Μαυρομάτης Κωνσταντίνος
Μέλος:	Φερούχ Νουρεντίν Ογλού

● Φιλοτελική Ένωση Λάρισας - Φ.Ε.Λ.

Την Κυριακή 30 Μαρτίου 2025 ημέρα συμπλήρωσης 65 ετών από την ίδρυση του συλλόγου, πραγματοποιήθηκαν εκλογές για την ανάδειξη του νέου Δ.Σ. τα ονόματα των οποίων είναι :

Πρόεδρος:	Μπερτελής Γ.
Αντιπρόεδρος:	Γκανάλας Π
Ταμίας:	Μετσοβίτης Κ.
Γραμματέας:	Λαζαρίδης Ιωακ.
Μέλος:	Σύντακας Κ.

Για την Εξελεγκτική επιτροπή: Σκριάπας Αθανάσιος

Άλλα νέα

Η 46^η έκδοση της FEPA που κυκλοφόρησε το Φεβρουάριο 2025, ήταν ένα ενδιαφέρον τεύχος με αρκετά Ελληνικά θέματα. Μεταξύ των άλλων διαβάζουμε:

● Το Μετάλλιο Εξαίρετων Υπηρεσιών της FEPA απονεμήθηκε φέτος στην Ελληνίδα Δρ Μυρσίνη Βαρδοπούλου, πρώην καθηγήτρια στην Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας, ζωγράφο και σχεδιάστρια γραμματοσήμων για πάνω από 30 χρόνια. Πέρα από τα γραμματόσημα είχε σχεδιάσει τα λογότυπα των 2 εκθέσεων ΝΟΤΟΣ, ενώ το 2018 εξέδωσε το σύγγραμμα της «*Ελληνικά Γραμματόσημα 1861-1961 : Ιστορία, Ιδεολογία, Αισθητική*».

Για τον σχεδιασμό της, βραβεύτηκε για τα γραμματόσημα Euro 2010 και έχει διακριθεί 2 φορές για τα Ελληνικά μουσικά της γραμματόσημα, ενώ έχει φιλοτεχνήσει και τα εξώφυλλα πολλών βιβλίων όπως τα λευκώματα Orus της Ευρωπαϊκής Φιλοτελικής Ακαδημίας, το «Ιχνη Επικοινωνίας» της ΕΦΕ κ.ά. ■

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Επιμελείται ο Νίκος Ανδρειώτης

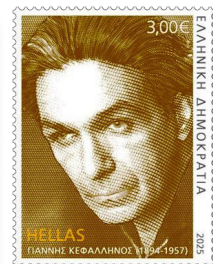
ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΩΝ

Από την 1η Ιανουαρίου 2025 έως την 30η Απριλίου 2025 τα Ελληνικά Ταχυδρομεία κυκλοφόρησαν τις παρακάτω νέες σειρές γραμματοσήμων. Αναλυτικότερα:

Στις 29/1/2025 κυκλοφόρησε η 1η αναμνηστική σειρά: **Εμβληματικοί Δημοουργοί Ελληνικού Γραμματοσήμου** που περιελάμβανε τρία γραμματόσημα. **Α. Τάσσο**ς (1914 - 1985) 0,70€ (20.000), **Δημήτριος Μπισκίνης** (1891 - 1947) 1,20€ (40.000) και **Γιάννης Κεφαλληνός** (1894 - 1957) 3,00€ (40.000).

Σχεδίαση - Προσαρμογή: Μυρσίνη Βαρδοπούλου. Τα γραμματόσημα τυπώθηκαν με τη μέθοδο της πολυχρωμίας (offset), σε φύλλα των 25 τεμαχίων.

Εκδόθηκαν επίσης: Φάκελος Πρώτης Ημέρας Κυκλοφορίας (2.800 τεμ.), Αριθμημένο Φυλαράκι σε 5.000 τεμ. και Πακέτο Σειράς (Περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα της σειράς) - 250 τεμάχια.

Στις 9/3/2025 κυκλοφόρησε η 2η σειρά γραμματοσήμων: **«100 χρόνια Ολυμπιακός»** που περιελάμβανε δύο γραμματόσημα. **Επετειακό Έμβλημα σε λευκό** 1,20€ (50.000) και **Επετειακό Έμβλημα σε κόκκινο** 2,00€ (50.000)

Σχεδίαση - Προσαρμογή: Ελένη Αποστόλου. Τα γραμματόσημα τυπώθηκαν με τη μέθοδο της πολυχρωμίας (offset), σε φύλλα των 25 τεμαχίων.

Εκδόθηκαν επίσης: Φάκελος Πρώτης Ημέρας Κυκλοφορίας (3.000 σετ) και Πακέτο σειράς - 450 τεμάχια.

A. Karamitsos

INTERNATIONAL AUCTIONS

Discover the all-new “Hellas” catalogue!

Now in an expanded format, in a total of more than 1300 colored pages, it showcases exciting new issues and varieties, along with updated pricing.

Immerse yourself in this refreshed resource and elevate your expertise!

the
Philatelists

γραμματόσημα • νομίσματα • αναλώσιμα

**ΑΓΟΡΕΣ - ΠΩΛΗΣΕΙΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΩΝ - ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ**

Σπήλιος Βανικιώτης

Χαρ. Τρικούπη 6-10

106 79 Αθήνα

τηλ./Fax: 210 3222350, κιν.: 6942 052983

e-mail: info@thephilatelists.gr

www.thephilatelists.net

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

Φιλοτελικό Περιοδικό – Επίσημο Όργανο της
ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
Τήνου 11, 112 57 ΑΘΗΝΑ - Τηλ. & FAX 210 8838682
www.fea.gr / e-mail: fea@otenet.gr

ISSN: 1107-0080

Ιδιοκτήτης - Εκδότης: **ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΘΗΝΩΝ**
Συντακτική Επιτροπή περιοδικού: Ανάργυρος Γιαννακόπουλος,
Κώστας Σφήκας, Νίκος Ανδρειώτης, Κώστας Δημησιάνος
Υπεύθυνος Έκδοσης και Επιμέλεια κειμένων: Νίκος Ανδρειώτης
Υπεύθυνος Τυπογραφείου: ΝΟΤΑ all about print- Αλεξίου Κυριάκος και Σια Ε. Ε.

Το περιοδικό «ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ» έχει τιμηθεί με Επίχρυσο μετάλλιο
στη Διεθνή Έκθεση Φιλοτελικής Φιλολογίας «ITALIA 2018»,
με Μεγάλο Επίχρυσο στην Εθνική Φιλοτελική Έκθεση
«50 Χρόνια Φ.Ε. ΑΓΡΙΝΙΟΥ - 2022»,
με Μεγάλο Επίχρυσο στην «BALKANFILIA XX - 2024»

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ ΣΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΦΕΑ ΚΑΙ ΤΑ ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ

Στο εξώφυλλο: ΦΕΑ 1940

Η ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ "ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ"
ΕΙΝΑΙ ΧΟΡΗΓΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΩΝ - ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ
"the Philatelists" ΤΟΥ ΣΠΗΛΙΟΥ ΒΑΝΙΚΙΩΤΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ένα Ντοκουμέντο της ΦΕΑ του 1940, του Δημήτρη Βαρελά	01
Η ομορφιά της Ταχυδρομικής μας Ιστορίας, του Γιάννη Νταή	08
Χάσαμε τον «Καλλιτέχνη μας», του Κωστα Δημησιάνου	11
Σφάλματα Πλάκας της ΜΚΕ, του Γιάννη Χαβάτζα	12
Η Ιστορία των Σιδηροδρόμων Πειραιώς-Αθηνών-Πελοποννήσου, του Κώστα Σφήκα	16
Τα Τοπεία του 1927, του Βασίλη Πετρόχειλου	22
Η Ζώνη της Γάζας, του Δημήτρη Περδίκη	25
Prospectus των ΕΛΤΑ (Μέρος Β'), των Άρη Κασιώλη και Αθανάσιου Βανικιώτη	28
Ο Φιλοτελισμός και τα Μικρά Παιδιά, της Ιωάννας Σφήκα	31
Σάμιον Άλλαν Ταίηλορ, του Νίκου Ανδρειώτη	34
Φιλοτελικά Νέα, επιμέλεια Νίκου Ανδρειώτη	40
Νέες Φιλοτελικές Εκδόσεις, επιμέλεια Νίκου Ανδρειώτη	44

Ένα ντοκουμέντο της Φιλοτελικής Εταιρείας Αθηνών (ΦΕΑ) από το 1940

Γράφει ο Δημήτρης Βαρελάς
Μέλος της ΦΕΑ

Μερικές φορές στη φιλοτελική μας αναζήτηση συναντάμε και ντοκουμέντα που είναι ιστορικής αξίας, ιδίως όταν έχουν να κάνουν με κορυφαίες στιγμές του ελληνικού λαού. Μία κορυφαία ιστορική εποχή είναι και το Έπος του 1940, όπου σύσσωμος ο Ελληνικός Λαός υπερασπίστηκε την εδαφική ακεραιότητα της χώρας από την Ιταλική επίθεση της 28ης Οκτωβρίου 1940.

Η Φιλοτελική Εταιρεία Αθηνών την εποχή εκείνη ήταν ένα πολιτιστικό Σωματείο τριών ετών αφού ιδρύθηκε στις 28 Νοεμβρίου 1937. Ο εκ των ιδρυτών της και πρώτος πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου της υπήρξε ο Γεώργιος Παπαστεφάνου-Προβατάκις, ο μεγάλος δωρητής του Μουσείου Σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων στην Αρχαία Ολυμπία.

Από τις πρώτες ημέρες του Πολέμου οι ανάγκες ήταν πολλές και η συντήρηση των ανήμπορων και ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων του πληθυσμού ήταν δυσβάστακτη για την οικονομία της Ελλάδος, η οποία είχε να αντιμετωπίσει τις δυσβάστακτες δαπάνες ενός πολέμου. Ο τότε πρόεδρος της Κυβέρνησης Ι. Μεταξάς απηύθυνε έκκληση στον ελληνικό λαό για βοήθεια. Έτσι γεννήθηκε ο Πανελλήνιος Έρανος Κοινωνικής Πρόνοιας.

Στην «Έκκληση» του Μεταξά (εικ.1) σκοπός του Πανελλήνιου Εράνου ήταν να συνενώσει σε ένα κοινωνικό έρανο τους υπάρχοντες, τότε, εράνους υπέρ των ανέργων και απόρων και υπέρ των μαθητικών συσσιτίων και απευθύνεται στην Κοινωνία για την επιτυχία του κοινωνικού εράνου, συνιστώντας ενιαία Επιτροπή με επίτιμο Πρόεδρο τον Μακαριώτατο (Αρχιεπίσκοπο), Πρόεδρο την Υπουργό Εθνικής Πρόνοιας και Μέλη του Διοικητές των Τραπεζών Ελλάδος, Εθνικής και Αγροτικής, τους Προέδρους των Διοικήσεων των Ενώσεων Εμπορικών και Βιομηχανικών Επιμελητηρίων της Ελλάδος, Εμπορικών και Βιομηχανικών Επιμελητηρίων Αθηνών-Πειραιώς, της Ενώσεως Βιομηχάνων, των εμπορικών Συλλόγων Αθηνών-Πειραιώς, της ενώσεως Ανωνύμων Εταιρειών, της ενώσεως Ναυτικών Επιμελητηρίων, της ενώσεως Αλευροβιομηχάνων, ο κυβερνητικός Επίτροπος της Νεολαίας ή ο νόμιμος αναπληρωτής τους και ο Γενικός Γραμματέας του Υφυπουργείου Εργασίας ως εκπρόσωπος των Ασφαλιστικών Οργανισμών.¹

Η ανταπόκριση του κόσμου στην έκκληση του Μεταξά ήταν εξαιρετική. Φορείς, Ιδρύματα, Εταιρείες, Τράπεζες και πολίτες κάθε επαγγέλματος και οικονομικής επιφά-

¹ Εφημ. ΕΘΝΟΣ φ. 3-11-1940 σελ. 1

ΕΚΚΛΗΣΙΣ

ΤΟΥ Κ. ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Εἰς τὸν ὑπὲρ ὅλων ἱερὸν ἀγῶνά μας, τὸν ὁποῖον ἡ ἑλληνικὴ ψυχὴ διεξάγει μὲ τὸν γνωστὸν ἐκ τῆς ἱστορίας μας ἐθνικοσοσιαλισμὸν ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ, τὸ Κράτος θεωρεῖ σκόπιμον νὰ ἐνώσῃ εἰς ἓνα κοινὸν κοινωνικὸν ἔρανον τοὺς μέχρι τοῦδε χωριστοὺς τοιοῦτους ὑπὲρ τῶν ἀνέργων καὶ ἀπόρων καὶ ὑπὲρ τῶν μαθητικῶν συσπειρώσεων καὶ ἀπευθύνεται πρὸς τὴν Κοινωνίαν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ κοινωνικοῦ τούτου ἔρανου τὸν ὁποῖον συνιστᾷ διὰ καταρτισμοῦ ἐνεκτῆς ἐπιτροπῆς.

Τὸ τεράστιον τοῦτο ἔργον οὐδὲν ἔμπορεῖ νὰ τελεσφορήσῃ χωρὶς τὴν ὀλικὴν συνδρομὴν τῆς Κοινωνίας. Σήμερον, ὅτε ὁ Ἑλληνισμὸς γράφει μὲ τὸ κῆμά του τὴν νέαν ἐνδοξὴν ἱστορίαν του, πρέπει νὰ μάχωνται τὰ παιδιὰ μας εἰς τὰ σύνορα μὲ τὸ συναισθημα, ὅτι ἡ Πατρίς ἔχει ἀσφαλίση τρυφῆν, ἐνδομοσίαν, ὕψους καὶ στέγην εἰς τοὺς γονεῖς των, τὰς ἀδελφὰς των καὶ τὰ παιδιὰ των.

Ἦνε ἐθνικὴ ἀνάγκη νὰ ἀνοιχθῆ τὸ βλάστημα παντὸς πολίτου, ἀξίου νὰ ὀνομάζεται «Ἕλληνα» καὶ νὰ ἐνσώσῃ τὸν κοινωνικὸν ἔρανον.

Ἄν ἀρκοῦν τὰ ψυχὰ ἐκ τῆς τραπέζης μας. Ἐκὶ στερεῖσεις ἀκόμη ἄς ὑποσώμαμεν χάριν τοῦ ἐθνικοῦ καὶ ἱεροῦ τούτου σκοποῦ.

Ἡ σὸσσωμας ἐξέγερσις τοῦ Ἑθνοῦς κατὰ τοῦ ἀνάνδρου ἐπιθροναίως μὲ κίναε νὰ πιστεύω ἰσχυρῶς πάντως, ὅτι ἡ παροῦσα ἐκκλησίαις μου πρὸς τὴν ἑλληνικὴν Κοινωνίαν θὰ τῶχῃ τῆς ἀπειτουμένης ἐκτεμῆσεως. Ἀπευθύνω ἐπομένως ἑκκλησίαν πρὸς πάντα Ἕλληνα νὰ εἰσφέρει τὸν ὀβολόν του εἰς τὸν κοινὸν τούτων ἔρανον μὲ τὴν ἀπραξάλευτον πεποιθήσιν, ὅτι οὕτω πρῶτον εἰσφέρει φέρον τὸ λυθῆσαι εἰς τὸ ὑπὲρ τῆς Πατρίδος μας χυθόμενον κίμα τῶν ἀδελφῶν καὶ παιδιῶν μας, οἱ ὁποῖοι ἐφραξῆν τὸν θρόνον εἰς τὴν εἰσβολήν.

Ἐκατελεστικὸν ὄργανον τοῦ ἀνωτέρου κοινωνικοῦ σκοποῦ ὀρίζω τὴν Ἑθνικὴν Ὀργάνωσιν Νεολογίας διὰ τῆς Κέντρικῆς καὶ τῶν Περιφερειακῶν Ἐπιτροπῶν Ἀλληλεγγύης Μετώπου αὐτῆς.

Ἐλέως γνωρίζω ὅτι ἡ Ἑθνικὴ Ὀργάνωσις Νεολογίας θὰ ἐξυλοποιήσῃ νὰ ἔχεται εἰσφορὰς, σύμφωνα μὲ τὴν δημοσιευθεῖσαν ἑκκλησίαν τῆς, τὴν ὁποῖαν ἀνεκρίνα ἤδη.

Τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ παρόντος ἔρανου συγκροτῶ ὡς ἐξῆς :

Ἐπίτροπος Ἠρωδῆδρος ὁ Μεκκρωϊώτικος.
 Ἠρωδῆδρος Β) Ὁ Ὀ Πουρῶδης Ἑθνικῆς Ἠρωϊότης.

Μέλη Β) Οἱ Διοικητῆ τῶν Τραπεζῶν Ἑλλάδος, Ἑθνικῆς καὶ Ἀγροτικῆς.

Β) Οἱ Ἠρωδῆδοι :

α) Τῶν Διοικητῶν τῶν Ἐνώσεων Ἐμπορικῶν καὶ Ἡτομαχητικῶν Ἐπιμελητηρίων τῆς Ἑλλάδος.

β) Ἐμπορικῶν καὶ Ἡτομαχητικῶν Ἐπιμελητηρίων Ἀθηνῶν — Ἡπειρωτικῶν.

γ) Τῆς Ἐνώσεως Ἡτομαχικῶν.

δ) Τῶν Ἐμπορικῶν Σουλλόγων Ἀθηνῶν—Ἡπειρωτικῶν.

ε) Τῆς Ἐνώσεως Ἀνωνύμων Ἐπιχειρητῶν.

στ) Τῆς Ἐνώσεως Νεογυτικῶν Ἐπιμελητηρίων.

ζ) Τῆς Ἐνώσεως Ἀλευροθετομαχικῶν.

η) Ὁ Κεθερονητικὸς Ἐπίτροπος τῆς Νεολογίας ἢ ὁ νόμιμος ἀντικληρωτῆς του.

θ) Ὁ Γενικὸς Ἐπιμελητὴς τοῦ Ἐφοπορευτικοῦ Ἐργασίας ὡς ἐπιρῶσπος τῶν Ἀσφαλιστικῶν Ὀργανισμῶν.

Ὁ Ἠρωδῆδρος τῆς Κυβερνήσεως
 Ι. ΜΕΤΑΣΑΣ

νειας συνεισέφεραν στον Πανελλήνιο Ἐρανο Κοινωνικῆς Πρόνοιας.

Σε καθημερινὴ βάση οἱ εφημερίδες προέτρεπαν στον κόσμο νὰ συμμετέχει στον Πανελλήνιο Ἐρανο. (εἰκ.2)² (εἰκ.3)³ Καὶ οἱ τοπικὲς εφημερίδες τῆς επαρχίας διευκόλυναν τον κόσμο δημοσιεύοντας ανακοινώσεις των Τραπεζῶν (εἰκ.4)⁴

Από τις πρώτες κιάλας μέρες ο τύπος με εκτεταμένα ρεπορτάζ ανέφεραν με ονόματα πολιτῶν, κοινωνικῶν ομάδων, εταιρειῶν, οργανώσεων ἀπὸ κάθε γωνία τῆς Ἑλλάδος που προσέφεραν στον Ἐρανο⁵ Ἐἶναι γνωστὴ ἡ ἀφίσα που προέτρεπε ὅλους νὰ συνεισφέρουν στον ἔρανο (εἰκ.5)

Μεταξύ ὅλων των φορέων συμμετείχε καὶ ἡ Φ.Ε.Α. Το ντοκουμέντο ἀνήκει στη συλλογὴ του Χρήστου Κίτσου καὶ εἶναι ἱστορικό. Πρόκειται για ἓνα δίπτυχο που ἀποστέλλεται ἀπὸ τον Βόλο 3-1-41 πρὸς τον κ. Παπαϊωάννου Οἶκος Παπαγεωργίου, ἔχει σφραγίδα Λογοκρισίας Βόλου με μονογραφία, καὶ ἀφίξη ΑΘΗΝΑΙ ΑΦΙΞΙΣ 4-1-41 ἐνῶ ἔχει καὶ δυσδιάκριτη σφραγίδα Λογοκρισίας Αθηνῶν (εἰκ.6)

Το δίπτυχο ἔχει στα ἀριστερά μια ἐπιστολὴ του Προέδρου τῆς ΦΕΑ Γεωργίου Παπαστεφάνου καὶ του ΓΓ καὶ α.α του Συμβούλου Πέτρου Βόσου, ἀπὸ 9-12-1940, πρὸς ὅλους τους φιλοτελιστῆς τῆς Ἑλλάδας (εἰκ. 7) καὶ στη δεξιὰ πλευρὰ ἔχει μία ἀπαντητικὴ, ἀπὸ 6-12-1940, ἐπιστολὴ του Ὑπουργοῦ Συγκοινωνιῶν καὶ ΤΤΤ Στ. Ποζιζωγόπουλου που ευχαριστεῖ τὴν

² Βλ. εφημ. ΕΣΤΙΑ τῆς 3-11-1940 σελ. 1,

εφημ. ΝΕΑ ΕΛΛΑΣ τῆς 4-11-1940 σελ. 1

³ Βλ. εφημ. Η ΒΡΑΔΥΝΗ τῆς 8-11-1940
 στὴν προμετωπίδα τῆς 1ης σελίδας

⁴ Βλ. εφημ. ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ Τρικάλων φ. τῆς 11-11-1940 σελ. 1

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΕΡΑΝΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Ἕλληνες καὶ Ἑλληνίδες, ἐνισχύσατε τὰ μαχόμενα παιδιὰ μας. Δώσατε τὴν εἰσφορὰν σας διὰ τὴν περιθαλψίν των, τὴν συντήρησιν τῶν οἰκογενειῶν των. Τὸ ζητεῖ ἡ Πατρίς, χάριν τῆς ὁποίας γίνουσι τὸ αἷμά των.
Εἰσφοραὶ δεκταὶ εἰς ὅλας τὰς Τραπεζάς.

Εικ. 2 ►

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Εικ. 3 ▼

ΕΝΙΣΧΥΣΑΤΕ ΟΛΟΙ ΤΟΝ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΕΡΑΝΟΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΠΑΡΑΚΕΥΗ 8 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΙΜΟΛΟΓΙΟΥ:
ΓΡΑΦΕΙΟΝ: 3051 ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΟΝ 20-592
ΥΠΕΡΑΣΤΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ 30-200
ΕΚΑΣΤΟΝ ΦΥΛΛΟΝ ΑΡΧΑΜΑΣ 2

Ἡ βραδυνή

ΕΤΟΣ 16^{ον} 0940 ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 0301
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Δ. Α. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ
0921-1920
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ ΑΓΚΟΥΡΤΟΥ 8
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΛΕΩΝ. ΜΠΟΡΤΟΛΗΣ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Ν. Α. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΥ

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΥΠΟΚ)ΜΑ ΤΡΙΚΚΑΛΩΝ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Τὸ ἐνταῦθα Ὑπόμ)μα τῆς Ἐμπορικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἀνακοινεῖ ὅτι δέχεται εἰσφοράς εἰς τὸν ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΕΡΑΝΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ.
(Ἐκ τοῦ Γραφείου)

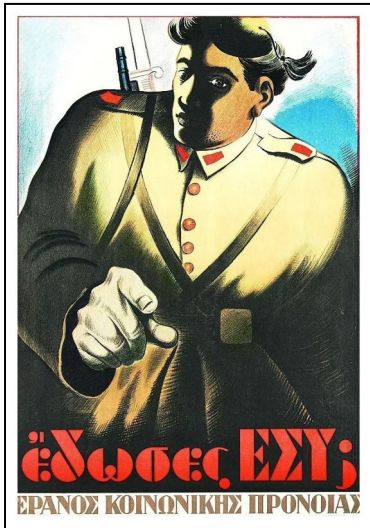
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΥΠΟΚ)ΜΑ ΤΡΙΚΚΑΛΩΝ

Τὸ ἐνταῦθα Ὑπόμ)μα τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἀνακοινεῖ ὅτι δέχεται εἰσφοράς εἰς τὸν «ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΕΡΑΝΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ» εἰς μετρητὰ καὶ τιμαλφῇ ἀντικείμενα.
(Ἐκ τοῦ Γραφείου)

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΥΠΟΚ)ΜΑ ΤΡΙΚΚΑΛΩΝ

Τὸ ἐνταῦθα Ὑπόμ)μα τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἀνακοινεῖ ὅτι δέχεται εἰσφοράς εἰς τὸν «ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ ΕΡΑΝΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ» εἰς μετρητὰ καὶ τιμαλφῇ ἀντικείμενα.
(Ἐκ τοῦ Γραφείου)

Εικ. 4

Εικ. 5

ΦΕΑ για την επιταγή των 10.000 δρχ. που κατέθεσε στον Πανελλήνιο Έρανο της Κοινωνικής Πρόνοιας (εικ. 8)

Από το έντυπο αυτό προκύπτουν τα ακόλουθα για την ΦΕΑ και το τότε Διοικητικό Συμβούλιο.:

Άμεσα η ΦΕΑ με την έκκληση του Προέδρου της Κυβέρνησης ανταποκρίθηκε στην πανεθνική προσπάθεια συγκέντρωσης χρημάτων για την κοινωνική πρόνοια και κατέθεσε ολόκληρο το ποσό του Ταμείου της υπέρ του Εράνου.

Απέστειλε σε όλους τους φιλοτελιστές το δίπτυχο αυτό για να τους κινητοποιήσει να συνδράμουν με γραμματόσημα πάσης φύσεως, τα οποία θα πωληθούν σε ειδική πανηγυρική Πανελλήνια πλειοδοτική πώληση στα γραφεία της στην Πατησίων 31 προκειμένου να συγκεντρωθούν χρήματα υπέρ του Πανελληνίου Εράνου.

Ορίστηκε επιτροπή συλλογής των λαχών από τον Πρόεδρο Γεώργιο Παπαστεφάνου, τον Σύμβουλο Πέτρο Βόσο και τον Έφορο Ορέστη Αυδή.

Σχετικό το με αριθ. 56 Πρακτικό Συνεδριάσεως του ΔΣ της ΦΕΑ της 2-12-1940 στο οποίο ελήφθη η απόφαση περί καταθέσεως του ποσού των 10.000 δρχ. υπέρ του Πανελληνίου Εράνου. (εικ. 9).

Εικ. 6

ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΩΜΑΤΕΙΟΝ ΑΝΕΓΝΩΡΙΣΜΕΝΟΝ

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΩΝΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΕΝΤΕΥΚΤΗΡΙΟΝ
ΠΑΤΗΣΙΩΝ 31 (έντος τῆς στοᾶς ἀρ. 16)
ΤΗΛ. 54-876

Ἀθήναι τῇ 9 Δεκεμβρίου 1940

Κύριε,

Κατὰ τὴν παροῦσαν Ἐθνικὴν προσπάθειαν, καθ' ἣν ἡ ἀδάμαστος Ἑλληνικὴ ἀνδρεία θαυματουργεῖ πέραν τῶν συνόρων μας συνεχίζουσα τὰς ἱεράς καὶ ἐνδόξους παραδόσεις τῆς φυλῆς μας τὸ Πανελλήνιον σύσσωμον, ἐτάχθη ἀλληλέγγυον εἰς τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγῶνα μας μὲ προσφοράς, αἵτινες παρακολουθοῦνται μὲ παγκόσμιον θαυμασμόν καὶ μᾶς δημιουργοῦν Ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν.

Ἡ Φιλοτελικὴ μας Οἰκογένεια θεωρεῖ καθήκον, ὅπως μὴ ὑστερήσει ἀπὸ τὴν Πανελλήνιον αὐτὴν συμβολὴν καὶ καλεῖται διὰ τῆς παροῦσης ὅπως συμμεθέξει εἰς τὴν συμβολὴν ταύτην διὰ τοῦ γραμματοσήμου. Πρὸς τοῦτο καλοῦνται οἱ ἀνά τὸ Πανελλήνιον Φιλοτελισταὶ πάσης ιδιότητος εἰς ἐπιστροφῆσιν διὰ τὸν «ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΟΝ ΕΡΑΝΟΝ» ἵνα διὰ τῆς συνεισφοράς εἰς γραμματόσημα παντὸς εἴδους καὶ πάσης χώρας σπανίων, κοινῶν, ἢ Φιλοτελικῶν εἰδῶν ἐνισχύσωμεν τὸν τεράστιον ἀγῶνα τοῦ Κράτους, ὅστις δι' ὅλους μας εἶναι κοινός.

Τὰ οὕτω συγκεντρωθησόμενα γραμματόσημα θέλουσιν ἐκποιηθῆ εἰς πανηγυρικὴν Πανελλήνιον πλειοδοτικὴν πώλησιν ἐν τῷ Χρηματιστηρίῳ Γραμματοσήμων Πατησίων 31 ἐντὸς τῆς στοᾶς, τὸ προϊόν τῆς ὁποίας θέλει διαيرهθῆ εἰς λαχνούς μὲ τὸ ὄνοματεπώνυμον ἐκάστου ἀποστολέως ἢ ἀνανύμου (κατ' ἐπιθυμίαν του καὶ ἐφ' ὅσον οἱ λαχνοὶ ὑπερβαίνωσι τὰς 100 δραχ.) καὶ θὰ ἐνεργηθῆ συμφώνως τῷ κανονισμῷ τῶν πλειοδοτικῶν πωλήσεων.

Διὰ τὸν ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεὶ «ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΟΝ ΕΡΑΝΟΝ» ὠρίσθη ἐπιτροπὴ συλλογῆς τῶν λαχνῶν ἀποτελουμένη ἐκ τῶν κ.κ.

Γεώργ. Παπαστεφάνου	Πρόεδρος τῆς Φιλοτελικῆς Ἑταιρίας Ἀθηνῶν
Πέτρον Βόσσο	Σύμβουλον
Ὁρέστην Αὐδῆν	Ἐφορον

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλουσι διευθύνει τὰς ἀποστολάς των εἰς τὸν Πρόεδρον τῆς Φ.Ε.Α. κ. Γεώργ. Παπαστεφάνου Μιλτιάδου 5 Ἀθήναι.

Ἡ ἡμετέρα Ἑταιρία ποιουμένη ἑναρξιν τοῦ «Φιλοτελικοῦ ἐράνου» κατέθεσεν ἤδη δι' ἐπιταγῆς ὀλόκληρον τὴν ἐκ **ΔΡ. 10.000**, ταμειακὴν τῆς περιουσίαν παραθέτομεν δὲ ἐναντι τὴν ἀπάντησιν τοῦ ὑφυπουργείου Συγκοινωνίας.

Ἴνα καταστῆ ταχύτερα ἢ διενέργεια τῆς πλειοδοτικῆς ταύτης πωλήσεως παρακαλεῖσθε ὅπως τὸ ταχύτερον ἀποστείλητε πᾶν ὅτι δύνασθε νὰ προσφέρετε ὑπὲρ τοῦ ὡς ἄνω σκοποῦ.

Διατελοῦμεν μετὰ τιμῆς

Ὁ Γ. Γραμματεὺς κ. ἄ.α.

Ὁ Πρόεδρος

Πέτρος Βόσος**Γεώργ. Παπαστεφάνου**

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ-ΤΗΛΕΦΩΝΑ-ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΙ

Ἀθήναι τῆ 6 Δεκεμβρίου 1940

Διεύθυνσις.....

Τμήμα Γραφ. Ὑφυπουργοῦ

Ἀριθ. Πρωτ. 264086

ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΜΒΑΣΙΣ ΕΝΕΡΓΗΜΕΝΟΣ
ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ ΥΠΟΧΡΗΜΑΤΩΝ ΠΡΟΣ

ΤΗΝ ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΗΝ ΕΤΑΙΡΙΑΝ ΑΘΗΝΩΝ

Μιλτιάδου 5, Ἐνταῦθα

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἀπὸ 3 Δεκεμβρίου ἐ.ἔ. ὑμετέρου ἐγγράφου ἔχω τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσω ὑμῖν ὅτι ταυταρίθμως διεβιβάσθη τοῦτο μετὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 04760 ἐπιταγῆς δραχμῶν 10 000 ἐπὶ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Α.Ε. τὸν Κύριον Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐπὶ τούτοις παρακαλῶ ὅπως δεχθῆτε καὶ διαβιβάσητε καὶ εἰς τὰ μέλη τῆς καθ' ὑμᾶς Ἑταιρείας τὰς θερμότητας μου εὐχαριστίας καὶ τὰ συγχαρητήριά μου διὰ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὸν Παννελλήνιον Ἔρανον τῆς Κοινων. Προνοίας.

Ὁ Ὑφυπουργὸς

Στ. Πολυζωγόπουλος

Η ΟΜΟΡΦΙΑ ΤΗΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗΣ ΜΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΜΕΣΙΝΟΝ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Γράφει ο Γιάννης Νταής

1 Στο Γραμματόσημο τ. 36, Μάιος – Αύγουστος 2024 είχα γράψει για το **ΚΟΙΝ. ΤΑΧ. ΔΡΑΚΟΣΠΗΛΙΑΣ ΦΘΙΩΤ.** Και τόνιζα ότι δεν αναφερόνταν σε κανένα βιβλίο και ότι ήταν παντελώς άγνωστο! Στο τέλος δε του άρθρου μου αναρωτιόμουν:

«Ποιος ξέρει τι άλλο έχουμε να δούμε και να μάθουμε από την Ταχυδρομική μας ιστορία! »

Είχα δίκιο! Η επιβεβαίωση δεν άργησε να έρθει! Ο Αλέκος Γαληνός μου έστειλε στο mail τον φάκελο της εικόνας με σφραγίδα **ΜΕΣΙΝΟΝ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ!!!**

Έκπληξη! Άλλο ένα Ταχ. Γραφείο παντελώς άγνωστο το οποίο πουθενά δεν αναφέρεται.

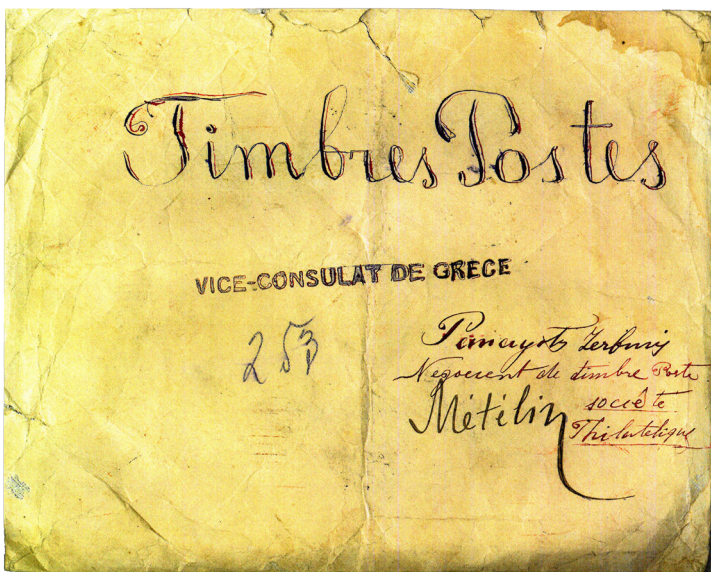
Αναφέρεται παντού και μόνο ότι εξυπηρετείται ταχυδρομικώς από το Ταχ. Γραφείο ΓΚΟΥΡΑ

Οπότε έχω δίκιο να αναρωτιέμαι «Τι άλλο έχουμε να δούμε?»

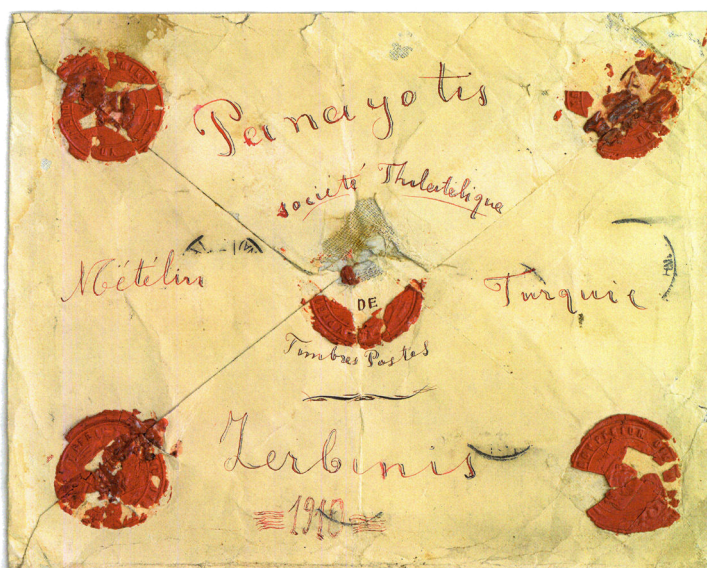
2

Ένας φάκελος συστημένος

Ο φίλος μου Αργύρης Γιαννακόπουλος απέκτησε τον εικονιζόμενο φάκελο! Εικ.1 & Εικ.2. τον οποίο μου έδειξε και τον οποίο φέρνω στη δημοσιότητα γιατί πιστεύω ότι θα δημιουργήσει πολύ συζήτηση!

Εικ. 1

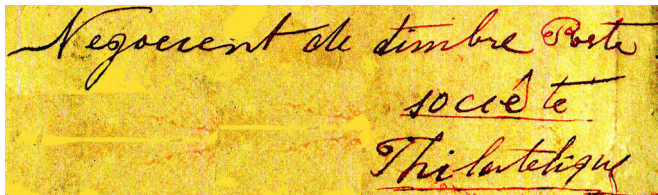
Εικ. 2

Σύμφωνα με τα βουλοκέρια που φαίνονται στην Εικ. 2 ο φάκελος στάλθηκε με το ελληνικό ταχυδρομείο από το Υπουργείο Οικονομικών στον Παναγιώτη Ζερβίνη στη Μυτιλήνη μέσω του εκεί υποπροξενείου

VICE-CONSULAT DE GRECE

γράφοντας εμφαντικά το περιεχόμενό του «Timbres Postes». Ήταν ασφαλισμένος με πέντε βουλοκέρια.

Στο υποπροξενείο έγραψαν στην εμπρός πλευρά το κείμενο της παρακάτω εικόνας

διευκρινίζοντας ποιος είναι ο παραλήπτης.

Τονίζεται ότι ο φάκελος έχει κάποιες ιδιαιτερότητες και έχει υποστεί κακοποιήσεις.

- 1.- Στο μπρος και στο πίσω μέρος προφανώς κάποιο μικρό παιδί έχει με γραφίδες ξαναγράψει τα κείμενα δημιουργώντας μια απαράδεκτη εικόνα.
- 2.- Φαίνονται στο πίσω μέρος τα ίχνη τεσσάρων ταχυδρομικών σφραγίδων οι οποίες δεν φαίνονται καθαρά λόγω της αποκόλλησης των γραμματοσήμων.
- 3.- Πιστεύεται ότι όλο το κείμενο της πίσω πλευράς έχει γραφεί από τον αποστολέα διευκρινίζοντας, κατά κάποιο τρόπο, ποιος είναι ο Ζερβίνης και που πρέπει να αποδοθεί ο φάκελος.
- 4.- Πρέπει να στάλθηκε τις πρώτες μέρες της απελευθέρωσης της Μυτιλήνης και να περιείχε ελληνικά γραμματόσημα προκειμένου να αποδοθούν στο ελληνικό Ταχ. Γραφείο για τις ταχυδρομικές ανάγκες του νεοσύστατου ελληνικού Ταχυδρομείου.

■

ΨΗΦΙΣΜΑ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Φιλοτελικής Εταιρείας Αθηνών μόλις πληροφορήθηκε με βαθιά θλίψη τον θάνατο του Ηρακλή Μπαμπλέκου, μέλους του ΔΣ, αποφάσισε :

1. Να εκφράσει τα θερμά συλλυπητήρια προς την οικογένεια του εκλιπόντος.
2. Να κατατεθεί στεφάνι στην ταφή του.
3. Να παραστούν εκπρόσωποι του ΔΣ στην εξόδιο ακολουθία.
4. Να δημοσιευθεί το παρόν ψήφισμα στην ιστοσελίδα του Συλλόγου και στο περιοδικό "ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ".
5. Να τηρηθεί ενός λεπτού σιγή στη μνήμη του στην πρώτη συγκέντρωση των μελών μετά τις θερινές διακοπές.

Ο εκλιπών υπηρέτησε με ήθος και ανιδιοτέλεια τον Σύλλογο, συμβάλλοντας καθοριστικά στην επίτευξη των σκοπών του.

Αιωνία του η μνήμη .

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Νικ. Ανδρειώτης

Ο ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
Κων. Δημησιάνος

Χάσαμε τον «καλλιτέχνη» μας

Γράφει ο Κώστας Δημησιάνος
Γεν. Γραμματέας της ΦΕΑ

Χάσαμε τον «καλλιτέχνη» μας,

Ήταν το προσωνύμιο που σου είχα αποδώσει, όχι άδικα. Οι κατασκευές σου με τους φακέλους, για τους οποίους ήσουν υπερήφανος, είχαν όλη σου τη δημιουργική φαντασία. Αυτός ήταν και ο λόγος που εξαφανιζόντουσαν αμέσως μετά τη σφράγισή τους από τον Παντελή, μέσα στα ΕΛΤΑ. Και ας σου είχαμε παραγγείλει εγώ και ο Επίτιμος, που πάντα προσπαθούσαμε να πάρουμε σειρά. Πολλές από αυτές τις δημιουργίες, αρκετές φορές τις κάναμε μαζί στο σπίτι σου πίνοντας καφέ και κάνοντας πλάκες...

Το χιούμορ σου αστείρευτο. Το συναντήσαμε στις εκφωνήσεις των μικρών δημοπρασιών του Συλλόγου μας. Προσωπικά το διαπίστωσα ακόμη και στο νοσοκομείο όπου αστειεύοσουν με τους διπλανούς και τις νοσοκόμες. Η ανησυχία σου για τα παιδιά σου των φροντιστηρίων μεγάλη. Να βγω γρήγορα για τους δώσω θέματα, μου έλεγες, να προετοιμαστούν. Αλλά ο Θεός είχε άλλα σχέδια...

Μεγάλη η αγάπη για την οικογένειά σου. Ήθελες να δεις τον Γιωργάκη σου στο πανεπιστήμιο. Κάνε λίγο υπομονή, είμαι σίγουρος πως θα τον δεις. Και το «Ελεανάκι» σου, όπως αποκαλούσες την σύντροφο της ζωής σου, πάντα δίπλα σου στα εύκολα και στα δύσκολα.

Μας λείπεις σαν φίλος, σαν συνεργάτης στη Φιλοτελική Εταιρεία, μας λείπει το χιούμορ σου, οι ιδέες σου. Δυστυχώς η ζωή ήταν πολύ άδικη μαζί σου, σε πήρε πολύ γρήγορα από κοντά μας. Μας λείπεις, αλλά περισσότερο λείπεις στην οικογένειά σου που πάντα ήταν υπερήφανη για σένα.

Γειά σου αγαπητέ μου φίλε Ηρακλή. Κάποια στιγμή θα ανταμώσουμε και θα συνεχίσουμε τις «δουλειές» μας...

Κ. Δημησιάνος

Σφάλματα πλάκας νέες προσεγγίσεις - μελέτες - τεκμηριώσεις της Μεγάλης Κεφαλής του Ερμή

Γράφει ο Γιάννης Χαβάτζας
Μέλος του ΔΣ της ΦΕΑ

Σφάλματα πλάκας “Tache à la grecque” στο 1λεπτο

Γι' αυτό σ'αγάπησα, σε λάτρεψα, σε ερωτεύτηκα, γιατί με έχεις μαγέψει, με έχεις γοητεύσει, είσαι ένα υπέροχο αριστούργημα που συνέχεια μου προσφέρεις συγκινήσεις και μου φαίνεται ότι δεν σκοπεύεις να με εκπλήσσεις με ανακαλύψεις άγνωστων έως τώρα ποικιλιών !!!

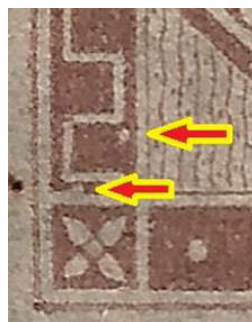
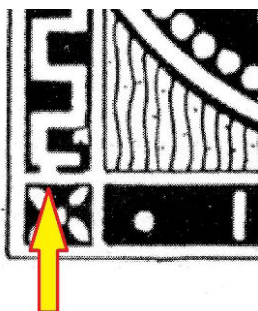
Το 1984 στη “Φιλοτέλεια” ο Νικ. Ασημακόπουλος ανακοινώνει την ανακάλυψη του σφάλματος της άσπρης κηλίδας στον μαιάνδρο (tache à la grecque) στην πλάκα του 1λεπτου το οποίο ήταν άγνωστο μέχρι τότε. Το σφάλμα αυτό βρίσκεται στη θέση 84 και ενώνει τον **ΑΡΙΣΤΕΡΟ** κάτω μαιάνδρο με το κάτω μέρος του πλαισίου (εικ.1).

Το ανωτέρω σφάλμα ο Ασημακόπουλος το βρήκε σε ασφράγιστο μεμονωμένο γραμματόσημο καθώς και σε ασφράγι-

στο οριζόντιο ζεύγος **έκδοσης 1862-67**, σε ασφράγιστο κάθετο ζεύγος **Μαΐου του 1862** και σε ένα ολόκληρο φύλλο **έκδοσης 1880-85** (Φιλοτέλεια Νο. 506/1984).

Στη συλλογή μου υπάρχει ένα 1λεπτο (εικ.2), **έκδοσης 1861-62** (προσωρινής επιμελημένης εκτύπωσης), με το ίδιο ακριβώς σφάλμα και με στικτή ρομβοειδή σφραγίδα ΑΘΗΝΑ “1”.

Ανέτρεξα στην υπάρχουσα βιβλιογραφία μου για να διαπιστώσω εάν είχε γίνει γνωστή παρόμοια ποικιλία στο παρελθόν σε αυτή την έκδοση, δεν βρήκα ούτε στα τεύχη της ΦΙΛΟΤΕΛΕΙΑΣ, αλλά ούτε και σε δημοπρασίες του Καραμήτσου και Athens. Το συγκεκριμένο σφάλμα της συγκεκριμένης έκδοσης δεν ήταν επίσης γνωστό σε κανέναν από τους φίλους γνώστες της μεγάλης κεφαλής που ρώτησα σχετικά.

Εικ.1, 2 1 λεπτο προσωρινό 1861-62, θέση 84 από την συλλογή μου

Όπως φαίνεται λοιπόν πρόκειται για μια άγνωστη μέχρι τώρα ποικιλία, που έχω την χαρά να ανακοινώσω με το παρόν άρθρο μου και είναι πολύ πιθανό να πρόκειται περί μοναδικής μεμονωμένης περίπτωσης.

Επίσης θέλω να σας ανακοινώνω ένα ακόμα νέο σφάλμα (tache à la grecque) σε σφραγισμένο μεμονωμένο γραμματόσημο έκδοσης 1880-86 (εικ.3), το οποίο εί-

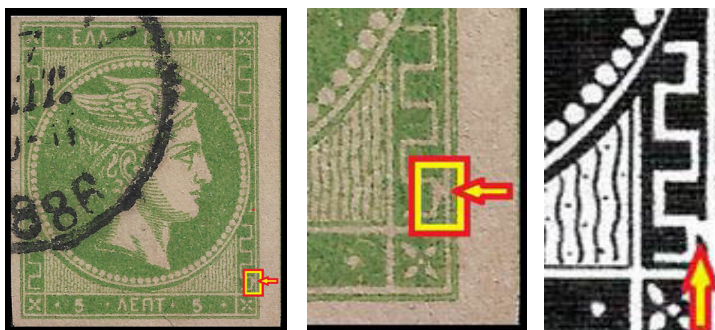
ναι **άγνωστο** μέχρι σήμερα και δεν αναφέρεται στην υπάρχουσα βιβλιογραφία, αυτή τη λευκή κηλίδα τη συναντούμε στη τελευταία καμπή του κάτω **ΔΕΞΙΟΥ** μαιάνδρου η οποία είναι ενωμένη με το περιθώριο, δυστυχώς δεν έχω τεκμηριώσει την ακριβή θέση, θα πιθανολογούσα ότι μπορεί να είναι η θέση 86 από μία έρευνα σε ένα μεγάλο μπλόκ (εικ.4).

Εικ.3 1 λεπτό έκδοσης 1880-86 από την συλλογή μου

Εικ. 4

Εικ.5

Η τελευταία καμπή του κάτω δεξιού μαιάνδρου είναι ενωμένη με το περιθώριο με μια λευκή κηλίδα. Συναντάται στη θέση 37 και εμφανίζεται σε όλες τις εκδόσεις, πρόκειται για την ποικιλία του Morris στα 5 λεπτά

Επίσης το ίδιο ακριβώς σφάλμα υπάρχει στο 5λεπτο, στη **θέση 37 (εικ.5)**.

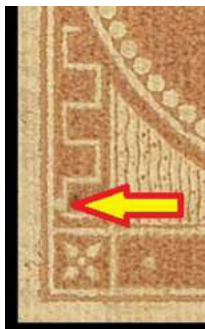
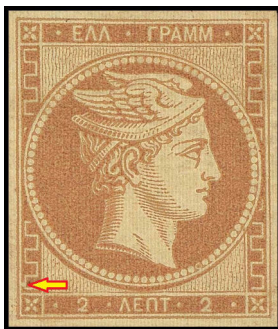
Το ίδιο σφάλμα της λευκής κηλίδας στον μαιάνδρο βρίσκεται στα 2, 5, 10 και 20λεπτα γραμματόσημα. Εμφανίζεται σε διάφορες θέσεις και παρουσιάζεται με διάφορες δυσμορφίες σχήματος.

Στα 2λεπτα εμφανίζεται στον κάτω αριστερό μαιάνδρο στη **θέση 74 (εικ.6)**.

Στα 5λεπτα εμφανίζεται στον κάτω δεξιό μαιάνδρο στη **θέση 37 (εικ.5)**.

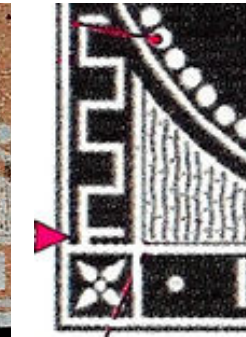
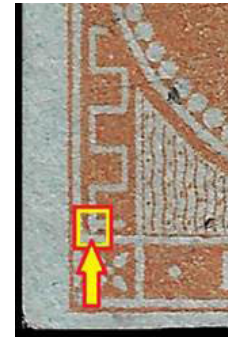
Στα 10λεπτα εμφανίζεται στον κάτω αριστερό μαιάνδρο στις **θέσεις 28 και 56 (εικ.7,8)**.

Στα 20λεπτα εμφανίζεται στον κάτω αριστερό μαιάνδρο στις **θέσεις 17 και 140 (εικ.9,10)**.

Εικ.6

Το 1969 ο Χ. Μπίνος περιέγραψε την εμφάνιση της λευκής κηλίδας στην τελευταία καμπή του κάτω αριστερού μαιάνδρου όμοια με το Tache a la Grecque των άλλων αξιών, ενώνει το μαιάνδρο με το περιθώριο και συναντάται σε όλες τις εκδόσεις στη θέση 74

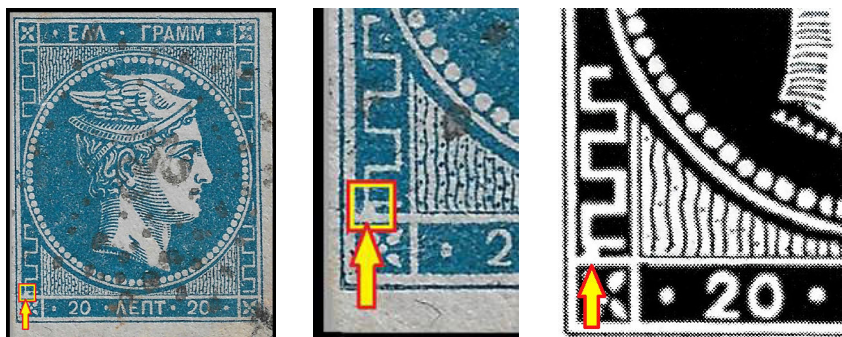
Εικ.7

Στη θέση 28, το σφάλμα εμφανίζεται στην αμιγή του μορφή, ενώ στην 56 συνυπάρχει με ένα ή δύο άλλα σφάλματα

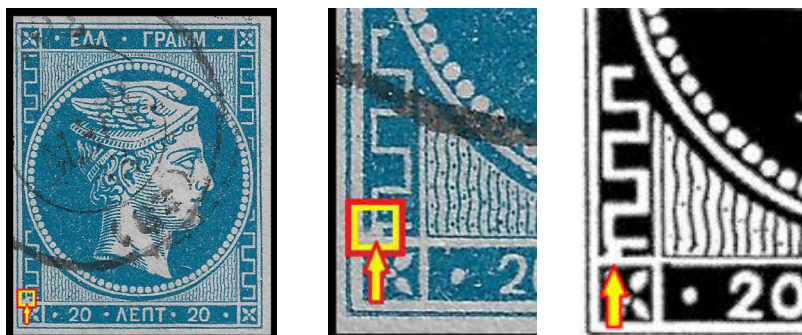

Εικ.8

Στην θέση 56, το σφάλμα συνυπάρχει με το σφάλμα της γραμμής που διασχίζει τα "MM" της άνω επιγραφής

Εικ.9 Από τα παλαιότερα σφάλματα στα 20λεπτα της θέσης 17 η λευκή κηλίδα στο κάτω αριστερό μαιάνδρο

Εικ.10 Η λευκή κηλίδα στο κάτω αριστερό μαιάνδρο της θέσης 140

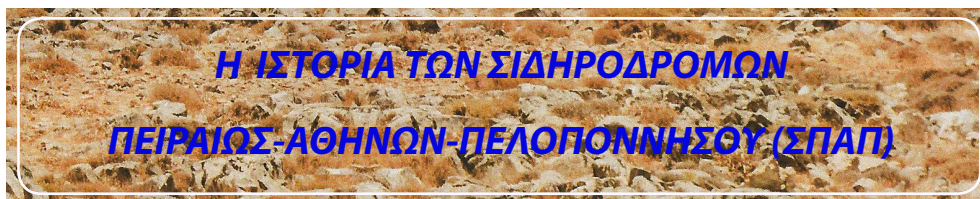
Βιβλιογραφία

- Αλφιέρης** "Φιλοτέλεια" 1936
- Φαίππας** "Φιλοτέλεια" 1971,1980
- Ασημακόπουλος** "Φιλοτέλεια" 1983,1984,1993
- "Φιλοτελική Ηχώ"** 1976
- T.W.Morris** "The stamp collector" 1906
- G.Fulpius** "Φιλοτέλεια" 1936
- Γαράς** "ποικιλία των πλακών των γραμματοσήμων 1861-1882
- Κωσταντινίδης** "Μελέτη επί του Ελληνικού γραμματοσήμου

Η φιλοτελική κίνηση στην Ελλάδα, στην Ευρώπη... στον Κόσμο

Διαβάζετε τα ενημερωτικά δελτία της Ελληνικής Φιλοτελικής Ομοσπονδίας
<https://www.efo.gr/newsletters/>

Γράφει ο Κώστας Σφήκας
Επίτιμος Πρόεδρος της ΦΕΑ

Ο Χαρίλαος Τρικούπης πρωθυπουργός της Ελλάδας υπήρξε ένθερμος υποστηρικτής του εκσυγχρονισμού και της ανάπτυξης των υποδομών της χώρας. Ένα από τα σημαντικότερα έργα, που προώθησε ήταν η ανάπτυξη σιδηροδρομικού δικτύου και ιδιαίτερα η δημιουργία σιδηροδρόμων στην Πελοπόννησο.

Το βασικό σχέδιο προέβλεπε τη σύνδεση της Πάτρας, του Πύργου, της Καλαμάτας, της Τρίπολης και του Ναυπλίου. Το σχέδιο ξεκινούσε από τον Πειραιά, μέσω Κορίνθου και Τρίπολης και έφθανε μέχρι την Καλαμάτα, ενώ από τον Πύργο υπήρχε κλάδος προς την Κυπαρισσία.

Οι Σιδηρόδρομοι Πελοποννήσου (ΣΠΑΠ) λειτούργησαν για περισσότερο από έναν αιώνα και διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της περιοχής της Πελοποννήσου.

Οι Σιδηρόδρομοι Πειραιώς-Αθηνών-Πελοποννήσου, γνωστοί με το ακρωνύμιο ΣΠΑΠ, αποτελούν έναν από τους ιστορικότερους σιδηροδρομικούς οργανισμούς της Ελλάδας.

Η ιστορία τους συνδέεται άρρηκτα με την ανάπτυξη της Πελοποννήσου, καθώς αποτέλεσαν βασικό μέσο μεταφοράς ανθρώπων και αγαθών για πε-

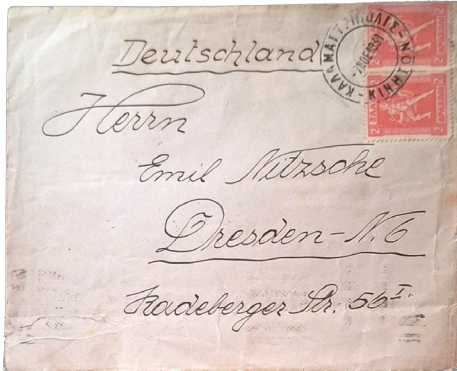

Το Σιδηροδρομικό δίκτυο των ΣΠΑΠ
στην Πελοπόννησο

ρισσότερο από ένα αιώνα.

Η πρώτη σιδηροδρομική γραμμή της Ελλάδας, μήκους μόλις 8,8 χιλιομέτρων, εγκαινιάστηκε το έτος 1869 και συνέδεε τον Πειραιά με την Αθήνα. Ήταν ηλεκτροκίνητη (με ατμοκίνηση στην αρχή) και κατασκευάστηκε από την Εταιρεία Σιδηροδρόμων Αθηνών-Πειραιώς (ΣΑΠ). Η γραμμή αυτή αποτέλεσε τον πρόδρομο του σημερινού Ηλεκτρικού Σιδηρόδρομου Αθηνών.

Η ιδέα για τη δημιουργία εκτεταμένου σιδηροδρομικού δικτύου στην Πελοπόννησο άρχισε να πραγματοποιείται το έτος 1882 όταν ανατέθηκε η κα-

Σφραγίδα "ΚΑΛΑΜΑΙ-ΤΡΙΠΟΛΙΣ ΚΙΝΗΤΟΝ"

τασκευή σιδηροδρομικών γραμμών στην περιοχή σε Εταιρείες Γαλλικών συμφερόντων.

Το έργο ξεκίνησε με τη γραμμή Κορίνθου-Πάτρας και επεκτάθηκε γρήγορα στις υπόλοιπες μεγάλες πόλεις της Πελοποννήσου, Τρίπολη, Καλαμάτα, Άργος, Πύργος κ.ά.

Το έτος 1920 ιδρύθηκαν επίσημα οι Σιδηρόδρομοι Πειραιώς-Αθηνών-Πελοποννήσου (ΣΠΑΠ), μέσα από τη συγχώνευση διαφόρων Εταιρειών και γραμμών. Το νέο δίκτυο αποτελούνταν από μετρική γραμμή, πλάτους 1 μέτρου, μήκους περίπου 735 χιλιομέτρων και κάλυπτε σχεδόν ολόκληρη την Πελοπόννησο, ενώ είχε και σύνδεση με την Αθήνα μέσω της Κορίνθου.

Οι ΣΠΑΠ έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη της Πελοποννήσου, διευκολύνοντας τη μεταφορά αγροτικών προϊόντων, εμπορευμάτων και επιβατών. Επίσης συνέβαλαν στη βελτίωση της επικοινωνίας και της ενότητας του Ελληνικού Κράτους.

Από τη δεκαετία του 1960 άρχισε η σταδιακή παρακμή των ΣΠΑΠ, κυρίως λόγω της αύξησης της χρήσης των αυ-

τοκινήτων και το 1962 ενσωματώθηκαν στον Οργανισμό Σιδηροδρόμων Ελλάδος (ΟΣΕ), ενώ η σταδιακή διακοπή των περισσότερων γραμμών ολοκληρώθηκε το έτος 2011.

Χρονολόγιο Σιδηροδρόμων Πειραιώς-Αθηνών-Πελοποννήσου (ΣΠΑΠ)

1869. Εγκαινιάζεται η πρώτη σιδηροδρομική γραμμή στην Ελλάδα Πειραιάς-Θησείο Αθήνας, μήκους 8,8 χλμ. Η γραμμή λειτούργησε στις 27 Φεβρουαρίου 1869, κατασκευάστηκε και λειτούργησε αρχικά από την Εταιρεία ΣΑΠ (Σιδηρόδρομοι Αθηνών-Πειραιώς).

Το Θησείο τότε ήταν ο τερματικός σταθμός, λίγο πριν επεκταθεί προς Ομόνοια και αργότερα προς Κηφισιά. Η Αρχική μορφή ήταν σιδηρόδρομος επιφανείας με ατμοκίνητους συρμούς. Στις αρχές του 20ού αιώνα, το έτος 1904, η γραμμή ηλεκτροδοτήθηκε και επεκτάθηκε προς Ομόνοια, Μοναστηράκι και Κηφισιά δημιουργώντας τον σημερινό Ηλεκτρικό Σιδηρόδρομο Πειραιώς-Αθηνών-Κηφισιά.

1882. Ίδρυση της Εταιρείας Σιδηροδρόμων Πειραιώς-Αθηνών-Πελοποννήσου (ΣΠΑΠ) και έναρξη της κατασκευής της γραμμής Κορίνθου-

Σφραγίδα "ΠΑΤΡΑΙ-ΚΑΛΑΜΑΙ ΚΙΝΗΤΟΝ"

Σφραγίδα “ ΠΥΡΓΟΥ-ΠΑΤΡΩΝ ΚΙΝ. 2Α “

Πάτρας από την Εταιρεία ΣΠΑΠ.

Η γραμμή Κόρινθος-Πάτρα, μήκους περίπου 120 χλμ αποτελούσε τμήμα της μετρικής στενού εύρους (1.000 mm). Στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμού του σιδηροδρομικού δικτύου της χώρας κατασκευάστηκε η νέα γραμμή κανονικού εύρους (1.435 mm) Αθήνα-Κόρινθος-Πάτρα, ηλεκτροκινούμενη και διπλής κατεύθυνσης. Το τμήμα Κιάτο-Ροδοδάφνη Αιγίου έχει ήδη ολοκληρωθεί, ενώ το τμήμα Ροδοδάφνη-Πάτρα είναι υπό κατασκευή με αναμενόμενη ολοκλήρωση στα έτη 2026-2027. Η παλιά μετρική γραμμή Κόρινθος-Πάτρα δεν λειτουργεί πλέον.

1885. Η γραμμή της Κορινθίας Ισθμός-Λουτράκι.

Η γραμμή εγκαινιάστηκε του έτος 1885, αποτελώντας μέρος του δικτύου των Σιδηροδρόμων Πελοποννήσου. Μήκος γραμμής περίπου 6 χλμ. Η γραμμή συνέδεε τον Ισθμό της Κορίνθου με το Λουτράκι, το οποίο ήταν ένας από τους πρώτους τουριστικούς προορισμούς της Ελλάδας, γνωστό για τα ιαματικά του λουτρά.

Η γραμμή ανεστάλη επισήμως το έτος 2005, όταν ο Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος (ΟΣΕ) σταμάτη-

σε την κυκλοφορία στη γραμμή Κορίνθου-Πάτρας.

1886. Έναρξη λειτουργίας του Τμήματος Κόρινθος-Άργος-Ναύπλιο.

Η γραμμή έκλεισε γύρω στο 2010 και έκτοτε παραμένει ανενεργή. Ήταν τμήμα της μετρικής (στενής) γραμμής που ένωνε την Κόρινθο με την Τρίπολη και την Καλαμάτα. Η διακλάδωση από το Άργος προς το Ναύπλιο λειτούργησε από το έτος 1886.

1887/1902. Λειτουργία της γραμμής Πάτρα-Πύργος-Κυπαρισσία.

Τον Μάιο του 1887 ξεκίνησε η κατασκευή της γραμμής. Στις 15 Δεκεμβρίου 1888 εγκαινιάστηκε το τμήμα Πάτρα-Κάτω Αχαΐα με πρώτο σταθμό την περιοχή Αγ. Ανδρέα στην Πάτρα. Στις 29 Μαρτίου 1890 ολοκληρώθηκε η διαδρομή μέχρι τον Πύργο, κάνοντας τη διαδρομή συνολικά 99 χλμ. και τον Σεπτέμβριο του 1902 άνοιξε το τμήμα Πύργος-Κυπαρισσία και γίνεται η σύνδεση της Πάτρας με την Καλαμάτα μέσω Ζευγολατιού.

1890. Ολοκλήρωση του τμήματος Πάτρα – Κιάτο.

Το 1890 ολοκληρώνεται το Τμή-

Σφραγίδα Σταθμού “ Σ.Σ. ΒΑΡΔΑΣ ΣΣ. VARDAS “ (Χωριό της Ηλείας)

μα Πάτρα-Πύργος-Κιάτο, φτάνοντας το Κιάτο, σημαντικό κόμβο της Πελοποννήσου με τον κύριο σιδηροδρομικό άξονα Πειραιά-Αθηνών-Κορίνθου.

1891. Ολοκλήρωση της γραμμής Κατάκολο-Πύργος-Ολυμπία. Γραμμή που εξυπηρετούσε την αρχαιολογική περιοχή της Ολυμπίας.

Το πρώτο τμήμα Πύργος-Κατάκολο εγκαινιάστηκε το 1882, με σκοπό τη διασύνδεση του Πύργου με το λιμάνι του Κατακόλου.

Το τμήμα Πύργος-Ολυμπία κατασκευάστηκε αργότερα και τέθηκε σε λειτουργία το 1891 για να εξυπηρετήσει κυρίως τους τουρίστες και επισκέπτες της Αρχαίας Ολυμπίας. Σήμερα η υποδομή της γραμμής ανήκει στον ΟΣΕ

1891. Η γραμμή Καβάσιλα-Κυλλήνη

Η έναρξη λειτουργίας ξεκίνησε το έτος 1891 από Καβάσιλα προς Κυλλήνη με μήκος περίπου 17 χλμ., ενώ εκμεταλλεζόμενη η Εταιρεία των Σ.Π.Α.Π. τις ιαματικές πηγές της Κυλλήνης η γραμμή αυτή περιέλαβε και μια παράκαμψη προς τα Λουτρά Κυλλήνης, γνωστά και ως Λίντζι, με την κλασική αμαξοστοιχία, που είχε το προσωνύμιο "Ριρίκα" εμπνευσμένο από ένα κοριτσάκι που την χρησιμοποιούσε συχνά.

Η παράκαμψη αυτή ξεκίνησε την 1η Ιουνίου 1892 από τον Σταθμό Βαρθολομιού έως τα Λουτρά της Κυλλήνης, περίπου 11 χλμ, με σταθμούς Βαρθολομιό, Βράνας, Λυγιά, Αρκούδι και Λουτρά Κυλλήνης. Η λειτουργία της παράκαμψης έληξε το έτος 1969, ενώ της γραμμής Καβάσιλα-Κυλλήνη του έτος 1996.

1892. Ένωση του σιδηροδρομικού Πελοποννήσου με την Αθήνα μέσω της

γραμμής Πειραιάς-Αθήνα-Κορίνθος-Πάτρα, τη βασική γραμμή που συνέδεε την Αττική με τη βόρεια Πελοπόννησο.

1896. Ο οδοντωτός Σιδηρόδρομος Διακοπτού-Καλαβρύτων.

Ο οδοντωτός των Καλαβρύτων είναι ένα από τα σημαντικότερα τεχνικά επιτεύγματα της Ελλάδας. Διασχίζει τη μαγευτική διαδρομή από το Διακοπτό έως τα Καλάβρυτα, μέσα από το εντυπωσιακό φαράγγι του Βουραϊκού, μία περιοχή απaráμιλλης φυσικής ομορφιάς. Είναι ο μοναδικός σιδηρόδρομος στην Ελλάδα με οδοντωτό σύστημα. Η κατασκευή του ξεκίνησε το 1889 και ολοκληρώθηκε το 1896. Τα εγκαίνια της λειτουργίας του έγιναν στις 10 Μαρτίου 1896. Η γραμμή είχε σκοπό να συνδέσει το λιμάνι του Διακοπτού με την ορεινή πόλη του Καλαβρύτων. Το συνολικό μήκος της γραμμής είναι περίπου 22 χλμ με μέγιστη κλίση 17,5%, ενώ στα πιο απότομα σημεία, το τρένο χρησιμοποιεί το οδοντωτό Abt rack σύστημα – μία κεντρική οδοντωτή ράγα που επιτρέπει να σκαρφαλώνει σε τρία διαδοχικά τμήματα συνολικού μήκους περίπου 3,8 Km, προκειμένου να υπερβεί την απότομη κλίση της διαδρομής με ασφάλεια και σταθερότητα. Η μέση ταχύτητα είναι 30-40 Km/h στις συμβα-

Σφραγίδα Σταθμού "ΣΤΑΘΜ. ΤΣΕΦΕΡΕΜΙΝΙ" (σημερινό χωριό Βαλύρα Μεσσηνίας)

Σφραγίδα
"ΤΑΧ. ΓΡΑΦ.
ΚΟΡΙΝΘΟΥ-
ΑΙΓΙΟΥ"

Σφραγίδα
"ΑΘΗΝΩΝ-
ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ"

τικές γραμμές και 6-15 Km/h στα τμήματα με οδοντωτό γρανάτζι.

1899. Εγκαινιάζεται η γραμμή Κόρινθος-Τρίπολη-Καλαμάτα (μέσω Αργολίδας και Αρκαδίας).

Η σιδηροδρομική σύνδεση Κορίνθου-Καλαμάτας πραγματοποιήθηκε σε φάσεις από τη δεκαετία του 1880. στα πλαίσια της επέκτασης του μετρικού Σιδηροδρομικού Δικτύου Πελοποννήσου από την Κυβέρνηση του Χαρίλαου Τρικούπη.

Το 1886 ολοκληρώνεται η βασική γραμμή Πειραιάς-Πάτρα-Πύργος-Καλαμάτα με παρακλάδια προς Ναύπλιο και Άργος. Ενώ το κομμάτι Κόρινθος-Άργος-Τρίπολη-Καλαμάτα ολοκληρώνεται σταδιακά μέχρι το 1899.

Η διαδρομή της γραμμής διέσχιζε τρεις βασικές περιοχές.

Αργολίδα:Κόρινθος-Άργος-Ναύπλιο

Αρκαδία: Άργος-Μυκήνες-Άγ. Βασίλειος-Στέρνα-Τρίπολη-Ζευγολατιό-Λεύκτρο
Μεσσηνία: Μεγαλόπολη-Καλαμάτα (μέσω Μελιγαλά και Ασπροχώματος).

1902. Επέκταση της γραμμής Πύργος-Ζαχάρω-Καλό Νερό-Καλαμάτα.

Η κατασκευή του δυτικού άξονα προς Μεσσηνία ξεκινά τη δεκαετία του

1890 και το τμήμα Πύργος-Καλό Νερό-Κυπαρισσία-Μεσσήνη-Καλαμάτα ολοκληρώνεται και τίθεται σε λειτουργία το έτος 1902.

1962. Ενσωμάτωση των ΣΠΑΠ στον Οργανισμό Σιδηροδρόμων Ελλάδας (ΟΣΕ).

2011. Αναστολή των περισσότερων δρομολογίων στο δίκτυο Πελοποννήσου. Σήμερα τα μόνα σιδηροδρομικά δίκτυα, που βρίσκονται σε λειτουργία είναι το δίκτυο Διακοπτό-Καλάβρυτα και η γραμμή Κατάκολο-Πύργος-Ολυμπία για τουριστικούς λόγους.

Οι ΣΠΑΠ διαδραμάτισαν σπουδαίο ρόλο στη διανομή της αλληλογραφίας κατά τη διάρκεια της λειτουργίας τους. Σε πολλούς μικρούς και μεγάλους σταθμούς υπήρχαν Ταχυδρομικά γραφεία ή σημεία παραλαβής με σάκους ταχυδρομείου να επιβιβάζονται ή να αποβιβάζονται σε πολλά δρομολόγια. Μάλιστα ορισμένα βαγόνια των σιδηροδρομικών συρμών ήταν διαμορφωμένα σε ταχυδρομικά βαγόνια .

Η Ταχυδρομική Ιστορία των σιδηροδρόμων (railway postal history) αναφέρεται στη μελέτη της μεταφοράς αλληλογραφίας μέσω των σιδηροδρόμων και περιλαμβάνει αντικείμενα, όπως Τα-

Σφραγίδα " ΚΥΠΡΟΣΙΑ-ΖΕΥΓΟΛΑΤΙΟ "

Σφραγίδα " ΚΙΝΗΤΩΝ ΑΡΓΟΥΣ-ΝΑΥΠΛΙΟΥ "

χυδρομικά δελτάρια και φακέλους με ενδείξεις ότι διακινήθηκαν με τρένο και σφραγίδες σιδηροδρομικών ταχυδρομείων.

Πρώτη χρήση σιδηροδρόμων για ταχυδρομείο το Ηνωμένο Βασίλειο το 1830.

Στην Ελλάδα από τα τέλη του 19ου αιώνα χρησιμοποιούνται σιδηροδρομικές γραμμές για τη μεταφορά ταχυδρομείου.

Οι σιδηροδρομικές σφραγίδες είναι ταχυδρομικές σφραγίδες που χρησιμοποιούνταν είτε σε τρένα εν κινήσει, δηλαδή σε βαγόνια-ταχυδρομεία, είτε σε σιδηροδρομικούς σταθμούς με ταχυδρομικό γραφείο. Οι σφραγίδες αυτές έφεραν ενδείξεις σχετικές με τη σιδηροδρομική διαδρομή, τη γραμμή, τον αριθμό του τρένου ή την πόλη-σταθμό.

Ο Ελληνικός φιλοτελισμός καταγράφει σταχυολογικά ταχυδρομικά σήμαντρα από σιδηροδρομικούς σταθμούς, καθώς και ακυρώσεις στην αλληλογραφία που διακινούνταν από το σιδηροδρομικό δίκτυο των ΣΠΑΠ με διάφορες ενδείξεις.

Οι Ελληνικές σιδηροδρομικές ακυ-

ρωτικές ταχυδρομικές σφραγίδες διακρίνονται σε τρεις (3) κατηγορίες:

α) σε ακυρωτικές σφραγίδες Κινητών Ταχυδρομείων, που χρησιμοποιήθηκαν μέσα στους συρμούς των τρένων, στα ειδικά ταχυδρομικά βαγόνια, που ταξινομούσαν και ακύρωναν την αλληλογραφία κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, όπως " ΠΥΡΓΟΣ-ΠΑΤΡΑΙ ΚΙΝ. 2Α " .

β) σε ακυρωτικές σφραγίδες σιδηροδρομικών Σταθμών, που χρησιμοποιήθηκαν από τους ίδιους τους σιδηροδρομικούς Σταθμούς και είχαν ενδείξεις, όπως " Σ.Σ. ΒΑΡΔΑΣ ", " ΣΤΑΘ. ΤΣΕΦΕΡΕΜΙΝΙ " .

γ) σε ακυρωτικές σφραγίδες Ταχυδρομικών Γραφείων, που λειτούργησαν μέσα στους σιδηροδρομικούς Σταθμούς .

Τα Ελληνικά Ταχυδρομεία κυκλοφόρησαν πολλά γραμματόσημα αφιερωμένα στους σιδηροδρομους της Ελλάδας, όπου μάλιστα σε ένα απεικονίζεται και η ατμομηχανή τύπου ΣΠΑΠ, ενώ έχουν κυκλοφορήσει πολλές αναμνηστικές σφραγίδες σε επετείους με θεματολογία από τον Ελληνικό Σιδηρόδρομο, όπως για τα "100 ΧΡΟΝΙΑ ΔΙΚΤΥΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ 1884-1984" .

Τα Τοπεία του 1927

Γράφει ο Βασίλης Πετρόχειλος
Μέλος του ΔΣ της ΦΕΑ

Η σειρά των ΤΟΠΕΙΩΝ όπως επικράτησε να λέγεται, προγραμματίστηκε να κυκλοφορήσει το 1924 με σκοπό να αντικαταστήσει τις χαλκογραφικές και λιθογραφικές σειρές των ετών 1911 – 1913 με διάτρηση ζιγκ-ζαγκ, που κυκλοφορούσαν πάνω από 10 χρόνια. Το 1923 η τότε Ελληνική Κυβέρνηση και ιδιαίτερα το Υπουργείο Οικονομικών αποφάσισε την κατασκευή νέων γραμματοσήμων. Την απόφαση αυτή την έθεσε σε εφαρμογή με την υπ' αριθ. 127473 Υπουργική απόφαση, που δημοσιεύθηκε στο 192 φύλλο του Παραρτήματος της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως που φέρει την υπογραφή του τότε Υπουργού Γ. Κοφι-

νά στις 14/9/23 με τον τίτλο «Περί διακηρύξεως Δημοπρασίας για την κατασκευή νέων Γραμματοσήμων».

Στη συνέχεια έγινε η Δημοπρασία στην οποία έλαβαν μέρος μόνον δύο ενδιαφερόμενοι:

α) Η Ελληνική Εταιρεία γραφικών τεχνών Αδελφών Ασπιώτη και β) Το Αγγλικό εργοστάσιο BRADBURY WILKINSON CO.

Η δημοπρασία κατακυρώθηκε στην Ελληνική Εταιρεία. Το Β.Δ. 287 καθόριζε ότι οι σειρές των νέων γραμματοσήμων θα αποτελούνταν από τις ακόλουθες (9) εννέα παραστάσεις και τις εξής (17) δέκα επτά διαφορετικές κλάσεις αυτών. (εικ. 1)

Εικ. 1

1) Των 1 και 10 λεπτ. παράσταση Δωδεκανησιακή γυναικεία στολή

2) Των 2 και 40 λεπτ. παράσταση Ο λευκός πύργος ΘΕΣΣ/ΚΗΣ

3) Των 3 και 25 λεπτ. παράσταση Το Μοναστήρι Σίμωνος Πέτρας

4) Των 20 λεπτ. παράσταση Μακεδονική γυναικεία στολή

5) Των 5,50,80 λεπτ. παράσταση Ο Ισθμός της Κορίνθου

6) Της 1 και 10 Δρ. παράσταση Το Θησείο

7) Των 2 και 25 Δρ. παράσταση Η Ακρόπολη

8) Των 3 Δρ. παράσταση Το Θωρηκτό Αβέρωφ

9) Των 5 και 15 Δρ. παράσταση Η ακαδημία Αθηνών

Με το ίδιο διάταγμα καθορίστηκαν και οι χρωματισμοί των γραμματοσήμων. Ακολούθησε η απαίτηση ότι τα νέα γραμματόσημα έπρεπε να τυπωθούν με τη χαλκογραφική μέθοδο σε χαρτί ειδικό γι' αυτή την εκτύπωση (το χαρτί το έφερναν από την Αγγλία, ενώ τα ειδικά μελάνια από την Γερμανία) σε φύλλα των 100 τεμ. Επι πλέον το Β.Δ. καθόριζε τις ακριβείς διαστάσεις ως εξής: Από 1λ-3Δρ. 21,5 x 28 χιλ. και για τα 5Δρ. – 25 Δρ. 25 x 35 χιλ.

Επίσης δεν θα υπήρχε υδατόσημο και η οδόντωση θα ήταν από 12 έως 13 ½ σε πολλούς συνδυασμούς. Οι πλάκες χαραχθηκαν από τη φήρμα THOMAS MAC DONALD του Λονδίνου και η εκτύπωση έγινε από το εργοστάσιο ΑΣΠΙΩΤΗ στην ΚΕΡΚΥΡΑ, επιπλέον καθόριζε ότι η διάτρηση

δεν θα είναι ζιγκ – ζαγκ, αλλά κανονική.

Είναι αξιόλογο ότι ορίζετο σαφέστατα πως όλες οι εκτυπωτικές πλάκες μετά το τέλος της κατασκευής των γραμματοσήμων θα παρεδίδοντο από τον κατασκευαστή στον οριζόμενο εκπρόσωπο του Δημοσίου και ότι θα καταστρέφοντο ενώπιον επιτροπής που θα αποτελείτο από τον Υπουργό Οικονομικών, από έναν Εφέτη, ένα Οικονομικό Επιθεωρητή και τον Διευθυντή της Κεντρικής Αποθήκης του σφραγιστού χάρτου. Εντωμεταξύ με Π.Δ. που δημοσιεύτηκε στο 297 φύλλο της Εφημερίδας Κυβερνήσεως στις 7/7/1926 καταργήθηκαν οι κλάσεις 1,2, και 3 λεπτών λόγω της αυξήσεως των ταχυδρομικών τελών γιατί κρίθηκαν ακατάλληλες για τις ταχυδρομικές ανάγκες και διετάχθη η καταστροφή όλων όσων είχαν εκτυπωθεί μέχρι τότε.

Όπως φαίνεται όμως από την ύπαρξη στη φιλοτελική αγορά ορισμένων 1λέπτων δεν καταστράφηκαν όλα και έτσι δημιουργήθηκε μια σπανιότητα εφ' όσον πιστεύεται ότι μόνον 5 φύλλα των 100 γραμματοσήμων δηλ. 500 τεμ. διέφυγαν της καταστροφής από τους τότε επιτήδειους. Μέχρι σήμερα 2λ. και 3λ. γραμ/μα δεν έχουν εμφανισθεί. Πλαστά γραμματόσημα της σειράν των τοπείων ουσιαστικά δεν υπάρχουν.

Υπάρχουν όμως γνήσια ελάχιστα με ανεστραμμένο κέντρο της 1Δρ., 3Δρ, και 5Δρ. όλα σφραγισμένα εκτός από ένα μοναδικό ασφράγιστο 5Δρ. (εικ.2). Τα μόνα πλαστά με ανεστραμμένο κέντρο έγιναν από δεξιότηχη παλαιό

Εικ. 2

έμπορο των Αθηνών, που κόβοντας το κέντρο από ένα γραμματόσημο το κολλούσε ανεστραμμένο σε άλλο τόσο καλά ώστε να μην ξεκολλά ούτε με νερό ούτε με άλλα διαλυτικά.

Εικ. 3

Η σειρά κυρίως στις μικρές αξίες κυκλοφόρησε πάνω από 10 χρόνια και η φθορά των πλακών απαίτησε την επισκευή και την αντικατάσταση τους βάσει των παλαιών μητρών. Λόγω της φθοράς των πλακών και των όχι τέλειων τότε μέσων εκτύπωσης υπάρχουν αρκετά ελαττώματα, αλλά εκείνο που κάνει τη σειρά ενδιαφέρουσα για τον ειδικευόμενο συλλέκτη είναι η ποικιλία αποχρώσεων.

Ο ειδικός κατάλογος – μελέτη ΝΑΛΤΣΑ του 1965 αναφέρει τις εξής ποικιλίες αποχρώσεων:

- α) Δύο αποχρώσεις για το 25Δρ.
- β) Τρεις αποχρώσεις για το 25λ., 40λ., και 5 Δρ.
- γ) Τέσσερις αποχρώσεις για το 10λ., 80., και 15 Δρ.
- δ) Πέντε αποχρώσεις για το 5λ., 50., και 2 Δρ.
- ε) Έξι αποχρώσεις για το 20λ., και 3 Δρ.
- στ) Οκτώ αποχρώσεις για το 10 Δρ.
- ζ) Εικοσιμία αποχρώσεις για το 1 Δρ.

Να σημειώσουμε ότι μόνο με τις ποικιλίες των 1 Δρ. σχηματίζεται ολόκληρη συλλογή γιατί δεν είναι μόνο το θέμα των αποχρώσεων, αλλά και οι οδοντώσεις και τα λάθη και ελαττώματα εκτυπώσεων. Να αναφέρουμε ότι παλαιότερα σε τοπική έκθεση στην Ελλάδα γνωστός φιλοτελιστής παρουσίασε 287 ποικιλίες του μονόδραχμου.

Στη σειρά θα βρούμε και κομμάτια που παρουσιάζουν διπλή εκτύπωση, ασαφή εκτύπωση, μετατόπιση της παράστασης του κέντρου, σφάλματα οδοντώσεων κλπ. Επίσης στη σειρά θα βρούμε ποικιλίες χαρτιού:

- α) χαρτί χονδρότερο του κανονικού β) χαρτί, πολύ λεπτό γ) χαρτί που παρουσιάζει ελαιώδη εμφάνιση δ) χαρτί υποκίτρινο πορώδες ε) χαρτί διαφορετικού χρώματος και πολλές ποικιλίες οδοντώσεων.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται απεικόνιση των μη κυκλοφορήσαντων γραμματοσήμων (1λ., 2λ., 3λ.) καθώς και χρωματισμών. (εικ.3). ■

Η Ζώνη της Γάζας

Γράφει ο Δημήτρης Περδίκης

Από τα παλαιότερα χρόνια η Μέση Ανατολή βρισκόταν μέσα στην επικράτεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Το 1907 η Μεγάλη Βρετανία καλεί την οθωμανική κυβέρνηση να οριοθετήσουν τα σύνορα της με την Αίγυπτο.

Η Βρετανία ενεργούσε ως εκπρόσωπος του Χεντίβη (Ηγεμόνα) της Αιγύπτου, αλλά και του προτεκτοράτου της, που ήταν η Αίγυπτος.

Τότε προσδιορίστηκαν τα σύνορα στη Ράφα, όπου είναι και σήμερα το συνοριακό φυλάκιο ανάμεσα στην Αίγυπτο και στη Ζώνη της Γάζας.

Τα σύνορα λοιπόν της συμφωνίας του 1907 είναι και τα σημερινά σύνορα της Αιγύπτου με το Ισραήλ και με την παλαιστινιακή Γάζα.

Το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου σήμανε και

τη διάλυση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Ήδη από το 1917 οι Βρετανοί και οι Γάλλοι είχαν καταλάβει τα εδάφη της Μέσης Ανατολής και τα είχαν διαμοιράσει. Οι Βρετανοί κρατούσαν την Παλαιστίνη και οι Γάλλοι τη Συρία και το Λίβανο.

Το 1920 η Κοινωνία των Εθνών έδωσε στην Μ.Βρετανία τη διοίκηση της Παλαιστίνης.

Το 1922 στα πλαίσια της εντολής, η Βρετανία δημιουργεί στην πέραν του ποταμού Ιορδάνη το Βασίλειο της Υπεριορδανίας και τοποθετεί βασιλιά τον χασεμίτη εμίρη Αμπντουλλάχ. Το 1949 η Υπεριορδανία μετονομάζεται σε Ιορδανία.

Στο υπόλοιπο τμήμα της Βρετανικής Παλαιστίνης αρχίζει να δημιουργείται ένα κίνημα εβραϊκής αφύπνισης. Φτάνουν και εγκαθίστανται όλο και περισσότεροι Εβραίοι έποικοι. Δημιουργούνται και ένοπλες εβραϊκές οργανώσεις με μεγαλύτερη τη Χαγκάνα.

Με το τέλος του Β΄ παγκοσμίου πολέμου και του δράματος της εβραϊκής γενοκτονίας από τους Ναζί γίνεται πλέον φανερή η ανάγκη ίδρυσης ή μάλλον επανίδρυσης (μετά από 1875 χρόνια) ενός εβραϊκού κράτους.

Αυτό δεν αρέσει καθόλου στους Άραβες Παλαιστίνιους και δεν αργούν να ξεκι-

νήσουν αιματηρές συγκρούσεις. Την αρχή κάνουν οι Παλαιστίνιοι που επιτίθενται εναντίον δύο λεωφορείων με εβραίους.

Στις 14 Μαΐου 1948 ο ηγέτης των Εβραίων Δαβίδ Μπεν Γκουριόν κηρύσσει την ανεξαρτησία του κράτους του Ισραήλ.

Τα μεσάνυχτα της ίδιας ημέρας η Μεγάλη Βρετανία ανακοινώνει τη λήξη της εντολής και της κατοχής της Παλαιστίνης.

την έρημο Νεγκέμπ.

Η ανακωχή τους βρήκε να μην έχουν καταλάβει τη Γάζα, τη δυτική όχθη και την ανατολική Ιερουσαλήμ.

Ήδη από την 15η Μαΐου 1948 η Αίγυπτος και η Ιορδανία ξεκινούν να επισημαίνουν γραμματόσημα των χωρών τους. Η επισήμανση σε δύο γραμμές, άνω στα αραβικά, κάτω με λατινικούς χαρακτήρες:

Την επομένη 15 Μαΐου η Αίγυπτος, η Υπεριορδανία, ο Λίβανος και η Συρία κηρύσσουν τον πόλεμο στο κράτος του Ισραήλ. Από παντού εισβάλλουν αραβικά στρατεύματα, ένοπλες ομάδες, βεδουίνοι πάνω σε καμήλες και σε άλογα, άρματα μάχης, αεροπλάνα. Όλο και περισσότερα αραβικά κράτη ανταποκρίνονται στο κάλεσμα. Οι αναφορές των μυστικών υπηρεσιών της Βρετανίας και των ΗΠΑ θεωρούν σίγουρη την επικράτηση των Αράβων.

Όμως οι Ισραηλινοί άντεξαν στις επιθέσεις και μπόρεσαν να προωθηθούν, ακόμα και μέχρι το μακρινό Εϊλάτ, διασχίζοντας

PALESTINE (ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ).

Τα γραμματόσημα αυτά προορίζονται να κυκλοφορήσουν στα εδάφη που θα καταλαμβάνονταν από το Ισραήλ. Τόσο σίγουρη θεωρούν τη νίκη τους.

Στις 15 Ιουνίου 1948 η Αίγυπτος εξέδωσε ένα γραμματόσημο πράσινο, στο χρώμα του Ισλάμ. Η παράσταση: Κάτω από το βλέμμα του βασιλιά Φαρούκ μια ατέλειωτη στρατιά να μπαίνει στην Παλαιστίνη, ο στόχος εικονίζεται, η Γάζα και ευρύτερα η Παλαιστίνη, εικονιζόμενη στα πλαίσια της «Ζώνης της Γάζας».

Μετά από 9 χρόνια, στις 4 Μαΐου

1957 η Αίγυπτος κυκλοφόρησε ένα ακόμα γραμματόσημο για τη Γάζα. Εικονίζει έναν χάρτη της Ζώνης της Γάζας με την επιγραφή που δείχνει και την πολιτική της θέση: Gaza, part of the Arab Nation. (Γάζα, τμήμα του αραβικού έθνους).

Όλα: Η Γάζα, η χερσόνησος του Σινά, η δυτική όχθη, η ανατολική Ιερουσαλήμ, τα υψώματα του Γκολάν. Σε έναν αστραπιαίο πόλεμο των έξι ημερών.

Η Υπεριοδανία, κυκλοφόρησε το 1948 κά-

Βρισκόμαστε στην εποχή του Γκαμάλ Άμπντελ Νάσερ και στα όνειρά του για την Ηνωμένη Αραβική Δημοκρατία, στη Συρία, στην Υεμένη και τελικά μια τεράστια αραβική δημοκρατία που θα περιλάμβανε όλα τα αραβόφωνά εθνη.

Εκεί είχε και μία θέση για την Παλαιστίνη της Γάζας.

Ας γυρίσουμε όμως στην πολεμική αναμέτρηση του 1948. Οι μάχες ήσαν σκληρές και σταμάτησαν μετά από έναν χρόνο, με μία ανακωχή. Εκεί που σταμάτησε το πυρ δημιουργήθηκαν τα σύνορα. Εκεί που εισέβαλε ο αιγυπτιακός στρατός στην Ράφα και προχώρησε μέχρι αυτό που βλέπουμε σήμερα, τη Ζώνη της Γάζας.

Η Αίγυπτος δεν θέλησε να ενσωματώσει τη Ζώνη της Γάζας, την κράτησε σαν μία αυτόνομη περιοχή κάτω από μία αιγυπτιακή προστασία και βοήθεια.

Τα γραμματόσημα που κυκλοφορούσαν εκεί ήσαν όμοια με τα αιγυπτιακά με μία επιπλέον λέξη: Παλαιστίνη στα αραβικά και με λατινικούς χαρακτήρες.

Αυτά κυκλοφορούσαν ως το 1967, οπότε όλα καταλήφθηκαν από το Ισραήλ.

ποιες σειρές για την «Παλαιστίνη» της δυτικής όχθης και της ανατολικής Ιερουσαλήμ. Όμως στη συνέχεια ενσωμάτωσε στην επικράτειά της τα εδάφη αυτά, που έπαψαν να έχουν κάποια πολιτική ιδιαιτερότητα από τα υπόλοιπα βασίλειο.

Όλα αυτά μέχρι το 1967.

Το 1994 μετά από μία σειρά από συμφωνίες το Ισραήλ αποχώρησε από τα εδάφη που κατέλαβε στην Γάζα και στη δυτική

όχθη, όχι όμως από την ανατολική Ιερουσαλήμ και τα υψώματα του Γκολάν.

Στα εδάφη που απέδωσε το Ισραήλ ιδρύθηκε μία αυτόνομη περιοχή ονομαζόμενη Ανεξάρτητη Παλαιστινιακή Αρχή η οποία αντί να κυβερνιέται δημοκρατικά άρχισε να καπελώνεται από διάφορες εξτρεμιστικές οργανώσεις όπως η PLO, η Αλ Φατάχ και η Χαμάς. Έτσι λοιπόν φτάσαμε στο σήμερα. Στο 2025.

■

Prospectus των ΕΛΤΑ, μια άγνωστη φιλοτελική συλλογή (Μέρος Β')

Γράφουν τα μέλη της ΦΕΑ
Αριστομένης Κατσιώλης και
Αθανάσιος Βανικιώτης

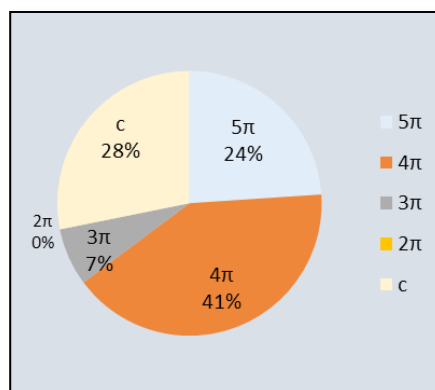
Ταχυδρομικά διαφημιστικά (postal prospectus): είναι «ειδικά φυλλάδια που εκδίδονται από τα Ελληνικά Ταχυδρομεία (ΕΛΤΑ) και διανέμονται για τη διαφήμιση των νέων εκδόσεων ελληνικών γραμματοσήμων. Στα φυλλάδια αναγράφονται η ημερομηνία κυκλοφορίας της σειράς και η ημερομηνία άρσης από την κυκλοφορία, οι αξίες, οι παραστάσεις, ο αριθμός των γραμματοσήμων που θα κυκλοφορήσουν και διάφορα άλλα τεχνικά στοιχεία». ¹

Σε συνέχεια του Α' μέρους που εκδόθηκε στο Τεύχος 34 του Περιοδικού (Σεπτέμβριος - Δεκέμβριος 2023) συνεχίζεται η μελέτη στα prospectus των ΕΛΤΑ². Σε αυτό το άρθρο θα γίνει πιο αναλυτική περιγραφή όλων των prospectus για τη δεκαετία 1990 - 1999.

Συνολικά εκτυπώθηκαν 71 εκδόσεις, όσες ήταν δηλαδή και οι αντίστοιχες σειρές γραμματοσήμων. Το 1990, τυπώθηκαν 9 διαφορετικές εκδόσεις, ενώ τα υπόλοιπα έτη κυμαίνονταν από 6-8 διαφορετικές εκδόσεις φυλλαδίων ανά έτος. Από αυτές: οι 17 ήταν σε πεντάπτυχα, οι 29 ήταν σε τετράπτυχα, οι 5 σε τρίπτυχα και οι 20 σε μορφή κάρτας.

Τα φυλλάδια αυτής της περιόδου περιλαμβάνουν τα ακόλουθα τεχνικά χαρακτηριστικά:

1) **Μορφή:** α) **Πτυχές.** Εκτύπωση σε γυαλιστερό χαρτί με πτυχές, πχ τρίπτυχο, τετράπτυχο και πεντάπτυχο. Δεν εκτυπώθηκε κανένα δίπτυχο. Τα τετράπτυχα είναι ο πιο κοινός τρόπος έκδοσης με 41% επί των διαφορετικών μορφών.

Εικ.1. Στην «πίτα» φαίνεται η κατανομή των διάφορων μορφών φυλλαδίων για την περίοδο 1990-1999.

c = card, π = πτυχή (δηλ. 5π = πεντάπτυχο).

Οι πιο κοινές μορφές τους είναι τα τετράπτυχα (41%) και ακολουθούν οι κάρτες με 28%.

¹ Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας. Γενικό Επιστημονικό Συμβούλιο (ΓΕΣΥ). Φιλοτελική Ορολογία. Συγγραφέας: Παναγιωτάκος Δημήτρης. Αθήνα, 2016. ISBN: 978-618-80688-8-9

² <https://www.efo.gr/stamps/> Σε αυτό το link, θα βρείτε σκαναρισμένα τα prospectus από το 1937 μέχρι σήμερα.

β) **Κάρτα.** Εκτύπωση σε σκληρό χαρτόνι δίκην κάρτας και πάντα έγχρωμη.

2) **Διαστάσεις.** Συνήθως 21cm ύψος και 10cm πλάτος/πτυχή. Στις διαστάσεις των καρτών δεν υπάρχει ομοιομορφία. Γενικώς, όμως κυμαίνονται από 10,5x19,9cm - 10,8x20,9cm.

3) **Γλώσσες.** Κάθε φυλλάδιο περιλαμβάνει τις επεξηγήσεις για την έκδοση σε 4 γλώσσες, με τη σειρά: ελληνική, γαλλική, αγγλική και στο τέλος τη γερμανική γλώσσα.

4) **Χρώμα εξώφυλλου στα πολύπτυχα.** Όλα τα εξώφυλλα είναι έγχρωμα και περιλαμβάνουν επιπλέον απεικονίσεις σχετικές με τη θεματολογία της σειράς.

5) **Τίτρε και Σπανιότητα.** Αν και δε γνωρίζουμε τίποτα για τον αριθμό εκτυπωμένων φυλλαδίων για κάθε σειρά, έχουν παρατηρηθεί οι σπανιότητες ορισμένων εξ αυτών ή όπως θα λέγαμε στη γλώσσα των φιλοτελιστών «το κλειδί» για να κλείσει η

κάθε χρονιά. Στον πίνακα που ακολουθεί έχουν σημειωθεί τα φυλλάδια που βρίσκονται πιο δύσκολα.

6) **Σφάλματα.** Το πιο χαρακτηριστικό και μεγάλο σφάλμα στα φυλλάδια αυτής της περιόδου εντοπίζεται στο νούμερο 1 του 1990. Σε αυτό το prospectus υπάρχουν δύο σφάλματα, το πρώτο έχει να κάνει με παραλλαγή όπου εμφανίζεται παλιό χάρτη της Μεσογείου και ο οποίος παρουσιάζει τα Δωδεκάνησα ακόμα ως ιταλική κτήση(;). Το δεύτερο σφάλμα είναι ορθογραφικό στη γαλλική γλώσσα, όπου αναγράφεται «*Helleniques*», αντί για «*Helleniques*».

Ένα μικρότερο σφάλμα συναντάμε στο νούμερο 2 του 1999, όπου υπάρχει σφάλμα χρωματισμού με λιγότερο έντονα χρώματα.

Ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις:

i) Στο φυλλάδιο νούμερο 3 του 1990, έχει ενσωματωθεί το σήμα της Χρυσής Ολυμπιάδας «Athens 1996».

Εικ.2. Οι δύο εκδοχές του 1ου φυλλαδίου του 1990. Αριστερά φαίνεται η σωστή έκδοση, ενώ στα δεξιά η έκδοση με τον παλιό χάρτη και το ορθογραφικό σφάλμα στη γαλλική γλώσσα "... Helleniques", αντί για "...Helleniques", (δυστυχώς, το φυλλάδιο που διαθέτουμε είχε διορθωθεί με κόκκινο στίλο).

Prospectus των ΕΛΤΑ για την περίοδο 1990-1999 (71 εκδόσεις)

Έτος	Σειρά	Μορφή*	Διαστάσεις (σε cm)	Γλώσσες στο ίδιο prospectus	Χρώμα εξώφυλλου	"Κλειδιά"	Έτος	Σειρά	Μορφή*	Διαστάσεις (σε cm)	Γλώσσες στο ίδιο prospectus	Χρώμα εξώφυλλου	"Κλειδιά"	
1990	1	4π	21x40	4	έγχρωμο		1995	1	4π	21x40	4	έγχρωμο		
	2	c	10,5x19,9	4	έγχρωμο			2	c	10,7x21	4	έγχρωμο	☒	
	3	4π	21x40	4	έγχρωμο			3	4π	21x40	4	έγχρωμο		
	4	3π	21x30	4	έγχρωμο			4	5π	21x50	4	έγχρωμο		
	5	4π	21x40	4	έγχρωμο	☒		5	5π	21x50	4	έγχρωμο		
	6	3π	21x30	4	έγχρωμο			6	5π	21x50	4	έγχρωμο		
	7	4π	21x40	4	έγχρωμο			1996	1	5π	21x50	4	έγχρωμο	
	8	4π	21x40	4	έγχρωμο				2	c	10,5x21	4	έγχρωμο	
	9	c	10,5x19,9	4	έγχρωμο	☒			3	4π	21x40	4	έγχρωμο	
1991	1	4π	21x40	4	έγχρωμο		4		4π	21x40	4	έγχρωμο		
	2	c	10,9x19,9	4	έγχρωμο		5		4π	21x40	4	έγχρωμο	☒	
	3	4π	21x40	4	έγχρωμο		6		3π	21x30	4	έγχρωμο		
	4	4π	21x40	4	έγχρωμο		7		4π	21x40	4	έγχρωμο		
	5	c	10,5x19,9	4	έγχρωμο	☒	1997		1	5π	21x50	4	έγχρωμο	
	6	4π	21x40	4	έγχρωμο				2	4π	21x40	4	έγχρωμο	
	7	4π	21x40	4	έγχρωμο			3	4π	21x40	4	έγχρωμο		
	8	4π	21x40	4	έγχρωμο			4	c	10,8x20,9	4	έγχρωμο	☒	
	1992	1	4π	21x40	4	έγχρωμο			5	4π	21x40	4	έγχρωμο	
2		c	10,5x19,9	4	έγχρωμο	☒		6	5π	21x50	4	έγχρωμο		
3		5π	21x50	4	έγχρωμο			7	5π	21x50	4	έγχρωμο		
4		c	10,5x19,9	4	έγχρωμο			1998	1	5π	21x50	4	έγχρωμο	
5		5π	21x50	4	έγχρωμο				2	5π	21x50	4	έγχρωμο	
6		4π	21x40	4	έγχρωμο	☒	3		c	10,8x20,9	4	έγχρωμο		
7		c	10,5x19,9	4	έγχρωμο		4		c	10,8x20,9	4	έγχρωμο	☒	
1993		1	3π	21x30	4	έγχρωμο			5	4π	21x40	4	έγχρωμο	☒
		2	c	10,5x19,9	4	έγχρωμο			6	5π	21x50	4	έγχρωμο	
	3	4π	21x40	4	έγχρωμο		7		5π	21x50	4	έγχρωμο		
	4	5π	21x50	4	έγχρωμο		1999		1	5π	21x50	4	έγχρωμο	
	5	c	10,5x21	4	έγχρωμο	☒			2	4π	21x40	4	έγχρωμο	
1994	1	c	10,5x21	4	έγχρωμο			3	c	10,8x20,9	4	έγχρωμο		
	2	3π	21x30	4	έγχρωμο	☒		4	4π	21x40	4	έγχρωμο		
	3	c	10,8x21	4	έγχρωμο			5	c	10,8x20,9	4	έγχρωμο		
	4	c	10,5x21	4	έγχρωμο			6	5π	21x50	4	έγχρωμο	☒	
	5	4π	21x40	4	έγχρωμο			7	5π	21x50	4	έγχρωμο	☒	
	6	c	10,5x21	4	έγχρωμο									
	7	4π	21x40	4	έγχρωμο									
	8	4π	21x40	4	έγχρωμο									

*π: πτυχές, c: card

ii) Το νούμερο 3 του 1992 είναι το πρώτο έγχρωμο πεντάπτυχο (5π) φυλλάδιο που κυκλοφορεί από τα ΕΛΤΑ.

iii) Το 1993 είναι το έτος με τις λιγότερες σειρές και κατ'έπείκταση τα λιγότερα φυλλάδια. Μόνο 5 prospectus.

iv) Το 1994 είναι το έτος με τις περισσότερες μορφές καρτών που εκτυπώθη-

καν.

Συνολικά 4. Σε όλα τα υπόλοιπα έτη οι κάρτες είναι μεταξύ 1-3.

v) Το 1998 είναι το έτος με τα περισσότερα πεντάπτυχα (5π) που εκτυπώθηκαν. Συνολικά 4. Σε όλα τα υπόλοιπα έτη τα 5π είναι μεταξύ 0-3.

■

Ο ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΠΑΙΔΙΑ

Ένα ταξίδι γνώσης, φαντασίας και δημιουργικότητας

Γράφει η Ιωάννα Σφήκα - Μέλος της ΦΕΑ
Φιλολόγος - Ειδ. Παιδαγωγός

Ο φιλοτελισμός, δηλαδή η συλλογή και μελέτη γραμματοσήμων, είναι μια δραστηριότητα, που για πολλές δεκαετίες έχει συνδεθεί κυρίως με ενήλικες και μεγαλύτερες συλλέκτες. Ωστόσο, η ενασχόληση με τα γραμματόσημα μπορεί να αποτελέσει ένα εξαιρετικό χόμπι και για τα μικρά παιδιά. Πέρα από τη χαρά της συλλογής, ο φιλοτελισμός προσφέρει γνώσεις, ενισχύει τη φαντασία και καλλιεργεί πολλές δεξιότητες, που είναι ιδιαίτερα χρήσιμες στην παιδική ηλικία.

Κάθε ένα γραμματόσημο αποτυπώνει κάτι ξεχωριστό. Μια ιστορική στιγμή, έναν σπουδαίο άνθρωπο, ένα ζώο, ένα λουλουδί, ένα κτήριο, ένα έργο τέχνης ή μια πολιτιστική παράδοση. Για τα μικρά παιδιά τα γραμματόσημα, αυτά τα μικροσκοπικά έργα τέχνης λειτουργούν σαν μαγικά βιβλία με εικόνες.

Τα παιδιά εντυπωσιάζονται από τα χρώματα, τις μορφές, τις λεπτομέρειες και

συχνά κάνουν ερωτήσεις: Ποιος είναι αυτός; Που βρίσκεται το κτήριο αυτό; Ποιό ζώο είναι αυτό; Μέσα από τις ερωτήσεις του, το παιδί ανοίγει την πόρτα για μάθηση. Ρωτάει, ακούει και μαθαίνει.

Η ενασχόληση με τα γραμματόσημα απαιτεί προσοχή για την πρώτη επαφή με την ιστορία, τη γεωγραφία, την τέχνη και την παράδοση. Για παράδειγμα ένα γραμματόσημο με την Ακρόπολη μπορεί να οδηγήσει σε συζήτηση για την Αρχαία Ελλάδα. Ένα άλλο με ένα πίνακα του Ελ Γκρέκο μπορεί να προκαλέσει την περιέργεια για τη ζωγραφική. Η μάθηση στο παιδί γεννιέται μέσα από το παιχνίδι και την εξερεύνηση της εικόνας.

Η ενασχόληση με τα γραμματόσημα απαιτεί προσοχή στη λεπτομέρεια. Το παιδί μαθαίνει να παρατηρεί τα χρώματα, τα σχέδια, τους αριθμούς και χρονιές. Όταν το παιδί αρχίσει να οργανώνει τη συλλογή του, αναπτύσσει δεξιότητες, όπως η ταξινόμηση, η ομαδοποίηση και η συστηματικότητα. Αυτές οι δεξιότητες είναι θεμελιώδεις, όχι μόνο για τη σχολική πρόοδό του, αλλά και για τη γενικότερη πνευματική του ανάπτυξη.

Επί πλέον η αναμονή για να βρει ένα νέο γραμματόσημο ή να το ανταλλάξει με έναν φίλο του, ενισχύει τη υπομονή και την επιμονή του παιδιού.

Πολλοί μικροί φιλοτελιστές, καθώς μεγαλώνουν, αρχίζουν να γράφουν και να κρατούν σημειώσεις και πληροφορίες για τα γραμματόσημά τους.

Η διαδικασία αυτή ενισχύει τη γλωσσική τους έκφραση, εμπλουτίζει το λεξιλόγιό τους και τους ευχαριστεί να γράφουν. Επί πλέον η γνωριμία με ξένες χώρες μέσα από τα γραμματόσημα ενισχύει την επαφή με άλλες ξένες γλώσσες, αφού πολλά γραμματόσημα φέρουν επιγραφές και ονομασίες σε ξένη γλώσσα δίνοντας στο παιδί το ερέθισμα να ρωτήσει και να μάθει.

Πολλά παιδιά ανταλλάσσουν γραμματόσημα με συμμαθητές ή φίλους, επισκέπτονται φιλοτελικές εκθέσεις με την οικογένειά τους. Αυτή η επικοινωνία τα βοηθά να αναπτύξουν κοινωνικές δεξιότητες, να μοιράζονται και να συνεργάζονται.

Σε πολλές χώρες και στην Ελλάδα φιλοτελικές εταιρείες ή σύλλογοι διοργανώνουν ειδικά ομιλίες και προγράμματα για παιδιά, προσφέροντας δωρεάν.

Η Φιλοτελική Εταιρεία Αθηνών πριν από κάποια χρόνια είχε προσκαλέσει στο εντευκτήριό της μικρούς προσκόπους,

Συγκέντρωση μικρών προσκόπων στη ΦΕΑ για την ενημέρωσή τους σχετικά με το γραμματόσημο και τον Φιλοτελισμό

τους αναπτύχθηκε με απλά λόγια τι είναι ο Φιλοτελισμός και για να ξεκινήσουν τη δική τους συλλογή τους προσφέρθηκαν πολλά Ελληνικά και ξένα γραμματόσημα.

Επίσης στη διάρκεια της Πανελληνίας Φιλοτελικής Έκθεσης "Ερμής 2017" στη Χαλκηδόνα Αττικής, πραγματοποιήθηκε από την Οργανωτική Επιτροπή της Έκθεσης, ημέρα δημιουργικής απασχόλησης για παιδιά με θέμα το "Τα γραμματόσημα και η συλλογή τους".

Δημιουργική απασχόληση σε μικρά παιδιά στην Έκθεση «Ερμής 2017» με θέμα το Γραμματόσημο

Τέλος τον Μάρτιο του 2025 μετά από πρόσκληση του Σώματος Ελλήνων Προσκόπων ο Πρόεδρος της ΦΕΑ Νίκος Ανδρειώτης παρουσίασε στο εντευκτήριο του Αιγάλεω της Περιφερειακής Εφορείας Δυτ. Αττικής σε ακροατήριο μικρών και μεγάλων προσκόπων ομιλία με θέμα την Ιστορία των Ελληνικών Γραμματοσήμων και την τεχνολογία χάραξης και εκτύπωσης των γραμματοσήμων.

Στην εποχή της τηλεόρασης και του κινητού τηλεφώνου ο φιλοτελισμός προσφέρει ένα απλό τρόπο το παιδί μαθαίνει να παρατηρεί, να σκέφτεται, να συλλέγει και να δημιουργεί. Μπορεί να φτιάξει το δικό του άλμπουμ, τη δική του συλλογή με γραμματόσημα ενισχύοντας την αισθητική του αντίληψη.

Εκδόσεις Ταχυδρομείων αφιερωμένες στον φιλοτελισμό μικρών παιδιών

Προτροπή για γονείς και εκπαιδευτικούς.

Αν θέλετε να ενθαρρύνετε το παιδί να ασχοληθεί με τον φιλοτελισμό, δεν χρειάζεστε ούτε χρήματα ούτε εξειδικευμένο εξοπλισμό.

* Να του χαρίσετε παλιά Ελληνικά και ξένα γραμματόσημα.

* Να του προσφέρετε ένα απλό άλμπουμ γραμματοσήμων για να τοποθετήσει τα γραμματόσημα, ταξινομώντας τα ανά χώρες ή θέματα.

* Να ενθαρρύνετε το παιδί να κάνει ερωτήσεις σε αυτά, που βλέπει στις εικόνες των γραμματοσήμων του και σεις να του απαντάτε εξηγώντας την εικόνα ή την ιστορία της εικόνας.

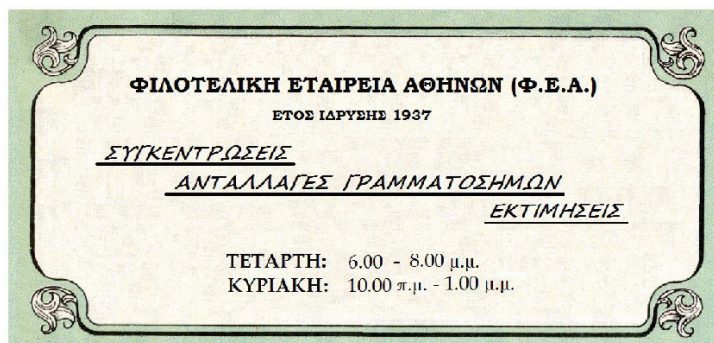
* Να επισκέπτεστε μαζί φιλοτελικές εκθέσεις.

Προτροπή για Φιλοτελικούς Συλλόγους.

Αν θέλετε να δημιουργήσετε νέους φιλοτελιστές για την ανάπτυξη του Φιλοτελισμού στα επόμενα χρόνια ενθαρρύνετε τον σχολικό φιλοτελισμό. Στις εκθέσεις σας και στα εντευκτήριά σας πραγματοποιήστε ώρα δημιουργικής απασχόληση παιδιών με θέμα τον Φιλοτελισμό, τα γραμματόσημα και τη συλλογή τους.

Ο Φιλοτελισμός στα μικρά παιδιά είναι κάτι περισσότερο από μια απλή συλλογή. Είναι ένα εργαλείο εκπαίδευσης, γνώσης και ανάπτυξης χαρακτήρα. Είναι ένα ήρεμο χόμπι, που φέρνει κοντά στην ιστορία, στην τέχνη.

Μέσα από ένα μικρό γραμματόσημο το παιδί μπορεί να κάνει το πιο μεγάλο ταξίδι: το ταξίδι της γνώσης.

Σάιμον Άλλαν Ταίηλορ

Ένας Πρωτοπόρος της Πλαστογραφίας

Γράφει ο Νίκος Ανδρειώτης
Πρόεδρος της ΦΕΑ

Μέσα στα 185 χρόνια που έχουν περάσει από το 1840 μέχρι σήμερα, το γραμματόσημο έχει αποκτήσει εκατομμύρια θαυμαστές παγκοσμίως, και έχουν ξοδευτεί άπειρα χρήματα για να συλλεχθούν αυτά τα μικρά χαρτάκια. Είναι σχεδόν φυσικό να υπάρχουν άνθρωποι που προσπάθησαν να πλουτίσουν εκμεταλλευόμενοι αυτήν την «αρρώστια» με διάφορους τρόπους. Και βέβαια ο πιο γνωστός είναι η πλαστογραφία και επανεκτύπωση σπανίων και ακριβών γραμματοσήμων. Η ιστορία έχει συγκρατήσει και μας αναφέρει μερικούς από τους πιο ικανούς στον τομέα της απάτης, χωρίς να αποκλείει την ύπαρξη χιλιάδων άλλων, σχεδόν σε κάθε χώρα, που παραμένουν ακόμα άγνωστοι μέχρι τις μέρες μας.

Το πιο γνωστό παράδειγμα είναι εκείνο του Ιταλού Jean de Sperati (1984 – 1957). Σήμερα, «τα έργα του» πωλούνται συνήθως πολύ πιο ακριβά από τα αντίστοιχα πρωτότυπα, και τούτο γιατί υπάρχει το δόγμα ότι οι συλλέκτες ενδιαφέρονται πρωτίστως για την τέχνη. Ακόμα και ο Robson Lowe (Άγγλος επαγγελματίας φιλοτελιστής, έμπορος γραμματοσήμων και δημοπράτης) τον θεωρούσε καλλιτέχνη και επιπλέον επαγγελματίες εκτιμητές γραμματοσή-

μων της εποχής του επιβεβαίωσαν τη γνησιότητα του έργου του.

Σε ένα άρθρο για τα γραμματόσημα της γέφυρας της Αυστραλίας διαβάζουμε: «*Η διασημότερη πλαστογραφία έχει ονοματεπώνυμο και την έκανε για παραπλάνηση των φιλοτελιστών ο David Alan Gee (1929 - 2013)*» Και στην περίπτωση αυτή έχουμε ακριβώς την ίδια αντιμετώπιση των πλαστών γραμματοσήμων εκ μέρους των συλλεκτών: «*Σε μια δημοπρασία η τιμή εκκίνησης ήταν 3.000 δολάρια Αυστραλίας και έφτασε 5.000 δολάρια!!! Η αξία των αντικειμένων*

Ο Samuel Taylor σε ηλικία 43 ετών (1881)

αυτών, αν ήταν γνήσια, ήταν της τάξης των 5 δολαρίων!»¹

«Τα γραμματόσημα μου είναι καλύτερα από τα πρωτότυπα». Το απόφθεγμα αυτό είπε ο πιο διάσημος, και σίγουρα ο πρώτος τουλάχιστον στην Αμερική, πλαστογράφος, ο Σάιμον Τάιηλορ.

Έχοντας δραστηριοποιηθεί σε μία εποχή που δεν υπήρχαν κατάλογοι γραμματοσήμων και η πληροφόρηση για τις νέες κυκλοφορίες ήταν δύσκολη έως ανύπαρκτη τουλάχιστον από χώρες άλλης ηπείρου, μπορούσε εύκολα να εξαπατά οποιονδήποτε και να του πουλάει οτιδήποτε ως γνήσιο γραμματόσημο.

Μια δικαιολογία ήταν ότι την περίοδο αυτή οι εταιρείες διανομής αλληλογραφίας, ως και ο κάθε ιδιώτης μεταφορέας μπορούσε να χρησιμοποιεί ιδιωτικά γραμματόσημα. Άλλωστε η επίσημη από τις κυβερνήσεις κυκλοφορία γραμματοσήμων είχε επικρατήσει πριν λίγα χρόνια παγκοσμίως, οι νόμοι για τα γραμματόσημα ήταν ευέλικτοι και η συλλογή αυτών ήταν άγνωστο χόμπι.² Οι κατάλογοι δεν υπήρχαν και όταν εμφανίστηκαν ήταν κάθε άλλο παρά αξιόπιστοι. Έτσι, όχι σπάνια τα γραμματόσημα του, όχι οι αντιγραφές-πλαστογραφίες αλλά οι νέες δημιουργίες του, εμφανίζονταν στους εν κυκλοφορία καταλόγους, αιτία που του επέ-

τρεπε να τα πουλάει και στην Ευρώπη, που αμυδρά ξεκινούσε να γνωρίζει τον φιλοτελισμό.³

Ο Samuel Allan Taylor (1838-1913), γεννήθηκε στις 22 Φεβρουαρίου 1838, στο Irvine, Ayrshire, στη Σκωτία, γιος του Duncan Taylor και της Agnes Douglas Taylor.

Από πολύ μικρός έμεινε ορφανός και τον Φεβρουάριο του 1838, ο θετός πατέρας του τον έστειλε να μείνει με τον θείο του στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.

Με τον καιρό, ένας γιατρός τον πήρε ως γιο, δίνοντάς του σπίτι και εκπαίδευση.

Σε ηλικία δεκαπέντε ετών, το 1853, εργάζεται στη Νέα Υόρκη ως διανομέας για λογαριασμό μιας τηλεγραφικής εταιρείας. Εκεί αποκτά γνώσεις σχετικά με την λειτουργία των ταχυδρομείων και του έρχεται η ιδέα για την δημιουργία μιας υπηρεσίας ταχυμεταφοράς επιστολών και δεμάτων. Την περίοδο αυτή (1854) κορυφώθηκε το ενδιαφέρον του για τα γραμματόσημα. Ήταν επίσης εδώ που άρχισε να συλλέγει επιστολές, που ήταν ανεπίδοτες ή ανεπίστρεπτες ή ανοιγμένες που πετάγονταν στα σκουπίδια.

Ζώντας την πιο σκληρή περίοδο της ζωής του και αναγκασμένος να τα βγάλει πέρα μόνος του, εξελίχθηκε ως ένας έξυπνος πωλητής λαδιού φιδιών

¹ «Η Γέφυρα του Σίδνεϊ.» Δημ. Βαρελάς. «ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ» τεύχος 16, Απρίλιος 2028

² Το πρώτο γραμματόσημο επισήμως κυκλοφόρησε στις ΗΠΑ το 1847 (5 σεντς - Β. Φραγκλίνος) Την ίδια ημερομηνία ψηφίστηκε και ο νόμος που απαγόρευε στους μέχρι τότε διανομείς να χρησιμοποιούν ιδιωτικά γραμματόσημα, πλην η εφαρμογή του αδράνησε σε πολλές περιοχές των ΗΠΑ.

³ Στην Αγγλία, το πρώτο στον κόσμο φιλοτελικό περιοδικό «The Monthly Advertiser» κυκλοφορούσε από τον Δεκέμβριο του 1862

και ταυτόχρονα μελετούσε και πουλούσε γραμματόσημα, αληθινά, σε τιμές που του επέτρεπαν ίσα-ίσα να κερδίζει το επόμενο γεύμα του.

Το 1861 μη θέλοντας να στρατολογηθεί και για να αποφύγει τον Αμερικανικό εμφύλιο, εγκαταστάθηκε στο Μόντρεαλ του Καναδά, δουλεύοντας ως υπάλληλος φαρμακείου. Εκεί την επόμενη χρονιά γνώρισε και παντρεύτηκε την Φράνσι Μαθιεσόν, με την οποία απέκτησε τρία παιδιά.

Την περίοδο αυτή αποφάσισε να αυξήσει τις φιλοτελικές του δραστηριότητες στη συλλογή και εμπορία γραμματοσήμων. Στην αρχή έχοντας αληθινό ενδιαφέρον για τα γραμματόσημα, γρήγορα διαπίστωσε ότι δεν μπορούσε να επιβιώσει οικονομικά με αυτό το εμπόριο, έτσι βρήκε έναν άλλο τρόπο. Σκέφθηκε να αρχίσει να εμπορεύεται πλαστά, είτε ανατυπώνοντας αυθεντικά παλιά, ή δημιουργώντας νέα ανύπαρκτα γραμματόσημα και πουλώντας τα σε συλλέκτες που δεν μπορούσαν να γνωρίζουν την ύπαρξη τους.⁴

Η μακρόχρονη καριέρα του στην εμπορία γραμματοσήμων, που χρονολογείται από το 1863, αφορούσε όχι μόνο την πώληση αυθεντικών, αλλά σε μεγάλο μέρος ήταν αφιερωμένη σχεδόν αποκλειστικά στην παραχάραξη και έφτιαξε πολυάριθμα «φανταστικά» σχέδια γραμματοσήμων για εκδόσεις που δεν υπήρχαν ποτέ.

Την επομένη χρονιά όταν ήταν ακόμη στο Μόντρεαλ δημοσιεύει το πρώτο περιοδικό γραμματοσήμων, το "Stamp Collectors Record". Τα δύο πρώ-

τα τεύχη εκδίδονται τον Φεβρουάριο και Μάρτιο του 1864. Αυτό ήταν πριν από την εκτύπωση του πρώτου καταλόγου Scott, το 1868!

Στο Μόντρεαλ έμεινε με την οικογένεια του για τρία χρόνια, μέχρι τα τέλη του 1864, εν συνεχεία επέστρεψαν στο Όλμπανι της Νέας Υόρκης. Εδώ συνεχίζει την έκδοση του περιοδικού του για μερικά χρόνια. Είναι το πρώτο φιλοτελικό περιοδικό που εκδίδεται στις ΗΠΑ. Τελικά μετακομίζουν στη Βοστώνη, όπου ολοκληρώνεται η δημοσίευση του περιοδικού του. Ως το 1877 θα εκδώσει περίπου σαράντα τεύχη. Αν και δουλεύει στο νοσοκομείο της Βοστώνης συνεχίζει και ως έμπορος γραμματοσήμων. Ενδιαφέρον είναι ότι η απογραφή του 1880 στις ΗΠΑ αναφέρει

**THE
STAMP COLLECTOR'S RECORD.**

No. 1. MONTREAL, FEBRUARY 15, 1864. Price 5c

To our Readers.

I am presenting the first number of this miniature sheet to the public, devoted as it is to such a peculiarly unique pursuit as the collection of Postage Stamps, we would beg leave to appreciate those who are pleased to term this collection of Postage Stamps a "mania," a juvenile trifling amusement, and other delicate and complimentary designations, that this is not by any means the first organ distinctly devoted to the promotion and extension of the "stamp" (or "stamp" as it is called) yet appeared. Upwards of a twelve month since a Journal devoted to the same made its appearance in England, and since that time various others have sprung up, and we are not aware that any of them have as yet, become defunct; on the contrary most of them appear to be in a highly prosperous condition, and look likely to outlive their infancy, a wish which, we trust all Stamp Collectors will fervently pray for. Of course, the foregoing remarks are not intended for collectors. Those interested in the business will we trust favour us with that patronage and support which we shall endeavour to deserve, in an humble way. We shall be happy to receive original notices on the subject of Postage Stamps, and we shall also be glad to render any assistance in our power to Collectors, through the medium of the column devoted to correspondents. We shall devote our attention more particularly to the notice of matters of more direct interest to Collectors on this side the Atlantic than in Europe, but we shall daily notify our readers of all new issues which may be chronicled in the European Publications.

In conclusion we trust our patrons will favor us with that support, which will enable us to publish the only medium at present available to Canadian Stamp Collectors, and trusting that our hopes in that direction may not be in vain, we boldly take our stand in the ranks of the Journals of Canada, and we would respectfully state for the particular benefit of the Ministry, the Opposition and the G. T. R., that our influence may not be purchased either through fear, favor, affection, or hope of reward.

Canada 1c. Newspaper Wrapper Stamps.

This Stamp is entirely fictitious, no such Stamp ever having been issued by the Government of Canada. We are at a loss to understand why any person should have interested themselves in introducing such a Stamp, and that too before the collection of Postage Stamps became general in Canada. As only one or two specimens are known to exist, we presume the Stamp is hopelessly obsolete. It is a poorly engraved imitation on wood block of the present 1c. Stamp, and having the words "Newspaper Wrapper" regularly engraved across the face of the Stamp.

New Brunswick 2c. Yellow.

This Stamp made its appearance about December first, it is in the corresponding style of the 5c. and 10c. of that Province, and was introduced like the Nova Scotia 5c. for the convenience of soldiers' letters. It was engraved and issued by the American Bank Note Company, New York.

Answers to Correspondents.

J. K., Kingston.—The only Stamp used in British Columbia is the 2½.

A. L. D.—The Danish Envelope Stamp has not yet appeared in America.

«The Stamp Collector's Record» 1864-1877

⁴ Το πρώτο επαγγελματικό κατάστημα εμπορείας γραμματοσήμων ως επιχείρηση άνοιξε κάποιος ονόματι Τζέιμς Μπρέναν στη Νέα Υόρκη, το 1863

το επάγγελμά του ως «κατασκευαστής γραμματοσήμων», «stamp maker».

Με τη βοήθεια δύο συνεργατών του ιδρύουν μια συμμορία παραχαρακτών, τη «Συμμορία της Βοστώνης», και αρχίζουν την παραγωγή πλαστών γραμματοσήμων. Εκ παραλλήλου σχεδιάζει και τυπώνει δικής του έμπνευσης γραμματόσημα, που (ίσως) δεν μπορούν να θεωρηθούν πλαστά, ενώ πωλούσαν και γραμματόσημα άλλων πλαστογράφων.

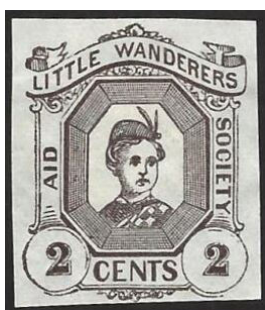
Ήταν ένας από τους μεγαλύτερους και πιο θρασύς παραχαράκτες της Αμερικής, αντέγραφε ότι εύρισκε όχι μόνον γραμματόσημα, αλλά και διαφημιστικές ετικέτες (Βινιέτες). Μια «φιλανθρωπική» βινιέτα τυπώνεται για λογα-

ριασμό της «The Little Wanderers Aid Society», που απεικόνιζε, μάλλον ένα πορτρέτο του ίδιου του Ταϊήλορ ως παιδί, (όχι επιβεβαιωμένο, μιας και δεν υπάρχει σχετική φωτογραφία του σε αυτή την ηλικία).

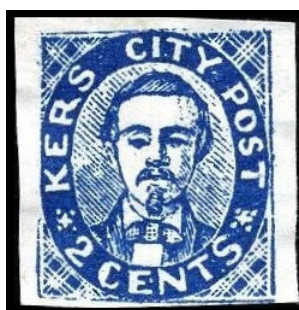
Πολλές από τις εκδόσεις του αφορούσαν γραμματόσημα που δεν κυκλοφόρησαν ποτέ ή περιοχές που δεν υπήρχαν.

Το «Kers City Post» ήταν μια φανταστική ταχυδρομική περιοχή στον Καναδά, που δεν υπήρξε ποτέ, (Kers ήταν το επώνυμο ενός φίλου του) όπου δεν δίστασε να σχεδιάσει γραμματόσημα με το πρόσωπο του στα 26 του χρόνια.

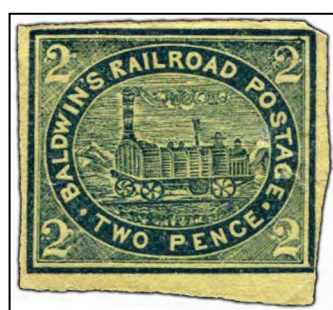
Στη σειρά του νησιού του Πρίγκηπα Εδουάρδου πρόσθεσε γραμματό-

1860s Civil War Little Wanderers Aid Society 2c

Kers City Post
Ανήπαρκτη Περιοχή

FIRST BALDWIN'S RAILROAD

Νησιά του Πρίγκηπα Εδουάρδου (Καναδά) 10c και 15c
Αξίες που ποτέ δεν κυκλοφόρησαν επίσημα

Το πλαστό για τους
Μορμόνους

ALBANY LETTER EXPRESS

Bancroft's City Express

BELL'S DISPATCH

σημα των 10¢ και 15¢, χωρίς να υπάρχουν αυτές οι αξίες.

Τυπώνει και κυκλοφορεί πλαστά γραμματόσημα για λογαριασμό των Μορμόνων.

Το 1865 πούλησε τα πλαστά γραμματόσημα «*Baldwin's Railroad*».

Για την Έκδοση «*Albany Letter Express*», αντέγραψε δύο γραμματόσημα της εποχής του, με την τεχνική «Φρανκενστάιν», χρησιμοποίησε από το ένα την κορνίζα και από το άλλο τον αετό ως κύριο θέμα και τύπωσε έναν συνδυασμό των δύο.

Το 1865 σχεδιάζει τοπικά γραμματόσημα για το *Bancroft City Express* και *Bells Dispatch*.

Το επόμενο έτος το «*Bancroft's City Express*» συμπεριλήφθηκε ως νόμιμο γραμματόσημο στον κατάλογο γραμ-

ματοσήμων, σε μια έκδοση του Δρ. Γκρέι (1866).

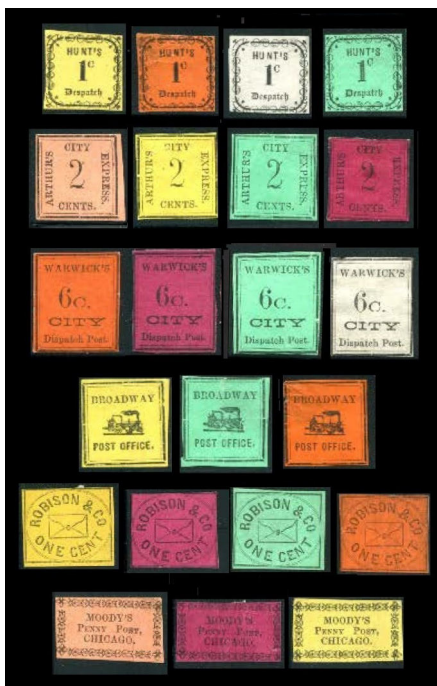
Η αξία των προϊόντων του ήταν χαμηλή, με συνέπεια η πελατεία του πολύ μεγάλη. Οι συλλέκτες μπορούσαν να αγοράσουν τα γραμματόσημα του σε προσιτές τιμές.

Πολλές φορές φρόντιζε να σφραγίζει τα πλαστά του με γνήσια σφραγίδα και έτσι αποκτούσαν μια όψη αληθοφάνειας.

Εκδίδουν γραμματόσημα για την Παραγουάη το 1868, δύο χρόνια πριν η χώρα παράγει επίσημα το πρώτο της γραμματόσημο, όπως επίσης και για την Γουατεμάλα. Άλλες χώρες που αντιγράφονται είναι ο Καναδάς, το Ελ Σαλβαδόρ, η Γερμανία, η Αγγλία, η Αιτή, η Χαβάνη, η Παραγουάη, οι Ηνωμένες Πολιτείες.

Γραμματόσημα για την Παραγουάη, 2 χρόνια πριν από την έκδοση του επίσημου κράτους

▲ «Μικρή Αγγελία» από το «The Stamp Collector's Record», 1 Μαΐου 1865. Και τα ελληνικά γραμματόσημα (πιθανών του 1860) περιλαμβάνονται στις «εργασίες» του Ταϊήλορ.

◀ Πανδαισία χρωμάτων σε αμέτρητες ποικιλίες και ποιότητες χαρτιών.

Η παραγωγή της συμμορίας δεν έχει τέλος. Σήμερα είναι αδύνατον να συλλεχθούν όλα τα πλαστά του Σάιμον Ταϊήλορ. Χρησιμοποιούσε κάθε χαρτί που έπεφτε στα χέρια του, και σε μικρές ποσότητες, έχουν δε εντοπισθεί πάνω από 70 διαφορετικές ποιότητες χαρτιού, ακόμα και υδατογραφημένο και σε αμέτρητες χρωματικές παραλλαγές. Η παραγωγή του Ταϊήλορ, μέχρι το 1905, υπολογίζεται σε 5000 διαφορετικά πλαστά

Το 1871, όταν ήταν στη Βοστώνη ο Ταϊήλορ δημοσίευσε τον *Τιμοκατάλογο των Γραμματοσήμων*, έναν Οδηγό για τους Συλλέκτες των Γραμματοσήμων του Κόσμου.

Ο Taylor ήταν ένας από τους πρωτοπόρους της συλλογής γραμματοσήμων στην Αμερικανική ήπειρο και σίγουρα το όνομα του θα ήταν πρώτο

στη λίστα των κορυφαίων του φιλοτελισμού και τούτο γιατί είχε μελετήσει και γνώριζε πολύ καλά το γραμματόσημο. Με τις κακές πρακτικές που ακολούθησε όμως έχασε τη φιλοτελική αναγνώριση.

Η πρώτη καταγραμμένη σύλληψή του έγινε το 1858, στα δεκαοκτώ του χρόνια για απάτη πώλησης πλαστών φακέλων της *«Hourly Express Stamps»*. Το 1865 συνελήφθη για τα πλαστά γραμματόσημα της *«Baldwin's Railroad»*. Ξανά συνελήφθη το 1890 για πώληση ξένων γραμματοσήμων. Η δραστηριότητα του θα διαρκέσει σχεδόν 30 χρόνια.

Ο Ταϊήλορ πέθανε από αποπληξία την 1η Φεβρουαρίου 1913, σε ηλικία 74 ετών, στο τοπικό σανατόριο στο Γουόλθαμ της Μασαχουσέτης.

■

Ναύπακτος & Αίγιο

Η φετινή μας εκδρομή της ΦΕΑ τον Μάιο πραγματοποιήθηκε στις 17 Μαΐου στην Ναύπακτο. Η συμμετοχή ήταν αρκετά μεγάλη με αποτέλεσμα να χρειαστούμε μεγαλύτερο πούλμαν. Αν και ο αέρας στην αρχή ήταν λίγο παραπάνω δροσερός, εντούτοις η διάθεση όλων μας ήταν υψηλή. Με την παρουσία τους μας τίμησαν φίλοι φιλοτελιστές από την ΕΦΟ, την ΕΦΕ, το Αγρίνιο και την Πάτρα.

Η Ναύπακτος είναι μια υπέροχη πόλη, και μετά από την επίσκεψη στο Μουσείο Μπότσαρη και στο Ενετικό κάστρο του λιμανιού με τα αγάλματα του πυρπολητή Γιώργου Ανεμογιάννη και του Μιχαήλ Θερβάντες, καταλήξαμε όπως συνηθίζεται, μετά από σύντομη βόλτα στους πεζόδρομους, να διαλέγουμε τις παραλιακές χασαποταβέρνες και τα ουζερί.

Στην επιστροφή επισκεφθήκαμε το ναό της Παναγίας Τρυπητής πολιούχου της πόλης του Αιγίου. Είναι κτισμένος σε απόκρημνο βράχο ύψους 30μ. από την επιφάνεια της θάλασσας, μέσα σε Σπήλαιο (τρύπα) εξ ου και το όνομα "Τρυπητή". Ο καφές και το παγωτό συμπλήρωσαν άλλη μια υπέροχη εκδρομή μας.

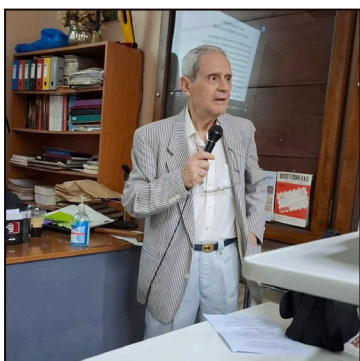
Ετήσιο Λεύκωμα Balkanfila 2025

Ένα ευχάριστο αποτέλεσμα που προέκυψε μετά τη συνάντηση στη Balkanfila XX, που έγινε στη Θεσσαλονίκη, των χωρών-μελών, ήταν η πρόταση σχετικά με την έκδοση ενός λευκώματος με φιλοτελικά άρθρα με σκοπό να προβάλλει τον πλούσιο σε υλικό βαλκανικό φιλοτελισμό.

Με την άοκνη προσπάθεια του Προέδρου της ΕΦΕ Χρήστου Γκίκα, ως Συντάκτης, το εν λόγω λεύκωμα κυκλοφόρησε τον Μάιο του 2025. Είναι σε ψηφιακή μορφή, στην Αγγλική γλώσσα και περιλαμβάνει 17 άρθρα υψηλού φιλοτελικού ενδιαφέροντος, πέντε (5) εκ των οποίων είναι Ελλήνων συλλεκτών.

Μπορείτε να το διαβάσετε εδώ: <https://www.efo.gr/wp-content/uploads/2025/05/BALKANFILA-YEARBOOK-2025.pdf>

«Ταχυδρομικά Συνθήματα» του Αργύρη Γιαννακόπουλου

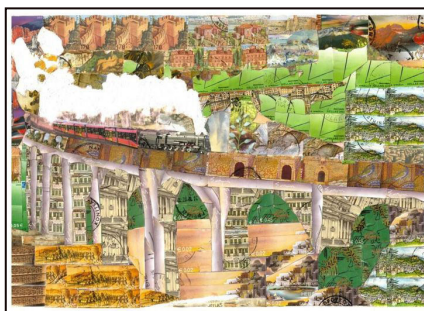

Την Κυριακή 1η Ιουνίου στο εντευκτήριο της ΦΕΑ ο πρώην Πρόεδρος Ανάργυρος Γιαννακόπουλος πραγματοποίησε φιλοτελική ομιλία με θέμα «Ταχυδρομικά Συνθήματα 1932-1935 Γερμανικά-Χίτλερ και Ελληνικά-Μεταξάς», ενώ παρουσίασε στα εκθεσιακά πλαίσια της ΦΕΑ τα ταχυδρομικά φάκελα της ομιλίας του με τα Συνθήματα της περιόδου αυτής. Χρόνια ασχολίας και επίμονου ψαξίματος στα παλαιοπωλεία στο Μοναστηράκι, είχαν σαν αποτέλεσμα μια πολύ ενδιαφέρουσα παρουσίαση με πολυάριθμους ακροατές κάτι πολύ αναμενόμενο για τον συγκεκριμένο ομιλητή.

Η έκθεση με κολάζ γραμματοσήμων στο Αγρίνιο

Την Τετάρτη 4 Ιουνίου ο Φιλοτελιστής Αθανάσιος Τσουράπης, μέλος της Φιλοτελικής Ένωσης Αγρινίου παρουσίασε στην Παλαιά Δημοτική Αγορά του Αγρινίου μια έκθεση κολάζ γραμματοσήμων.

Οι περισσότεροι από 45 πίνακες, εντυπωσίασαν τους επισκέπτες από την πρωτοτυπία και την δεξιοτεχνία του καλλιτέχνη. Την έκθεση προλόγισε ο κ. Ιωάννης Σκαρμούτσος, πρόεδρος της Φιλοτελικής Εταιρείας Δ. Ελλάδος. Οι συνθέσεις του περιλαμβάνουν τοπία, πορτρέτα, σκηνές από την ελληνική ιστορία και την καθημερινότητα, φιγούρες από τον Καραγκιόζη, κá. Τέτοιου είδους δραστηριότητες και πρωτοβουλίες από φιλοτελικά σωματεία, κυρίως της επαρχίας, είναι πάντοτε ιδιαίτέρως ευπρόσδεκτες.

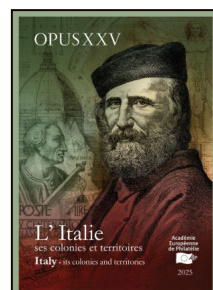
«Opus XXV»

Η Ευρωπαϊκή Ακαδημία Φιλοτελισμού εξέδωσε το 25 ετήσιο βιβλίο της «Opus XXV».

Το φετινό θέμα του έργου είναι «**Η Ιταλία, οι αποικίες και τα εδάφη της**», με δεκαοκτώ άρθρα από διαφορετικούς συγγραφείς σε 236 σελίδες. Περιλαμβάνει άρθρα που κυμαίνονται από την προφιλοτελιστή περίοδο έως τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά.

Αυτό που τιμά τους Έλληνες φιλοτελιστές, είναι ότι ο σχεδιασμός του εξωφύλλου είναι για άλλη μια φορά της Δρ. Μυρσίνης Βαρδοπούλου, Επίτιμο μέλος της ΑΕΡ.

Συγχαρητήρια.

Η Φ.Ε. Πατρών εορτάζει την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος

Την Πέμπτη 5 Ιουνίου η Φιλοτελική Εταιρεία Πατρών σε συνεργασία με τη «ΣΤΕΓΗ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ» εγκαινίασε στο χώρο της «Στέγης», φιλοτελική έκθεση. Η έκθεση εντάσσεται στα πλαίσια της Παγκόσμιας Ημέρας Προστασίας Περιβάλλοντος. Στην εκδήλωση συμμετείχε με ομιλία-παρουσίαση ο πρόεδρος της ΕΦΟ Χρήστος Γκίκας. Παράλληλα εκδόθηκε φύλλο προσωπικού γραμματοσήμου, αναμνηστικοί φάκελοι και χρησιμοποιήθηκε αναμνηστική σφραγίδα. Η έκθεση διήρκεσε έως το τέλος Ιουνίου.

Ημερίδα για τον Πόλεμο της Κορέας

Την Πέμπτη 5 Ιουνίου διοργανώθηκε στο Πολεμικό Μουσείο Ημερίδα με θέμα «Πόλεμος της Κορέας : 75 χρόνια Ιστορίας και Μνήμης». Στην Ημερίδα συμμετείχαν, μεταξύ των ομιλητών ο γνωστός συλλέκτης στρατιωτικών αντικειμένων Ανχης Δημήτρης Γιαννόγλου που μίλησε για «Τα Ελληνικά Παράσημα του πολέμου της Κορέας» και ο Γ. Γραμματέας της Φιλοτελικής Εταιρείας Αθηνών Κώστας Δημησιάνος, που παρουσίασε για πρώτη φορά το έκθεμά του για το **Εκστρατευτικό Σώμα Ελλάδας στην Κορέα (Εκ.Σ.Ε.)** από τον Νοέμβριο 1950 μέχρι τον Δεκέμβριο 1955, το οποίο αποτέλεσε την πρώτη Ελληνική Συμμαχική αποστολή στα πλαίσια του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Το έκθεμα ανοικτής Τάξης, περιελάμβανε ταχυδρομικά φάκελα σταλμένα από/προς την Κορέα με στρατιωτικές σφραγίδες, στρατιωτικά παράσημα, προπαγανδιστικά φυλλάδια και άλλα ενθυμήματα του πολέμου.

Το συγκεκριμένο έκθεμα παρουσιάστηκε και στο Εντευκτήριο της ΦΕΑ «Γεώργ. Παπαστεφάνου» την Κυριακή 15 Ιουνίου. Ο Κ. Δημησιάνος αναφέρθηκε ιστορικά στον πόλεμο της Κορέας που ξέσπασε μεταξύ των δύο κρατών της διηρημένης Κορέας σε Βόρεια και Νότια, όπου η πρώτη πρόσκειται στο Κομμουνιστικό Ανατολικό στρατόπεδο και η δεύτερη βρισκόταν υπό την κηδεμονία του Δυτικού

Ευχάριστα νέα από τη Μεγάλη Βρετανία

Στην Έκθεση Europhilix2025 που έλαβε χώρα στο Birmingham από 7 έως 11 Μαΐου, ο καταξιωμένος στον διεθνή φιλοτελικό κόσμο, Γιάννης Νταής, για άλλη μια φορά κατέκτησε Χρυσό Μετάλλιο για το έκθεμα του *The Greek Postal Rates 1828-1875* στην κατηγορία Φιλοτελικής Φιλολογίας λαμβάνοντας 90 βαθμούς. Στην ίδια κατηγορία το βιβλίο του *Note-book, the Currency Rates at the Exchange Post Offices 1.1.1800 - 1.7.1875* με 86 βαθμούς βραβεύτηκε με Μεγάλο Επίχρυσο. Άλλοι Έλληνες που επίσης βραβεύτηκαν είναι ο Νίκος Καρνιαουτάκης για το βιβλίο του *Greece - Mechanical Slogan Cancellations of the 4th of August Regime 1936*, με επίχρυσο (82 βαθμοί) και στην κατηγορία L3 ο Παναγιώτης Καγκελάρης με το πόνημα του *The Cangelaris Philatelic Collection* που έλαβε Επίχρυσο μετάλλιο, 82 βαθμοί.

Τα συγχαρητήρια μας σε όλους τους εκθέτες.

Η 3η Συλλεκτική Έκθεση Αθηνών

Η πολύ πετυχημένη Συλλεκτική Έκθεση που έλαβε χώρα στο Ζάππειο προσελκύοντας μεγάλο αριθμό επισκεπτών, είναι έτοιμη να ξαναλειτουργήσει για 3η φορά στον ίδιο χώρο. Πέρα των φιλοτελικών θα υπάρχουν πλήθος εκθεμάτων για κάθε ενδιαφερόμενο συλλέκτη. Η ημερομηνία της έκθεσης είναι το Σαββατοκύριακο 20 & 21 Δεκεμβρίου.

Τέλος περιόδου για τους Φιλοτελιστές στην Αθήνα

Άλλη μια εποικοδομητική περίοδος έκλεισε για τη ΦΕΑ. Το γεγονός αυτό, όπως άλλωστε και κάθε χρόνο το γιορτάσαμε με ένα ποτήρι κρασί. Δεν ξεφύγαμε ούτε φέτος από τα πεπατημένα.

Την Τετάρτη το βράδυ της 5ης Ιουλίου μια μεγάλη παρέα από φιλοτελιστές από όλα τα Αθηναϊκά σωματεία, σε γνωστό στέκι της πλατείας Αγ. Γεωργίου Κυψέλης, προσπαθήσαμε να μην αφήσουμε σε εκκρεμότητα κανένα θέμα για τον επερχόμενο χειμώνα. Συζητήσεις γέλια και ατελείωτα «Εις-Υγείαν» ξαναγέμισαν τις μπαταρίες μας για περισσότερη όρεξη για την νέα περίοδο.

Το μεγάλο ταξίδι

Δυστυχώς στη ζωή μας οι καταστάσεις δεν έρχονται όπως τις σχεδιάζουμε. Λίγες μόνο μέρες μετά την διακοπή λειτουργίας της ΦΕΑ, λόγω θερινών διακοπών, πληροφορηθήκαμε τον θάνατο του αγαπημένου μας μέλους Ηρακλή Μπαμπλέκου.

Μέλος του ΔΣ της ΦΕΑ για πολλά χρόνια. Δεν ξεχνάμε το αστείρευτο χιούμορ του στο μικρόφωνο της έδρας. Αγαπητός στους πάντες, όχι μόνο στους συναδέλφους του στη ΦΕΑ, αλλά και σε όλους τους φιλοτελιστές στην Ελλάδα. Πραγματικά δυσαναπλήρωτη η απώλεια του.

Το περιοδικό μας εκφράζει θερμά συλλυπητήρια στην οικογένεια του. Θα τον θυμόμαστε!!

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Επιμελείται ο Νίκος Ανδρειώτης

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΩΝ

Από την 1η Μαΐου 2025 έως την 31η Αυγούστου 2025 τα Ελληνικά Ταχυδρομεία κυκλοφόρησαν τις παρακάτω νέες σειρές γραμματοσήμων. Αναλυτικότερα:

Στις 7/5/2025 κυκλοφόρησε η 3η αναμνηστική σειρά: **EUROPA 2025** - «ΕΘΝΙΚΕΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ» που περιελάμβανε δύο γραμματόσημα. **Φίλιππος Β΄ της Μακεδονίας** 2.00€ (50.000) και **Μέγας Αλέξανδρος** 3.00€ (50.000).

Σχεδίαση - Προσαρμογή: Μυρσίνη Βαρδοπούλου. Τα γραμματόσημα τυπώθηκαν με τη μέθοδο της πολυχρωμίας (offset), σε φύλλα των 16 τεμαχίων.

Εκδόθηκαν επίσης: Φάκελος Πρώτης Ημέρας Κυκλοφορίας (3.100 τεμ.), Τευχίδιο σε 6.000 τεμάχια και Πακέτο Σειράς (Περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα της σειράς) (300 τεμάχια)

Στις 11/6/2025 κυκλοφόρησε η 4η σειρά γραμματοσήμων: «**ΕΛΛΗΝΙΚΗ STREET ART**» που περιελάμβανε τέσσερα γραμματόσημα. **PUPET** - «Οι Αμπελοκαλλιεργητές - Les Vignerons» 2018, Λειψοί 0.50€ (25.000), **SIVE** - «Ο Κρητικός» 2014, 14ο Δημοτικό Σχολείο Βόλου 1.20€ (25.000), **KEZ** - «Οδύσσεια» 2018, Δημοτικοί Ξενώνες Βόλου 1.70€ (25.000) και **SAME84** - «Από το Μαύρο στο Χρώμα» 2023, Ιπποκράτειο Γενικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης 2.40€ (25.000)

Σχεδίαση - Προσαρμογή: Ανθούλα Λύγκα. Τα γραμματόσημα τυπώθηκαν με τη μέθοδο της πολυχρωμίας (offset), σε φύλλα των 25 τεμαχίων.

Εκδόθηκαν επίσης: Φάκελος Πρώτης Ημέρας Κυκλοφορίας (3.100 τεμάχια) και Πακέτο σειράς - 450 τεμάχια.

Στις 7/7/2025 κυκλοφόρησε η 3η αναμνηστική σειρά: **EUROMED 2025 - «ΠΟΡΟΙ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ»** που περιελάμβανε δύο γραμματόσημα. **Spongia (Spongia) mollissima** 2.00€ (50.000) και **Σπόγγος της Μεσογείου** 3.00€ (50.000).

Σχεδίαση - Προσαρμογή: Ελένη Αποστόλου. Τα γραμματόσημα τυπώθηκαν με τη μέθοδο της πολυχρωμίας (offset), σε φύλλα των 16 τεμαχίων.

Εκδόθηκαν επίσης: Φάκελος Πρώτης Ημέρας Κυκλοφορίας (3.100 τεμ.), Τευχίδιο σε 6.000 τεμάχια και Φυλλαράκι (Περιλαμβάνει δύο πλήρες σειρές ενωμένων γραμματοσήμων)

Στις 29/7/2025 κυκλοφόρησε η 6η αναμνηστική σειρά: **ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ - 100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ** που περιελάμβανε δύο γραμματόσημα και ένα αριθμημένο Φεγιέ. **Μίκης Θεοδωράκης** 1.20€ (50.000), **Μίκης Θεοδωράκης** 2.00€ (50.000) και φεγιέ **100 χρόνια από τη Γέννηση του Μίκη Θεοδωράκη** 5.00€ (30.000).

Σχεδίαση - Προσαρμογή: Μυρσίνη Βαρδοπούλου. Τα γραμματόσημα τυπώθηκαν με τη μέθοδο της πολυχρωμίας (offset), σε φύλλα των 25 τεμαχίων.

Εκδόθηκαν επίσης: Φάκελος Πρώτης Ημέρας Κυκλοφορίας - Φεγιέ (4.500 τεμ.), Φάκελος Πρώτης Ημέρας Κυκλοφορίας - με τα δύο γραμματόσημα (4.500 τεμ.), και Πακέτο Σειράς (Περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα της σειράς) (1.000 τεμάχια)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΥΤΟΚΟΛΛΗΤΩΝ & ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΩΝ

Τα Ελληνικά Ταχυδρομεία, με αφορμή το 5^ο Alpha Mission - ΔΕΛΟΣ, που πραγματοποιήθηκε στις 26 και 27 Μαΐου και εξερεύνησε το θέμα «Ανθρώπινοι Οικισμοί: Από τη Γη στη Σελήνη», κυκλοφόρησε τέσσερα αυτοκόλλητα γραμματόσημα, που ήταν διαθέσιμα από την Τρίτη, 27 Μαΐου 2025

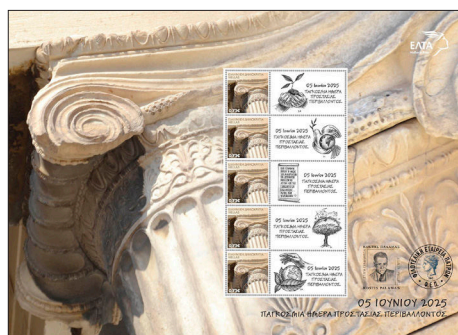
Σχεδίαση - Προσαρμογή: Μυρσίνη Βαρδοπούλου

Μέθοδος εκτύπωσης: Πολυχρωμία (offset), 5.000 τεμάχια

Εκδόθηκαν επίσης: Αριθμημένος Αναμνηστικός Φάκελος με γραμματόσημο και σφραγίδα «ALPHA MISSION - ΔΕΛΟΣ»

Την Πέμπτη 05/06/2025 στα πλαίσια της Παγκόσμιας Ημέρας Προστασίας Περιβάλλοντος, η Φιλοτελική Εταιρεία Πατρών κυκλοφόρησε 200 Προσωπικά Φύλλα Γραματοσήμων (των 5), αναμνηστικούς φακέλους Πρώτης Ημέρας Κυκλοφορίας καθώς και σχετική αναμνηστική σφραγίδα.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΩΝ

Τα Κυπριακά Ταχυδρομεία στο διάστημα 1η Ιανουαρίου 2025 έως την 31η Αυγούστου 2025 κυκλοφόρησαν τις παρακάτω νέες σειρές γραμματοσήμων.

Στις 27 Φεβρουαρίου 2025 κυκλοφόρησαν την 1η Σειρά Γραμματοσήμων με τίτλο «**Παλιές Μοτοσικλές**» η οποία περιελάμβανε τέσσερα γραμματόσημα. MV Agusta Scrambler 350cc 1972 0.34€ (55.000), Norton Featherbet Wideline Racer 500cc OHV 1956 0.41€ (55.000), Panther M100 600cc 1947 0.64€ (55.000) και Triumph

Speed Twin 500cc 1947 0.85€ (55.000).

Σχέδιο-Καλλιτεχνική Επιμέλεια: Νίκος Ιεροδιακόνου.

Εκτύπωση: Λιθογραφία πάνω σε μη υδατογραφημένο χαρτί.

Επίσης κυκλοφόρησαν Εικονογραφημένοι φάκελοι ΠΗΚ σε 3.500 τεμ.

Στις 9 Μαΐου 2025 κυκλοφόρησε η 2η σειρά γραμματοσήμων με τίτλο «**75 Χρόνια από την Ίδρυση του Τμήματος Γεωλογικής Επισκόπησης**» η οποία αποτελείται από ένα γραμματόσημο (0,41€ - 55.000).

Σχέδιο-Καλλιτεχνική Επιμέλεια: Μανώλης Εμμανουήλ.

Εκτύπωση: Λιθογραφία πάνω σε μη υδατογραφημένο χαρτί, σε φύλλα των 8 γραμματοσήμων. Επίσης κυκλοφόρησαν Εικονογραφημένοι φάκελοι ΠΗΚ σε 3.500 τεμ.

Την ίδια ημερομηνία (9/05/2025) κυκλοφόρησε και η 3η Σειρά Γραμματοσήμων «**ΕΥΡΩΠΗ 2025 Εθνικές Αρχαιολογικές Ανακαλύψεις**»

Η σειρά παρουσιάζει ψηφιδωτό δάπεδο με παράσταση ιπποδρόμου, μέρος επιδαπέδιας διακόσμησης αγροτικής έπαυλης του 4ου αιώνα μ. Χ. στην κοινότητα Αμακίου.

Αποτελείται από δύο γραμματόσημα: 0,64€ έκαστον και σε ποσότητα 55.00 τεμ.

Σχέδιο-Καλλιτεχνική Επιμέλεια: Αγγελική Αθανασιάδη.

Εκτύπωση: Λιθογραφία πάνω σε μη υδατογραφημένο χαρτί σε φύλλα των 8 γραμματοσήμων Printing method. Εκτύπωσης: Baltic Banknote High Security Printing.

Επίσης κυκλοφόρησαν Εικονογραφημένοι φάκελοι ΠΗΚ σε 3.500 τεμ.

Στις 5 Ιουνίου 2025 κυκλοφόρησε η 4η σειρά γραμματοσήμων με τίτλο «**100 Χρόνια Ελένηου Δημοτικού Σχολείου**» η οποία αποτελείται από ένα γραμματόσημο (0,41€ - 55.000).

Σχέδιο-Καλλιτεχνική Επιμέλεια: Μανώλης Εμμανουήλ.

Εκτύπωση: Λιθογραφία πάνω σε μη υδατογραφημένο χαρτί, σε φύλλα των 8 γραμματοσήμων. Επίσης κυκλοφόρησαν Εικονογραφημένοι φάκελοι ΠΗΚ σε 3.500 τεμ.

Την ίδια ημερομηνία (5/06/2025) κυκλοφόρησε και η 5^η Σειρά Γραμματοσήμων **Euromed 2025 «Πόροι της Μεσογείου»** η οποία αποτελείται από ένα γραμματόσημο, **Ανεμογενήτριες**, (0,75€ - 55.000).

Σχέδιο-Καλλιτεχνική Επιμέλεια: Μάριος Κουρουφεξής
Εκτύπωση: Λιθογραφία πάνω σε μη υδατογραφημένο χαρτί σε φύλλα των 8 γραμματοσήμων.

Επίσης κυκλοφόρησαν Εικονογραφημένοι φάκελοι ΠΗΚ σε 3.500 τεμ.

ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΕΣ ΣΦΡΑΓΙΔΕΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Από την 1^η Μαΐου έως την 31^η Αυγούστου 2025 τα Ελληνικά Ταχυδρομεία κυκλοφόρησαν τις ακόλουθες δύο αναμνηστικές σφραγίδες.

ALPHA MISSION
ΔΕΛΟΣ

ΑΘΗΝΑ 27.05.2025

ALPHA
MISSION -
ΔΕΛΟΣ

ΑΘΗΝΑ
27.05.2025

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ
ΗΜΕΡΑ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΠΑΤΡΑ
05.06.2025

★
ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΗΣ
Ανδρικά ενδύματα και υφάσματα πολυτελείας
από το 1924

★
Αρμοδίου, Βαρβάκειος Στοά Αθήνα
Τηλ/Fax: 210 3241 625
chatzinikolisk@gmail.com ★ www.fashionmen.gr

A. Karamitsos

INTERNATIONAL AUCTIONS

Discover the all-new “Hellas” catalogue!

Now in an expanded format, in a total of more than 1300 colored pages, it showcases exciting new issues and varieties, along with updated pricing.

Immerse yourself in this refreshed resource and elevate your expertise!

the
Philatelists

γραμματόσημα • νομίσματα • αναλώσιμα

**ΑΓΟΡΕΣ - ΠΩΛΗΣΕΙΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΩΝ - ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ**

Σπήλιος Βανικιώτης

Χαρ. Τρικούπη 6-10

106 79 Αθήνα

τηλ./Fax: 210 3222350, κιν.: 6942 052983

e-mail: info@thephilatelists.gr

www.thephilatelists.net

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΕΙΜΟ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΗΣ ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ' * ΕΤΟΣ 14

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2025 * ΤΕΥΧΟΣ 40

ISSN: 1107-0080

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

Φιλοτελικό Περιοδικό – Επίσημο Όργανο της
ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
Τήνου 11, 112 57 ΑΘΗΝΑ - Τηλ. & FAX 210 8838682
www.fea.gr / e-mail: fea@otenet.gr

ISSN: 1107-0080

Ιδιοκτήτης - Εκδότης: **ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΘΗΝΩΝ**
Συντακτική Επιτροπή περιοδικού: Ανάργυρος Γιαννακόπουλος,
Νίκος Ανδρειώτης, Κώστας Δημησιάνος
Υπεύθυνος Έκδοσης και Επιμέλεια κειμένων: Ανάργυρος Γιαννακόπουλος
Επιμέλεια Γραφικών και Εκτύπωσης: Νίκος Ανδρειώτης

Το περιοδικό «ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ» έχει τιμηθεί με Μεγάλο Αργυρό μετάλλιο στη διμερή Φιλοτελική Έκθεση «ΚΥΠΡΟΣ-ΕΛΛΑΔΑ 2014», που οργανώθηκε στη Λάρνακα της Κύπρου, με Μεγάλο Αργυρό μετάλλιο στην Ευρωπαϊκή Φιλοτελική Έκθεση "FINLANDIA 2017" και πρόσφατα με Μεγάλο Επίχρυσο στην Εθνική Φιλοτελική Έκθεση «50 Χρόνια Φ.Ε. ΑΓΡΙΝΙΟΥ - 2022»

ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ ΣΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΦΕΑ ΚΑΙ ΤΑ ΦΙΛΟΤΕΛΙΚΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ

Εικόνα εξωφύλλου: Το "περιστέρι της Ειρήνης" φάκελος ΠΗΚ, έκδοση ΟΗΕ

Η ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ "ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ"
ΕΙΝΑΙ ΧΟΡΗΓΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΩΝ - ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ
"the Philatelists" ΤΟΥ ΣΠΗΛΙΟΥ ΒΑΝΙΚΙΩΤΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ομορφιά της Ταχυδρομικής μας Ιστορίας, του Γιάννη Νταή	01
Ο πρώτος σιδηρόδρομος στην Ελλάδα του 1869 και ο τύπος, του Δημήτρη Βαρελά	10
ΒΟΣΤΟΝΗ 2026	24
Οι Έλληνες Νομπελίστες Λογοτεχνίας και ο υποψήφιος Νικ. Καζαντζάκης, της Ιωάννας Σφήκα	25
Το «Περιστέρι της Ειρήνης», του Νίκου Ανδρειώτη	32
Η Ίδρυση και η Εξέλιξη των Ελληνικών Ταχυδρομείων, του Κώστα Σφήκα	34
Φιλοτελικά Νέα, επιμέλεια Νίκου Ανδρειώτη	40
Νέες Φιλοτελικές Εκδόσεις, επιμέλεια Νίκου Ανδρειώτη	45

Η ΟΜΟΡΦΙΑ ΤΗΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗΣ ΜΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Έξι πλίκουι -τέσσερα ερωτηματικά - ένας γρίφος

Γράφει ο Γιάννης Νταής

1 Πολλές φορές έχω γράψει για την ομορφιά της ταχυδρομικής μας ιστορίας. Σήμερα στην ομορφιά θα σας προσθέσω και ένα γρίφο.

Έχω στα χέρια μου έξι πλίκους με τα εξής κοινά χαρακτηριστικά.

Όλοι είναι από το εξωτερικό. Όλοι πάνε από το Manchester στη Σύρο. Όλοι έχουν τον ίδιο παραλήπτη. Όλοι είναι απροπλήρωτοι. Είναι περίπου της ίδιας εποχής.

Όλοι με κόκκινα γράμματα έχουν χειρόγραφη ένδειξη του ταχυδρομικού τέλους που πρέπει να πληρώσει ο παραλήπτης.

Οι τέσσερεις, όμως, έχουν πλην της ένδειξης του ταχυδρομικού τέλους που πρέπει να πληρώσει ο παραλήπτης, έχουν και πάλι με κόκκινα γράμματα και με τον ίδιο γραφικό χαρακτήρα μια επιπλέον υπογραμμισμένη σημείωση η οποία εν πολλοίς παραπέμπει σε τέλος!

Και εδώ είναι ο γρίφος, Τι σημαίνει η επιπλέον ένδειξη και γιατί μπήκε?

Αλλά ας δούμε με τη σειρά τους έξι πλίκους.

1.- Ο πρώτος πλίκος

Απροπλήρωτος πλίκος που ταχυδρομήθηκε από το Manchester την 25.5.1863 (ν.η.) προς Σύρο (μέσω Τεργέστης).

Στη Τεργέστη σημείωσαν με μπλε μελάνι τις ταχυδρομικές εκκρεμότητες της επιστολής.

Έφτασε στην ΣΥΡΟ την 22 Μαΐου 1863 (π.η). Στο ανταλλακτήριο Σύρου σημείωσαν με κόκκινα γράμματα το προς είσπραξη ταχ. τέλος 170 λεπτά.

Σημείωσαν, όμως και τον αριθμό 245 ο οποίος σαφώς παραπέμπει (σύμφωνα με τα καθιερωμένα) σε κάποιο προς καταβολή ποσό!!

Ο πλίκος είναι βάρους έως 15 γρ, άρα 1^ο Αγγλικό, Αυστριακό και Ελληνικό βάρος

Τα ταχυδρομικά τέλη της επιστολής αναλύονται ως εξής:

+1.- Αγγλικού ταχ. τέλος έως την είσοδο στο Αυστρογερμανικό Έδαφος	20 Nkr	
2.- Transit από τα σύνορα της Αυστρογερμανικής Ενώσεως έως την Τεργέστη	15 Nkr	
3.- Διαπόντιο τέλος Τεργέστη – Ελλάδα =	15 Nkr	
4.- Ελληνικό ταχ. τέλος 2 ^{ου} βάρους	20 λεπτά	

Σύνολο: 20 Nkr + 15 Nkr + 15 Nkr + 20 λεπτά = 50 Nkr X 3 + 20 λεπτά = 170 λεπτά

170

Το Ελληνικό ταχυδρομείο θα δώσει στην Αυστρογερμανική Ένωση για την transit διέλευση: 15 Nkr συν τα αγγλικά ταχ δικαιώματα 20 Nkr Σύνολο 35 Nkr και στην Lloyd 15 Nkr.

3.- Ο τρίτος πλίκος

Είναι πανομοιότατος με τον υπ' αριθμόν 2 πλίκο αλλά με ημερομηνία αποστολής την 10.11.1862

4.- Ο τέταρτος πλίκος

Απλήρωτος πλίκος από το Μάντσεστερ της 26.11.1862 (ν.η.) μέσω Λονδίνου και Μασσαλίας προς Σύρα με άφιξη την 24.11. 1862.

Ο πλίκος είναι βάρους από 20 έως 25 γρ άρα 5^ο Γαλλικό και 2^ο Ελληνικό βάρος

Στο ανταλλακτήριο της Σύρου σημείωσαν τα προς καταβολή, από τον παραλήπτη, ταχ. τέλη 490 λεπτά.

Σημείωσαν, όμως και τον αριθμό 660 ο οποίος σαφώς παραπέμπει (σύμφωνα με τα καθιερωμένα) σε κάποιο προς καταβολή ποσό!!

Τα ταχυδρομικά τέλη της επιστολής αναλύονται ως εξής:

1.- Το κόστος των ταχ. τελών με γαλλικά πλοία από την 16.12.1844 σύμφωνα με τη τροποποιημένη 1^η σύμβαση με τη Γαλλία (άρθρο 18 του Β.Δ. της 12.12.1844, ΦΕΚ 36/26.12.1844) προς : Αγγλία ή Ιρλανδία για επιστολή 7,5 γρ (1^ο βάρος) είναι 150 λεπτά & για 5^ο βάρος 150 X 3 = 450 λεπτά

2.- Με το Νόμο Ξ 4Γ' της 21.5.1860. & το Β. Δ. της 5.9.1861 ΦΕΚ 55/16.9.1861 από 1.10.1861, το ταχ. τέλος των επιστολών εσωτερικού ανεξαρτήτως αποστάσεως μέχρι 15 γρ. είναι 20 λεπτά και για 2^ο βάρος 2X 20 = 40 λεπτά

Σύνολο: 490 490 λεπτά

Το Ελληνικό ταχυδρομείο θα δώσει στο γαλλικό 450 λεπτά.

Και τώρα ο γρίφος:

Αφού βεβαιώθηκε ότι τα τέλη ήταν σωστά τι δουλειά είχαν οι τέσσερεις άλλοι αριθμοί που με προδιέθεταν και με οδηγούσαν σε τέλη;

Στο τέλος το βρήκα ή είμαι βέβαιος ότι το βρήκα!

Στη Σύρο η κοινωνία ήταν κλειστή. Οι άνθρωποι του ανταλλακτηρίου φαίνεται ότι ήξεραν την ιδιοτροπία(;) του παραλήπτη; Κάποιος άλλος λόγος υπήρχε; Μετέτρεψαν και σημείωσαν τα προς καταβολή χρήματα σε Τουρκικούς παράδες!

Ο Τουρκικός παράς ήταν ένα ευάλωτο νόμισμα του οποίου η ισοτιμία έναντι της δραχμής συνεχώς μεταβάλλονταν. Αυτό φαίνεται στον πίνακα πως με το χρόνο άλλαζε η ισοτιμία του λεπτού σε βάρος του παρά!

α/α	Ημερομηνία	Από	Προς	Μέσω....	ταχ τέλος σε ΛΕΠΤΑ	ταχ τέλος σε παράδες	αντιστοιχία παρά/λεπτό
1	1862 10 27	Μάντισεστερ	Σύρο	Τεργέστη	325	420	1,29
3	1862 11 02	Μάντισεστερ	Σύρο	Τεργέστη	490	660	1,35
2	1862 11 25	Μάντισεστερ	Σύρο	Μασσαλία	490	660	1,35
4	1863 5 25	Μάντισεστερ	Σύρο	Τεργέστη	170	245	1.44

Και τώρα οι άλλοι δύο πλίκι πανομοιότυποι με τους υπ' αριθμ 2 & 3 αλλά δίχως την επιπλέον ένδειξη οι οποίοι επιβεβαιώνουν το άνω σκεπτικό.

5 & 6 .- Ο πέμπτος και ο έκτος πλίκος

2

Ο εικονιζόμενος πλίκος μου προκάλεσε το ενδιαφέρον εξ αιτίας της χειρόγραφης σημείωσης που υπήρχε με κόκκινο μελάνι **Σ. Βούρος** «Σ. Βούρος».

Όταν το είδα σκέφτηκα ότι έχει γραφεί στο ανταλλακτήριο των Αθηνών και ότι προφανώς αυτός ο Σ. Βούρος ήταν γνωστός στον ευρύτερο περίγυρο.

Πρόχειρα έριξα μια ματιά στο αρχείο μου και σε μηδέν χρόνο σχηματίστηκε μια ομάδα οκτώ πλίκων που φαίνονται στον πίνακα οι οποίοι έφεραν την σημείωση Σ. Βούρος ή κάτι παρόμοιο με κύριο συνθετικό το «Βούρος».

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΛΙΚΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΗ ΕΝΔΕΙΞΗ "ΒΟΥΡΟΣ"					
α/α	Χρονολογία	Ειδος ενδειξεως	Κράτος αναχώρησης	Πόλη αναχώρησης	Πόλη αφίξεως
1	1861 12 04	Σ. ΒΟΥΡΟΣ	ΜΟΛΔΑΥΙΑ	ΙΑΣΙΟ	ΑΘΗΝΑ
2	1862 02 22	Σ. ΒΟΥΡΟΣ	ΑΥΣΤΡΙΑ	ΤΕΡΓΕΣΤΗ	ΑΘΗΝΑ
3	1862 04 26	Σ ΒΟΥΡΟΣ --	ΑΥΣΤΡΙΑ	ΤΕΡΓΕΣΤΗ	ΠΑΤΡΑ
4	1862 08 18	Σ. ΒΟΥΡΟΣ	ΤΟΥΡΚΙΑ	ΚΩΝΣΤ-ΛΗ	ΑΘΗΝΑ
5	1867 06 06	ΒΟΥΡΟΣ	ΑΥΣΤΡΙΑ	ΒΙΕΝΝΗ	ΑΘΗΝΑ
6	1868 07 02	ΒΟΥΡΟΣ	ΒΟΗΜΙΑ	FRANZENSBAD	ΑΘΗΝΑ
7	1871 01 01	Στ. Δ. . ΒΟΥΡΟΣ	ΒΑΡΣΟΒΙΑ	WARSCHAU	ΑΘΗΝΑ
8	1871 02 03	ΒΟΥΡΟΣ	ΑΥΣΤΡΙΑ	ΚΩΝΣΤ-ΛΗ	ΑΘΗΝΑ

Έβαλα στο ψαχτήρι «Βουρος gr» και τότε ανακάλυψα ότι πρόκειται για μια μεγάλη εμπορική πανευρωπαϊκή επιχείρηση με έδρα την Αθήνα με εντυπωσιακή αλληλογραφία.

Αυτό εξηγεί και τις παραπομπές στους πλίκοις με τη λέξη «Βούρος». Συγκέντρωναν τους πλίκοις ώστε όλοι μαζί ή να παραληφτούν ή να παραδοθούν στον αποδέκτη.

Με τα σημερινά δεδομένα στο «ΒΙΒΛΙΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ» των ΕΛΤΑ θα αναγράφονταν στους «ΜΕΓΑΛΟΥΣ ΠΕΛΑΤΕΣ» και θα είχε δικό του κωδικό.

Άρα θα μπορούμε να ισχυριστούμε ότι ασυνείδητα στο ανταλλακτήριο Αθηνών γράφτηκε ο πρώτος κωδικός των «ΜΕΓΑΛΩΝ ΠΕΛΑΤΩΝ» με την λέξη «Βουρος»;

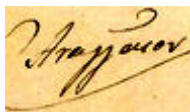
3

Στη δημοπρασία Καραμίτσου 749 δημοσιεύτηκε ο εικονιζόμενος πλίκος με την σωστή περιγραφή, ως προς τα ταχυδρομικά τέλη, που τον συνόδευε.

1865 double weight entire letter franked with 2×20c. blue, both with vertically laid background, 1 stamp plate flaw "thin circle" (pos.105), canc. with dot. "31" and posted from "ΚΑΛΑΜΑΙΑ (31)*10 ΙΑΝ. 65", arr. "ΝΑΥΠΛΙΟΝ (15)*12 ΙΑΝ. 65". Scarce. (Hellas 19b).

Ο αποστολέας της επιστολής σημείωσε επί του πλίκου την ασυνήθιστη λέξη «ΑΝΑΓΚΑΙΟΝ».

Και εδώ αρχίζει η αμφιβολία. Ταχυδρομικά και σύμφωνα με την τότε ισχύουσα νομοθεσία η λέξη «Αναγκαίον» δεν παράγει αποτέλεσμα οπότε και η περιγραφή είναι σωστή!

Αν όμως στο ανταλλακτήριο τη λέξη «Αναγκαίον» την θεώρησαν, με ευρεία εξήγηση σαν βιαστική και αναγκαία να παραδοθεί στον παραλήπτη, τότε η επιστολή είναι **πρώτου βάρους αλλά συστημένη** και όχι δευτέρου που αναφέρει η περιγραφή!

4

Ο κ. Βαγγέλης Κούτσικας συχνά μου στέλνει αποτυπώματα σφραγίδων για το βιβλίο των σφραγίδων.

Μεταξύ αυτών ήταν και ο φάκελος της εικόνας

1

Τι όμορφος φάκελος! Από την **ΣΥΚΟΡΡΑΧΗ** ΕΒΡΟΥ τέως ΣΥΚΑΡΑΓΗ ή τέως Τσομπάν Κιοϊ προς την **ΜΑΚΡΥΡΡΑΧΗ** ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ τέως ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

Απίθανη σύμπτωση! **Από ράχη σε ράχη!**

Οι υπάρχουσες γνωστές σφραγίδες είναι:

2

3 (Ημιτελής)

1

2

Από περιέργεια έβαλα το φαχτήρι να βρει ποιες άλλες «ΡΑΧΕΣ» υπάρχουν και ιδού τα αποτελέσματα:

ΑΝΕΜΟΡΡΑΧΗ
ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ – ΑΡΤΑΣ
τέως ΜΠΟΥΓΓΑ

ΡΑΧΗ
ΤΥΜΦΡΥΣΤΟΥ
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

ΡΑΧΟΥΛΑ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

ΜΑΚΡΥΡΡΑΧΙ
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ
Προς το παρόν
άνευ σφραγίδας

ΡΑΧΑΙΣ
ΟΛΥΜΠΙΑΣ
ΗΛΕΙΑΣ
Προς το παρόν
άνευ σφραγίδας

ΑΕΤΟΡΑΧΗ
ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ -
ΑΡΚΑΔΙΑΣ τέως
ΖΟΥΛΑΤΙΚΑ
Προς το παρόν
άνευ σφραγίδας

ΡΑΧΑΙΣ
ΘΕΛΠΟΥΣΗΣ
ΓΟΡΤΥΝΙΑΣ
ΑΡΚΑΔΙΑΣ
Προς το παρόν
άνευ σφραγίδας

ΡΑΧΑΙΣ
ΙΚΑΡΙΑΣ ΣΑΜΟΥ
ή
ΡΑΧΑΙ ΙΚΑΡΟΥ

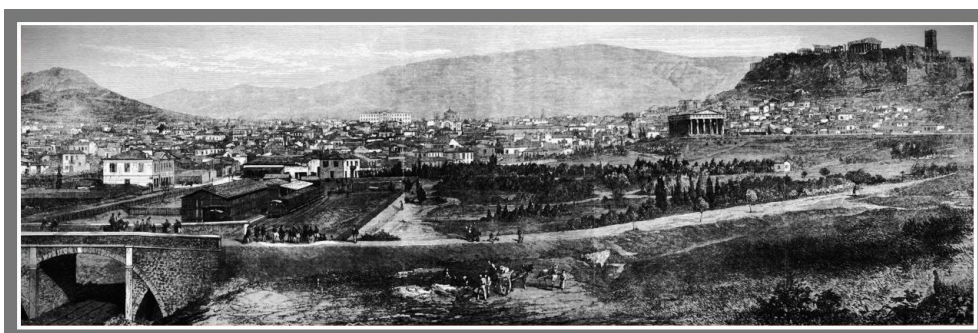

ΡΑΧΑΙΣ
ΚΡΕΜΑΣΤΗΣ
ΛΑΡΙΣΗΣ -
ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ

Ο πρώτος σιδηρόδρομος στην Ελλάδα του 1869 και ο τύπος

Γράφει ο Δημήτρης Βαρελάς
Μέλος της ΦΕΑ

Η Ελλάδα, μετά τους αγώνες για την ανεξαρτησία της, στα πρώτα βήματα, ως νεοσύστατο κράτος, με ανύπαρκτη οικονομία, χωρίς αξιόλογους πόρους, διαχειριζόμενη το δάνειο των μεγάλων δυνάμεων, είχε να καλύψει επείγουσες ανάγκες για την οργάνωση της κρατικής μηχανής.

Η δημιουργία και η συγκρότηση ενός Κράτους ήταν το πρώτο μέλημα του Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια, αλλά και μετέπειτα στην πρώτη περίοδο της βασιλείας του Όθωνος. Η διοίκηση δεν μπορούσε να παρακολουθήσει τις ραγδαίες προόδους και τη βιομηχανική επανάσταση που συνέβαινε στις λοιπές χώρες της Ευρώπης. Η βιομηχανική επανάσταση είχε κύριο μέλημα την ανάπτυξη των μεταφορών. Ο σιδηρόδρομος, ένα νέο αξιόπιστο μεταφορικό μέσο που διευκόλυνε την μεταφορά προσώπων και εμπορευμάτων, αποτέλεσε ένα από τα κορυφαία επιτεύγματα της εποχής. Η ταχύτητα και η ασφάλεια του σιδηροδρόμου, σε σχέση με ότι υπήρχε μέχρι την εμφάνισή του στις μεταφορές, εκτίναξε την οικονομική άνθηση των χωρών που επένδυσαν στους σιδερένιους σταθερούς δρόμους.

Στην Ελλάδα της εποχής εκείνης ανασταλτικός παράγων που συνέβαλε στην καθυστέρηση ανάπτυξης, έστω υποτυπώδους σιδηροδρομικού δικτύου, ήταν, εκτός από την έλλειψη πόρων, και η μορφολογία του εδάφους της (ορεινές περιοχές κατά κύριο λόγο στην τότε ελεύθερη Ελλάδα) η οποία πολλαπλασίαζε το κόστος ανάπτυξης συγκοινωνιακού δικτύου για ένα φτωχό κράτος, που ζούσε με δανεικά. Η προτεραιότητα δόθηκε σε συντήρηση και διάνοιξη οδικού δικτύου για την επικοινωνία των πολιτών.

Παρά τις αντιξοότητες και την έλλειψη πόρων, μετά την μεταφορά της πρωτεύουσας από το Ναύπλιο στην Αθήνα με το ΒΔ της 18ης Σεπτεμβρίου 1834¹ (εικ.1) ενέσκηψε το ζή-

¹ Βλ. Εφημερίς της Κυβερνήσεως φ. 36/28.9.1834

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Η ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΙΑ

Ὁ Κόμης ΑΡΜΑΝΣΠΕΡΓ Πρόεδρος, ΚΟΒΕΛ, ΕΪΔΕΚ.

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Γραμ. τῆς Ἐπικρατείας Ι. ΡΙΖΟΣ.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

Περὶ μεταθέσεως τῆς Βασιλικῆς Καθέδρας εἰς Ἀθήνας.

Ο Θ Ω Ν

Ε Λ Ε Ω Θ Ε Ο Υ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,

Ἀκούσαντες τὴν γνώμην τοῦ Ἡμετέρου Ἱπουργικοῦ Συμβουλίου, ἀπεφασίσασμεν καὶ διαταττομεν ταῦδε.

Ἄρθρ. 1.

Ἡ Καθέδρα ἡμῶν μετατίθεται κατὰ τὴν 4 Δεκεμβρίου Τ. Ε. ἐκ Νεαπόλεως εἰς Ἀθήνας.

Ἄρθ. 2.

Ἡ πόλις, Ἀθήνησι, θέλει ἐπονομαζέσθαι ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας «Βασιλικὴ Καθέδρα καὶ Πρωτεύουσα.»

Ἄρθρ. 3.

Κατὰ τὴν 1 (13) Δεκεμβρίου Τ. Ε. θέλουσι καθιδρυθῆ ἔν Ἀθήναις καὶ ἄλλα τὰ ἐμείψα Ἱπουργεῖα τῆς Ἐπικρατείας μετὰ τῶν ἀμέσως εἰς αὐτὰ ὑπαγομένων τμημάτων, ἔτι δὲ καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον, τὸ Ἰεν. Ἰαμβίον, καὶ τὸ Γεν. τῶν Τεχνουργιῶν Διευθυντήριον.

Ἄρθρ. 4.

Δι' ἰδιαιτέρων ἀποφάσεων θέλομεν προσδιορίσει τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν καὶ αἱ λοιπαὶ κειτρικαὶ Ἀρχαὶ θέλουσι μεταθεθῆ ἐκεῖ.

Ἄρθρ. 5.

Ὅλαί αἱ ὑπάλληλοι Ἀρχαὶ τοῦ Βασιλείου θέλουσι ἀρχίσει νὰ διεθύνωσιν εἰς Ἀθήνας τὴν μετὰ τῶν 3 ἡμέρων σημειουμένων Ἀρχῶν ἀλληλογραφικῶν, ὅπου ταν αὕτη δὲν θέλησιν δυνηθῆ νὰ φθάσῃ εἰς Νεάπολιν κατὰ τὴν συνήθη ἡμέραν τοῦ τεχνουργεῖου πρὶν τῆς 29 Νοεμβρίου (11 Δεκεμβρίου) Τ. Ε.

Ἄρθρ. 6.

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματεὺς παραγγέλλεται νὰ κοινοποιήσῃ καὶ ἐκτελέσῃ τὸ παρὸν Διάταγμα δημοσιευθὸς διὰ τῆς Ἐφημερ. τῆς Κυβερνήσεως, ἕκαστος δὲ τῶν λοιπῶν Γραμματέων τῆς Ἐπικρατείας θέλει συμπράξει εἰς τὴν ἐκτέλεσιν, καθ' ὅσον προσήκει εἰς αὐτόν.

Ἐν Νεαπόλει, τὴν 18 (30) Σεπτεμβρίου 1834.

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Η ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΙΑ

Ὁ Κόμης ΑΡΜΑΝΣΠΕΡΓ Πρόεδρος, ΚΟΒΕΛ, ΕΪΔΕΚ.

Οἱ Γραμματεῖς τῆς Ἐπικρατείας, Ι. ΚΩΛΕΤΤΗΣ, ΛΕΣΟΥΡΟΣ, Ν. Γ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ, Ι. ΡΙΖΟΣ, Γ. ΠΡΑΪΔΗΣ.

τημα της συγκοινωνιακής σύνδεσης της νέας πρωτεύουσας με το λιμάνι του Πειραιά. Το πρόβλημα αυτό προέκυψε από τη συνεχόμενη αύξηση του πληθυσμού τόσο στην Αθήνα, όσο και στον Πειραιά. Οι άμαξες δεν επαρκούσαν για τη μετακίνηση των κατοίκων, αλλά και των προϊόντων.

Α. Οι πρώτες προτάσεις για τον σιδηρόδρομο στην Ελλάδα

Στις 21.11.1834 στο τύπο δημοσιεύτηκε η εξής είδηση, με την πρώτη αναφορά στην, κατ' αρχήν, αναγκαιότητα του «σιδηρού δρόμου» για την Ελλάδα. 2

«Μία ατμάμαξα σύρουσα βάρος 4.000 λίτρων και φέρουσα 35 επιβάτες, δοκιμάσθηκε δια της κοινής οδοῦ και ἦλθε ἀπὸ Βερσαλλίης στο Παρίσι σε μία ὥρα και σαράντα δύο λεπτά, μολοντί η μηχανή δεν ἦταν καλὰ διορθωμένη.»

Σχολιάζοντας την είδηση αυτή αναρωτιέται ο δημοσιογράφος της εποχής: «Πανταχού αγωνίζονται για την ευκολία της συγκοινωνίας και του εμπορίου δια μέσου του ατμού και των δρόμων. Θα έχουμε τάχα και ημεῖς την τύχη να δούμε την Κυβέρνησή μας να ασχολείται με την κατασκευή αμαξωτοῦ τινός δρόμου στην Ελλάδα» Ο συντάκτης της εφημερίδας μολοντί κρίνει ως αναγκαία την συγκοινωνία μέσω του ατμού, αντιλαμβάνεται ότι αυτό είναι μακρινό όνειρο και θέτει το άμεσο ζήτημα της δημιουργίας αμαξωτών δρόμων.

Το ίδιο έτος ο Γάλλος Φραγκίσκος Φεράλδης³ υπέβαλε στην ελληνική Κυβέρνηση την πρώτη συγκεκριμένη πρόταση για την κατασκευή σιδηροδρομικής γραμμής Αθήνα - Πειραιάς.

Η επιστολή Φεράλδη δημοσιεύτηκε στον τύπο της εποχής (σε απόδοση στην καθομιλουμένη) με τον τίτλο «**Σιδηρούς δρόμος**»:

«ΣΙΔΗΡΟΥΣ ΔΡΟΜΟΣ⁴

Ένας από τους εντιμότερους εμπόρους μας, ο κ. Φεράλδης, έκανε στην Κυβέρνηση πρόταση, την οποία ελπίζουμε, ότι θα την αποδεχθεί με ευχαρίστηση. Ο Κ. Φεράλδης πρότεινε να κατασκευάσει δι' εξόδων του Σιδηρού Δρόμον από τον Πειραιά στην Αθήνα. Κρίνουμε περιττό να απαριθμήσουμε τα μεγάλα καλά, τα οποία θα προέλθουν από αυτό σε όλη την Ελλάδα, και ιδιαίτέρως στην πόλιν των Αθηνών. Εκ τούτου συμπεραίνουμε, ότι η Κυβέρνηση όχι μόνον θα αποδεχθεί την πρόταση του Κ. Φεράλδη, αλλά και θα την ενισχύσει όσον το δυνατόν. Νέα, πράγματι, εποχή άρχισε για την Ελλάδα, διότι βλέπουμε, ότι η βιομηχανία άρχισε και εδώ, καθώς και εις άλλα μέρη, να λαμβάνει τον τόπο, τον οποίον πρέπει να κρατεί στην κοινωνίαν. Τα θαύματα της βιομηχανίας, τα οποία ποτέ δεν πιστεύουμε, ότι μπορούν ν' αρχίσουν τόσον γρήγορα να ενεργούν εις την Ελλάδα, αρχίζουν εντός ολίγου. Συγχαίροντες τον Κ. Φεράλδη για τον αξιόπαινο ζήλο του υπέρ κοινού καλού και για την πίστη την οποίαν έχει στο μέλλον της Ελλάδος, ευχόμεθα την ευτυχέστερη έκβαση στα επιχειρήματά του!»

Οι εφημερίδες παρακολούθησαν το θέμα και ενημέρωσαν τους αναγνώστες τους ότι η Κυβέρνηση είδε θετικά την πρόταση Φεράλδη⁵

«ΣΙΔΗΡΟΥΣ ΔΡΟΜΟΣ

Ευχαρίστως δημοσιεύουμε το ακόλουθο Βασιλικό Διάταγμα, το οποίον επικυρώνει την μεταξύ της επί των Εσωτερικών Γραμματείας και του Κυρίου Φεράλδη συμφωνία περί σιδηρού δρόμου. Το μεταξύ της Κυβερνήσεως και του Κυρίου Φεράλδη συμφωνητικό περί κατασκευής σιδηρού δρόμου από τον Πειραιά στην Αθήνα, το οποίο παρουσιάστηκε με την από 31 Ιανουαρίου αναφορά της Γραμματείας επί των Εσωτερικών, επικυρώνεται καθ' όλη την έκταση, και θα αποσταλεί μετά της επικυρώσεως στην Γραμματεία των Εσωτερικών να ενεργήσει τα περαιτέρω.

Αθήνα 6 Φεβρουαρίου 1835

Εν ονόματι του Βασιλέως

Η Αντιβασιλεία \Κόμης Αρμανσπεργ, Κόβελ. Έηδεκ.»

Παρά τις διαβεβαιώσεις των αρμοδίων το έργο δεν προχώρησε. Ήταν, φαίνεται, πολύ νωρίς και δεν είχαν ωριμάσει οι συνθήκες στην Αθήνα για την υλοποίηση της πρότασης αυτής.

Το 1843 ο Αλέξανδρος Ραγκαβής⁶ επανέφερε την πρόταση του Φραγκίσκου Φεράλδη. Πάλι, όμως, η πρόταση αυτή δε βρήκε υποστήριξη. Η ίδρυση του σιδηροδρόμου Αθήνα - Πειραιάς δε μπορούσε να γίνει εύκολα αποδεκτή από τον κόσμο. Οι κάτοικοι των

² Βλ. εφημ. ΑΘΗΝΑ φ 198 21.11.1834

³ **Φραγκίσκος Θεόφιλος Φεράλδης** (1805-1888) Γάλλος που φτάνει στην Ελλάδα στα χρόνια του Καποδίστρια αναζητώντας, όπως και άλλοι, επενδυτικές ευκαιρίες στο νεοσύστατο Κράτος. Αρχικά διαμένει στο Ναύπλιο και μετά εγκαθίσταται στον Πειραιά. Από το 1833 με την αντιβασιλεία του Όθωνος υπογράφονται συμβάσεις για την μεταφορά με τα ατμόπλοια του Φεράλδη της αλληλογραφίας προς λιμάνια της Ευρώπης. Ασχολήθηκε, εκτός του σιδηροδρόμου, με τραπεζικές εργασίες, μεταλλεία, εγκατάσταση φωταερίου, κ.α. εμπορικές δραστηριότητες. Οι απόγονοι του παρέμειναν στην Ελλάδα και συνέχισαν την έντονη επιχειρηματική δραστηριότητα

⁴ Βλ. Εφημ. ΣΩΤΗΡ φ.4 20.1.1835, εφημ. ΑΘΗΝΑ φ 215 26.1.1835 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ) εικ.2,3

⁵ Βλ. Εφημ. ΣΩΤΗΡ φ. 8 14.2.1835

⁶ **Αλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβής** (27/12/1809 – 16/01/1892) ήταν φαναριώτης λόγιος, ρομαντικός ποιητής της Α' Αθηναϊκής Σχολής, πεζογράφος, καθηγητής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, πολιτικός και διπλωμάτης. Το 1843 εργαζόταν στο υπουργείο εσωτερικών. (ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ)

δύο πόλεων θεωρούσαν ότι η χρησιμοποίηση ατμού στη συγκοινωνία της ξηράς ήταν άκρως επικίνδυνη για τους επιβάτες. Κατά τη γνώμη τους ο σιδηρόδρομος ήταν «σατανικός». Υπήρχαν, όμως, και αντιπολιτευτικοί λόγοι για τους οποίους πολλοί κάτοικοι αντιδρούσαν στη δημιουργία σιδηροδρόμου. Ο Αλέξανδρος Ραγκαβής, με την ακαδημαϊκή ευγένεια που τον διέκρινε σημειώνει στα απομνημονεύματά του για το θέμα:⁷ (σε νεοελληνική γλώσσα) «Μια των ασχολιών μου τότε στο υπουργείο ήταν η μελέτη του ζητήματος κατασκευής σιδηροδρόμου, του πρώτου στην Ελλάδα, μεταξύ Αθηνών και Πειραιώς. Τούτο πρότεινε να αναλάβει ο Ιταλός Φεράλδης και εγώ υποστήριζα θερμά την ιδέα, κρίνοντας αυτήν ως γενναίο βήμα προόδου. Αλλά ο υπουργός για να πεισθεί για την ανάγκη του έργου εγκατέστησε αστυνομικό υπάλληλο στην Πειραιϊκή οδό με την εντολή να αριθμεί και να καταγράφει τον αριθμό των διερχομένων σ' αυτήν αμαξών, ιππέων ή πεζών, για να πεισθεί αν υπήρχε ανάγκη αυξήσεως της συγκοινωνίας» Για την ιστορία υπουργός ήταν ο Ρήγας Παλαμίδης.⁸ Ο υπουργός φαίνεται ότι κατέληξε ότι δεν υπήρχε ανάγκη αυξήσεως της συγκοινωνίας και το έργο πήγε στις ελληνικές καλένδες.

Στις 16 Ιουνίου του 1855 ο Πρωθυπουργός και Υπουργός Εσωτερικών Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος⁹ κατέθεσε το πρώτο νομοσχέδιο «Περί ιδρύσεως του σιδηροδρόμου Αθηνών - Πειραιώς». Στην κατάθεση του νομοσχεδίου ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος μίλησε για τη σπουδαιότητα της ίδρυσης της πρώτης σιδηροδρομικής γραμμής της χώρας. Το συγκεκριμένο νομοσχέδιο εγκρίθηκε ομόφωνα από τη Βουλή και ψηφίστηκε ο νόμος ΤΖ' στις 28.12.1855 «Περί συστάσεως σιδηροδρόμου απ' Αθηνών εις Πειραιά». **Ο νόμος αυτός θεωρήθηκε πολυσήμαντος, γιατί έδωσε τη δυνατότητα στο ελληνικό κράτος να αποκτήσει σιδηροδρομική συγκοινωνία.**

Από την ιστορική ομιλία του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου σημειώνουμε τα ακόλουθα¹¹ (σε σημερινή απόδοση) :

« Εάν η εφεύρεση της τυπογραφίας, της ναυτικής πυξίδας και της πυρίτιδος επέφεραν μέ-

⁷ Αλέξανδρος Ραγκαβής Απομνημονεύματα τ. Β σελ. 132-133 έκδ Εστίας 1895

⁸ **Ρήγας Παλαμίδης ή Παλαμίδης** (1794- 10 Απριλίου 1872) ήταν Έλληνας λόγιος και αγωνιστής στην επανάσταση του 1821 που αναδείχθηκε από τους πρόκριτους της Πελοποννήσου (Μαντινείας) πολιτικός της νεοσύστατης Ελλάδας, πληρεξούσιος σε έξι εθνοσυνελεύσεις, μέλος του Πανελληνίου, γεροϋσιαστής, σύμβουλος της επικράτειας, νομάρχης, πρόεδρος της Βουλής και υπουργός Εσωτερικών σε έξι κυβερνήσεις. (ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ)

⁹ **Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος** (Κωνσταντινούπολη, 3/2/1791 - Αίγινα, 6/8/1865) Ο Μαυροκορδάτος είναι μια από τις περισσότερο αμφιλεγόμενες για την κοινή γνώμη προσωπικότητες της Επανάστασης. Ήταν κυρίαρχη προσωπικότητα στις τάξεις των εκσυγχρονιστών, διπλωμάτης και πολιτικός που διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην πολιτική ζωή του τόπου κατά την Επανάσταση και στις πρώτες μετεπαναστατικές δεκαετίες. Έδρασε αρχικά στις παραδουνάβιες ηγεμονίες λαμβάνοντας πολιτικές θέσεις δίπλα στον θείο του Ιωάννη Καρατζά, εγκαταστάθηκε στην Πίζα (αποτελώντας επίλεκτο μέλος του ομώνυμου κύκλου) και στη συνέχεια κατέβηκε στην Ελλάδα για να λάβει μέρος στην επανάσταση του 1821. Αναρριχήθηκε στα ανώτατα αξιώματα σε σύντομο χρόνο αναλαμβάνοντας, διαδοχικά, πρόεδρος της Πρώτης Εθνοσυνέλευσης, του Εκτελεστικού Σώματος και στη συνέχεια του Βουλευτικού. Μετά την επανάσταση ηγήθηκε της αντιπολίτευσης εναντίον του Καποδίστρια, ως εκφραστής της αγγλικής πολιτικής και συμμετείχε ενεργά στην πολιτική ζωή της Ελλάδας διατελώντας τέσσερις φορές πρωθυπουργός, εντός της περιόδου 1822 - 1844. (πηγή ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ)

¹⁰ Βλ. Εφημερίς της Κυβερνήσεως φ. 48/28.12.1855

¹¹ Βλ. Πρακτικά Βουλής 1855 συνεδρίαση 16.6.1855 σελ 232-239

γιστες μεταβολές στον κόσμο, ο ατμός έφερε και υπόσχεται να φέρει ακόμα μεγαλύτερες. Σχεδόν άγνωστος προ τριάκοντα ετών, βρήκε εις τα φωτισμένα έθνη ενθουσιώδη υποδοχή, και σήμερα δεν υπάρχει κράτος πολιτισμένο, το οποίον δεν προσπάθησε να απολαύσει και δεν απήλαυσε τα εκ της θαυμάσιας εφευρέσεως του ατμού αγαθά. Βλέποντας την κατά τούτο άμιλλα και κίνηση των Κυβερνήσεων και των λαών της Αμερικής και της Ευρώπης, νομίζει ότι η υδρογείος αυτή σφαίρα είναι προορισμένη να καλυφθεί κατά μεν την ξηρά με σιδηροδρόμους, κατά δε την θάλασσαν με ατμόπλοια και ότι το κράτος εκείνο το οποίον δεν ήθελε να αποφασίσει να βαδίσει στη νέα αυτή οδό, θα καταδικασθεί να μείνει πίσω από τα άλλα κράτη κατά τον πολιτισμό και την ευπορία. Από της ιδέας αυτής ορμώμενος, είχα την τιμή να παρουσιάσω προ μακρού νομοσχέδιο περί συστάσεως συγκοινωνίας μεταξύ των νήσων και των παραλιών της Ελλάδος. Η προθυμία με την οποία τα Νομοθετικά Σώματα έσπευσαν να ψηφίσουν αυτό, αποδεικνύει αρκούτως ότι ο τόπος αισθάνεται και εκτιμά την ανάγκην και τα πλεονεκτήματα των νέων μέσων της συγκοινωνίας. Σήμερα έχω την τιμή να παρουσιάσω νομοσχέδιο περί συστάσεως δρόμου σιδηρού μεταξύ Αθηνών και Πειραιώς. .... Είναι περιττό να εκθέσω την οικονομική και πρακτική αξίαν της δια σιδηροδρόμων φθηνής και ταχείας συγκοινωνίας, η οποία συντέμνει κατά τέσσερα πέμπτα την από του λιμένος απόσταση της πρωτεύουσας, και θα μεταβάλει αυτήν, ούτως ειπείν, εις λιμένα θαλάσσιον. .... το νομοσχέδιον προτείνει τη σύσταση του σιδηροδρόμου δι' εργολαβίας ιδιωτών ή εταιρείας... ο ανώτατος όρος της διάρκειας του αποκλειστικού δικαιώματος προσδιορίσθηκε εις 55 έτη...».

Με τον νόμο αυτόν η Ελλάδα δείχνει αρχικά να πρωτοπορεί στο νέο επαναστατικό μέσο μεταφοράς που ήταν κατά την εποχή εκείνη ο σιδηρόδρομος, παρά το γεγονός ότι ο πρώτος εκείνος σιδηρόδρομος έμελλε να λειτουργήσει δεκατέσσερα χρόνια μετά την ψήφιση του πρώτου αυτού νόμου, μόλις κατά το έτος 1869.

Ο σιδηρόδρομος ως μέσον μεταφοράς προσώπων και πραγμάτων έλκει την καταγωγή του από την Αγγλία. Και δεν είναι ίσως τυχαίο το γεγονός ότι ο πρώτος επιχειρηματίας που συμβάλλεται με το ελληνικό δημόσιο για την κατασκευή σιδηροδρόμου ήταν ένας Άγγλος επιχειρηματίας.

Οι κύριες ρυθμίσεις του νόμου που ήταν ιδιαίτερα λεπτομερές στην αντιμετώπιση του θέματος είναι οι ακόλουθες :

- Το αποκλειστικό προνόμιο του εργολάβου ορίζεται στα 55 χρόνια.
- Η υποχρέωση του εργολάβου να ξεκινήσει το έργο εντός ενός έτους από της εκδόσεως του σχετικού Βασιλικού Διατάγματος.
- Η κατασκευή του σιδηροδρόμου χαρακτηρίζεται ως «έργον δημοσίας ανάγκης» και θεσπίζεται δικαίωμα αναγκαστικής εκποιήσεως υπέρ του εργολάβου όσων γηπέδων ή οικοπέδων κριθούν αναγκαία για την εκτέλεση του έργου.
- Η παραχώρηση εις τον εργολάβο δικαιώματος παροδικής χρήσεως ξένων γαιών για την εκτέλεση του έργου.
- Η πλήρης απαλλαγή από εισαγωγικούς δασμούς των εισαγομένων από το εξωτερικό υλικών για την κατασκευή του σιδηροδρόμου.
- Η απαγόρευση της απαλλοτριώσεως από τον εργολάβο των ανηκόντων εις τον σιδηρόδρομο ακινήτων.
- Ο καθορισμός ανωτάτων τιμών για την μεταφορά προσώπων και πραγμάτων.
- Η διαιτησία του νομάρχου στις μεταξύ εργολάβου και ιδιωτών προκύπτουσες διαφορές.
- Η παραχώρηση εις τον εργολάβο δικαιώματος αστυνομείσεως επί του σιδηροδρόμου.

- Η υποχρέωση του εργολάβου να διατηρεί τον σιδηρόδρομο σε καλή κατάσταση λειτουργίας,
- Η παραχώρηση στον εργολάβο κατά τον χρόνο ισχύος του αποκλειστικού προνομίου του δικαιώματος επεκτάσεως του σιδηροδρόμου και δημιουργίας διακλαδώσεων της γραμμής.
- Το δικαίωμα του κράτους να παραχωρήσει σε άλλο εργολάβο δικαίωμα επεκτάσεως του σιδηροδρόμου και δημιουργίας διακλαδώσεων της γραμμής σε περίπτωση αρνήσεως του αρχικού εργολάβου να πράξει τούτο.
- Η περιέλευση στο κράτος του σιδηροδρόμου και των παραρτημάτων του μετά την λήξη του αποκλειστικού δικαιώματος του εργολάβου.

Ακολούθησε ο Ν ΥΙΕ΄ της 12.6.1857 ο οποίος, μεταξύ άλλων, αύξησε τη διάρκεια σε 75 χρόνια.¹²

Με το ΒΔ 8.10.1857 Συστάθηκε ο σιδηρόδρομος απ΄ Αθηνών εις Πειραιά¹³

Με την ΥΑ 20605/18.10.1857 ορίζεται ημέρα δημοπρασίας η 30ή Νοεμβρίου 1857 για την υποβολή προτάσεων αναλήψεως τη εργολαβίας κατασκευής¹⁴

Η δημοπρασία έγινε στις 30.11.1857 και την ελληνική εταιρεία νίκησε η γαλλική με αντιπρόσωπο το F. Feraldi (Φραγκίσκο Φεράλδη). Τα προνόμια της εκμετάλλευσης μειώθηκαν στα 72 χρόνια.¹⁵ Ο Φεράλδης τελικά δεν μπόρεσε να ανταπεξέλθει και κηρύχτηκε έκπτωτος το 1860.¹⁶

Δεύτερη δημοπρασία ανέδειξε στις 10.3.1861 την επίσης γαλλική εταιρεία των Dekaz, De la Lorenci και Paganelli (Ντεκάζ, Ντ ελα Λορενσί και Παγανέλι).¹⁷

Ακολούθησαν διατάγματα που, μεταξύ των άλλων, ενέκριναν τη διαδρομή της γραμμής και τις μεταβολές που θα προκαλούσε πάνω στο ρυμοτομικό σχέδιο του Πειραιά ο σιδηρόδρομος, του οποίου η τροχιά θα κατέληγε στην πλατεία Απόλλωνος (Καραϊσκάκη). Το Υπουργείο Εσωτερικών καθόρισε και τη θέση που θα χτιζόταν ο Σταθμός του Πειραιά που θα προερχόταν από επιχωμάτωση τμήματος του λιμανιού μεταξύ των Πλατειών Καραϊσκάκη και Λουδοβίκου στην Ακτή Καλλιμασιώτη.

Η γραμμή θα έστριβε προς Αθήνα από Μαυρομιχάλη και Γραβιάς.

Με τον Ν ΡΝΖ/1866¹⁸ «περί σιδηροδρόμων» ορίζεται, μεταξύ άλλων, η υποχρέωση του εργολάβου να υποβάλει το σχέδιο της διαδρομής του σιδηροδρόμου.

Και η γαλλική κοινοπραξία δεν κατάφερε να περατώσει το έργο και με τον Ν ΣΜΑ/1867¹⁹ εγκρίνεται η μεταξύ του Υπουργού Εσωτερικών και Εδουάρδου Πίκερινγκ (Βρεττανού κεφαλαιούχου) συνομολογηθείσα σύμβαση περί συστάσεως σιδηροδρόμου Αθηνών Πειραιώς, με τον όρο να φτιάξει σε εννέα μήνες μονή γραμμή με αρχή το Θησείο

¹² Βλ. Εφημερίς της Κυβερνήσεως φ. 17/12.6.1857

¹³ Βλ. Εφημερίς της Κυβερνήσεως φ. 36/12.10.1857

¹⁴ Βλ. Εφημερίς της Κυβερνήσεως φ. 37/18.10.1857

¹⁵ Βλ. Εφημερίς της Κυβερνήσεως φ. 44/14.12.1857 όπου με το ΒΔ 11.12.1857 παραχωρείται στον Φεράλδη η εργολαβία

¹⁶ Βλ. Εφημερίς της Κυβερνήσεως φ. 59/24.12.1860 όπου με την ΥΑ 28735 της 10.12.1860 γίνεται νέα διακήρυξη για νέο μειοδότη ο οποίος θα ολοκληρώσει την εργολαβία

¹⁷ Βλ. Εφημερίς της Κυβερνήσεως φ. 21/10.6.1861 όπου με το ΒΔ 29.5.1861 παραχωρείται στην γαλλική κοινοπραξία

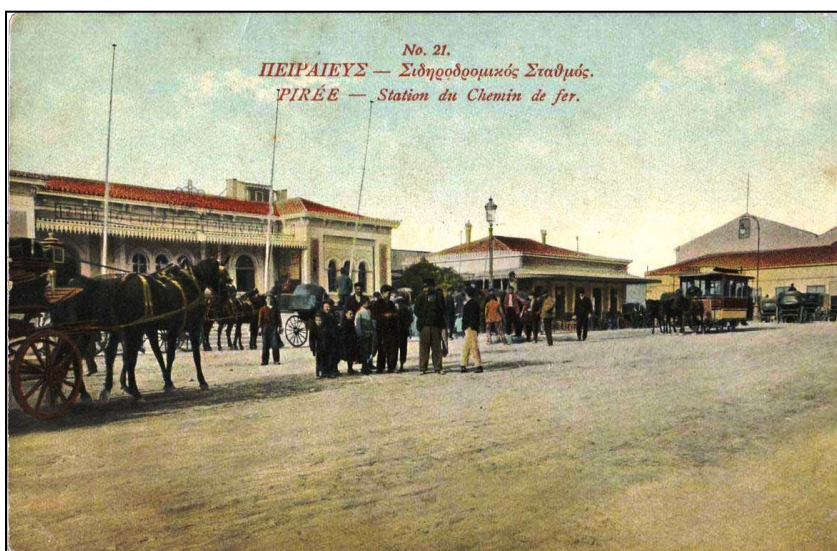
¹⁸ Βλ. Εφημερίς της Κυβερνήσεως φ. 20/7.3.1866

¹⁹ Βλ. Εφημερίς της Κυβερνήσεως φ. 64/1.11.1867

και τέρμα στον Πειραιά. Στην επιλογή του νέου εργολάβου έπαιξε ρόλο και η άφιξη του βασιλιά Γεωργίου Α΄ και η απόλυτη πλέον σύνδεση της Ελλάδας με την Αγγλία.

Ο Έντουαρντ Πίκερινγκ, που αναλαμβάνει το έργο, έχει εμπειρία σε κατασκευές σιδηροδρομικών γραμμών (είχε κατασκευάσει γραμμές σε Ελβετία, Αίγυπτο, Νότιο Αφρική και Περού). Η προθεσμία παρατάθηκε επί επτάμηνο με τον Ν ΤΔ/1869²⁰ προκειμένου :

- να κατασκευασθεί και ξύλινος σταθμός στην Αθήνα και εντός δύο ετών να κατασκευάσει τον οριστικό σταθμό.
- του επιτρέπεται να κατασκευάσει στον Φαληρικό όρμο θαλάσσια λουτρά και να τα συνδέσει με την γραμμή του σιδηροδρόμου με αντίστοιχο Σταθμό
- να κατασκευάσει στην παραλία της οδού Πειραιώς ιπποσιδηρόδρομον και να τον συνδέσει με τον Σιδηροδρομικό Σταθμό του Πειραιά.
- Ορίζεται επίσης ότι ο κλάδος του Φαλήρου και τα Λουτρά που θα κατασκευασθούν εκεί καθώς και ο Ιπποσιδηρόδρομος θεωρούνται εξαρτήματα του σιδηροδρόμου Αθηνών Πειραιώς. (εικ.2)

ΕΙΚ.2

Ο Πίκερινγκ μεταβίβασε την επιχείρησή του στην Εταιρία του «απ' Αθηνών εις Πειραιά» σιδηροδρόμου. Στη συμπληρωματική σύμβαση²¹ που υπεγράφη μεταξύ του Υπουργού Εσωτερικών (Δ. Βούλγαρη) και των Έντουαρντ Γουότκιν και Ερρίκου Τάιλερ ως αντιπροσώπων της εταιρείας. Μεταξύ άλλων συμφωνήθηκαν και τα ακόλουθα :

- Ο προσωρινός ξύλινος σταθμός θα είναι στο Ναό του Θησέως (Θησείον) (εικ.3)
- Η εργολάβος οφείλει να ιδρύσει τον οριστικό σταθμό σε μία από τις πέντε θέσεις:
  - 1) Του μεγάλου Μοναστηρίου, κειμένου κατά την διασταύρωση των οδών Ερμού και Αθηνάς
  - 2) Του καταστήματος του νυν Κακουργιοδικείου
  - 3) Της πλατείας που βρίσκεται απέναντι από το κατάστημα της Εθνικής Τράπεζας

²⁰ Βλ Εφημερίς της Κυβερνήσεως Παράρτημα στα φ.2 και 3/1869

²¹ Εφημερίς της Κυβερνήσεως φ. 8/31.1.1869

Εικ.3 Στιγμιότυπο από τα έργα κατασκευής του σταθμού του Θεσείου (1868)

- 4) Του νυν θεάτρου, της οδού Μενάνδρου
- 5) Της αρκτικής πλευράς της πλατείας Ομονοίας.

Από τον τύπο της εποχής σταχυολογούμε σοβαρές καταγγελίες για την διοίκηση του σιδηροδρόμου: (σε ελεύθερη απόδοση) Σύμφωνα με το συμβόλαιο μεταξύ της Κυβερνήσεως και της εταιρίας η κυβέρνηση όφειλε να διορίσει μία επιτροπή με έμπειρους μηχανικούς για το αν μπορεί να περατωθεί ο σιδηρόδρομος σύμφωνα με τους κανόνες της τέχνης και αν είναι σε θέση να γίνει βατός από ατμομηχανή. Η επιτροπή διορίσθηκε και επί μία ημέρα εξέτασε τα έργα και παρέδωσε την έκθεσή της στο υπουργείο. Σύμφωνα με την έκθεση ο σιδηρόδρομος δεν μπορεί να τεθεί σε κοινή χρήση, αναφέροντας τεχνικές αστοχίες και παράβαση των συμφωνιών του συμβολαίου από την πλευρά της αναδόχου εταιρίας. Ενώ το κοινό περίμενε να πληροφορηθεί τους λόγους για τους οποίους η επιτροπή δεν ενέκρινε την χρήση του σιδηροδρόμου, αίφνης πληροφορηθήκαμε όλοι τον διορισμό άλλης επιτροπής. Η επιτροπή αυτή εντελώς απροσδόκητα αποφάσισε να προχωρήσει σε εγκαίνια του έργου την 27^η Φεβρουαρίου ώρα 14:00!

Γιατί η πρώτη επιτροπή απεφάνθη ότι δεν έπρεπε να δοθεί σε κοινή χρήση και τι τελικά γνωμοδότησε η δεύτερη επιτροπή ουδείς γνωρίζει. Επισημαίνουμε όμως τα ακόλουθα τα οποία μας εγείρουν αμφιβολίες όπως και στο κοινό της πρωτεύουσας. Είναι γνωστό ότι η διεύθυνση του σιδηροδρόμου ανήκει σε μετόχους Άγγλους, ενώ εμπλέκεται και ένας γνωστότατος σε εμάς για πολλά ... (μεταξύ αυτών και σχετικά με την περιουσία της Δούκισσας της Πλακεντίας), καθώς και ένας γραμματέας του Γαλλικού προξενείου ονόματι Φοκάρτ, ο οποίος επίτηδες μετακλήθηκε από εδώ στην Γαλλία, για κάποιες άλλες δικαστικές εμπλοκές που είχε στην πατρίδα του, οι οποίες αφορούσαν κερδοσκοπία για να μην την πούμε ληστεία 3.000 λιρών της

εταιρίας του Πίκερινγκ και άλλες οικονομικές ατασθαλίες. Ο «γνωστότατος» δεν είναι άλλος από τον κ. Γεώργιο Σκουζέ²², ο οποίος μαζί με άλλους δύο (τον κ. Ι. Σκαλτσούνη και τον καθηγητή Δ. Δαμασκηνό) διευθύνουν τον σιδηρόδρομο. Φυσικά δεν απαιτούνταν τρεις για να διευθύνουν μία γραμμή 8.5 χλμ, αλλά αρκούσε ένας. Στην περίπτωση αυτή για τον σιδηρόδρομο Πειραιώς Κορίνθου, αναλογικά θα απαιτηθούν δέκα άτομα και μέχρι τη Λαμία, ίσως πενήντα!

Τα τρία αυτά μέλη μόλις διορίστηκαν πρώτα από όλα τακτοποιήσαν τους οικείους τους. Ο κ. Σκουζές διόρισε τον γιό του με 150 λίρας, ο δε κ. Σκαλτσούνης επτανήσιους με αδρότατους μισθούς και μόνος ίσως ο κ. Δαμασκηνός δεν διόρισε κανέναν. Αλλά ο κ. Ράλλης τον παρακάλεσε να τον αναπληρώνει ως δικηγόρο της εταιρείας του σιδηροδρόμου, αφού ο κ. Ράλλης με συμβόλαιο ήταν ο δικηγόρος της εταιρείας και μετά από αυτόν οι γιοί του και τα εγγόνια του!! Η κοινή γνώμη της πρωτεύουσας δυσπιστεί. Το συμπέρασμα είναι ότι κάτι τρέχει. Ήδη μαθαίνει το κοινό (ως και η εφημερίδα μας) το κατεπίγον της διευθύνσεως για τα εγκαίνια. Προφανώς η διεύθυνση επιχειρεί να αρπάξει εξ εφόδου την έναρξη και κατόπιν να ενεργήσει, όπως αυτή θελήσει. Τα στρατηγήματα αυτά του κ. Σκουζέ, με λύπη μας παρατηρούμε, ότι αγνοούσε ο κ. Ζαΐμης και δυστυχώς δεν ασχολήθηκε προσωπικά με την υπόθεση αυτή, διότι είναι απασχολημένος με ποικίλες κρατικές υποθέσεις. Ας ελπίσουμε όμως ότι δεν θα αδιαφορήσει από τούδε και στο εξής. Η Ελλάς έχει ανάγκη σιδηροδρόμων που θα παρέχουν πραγματικές ωφέλειες στον τόπο.²³

²² **Σκουζές Γεώργιος (1811 - 1884)** Έλληνας έμπορος και τραπεζίτης. Γεννήθηκε στην Αθήνα και καταγόταν από παλιά Αθηναϊκή οικογένεια. Ασχολήθηκε με τις επιχειρήσεις και τον τραπεζικό κλάδο. Αρχικά εγκαταστάθηκε στην Τεργέστη, και ξεκίνησε την καριέρα του ως εκπαιδευμένος σε εμπορικό οίκο, όπου απέκτησε μεγάλη περιουσία και στη συνέχεια επέστρεψε στην Ελλάδα, όπου άσκησε πολλές οικονομικές, εμπορικές, τραπεζικές, και επιχειρηματικές δραστηριότητες. Το 1847 ίδρυσε την τράπεζα «Τράπεζα Γεωργίου Π. Σκουζέ Ε.Π.Ε.», ενώ ήταν και ιδρυτικός μέτοχος της Εθνικής Τράπεζας Ελλάδος, όπου είχε τη θέση του συμβούλου, ιδρυτικός μέτοχος της «Τράπεζας Βιομηχανικής Πίστεως Α.Ε.», και μέτοχος της Ιονικής Τράπεζας με έδρα το Λονδίνο. Ήταν επίσης συνιδρυτής των «Σιδηροδρόμων Αθηνών-Πειραιώς Α.Ε.». Ενίσχυσε οικονομικά τις κρητικές επαναστάσεις ενώ ήταν και μέλος της Κρητικής Εταιρείας. Η οικογένεια Σκουζέ είχε σχέσεις με τη Δούκισσα της Πλακεντίας, και μετά το θάνατό της πολλά από τα υπάρχοντά της διαχειρίστηκε ο Γεώργιος Σκουζές, ενώ οι κληρονόμοι τους πούλησαν την περιουσία της στο Ελληνικό Δημόσιο και στον Σκουζέ, ενώ η σύζυγός του, Ελένη Σκουζέ (το γένος Καψάλη), ήταν η γραμματέας της Δούκισσας, της οποίας το μνημείο στον τάφο της οικοδόμησε τρία χρόνια μετά το θάνατό της, το 1857. Κατέστη ιδιοκτήτης μεγάλων εκτάσεων γης, που σε ένα χρονικό σημείο εκτείνονταν από τη Ραφήνα ως το Ντράφι. Το 1884 αγόρασε το νότιο τμήμα του λόφου Σκουζέ (τότε Λόφος Αγίου Αιμιλιανού), μια έκταση περίπου 80 στρέμματα, από διάφορους ιδιοκτήτες, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονταν ορισμένοι από τους ξένους που είχαν επενδύσει σε γη κατά την περίοδο της απελευθέρωσης. Διαμόρφωσε ένα μεγάλο κτήμα, το οποίο περιφράξε και φύτεψε με εκλεκτά ελαιόδεντρα, πεύκα, κυπαρίσσια και οπωροφόρα, ενώ κατασκεύασε μια δεξαμενή παραπλεύρωσ της εκκλησίας και ανέβαξε το νερό με ατμομηχανή.

²³ Βλ. εφημ Η ΠΝΥΞ φ. 29 4-3-1869 **Η Πνυξ** Εφημερίς πολιτική και δικαστική. Αθήνα, 16 Νοε. 1868 - 27 Οκτ. 1878. αρ. φ. 1-527. Συντάκτες: Ι.Ε. Κυρίτσης και Τριαντ. Μανταφούνης. «Εκδιδομένη δις της εβδομάδος». Τετρασέλιδη, δίσηλη, διαστάσεων 30 x 21 εκ. Συνδρομές: «Ετησία δρ. 20 δια την πρωτεύουσαν και 16 δια τας επαρχίας και 5 δίσηλα δια το εξωτερικόν και προπληρώνεται ενταύθα». Τυπογραφείο: της «Θέμιδος» αρχικά, «Κοραΐς», Δ. Σηλυμβριώτου (από το φ. 102. 7 Ιαν. 1870). «Τύποις Ιω. Σκλέπα» (από το φ. 383, 5 Μαρτ. 1875) και «Τύποις Ραδαμάνδew» (από το φ. 399.15 Οκτ. 1875). Τα κύρια άρθρα στις αρχές της εμφάνισής της έχουν έντονο κοινωνικό περιεχόμενο. Στο πρωτοσέλιδο «Το Σύνταγμα βιαζόμενον», γράφει: «Αν πληρόνωμεν φόρους και φόρους

Β. Ημέρα των εγκαινίων 27-2-1869

Η γραμμή μήκους 8 χιλιομέτρων και 600 μέτρων, με αφητηρία το Θησείο (εικ.4) και τερματισμό τον Πειραιά, μετά από αρκετές δεκαετίες από τη σύλληψη της ιδέας του έργου μέχρι την ολοκλήρωσή της, είναι έτοιμη για να υποδεχθεί το κοινό. Η αξία της γραμμής αυτής ανήλθε σε 11.358.831 δραχμές, συμπεριλαμβανομένης και της πρώτης επέκτασης της, μήκους 1 χιλιομέτρου και 400 μέτρων το 1895 προς την Ομόνοια, η δαπάνη της κατασκευής ανήλθε σε 113.588 δραχμές το κάθε χιλιόμετρο και αποτελεί τη δεύτερη ακριβότερη δαπάνη στην κατασκευή των πρώτων σιδηροδρομικών δικτύων. Μετά τους σιδηροδρόμους Θεσσαλίας που η κατασκευή απαίτησε δαπάνη 120.390 δρχ. το χιλιόμετρο, η κατά χιλιόμετρο κατασκευή των σιδηροδρόμων Πελοποννήσου και Αττικής ανήλθε σε 94.334 και 72.608 δρχ. αντίστοιχα.²⁴

Εικ.4

Ο αιφνιδιασμός για ένα τόσο μεγάλο έργο που περίμενε ο λαός μερικές δεκαετίες, βρήκε ακόμα και τον βασιλιά Γεώργιο Α' σε περιοδεία. Τα εγκαινία τα έκανε η βασίλισσα Ολγα.

Ο τύπος αντιμετώπισε με ανάμικτα συναισθήματα την έναρξη του σιδηροδρόμου Αθηνών Πειραιώς.

βαρείς και δυσβάστακτους το κάμνομεν μόνον και μόνον υπέρ των αστικών και πολιτικών μας ελευθεριών! αν όμως δεν απολαύωμεν τούτων, τότε εκλείπει και πάσα ημών υποχρέωσις, ουδείς υφίσταται δικαιολογικός νόμιμος και συνταγματικός λόγος! » (αρ. φ. 2). Λ. Δρούλια-Γ. Κουτσοπανάγου Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού τύπου τ. Γ σελ. 510 επ.

²⁴ Βλ. Σ.Π. Λοβέρδου Ο Εθνικός πλούτος Βιομηχανία-Συγκοινωνία-Ναυτιλία-Εμπόριον έκδ. 1902 σελ. 33

B.1. Η τελετή των εγκαινίων

Η εφημερίδα ΑΙΩΝ²⁵ γράφει για τα εγκαινία :

Σήμερα, τῆ ὥρᾳ 2 μ. μ. ἐγένετο ἡ ἐγκαινίασις τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραῖα σιδηροδρόμου. Ἡ Βασίλισσα ἐτίμησεν αὐτὴν διὰ τῆς παρουσίας τῆς. Τὸν ἀγίασμόν ἐτέλεσεν ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, παρισταμένου τοῦ ὑπουργείου καὶ πασῶν τῶν ἄλλων Ἀρχῶν καὶ πλήθους ἀπειροῦ. Ἐπιφυλασσόμενοι νὰ ἐκθέσωμεν λεπτομερέστερον τὰ κατὰ τὴν τελετὴν ταύτην, συγχαίρομεν τῆ Πατρίδι, εὐτυχησάσῃ ἐπὶ τέλος νὰ ἴδῃ ἐγκαινιολογούμενον ἔργον ἀληθῶς ὠφέλιμον. Εὐχόμεθα ἀπὸ καρδίας, ἵνα, εὐδοκιμῶν ὁ μικρὸς οὗτος σιδηροδρόμος, γίνῃ ἡ ἀρχὴ συστήματος ὀλοκλήρου σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας. Μὴ ἀπατώμεθα, φαντασμαγοροῦντες. Ἡ Ἑλλὰς τότε μόνον ἀποτελεσματικῶς θὰ δυνηθῇ ν' ἀξιῶσῃ τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῇ θέσιν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ὅταν οἱ ὑλικοὶ πόροι αὐτῆς ἀναπτυχθῶσι καὶ ὀλίγοι τόποι ἐπὶ τῆς ὑψηλίου εἰσὶ ἐπίσης ὡς αὕτη εὐθετοὶ εἰς πᾶσαν βιομηχανικὴν καὶ τεχνικὴν ἀνάπτυξιν, ὀλιγώτεροι δὲ οἱ εὐμοιροῦντες φυσικοῦ πλούτου ἀφθονωτέρου.

Η εφημ. ΑΥΓΗ²⁶ εκτιμά ότι «περίπου δέκα χιλιάδες άνθρωποι» πήγαν στην τελετή των εγκαινίων του «σιδηρού δρόμου».

Το ρεπορτάζ της εφημ. ΑΛΗΘΕΙΑ²⁷ είναι εκτενέστερο και αναλυτικότερο και μάλιστα καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της πρώτης σελίδας της εφημερίδας: Εικ.5

B.2. Οι τιμές των εισιτηρίων – ώρες δρομολογίων

Η εφημ. ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑ²⁸ ενημερώνει το κοινό για τις τιμές των πρώτων εισιτηρίων και τα δρομολόγια του σιδηροδρόμου. Εικ.6

Για μερίδα του τύπου τα εισιτήρια θεωρήθηκαν τσουχτερά.²⁹ Εικ.7

²⁵ Βλ. φ. 27.2.1869

²⁶ Βλ. φ. 4.3.1869

²⁷ Βλ. φ. 28.2.1869

²⁸ Βλ. φ. 28.2.1869

²⁹ Βλ. εφ. ΜΕΡΙΜΝΑ φ. 4.3.1869

Έτος Δ' Ἀριθ. 831.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, 1869.

Παρασκευή

ΑΠΗΘΕΙΑ.

(Έκτακτη τιμή έτησια δρ. 16 εν έλλοδαυή) Έκδιδομένη 5άκις τής έβδομάδος. (Τιμή καταχωρ. δι' Έκαστον ζύγιον λπμ. 40) (Είς τας έπαρχίας..... φρακ. 20 30 ή 40) (Δι' Έκαστην είδηποίησιν (εκ 10 είχ. δρ. 8)

ΑΘΗΝΗΣ ΙΝ, 28 Φεβρουαρίου 1869

Τηλεγραφήματα.

Λο ν δ ι ν ο ν, 20/4. — Δι δαπάναι τής εις Άδυσσου- νίαν έκστρατείας ύπολογίζονται εν τῷ προϋπολογισμῷ εις 3,600,000 λιντῶν στερλινῶν.

Ο ὕ α σ ι γ κ τ ὠ ν, 28/4. — Έν τῷ διαγγέλματι αὐ- τοῦ ὁ πρόεδρος Γράντ συνιστᾷ κατεπιγόντως τήν εις χρυσόν ἀποτίσιν τοῦ δημοσίου χρέους καί τήν ταχίστην ἐπιανάληψιν τῶν πληρωμῶν εις χρηματικόν. Ἐλπίζει δὲ ὅτι ἐντὸς ἡμιπενηκονταετηρίδος ὅ' ἀποσβεσθῆ τὸ δημό- σιον χρέος.

Α ὕ τ ὁ θ ε ν, 20/4. — Έντὸς τοῦ φεβρουαρίου μηνός, τὸ δημόσιον χρέος ἠλαττώθη ἐπὶ 1,500,000 ταλίνων αἱ δὲ πρόσδοι ὑπερέβησαν τὰ ἔξοδα κατὰ 1,000,000 ταλίνων.

Π α ρ ι σ ι ο ι, 20/4. — Κατὰ τήν ε'Ελευθερίαν ἢ Σερβία ἀπέστειλεν εις τήν Τουρκίαν ἀπειλητικὰν διακοί- νωσιν.

Α ὕ τ ὁ θ ε ν, 20/4 — Χθὲς ἐδημοσιεύθη τὸ παράρτημα τῆς Κιτρίνης Βιβλίου, τὸ περιέχον τὰ περὶ τῆς ἑλληνο- τοιρικῆς ἐφίδος ἔγγραφα, ἐν εἰς καί τήν τελευταίαν ἐγ- κύκλιον τοῦ Λαβαλιέ.

Α ὕ τ ὁ θ ε ν, 20/4. — Δίγεται ὅτι ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις θά προσκαλέσῃ ἐντονος τήν τοῦ Βελγίου ν' ἀνακα- λίσσῃ τὸν περὶ σιδηροδρόμων νόμον. Ἡ κηδεία τοῦ Ἀσμαρ- τίνου καί τοῦ Τρολόγκ γίνεται δημοπρασίᾳ δαπάνῃ.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ.

Τὰ ἐγκαίνια τοῦ σιδηροδρόμου.

Τίλος πάντων ἠτύχησαμεν νὰ ἴδωμεν καί ἡμεῖς ἐν τῇ πατρίδι μας σιδηροδρομον. Ὁ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ σιδηροδρόμος, πρὸς σύστασιν τοῦ ὁποίου τὸ πρῶτον συμ- φωνητικὸν πρὸ τριακονταετίας συνειτάχθη, ἔχθασε, μετ' ἀλλεπάλληλο νομοθετήματα καί συμφωνητικὰ, εἰς πέρας ὀρατικόν· καί δὴ χθὲς, τῇ δευτέρᾳ μετὰ μεσημέριον ὥρᾳ ἐτετέλεσθησαν τὰ ἐγκαίνια τοῦ δρόμου τούτου δημοτελέ- στατα καί ἐπισημοτάτα.

Ἀπὸ τῆς πρῶτης διακοσμῆθῃσαν πᾶνυ εὐπρεπέως πᾶντα τὰ κατὰ τὸν σταθμὸν τῶν Ἀθηνῶν τὰ ἔξω καί ἔσω τῶν παραπηγμάτων, καί δικαιοκλήθησαν διὰ μύρτων καί κλά- δων ἐκ διαφόρων αἰθαλῶν δένδρων.

Κατὰ τὰ ἐκδοθέντα προσκλητήρια τῆς ἐταιρίας τοῦ σι-

δηροδρόμου ὀνομαστὶ πρὸς πολλὰς οἰκογενεῖας τῶν Ἀθη- νῶν καί πρὸς ὅσα, ἐπορεύθησαν οἱ φέροντες αὐτὰ εἰς τὸν σταθμὸν τὴν προσδιορομένην ὥραν.

Ἄμα τῇ ἀφίξει τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος, τῆς σεπτῆς ἡῶν Ἀνάσσης, ἦν συνώδευε πᾶσα ἡ αὐλικὴ θεραπεία, ὁ σεβασμώτατος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Κ. Θεόφιλος ἐψα- λε τὰς εὐχὰς τοῦ ἁγιασμοῦ ἐπὶ παρουσίᾳ καί τοῦ πρωθυ- πουργοῦ καί τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ διπλωματικοῦ σώματος καί τῶν ἄλλων ἀρχῶν τῆς πρωτεύουσῆς. Τὴν ἀφίξιν τῆς βασιλοσσης ἀνέγγειλεν ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ, ἥτις ἐπανελήθη πολλὰκις, διαρ- κοῦντος, καί εἰς τὸ τέλος, τοῦ ἁγιασμοῦ, μεθ' ὃν ὁ ὑπουρ- γὸς τῆς δικαιοσύνης Κ. Πετσιλῆς ὤμιλησέ τινα δόξια λό- γου περὶ τῆς καταγωγῆς καί τῶν προτερημάτων τῶν σι- δηροδρόμων.

Πειραιωθεῖσας τῆς τελετῆς εἰσῆλθεν ἡ βασίλισσα μετὰ τῆς Μεγάλης Κυρίας καί τῶν λοιπῶν Κυριῶν τῆς τιμῆς καί τῶν λοιπῶν θεραπόντων τῆς αὐλῆς εἰς ἐπὶ τούτῳ πα- νου πολυτελῶς καί λαμπρῶς νηπριασμένον ὄχημα (Wa- gon), εἰς δὲ εἰσῆσαν ὁ πρωθοπουργός, οἱ ὑπουργοὶ καί αἱ οἰκογένειαι αὐτῶν.

Ἐφεξῆς εἰς ἕτερον ὄχημα εἰσῆλθεν ὁ Σ. Μητροπολίτης μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν ὑποδεστέρου κλήρου Σύμπαρ δὲ ὁ ἄλλος περιεστῶς καί προςκεκλημένους λόδς εἰσέβαλε μετὰ σπουδῆς εἰς τὰ λοιπὰ, ὡςτε δέκα, ὄχηματα τὰ εἰσελθόντα πρῶτωπα εἰς τὰ ὄχηματα τῆς α. β', καί γ'. κλάσεως ὑπο- λογίζονται ὑπὲρ τὰ πεντακόσια.

Οὕτω πληρωθέντων πάντων τῶν ὀχημάτων ἐδόθη τὸ σημεῖον τῆς ἐκινήσεως τῆς ἀτμομηχανῆς, φερούσης τὸ ὄνο- μα «ΟΛΓΑ», ἥτις ἐξέκλινσε, οὐρούσα ἐπισθὲν τῆς συνδε- δεμένη καθ' ἐν ὅλα τὰ ὄχηματα καί ἐσῆδον κατῆλθεν εἰς Πειραιᾶ ἐν χρόνῳ δεκατριῶν ἕως δεκατεσσάρων πρῶ- των λεπτῶν.

Ἐν Πειραιεὶ παρῆσαν εἰς τὸν σταθμὸν ἡ τε δημοτικὴ ἀρχὴ καί πᾶσαι αἱ λοιπαὶ αὐτοῖα ἀρχαί. Μετὰ τινα λεπτά διαμονῆς, ἡ ἀτμομηχανὴ ἐξέκλινσε πρὸς τὸ ἄστυ, καί οὕτως ἐπανῆλθεν εἰς τὸν ἐν Ἀθῆναις σταθμὸν μεθ' ὅλου ἐπίσης τοῦ συμπλέγματος ἐν διαστημάτι δεκατῆς ἕως δε- καεπτά λεπτῶν τῆς ὥρας.

Τὸ θέαμα ἦτο μεγαλοπρεπέστατον καί λίαν ἐξιοθητόν, καί ἐκ τῶν σπανιωτάτων ἐν Ἀθῆναις. Πάντα τὰ περὶ τοῦ σταθμοῦ μέχρις αὐτοῦ τοῦ ἀστεροσκοπεῖου καί ἐφ' ἱκανὴν ἀπόστασιν κατεβίγοντο ὑπὸ πλήθους κόσμου, καταπικνουῦν- τες ἐκατέρωθεν τοῦς ξυλίνους φραγμοῦς τοῦ σταθμοῦ καί τῆς ὁδοῦ· πάντες ὡσαύτως οἱ ὑπερκείμενοι λόφοι ὑπερ- πληθύνοντο θεατῶν. Ἀπαρῆλκτως ἡ συρρῆ τοῦ κοινοῦ ὑπῆρξε καί ἐν Πειραιεὶ.

Σιδηρόδρομος ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ.

Εἰδοποιεῖται τὸ κοινὸν, ὅτι αἱ ἐργασίαι τοῦ σιδηροδρόμου ἄρχονται τὴν 28 ἰσταμένου κατὰ τὸ δρομολόγιον τοῦτο ὅπερ θέλει ἰσχύει μέχρι νεωτέρας εἰδοποιήσεως.

Ἀναχωρήσεις.

Καθ' ἐκάστην ἐκ Πειραιῶς εἰς τὰς ὥρας 6, 7, 9, 11, 2, 3,30 5,30 7. Ἐκτάκτως κατὰ κυριακὴν καὶ δευτέραν εἰς τὰς 4,45 π. μ.

Καθ' ἐκάστην ἐξ Ἀθηνῶν εἰς τὰς 6,30, 8,30, 10,30, 12, 3, 5, 6,30, 8. Ἐκτάκτως κατὰ κυριακὴν καὶ δευτέραν εἰς τὰς 5,15 π. μ.

Τίμαι τῶν θέσεων. Α. θέσις δραχ. 1. Β'. θέσις λεπτ. 75. Γ'. θέσις λεπτ. 45.

Οἱ ἐπιβάται δὲν δύνανται πρὶν πληρώσωσι τὸ δικαίωμα τῆς μεταβάσεώς των καὶ λάβωσι τὸ εἰσιτήριόν των νὰ πλησιάσωσιν ἐπὶ τοῦ παρὰ τῶν ἀμαξοστοιχειῶν διαδρόμου.

Παιδιά 3 μέχρι 12 ἐτῶν θέλουσι πληρῶνει τὸ ἥμισυ τῶν δικαιωμάτων.

Ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς ἐπιβάτας 1ης θέσεως νὰ φέρωσιν ἀποσκευὴν βάρους 50 ὀκάδων. Εἰς τοὺς τῆς 2ας θέσεως ὀκ. 40. καὶ εἰς τοὺς τῆς 3ης ὀκ. 30. Ἐκάστη πεντὰς ὀκάδων περιπλέον τοῦ ὀρισθέντος βάρους θέλει πληρῶνεται λεπτ. 10.

Ἡ ἐταιρία θέλει καταβάλλει πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀκριβῆ ἀναχώρησιν καὶ ἄφιξιν τῶν ἀμαξοστοιχειῶν· οὐδεμίαν ὁμως ὑποχρέωσιν περὶ τούτου ἀναλαμβάνει.

Ὁ γενικὸς διαχειριστὴς
M. C. TIDMARSH.

Ἀπὸ τῆς 28 τοῦ λήξαντος ὁ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ σιδηροδρόμος ἐδόθη εἰς τὴν κοινὴν χρῆσιν. Ἀπὸ τὴν παραπόδα, εἰδοποιήσιν φαίνεται πῶς ὤρσθησαν αἱ ὥραι τῶν ἀναχωρήσεων καὶ αἱ τιμαὶ τῶν θέσεων. Τὰς πρώτας ταύτας ἡμέρας ἀνέρχονται καὶ κατέρχονται οἱ ἄνθρωποι εἰς βαθμὸν ὥστε μετὰ δυσκολίας δύνανται οἱ ὑπάλληλοι νὰ ἐπαρκῶσιν εἰς τὰ εἰσιτήρια. Βεβαίως τοῦτο ἔδεν θὰ ἦναι ἡ συνήθης τοῦ σιδηροδρόμου ἐργασίᾳ· μάλιστα ἡμεῖς νομίζομεν ὅτι αἱ τιμαὶ ὤρσθησαν μεγάλαι καὶ δὲν θὰ βραδύνωσιν οἱ διοικοῦντες τὴ τῆς ἐταιρίας νὰ ἐννοήσωσιν, ὅτι ὀρεῖλουν νὰ ἐλαττώσωσιν αὐτάς.

Εἰκ.7

Μετά ἓνα περίπου μήνα ἀπὸ τὴν λειτουργία τοῦ σιδηροδρόμου, νέα προβλήματα γιὰ τὸ ἐπιβατικὸ κοινό, ὅπως σημειώνει ἡ ἐφημ. ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑ.³⁰

— Ἡ διεύθυνσις τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ σιδηροδρόμου δὲν δέχεται τὰ χαρτονομίσματα τὰ τραπεζικὰ ἔναντιον νόμου ῥητοῦ καὶ ἐψηφισμένου, καθ' ὃν τὰ γραμμάτια ταῦτα κατέστησαν εἰς ὅλους ὑποχρεωτικά. Οἱ ἐπιβάται δικαίως παραπονῶνται, διότι παρεμβάλλονται εἰς αὐτοὺς πολλὰ καὶ μεγάλα προσκόμματα. Τὸ μέταλλον εἶναι ὀλίγον, αἱ δὲ συναλλαγαὶ γίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ χαρτονομισμάτων. Ὅ-αν ὅμως ἡ ἐταιρεία τοῦ σιδηροδρόμου δὲν δέχεται τὰ χαρτονομίσματα ποῦ θὰ εὐρίσκουν ὅλοι οἱ ἐπιβάται μέταλλον; Πρακαλοῦμεν τὴν κυβέρνησιν νὰ ὑποχρεώσῃ αὐτὴν νὰ δέχεται τὰ χαρτονομίσματα κατὰ τὸν νόμον, ἄλλως δὲ πρέπει νὰ καταμηνυθῇ εἰς τὴν εἰσαγγελίαν.

Παράπονα γιὰ τὰ δρομολόγια ποῦ δὲν τηροῦνται ἐπακριβῶς ὅπως ἀναφέρει σὲ σχόλιό τῆς ἡ ἐφημ. ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ³¹

³⁰ Βλ. φ. 10.4.1869

³¹ Βλ. φ. 14.3.1869

— Εἰς τὸ δρομολόγιον τοῦ σιδηροδρόμου ἴδομεν με ἀπυρίαν μας ὅτι ἡ ἐταιρία δὲν ἐγγυᾶται τὸν χρόνον τῆς ἀναχωρήσεως, τοῦθ' ὅπερ ἐννοεῖται καλῶς ἀντιβαίνει πρὸς τὴν τάξιν, ἣν πρέπει νὰ τηρῇ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἐταιρίας καὶ τὸ τῶν ἐπιβατῶν, οἵτινες ἔχουσιν ἀνάγκην εἰς ὠρισμένην ὥρην νὰ ταξιδεύωσιν.

(συνεχίζεται)

ΒΟΣΤΟΝΗ 2026

Στις 23-30 Μαΐου 2026 θα λάβει χώρα η 12^η Διεθνής έκθεση Βοστώνη-2026 στο λιμάνι της πόλης και θα αποτελέσει σημαντικό μέρος των εορτασμών για την 250^η επέτειο των ΗΠΑ.

32.700 τετρ. μέτρα θα φιλοξενήσουν 4.000 πλαίσια συναγωνισμού, φιλοτελική φιλολογία, ενώ εκ παραλλήλου θα γίνουν και εκατοντάδες συναντήσεις και άλλα φιλοτελικά γεγονότα σε πάνω από 40 αίθουσες. Εκτός από τους συμμετέχοντες θα παρευρίσκονται έμποροι γραμματοσήμων και εφημερίδων, εταιρείες, εθελοντές και η Ταχυδρομική Υπηρεσία των Ηνωμένων Πολιτειών.

Οι εκτός συναγωνισμού εκθέτες θα λάβουν πρόσκληση κατά την κρίση της οργανωτικής επιτροπής. Είναι οι έχοντες Court of Honor, ταχυδρομικά μουσεία, κυβερνητικά ταχυδρομεία, σχεδιαστές γραμματοσήμων, χαρακτες, τυπογραφεία.

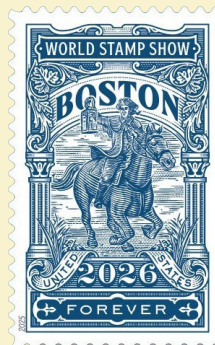
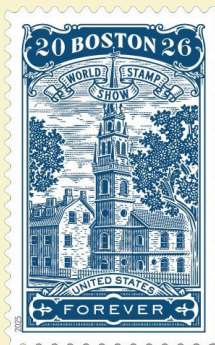
Θα υπάρχουν και οι 13 κλάσεις εκθεμάτων και ο αριθμός των πλαισίων ανά εκθέτη θα είναι 1 ή 5 (για τους έχοντας επίχρυσο) ή 8 (για τους έχοντες μεγάλο επίχρυσο).

Ειδικά για την κλάση 1, θα πρέπει να υπάρχουν 3 χρυσά βραβεία σε διεθνείς εκθέσεις FIP μεταξύ 2016 και 2025. Στην αίτηση συμμετοχής, κάθε εκθέτης πέρα από τα στοιχεία του, πρέπει να δηλώσει ότι έχει λάβει τουλάχιστον επίχρυσο βραβείο σε 3 εθνικές εκθέσεις, όπως και σε 3 Διεθνείς εκθέσεις FIP.

Η συμμετοχή είναι USD \$125 ανά πλαίσιο, εκτός από την κλάση 11 (ενός πλαισίου) που είναι USD \$195 και δωρεάν για τους νέους εκθέτες. Η συμμετοχή φιλοτελικής φιλολογίας, κλάση 13, είναι USD \$65 ανά έκθεμα.

Εθνικός αντιπρόσωπος για την Ελλάδα είναι ο Νίκος Βαρουξής.

Τα αμερικανικά ταχυδρομεία έχουν εκδώσει 2 γραμματόσημα για να τιμήσουν το γεγονός. Απεικονίζουν την εκκλησία Old North στη Βοστώνη και τον Paul Revere στη μεσονύκτια ιππασία του.

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΝΟΜΠΕΛΙΣΤΕΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ και ο υποψήφιος ΝΙΚ. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ

Γράφει η Ιωάννα Σφήκα
Φιλολόγος - Ειδ. Παιδαγωγός
Μέλος της ΦΕΑ

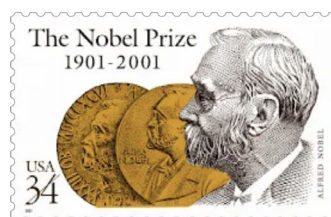
Η Ελλάδα, μια χώρα με σπουδαία ιστορία και πολιτιστική κληρονομιά, έχει συνεισφέρει σημαντικά στη λογοτεχνία, την επιστήμη και τις τέχνες σε παγκόσμιο επίπεδο. Ένας από τους πιο σημαντικούς πολιτισμικούς της πρεσβευτές είναι οι Έλληνες Νομπελίστες Γιώργος Σεφέρης και Οδυσσέας Ελύτης, οι οποίοι, μέσω του έργου τους, κατάφεραν να κερδίσουν την αναγνώριση της διεθνούς κοινότητας. Ο Νίκος Καζαντζάκης, σημαντικός Έλληνας συγγραφέας του 20ού αιώνα, ήταν υποψήφιος για το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας, μια θέση που του άξιζε για το λογοτεχνικό του έργο.

Το Βραβείο Νόμπελ, θεσμοθετημένο το 1901 από τον Άλφρεντ Νόμπελ, είναι το υψηλότερο βραβείο στον κόσμο για το έργο του ανθρώπου σε τομείς όπως η φυσική, η χημεία, η ιατρική, η λογοτεχνία και η ειρήνη. Μέχρι σήμερα, πολλοί Έλληνες επιστήμονες και συγγραφείς έχουν τιμηθεί με αυτό το βραβείο, αναδεικνύοντας την αριστεία και την πρόοδο της ελληνικής σκέψης. Στη λογοτεχνία, οι Έλληνες Νομπελίστες είναι ο Γιώργος Σεφέρης και ο Οδυσσέας Ελύτης.

Ο Γεώργιος Σεφέρης (1900-1971) υπήρξε ένας από τους πιο σημαντικούς Έλληνες ποιητές του 20ού αιώνα και ο πρώτος Έλληνας που τιμήθηκε με το Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας το 1963. Η ποίησή του χαρακτηριζε μια βαθιά μελαγχολία και μια αίσθηση της ιστορικής και πολιτικής περιόδου στην οποία ζούσε.

Ο Σεφέρης γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το 1900, σε μια οικογένεια με ρίζες στην ελληνική κοινότητα της πόλης. Σπούδασε νομικά στην Αθήνα και συνέχισε τις σπουδές του στο Παρίσι. Η σύνδεσή του με την πολιτική και τις κοινωνικές αναταραχές της εποχής είχε καθοριστική επίδραση στην ποιητική του ανάπτυξη, ενώ η εξωτερική του πορεία υπηρέτησε στο διπλωματικό σώμα της Ελλάδας για αρκετά χρόνια, εκπροσωπώντας τη χώρα σε διάφορες διεθνείς αποστολές.

Η προσωπική του ζωή και οι αναγκαίες του μετακινήσεις, όπως και οι τραυματικές

Ο Άλφρεντ Νόμπελ (1833-1896),
που καθιέρωσε
τα Βραβεία Νόμπελ

Ο Γ. Σεφέρης στην έκδοση
EUROPA 1980

εμπειρίες του από το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και την ελληνική εμφύλια σύγκρουση, διαμόρφωσαν την ποιητική του έκφραση .

Ο Γεώργιος Σεφέρης πέθανε το 1971 στην Αθήνα, αλλά η κληρονομιά του παραμένει ζωντανή, καθώς η ποίησή του συνεχίζει να μελετάται και να αναγνωρίζεται διεθνώς για την ευαισθησία και την προσέγγιση στην ελληνική και παγκόσμια λογοτεχνία.

Η ποίηση του Γεωργίου Σεφέρη θεωρείται μια από τις πιο σημαντικές επιτεύξεις της σύγχρονης ελληνικής λογοτεχνίας. Η θεματολογία του, οι εικόνες που χρησιμοποιεί και η γλώσσα του, συνδυάζουν την παράδοση με τη μοντέρνα εκδοχή της ποιητικής έκφρασης. Τα έργα του, ιδιαίτερα από τη δεκαετία του 1930 και μετά, αποτυπώνουν τη συναισθηματική και πολιτική κατάσταση της Ελλάδας, αλλά και του κόσμου γενικότερα.

Ο Σεφέρης, αναγνωρισμένος για την ποίησή του, αποπνέει μια μοναδική αίσθηση της ελληνικής ταυτότητας και της φυσικής ομορφιάς της Ελλάδας. Το 1963 ο Γιώργος Σεφέρης βραβεύτηκε από τη Σουηδική Ακαδημία, που τον τίμησε με το Νόμπελ Λογοτεχνίας.

Κύρια Έργα του Γιώργου Σεφέρη

1. «Στιγμές» (1938)

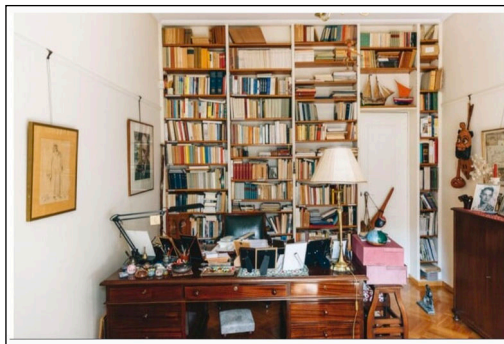
Η συλλογή αυτή αποτέλεσε την πρώτη σημαντική εμφάνιση του Σεφέρη στο ελληνικό λογοτεχνικό κοινό. Περιλαμβάνει ποιήματα που είναι γεμάτα υπαρξιακή αγωνία, αναζητώντας απαντήσεις στις μεγάλες ερωτήσεις του ανθρώπινου βίου. Παρότι η ποίησή του εδώ είναι σε πολλά σημεία πιο παραδοσιακή, ήδη από αυτήν τη συλλογή διαφαίνεται η ανάγκη του για αυτογνωσία και πνευματική αναζήτηση.

2. «Γυμνά» (1949)

Πρόκειται για μία από τις πιο γνωστές και αμφιλεγόμενες ποιητικές συλλογές του Σεφέρη. Εδώ η ποίηση του είναι πιο προσωπική και απελευθερωμένη από τη φόρμα της παραδοσιακής ποίησης. Αναδύεται το στοιχείο της απλότητας, εκφράζοντας την έντονη αναζήτηση και τις δυσκολίες του ανθρώπου να κατανοήσει την πραγματικότητα.

3. «Μυθιστόρημα» (1963)

Το «Μυθιστόρημα» είναι ίσως το πιο

Το γραφείο του Γ. Σεφέρη στην οικία του, Άγρας 20 στο λόφο του Αρδηττού

Ο Γ. Σεφέρης παραλαμβάνει το Βραβείο Νόμπελ από τη Σουηδική Ακαδημία

διακριτό έργο του Σεφέρη και το πιο άμεσο παράδειγμα του μοντερνιστικού του στυλ. Μέσα από τις ποιητικές του εκφράσεις, προβάλλει το αβέβαιο μέλλον της κοινωνίας.

4. «Τα ποιήματα» (1970)

Η τελευταία του ποιητική συλλογή εκδόθηκε λίγο πριν τον θάνατό του και καταγράφει τη σύνολη πορεία του ποιητή. Τα ποιήματα εδώ είναι με καθαρή και λιτή γλώσσα, ενώ επικεντρώνονται στην πολιτική και προσωπική του θέση απέναντι στα μείζονα ζητήματα του καιρού του και

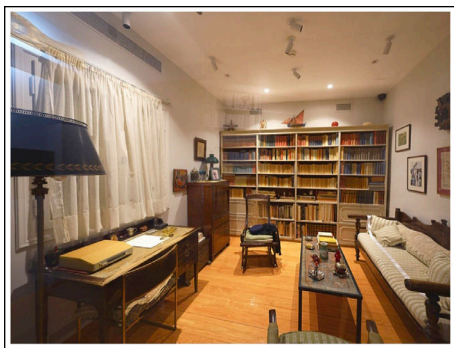
5. «Ημερολόγιο καταστρώματος» (1962)

Πρόκειται για μια προσωπική αφήγηση, όπου ο Σεφέρης καταγράφει τα συναισθήματα και τις σκέψεις του, καθώς επίσης τις παρατηρήσεις του για την ελληνική πολιτική σκηνή και την απογοήτευση του από τα σύγχρονα πολιτικά γεγονότα.

Τα Ελληνικά Ταχυδρομεία στις 5 Μαΐου 1980 κυκλοφόρησαν την αναμνηστική σειρά "EUROPA CEPT" και συμπεριέλαβαν στην αξία των 8 δρ. τον Γιώργο Σεφέρη, που τίμησε η Σουηδική Ακαδημία με το Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας το έτος 1963.

Ο Οδυσσέας Ελύτης (ψευδώνυμο του Οδυσσέα Αλεπουδέλη) γεννήθηκε στο Ηράκλειο της Κρήτης το 1911 και πέθανε στην Αθήνα το 1996. Υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες ποιητές του 20ού αιώνα και ο δεύτερος Έλληνας που τιμήθηκε με το Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας το 1979, μετά τον Γιώργο Σεφέρη.

Η οικογένειά του καταγόταν από τη Μυτιλήνη και διατηρούσε εργοστάσιο σαπουνιών, γεγονός που εξηγεί και το επώνυμο «Αλεπουδέλης». Από μικρή ηλικία ο Ελύτης έδειξε έφεση προς τη λογοτεχνία και τις τέχνες. Σπούδασε Νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, αλλά δεν ακολούθησε ποτέ τη νομική σταδιοδρομία, αφού τον κέρδισε η ποίηση και η τέχνη.

Το γραφείο του Οδ. Ελύτη στην οικία του στη συμβολή Διοσκούρων και Πολυγνώτου στην Πλάκα

Ο Οδ. Ελύτης στην έκδοση ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ 1997

Στη δεκαετία του 1930 συνδέθηκε με τον κύκλο της γενιάς του '30, στην οποία ανήκαν επίσης ο Γιώργος Σεφέρης, ο Ανδρέας Εμπειρικός και ο Νίκος Εγγονόπουλος. Η γενιά αυτή εισήγαγε τον μοντερνισμό στην ελληνική λογοτεχνία, επιδιώκοντας να συνδυάσει την παράδοση με τις σύγχρονες ευρωπαϊκές τάσεις, όπως ο σουρεαλισμός.

Κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ο Ελύτης υπηρέτησε στο αλβανικό μέτωπο ως ανθυπολοχαγός και η εμπει-

ρία του αυτή αποτυπώθηκε αργότερα σε πολλά από τα ποιήματά του, ιδιαίτερα στο έργο «Άξιον Εστί».

Ο Οδυσσεάς Ελύτης υπήρξε βαθιά πατριώτης και στην ποίησή του, η Ελλάδα παρουσιάζεται ως σύμβολο ελευθερίας και πνευματικής ανάτασης. Πίστευε ότι η ελληνική φύση, το φως, η θάλασσα και η ιστορία μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για μια νέα, αισιόδοξη, ποιητική αντίληψη του κόσμου.

Ο θάνατός του το 1996 σήμανε το τέλος μιας μεγάλης ποιητικής εποχής, αλλά το έργο του εξακολουθεί να εμπνέει και να διαβάζεται με την ίδια δύναμη μέχρι σήμερα.

Το 1979 ο Οδυσσεάς Ελύτης βραβεύτηκε με το Νόμπελ Λογοτεχνίας. Η Σουηδική Ακαδημία τον τίμησε γιατί, όπως ανέφερε στην ανακοίνωσή της:

«Η ποίησή του, με βάση την ελληνική παράδοση, περιγράφει με αισθησιακή δύναμη και διαύγεια το πάθος για ελευθερία και τη δημιουργική ορμή του ανθρώπου.» Τονίζεται από λυρισμό, καθαρότητα γλώσσας, αισιοδοξία και αγάπη για τον ελληνικό κόσμο. Ο ποιητής είδε την Ελλάδα όχι απλώς ως χώρα, αλλά ως πνευματικό σύμβολο, όπου συνυπάρχουν το φως, η θάλασσα, η ιστορία και ο άνθρωπος.

Κύρια Έργα του Οδυσσεά Ελύτη

1. «Προσανατολισμοί» (1940)

Η πρώτη του ποιητική συλλογή, όπου εμφανίζονται όλα τα βασικά στοιχεία της ποίησής του: το φως, η θάλασσα, η φύση, η νιότη και ο έρωτας. Η γλώσσα είναι καθαρή, ελληνική, και αποπνέει μια βαθιά αίσθηση ελευθερίας. Ο Ελύτης υμνεί το Αιγαίο, τον ήλιο και το ελληνικό καλοκαίρι, τα οποία ταυτίζει με την ψυχή του Έλληνα.

2. «Ήλιος ο Πρώτος» (1943)

Ένα έργο γραμμένο μέσα στα χρόνια της Κατοχής, όπου ο Ελύτης χρησιμοποιεί το φως ως σύμβολο ελπίδας και αντίστασης. Ο ήλιος είναι η ζωή, η αναγέννηση και η πίστη ότι, παρά το σκοτάδι του πολέμου, η Ελλάδα θα αναστηθεί ξανά.

3. «Το Άξιον Εστί» (1959)

Το κορυφαίο έργο του και ένα από τα σημαντικότερα της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Το Άξιον Εστί είναι μια ποιητική σύνθεση, που συνδυάζει την ορθόδοξη παράδοση με τον ελληνικό λαϊκό λόγο και την εθνική εμπειρία.

Διαιρείται σε τρία μέρη:

- «**Η Γένεσις**», που περιγράφει τη δημιουργία του κόσμου και του ελληνικού φωτός,
- «**Τα Πάθη**», που αναφέρονται στις δοκιμασίες του ελληνικού λαού (πόλεμοι, κατοχή).

Ο Οδ. Ελύτης παραλαμβάνει το Βραβείο Νόμπελ από τη Σουηδική Ακαδημία

- «**Το Δοξαστικόν**», που είναι ύμνος στην ελευθερία, την ειρήνη και την πνευματική λύτρωση.

Το έργο αυτό θεωρείται "ποιητική Βίβλος του Ελληνισμού" και έγινε πασίγνωστο όταν μελοποιήθηκε από τον Μίκη Θεοδωράκη.

4. «**Το Φωτόδεντρο και η Δέκατη Τέταρτη Ομορφιά**» (1971)

Εδώ ο Ελύτης συνδυάζει τον ερωτισμό με το φυσικό τοπίο. Το φως και η θάλασσα συνεχίζουν να είναι οι κυρίαρχες εικόνες. Ο έρωτας, για τον Ελύτη, είναι πηγή δημιουργίας .

5. «**Ο Ήλιος ο Ηλιάτορας**» (1971)

Μια ακόμη ωδή στον ήλιο και το φως, που λειτουργεί ως σύμβολο αθανασίας. Μέσα από αυτό το έργο, ο Ελύτης προβάλλει την ελληνική φύση ως αζεπέραστη πηγή έμπνευσης.

6. «**Τα Ρω του Έρωτα**» (1972)

Μια συλλογή που εξυμνεί τον έρωτα και τη ζωή, μέσα από γλώσσα καθαρή και δυναμική. Ο έρωτας εδώ δεν είναι μόνο σαρκικός, αλλά και πνευματικός, ένα μέσο για να ενωθεί ο άνθρωπος με το σύμπαν και

7. «**Μαρία Νεφέλη**» (1978)

Ένα από τα πιο ώριμα έργα του Ελύτη, με έντονα πολιτικά και φιλοσοφικά στοιχεία.

Εδώ η «Μαρία Νεφέλη» είναι μια αλληγορική μορφή που εκφράζει τη σύγχρονη ελληνική ψυχή, παλεύοντας ανάμεσα στην ελπίδα.

Στις 31 Οκτωβρίου 1997 τα Ελληνικά Ταχυδρομεία κυκλοφόρησαν την αναμνηστική σειρά "ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ" και στην αξία των 40 δρ. συμπεριέλαβαν τον Νομπελίστα της Λογοτεχνίας για το έτος 1979 Οδυσσέα Ελύτη.

Το έτος 1995 τα Ταχυδρομεία της UGANDA κυκλοφόρησαν με την ευκαιρία της 100ής Επετείου των Βραβείων Νόμπελ, ένα φυλλαράκι των 12 γραμματοσήμων με διάφορους τιμηθέντες με το Βραβείο Νόμπελ μεταξύ των οποίων και τους Έλληνες Γιώργο Σεφέρη και Οδυσσέα Ελύτη.

Ο Νίκος Καζαντζάκης: Ο Υποψήφιος για το Νόμπελ

Ο Νίκος Καζαντζάκης υπήρξε ένας από τους πιο σημαντικούς συγγραφείς της ελληνικής λογοτεχνίας και ένας από τους πιο πολυδιαβασμένους και αναγνωρισμένους συγγραφείς διεθνώς. Το έργο του καλύπτει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, από τη φιλοσοφία και την πολιτική μέχρι τη θρησκεία και την ανθρώπινη ύπαρξη. Ο Καζαντζάκης είχε τη δυνατότητα να συνδυάσει τις παραδοσιακές ελληνικές αξίες με τις σύγχρονες ιδέες, γεγονός που τον καθιστά έναν υποψήφιο με μεγάλο βάρος για το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας.

Ο Νίκος Καζαντζάκης γεννήθηκε το 1883 στην Κρήτη, σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και αργότερα στη Γερμανία, αλλά η μεγάλη του αγάπη ήταν η λογοτεχνία. Η καταγω-

**Ο Ν. Καζαντζάκης
στην έκδοση
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ
1983**

γή του από την Κρήτη, μια περιοχή με έντονη ιστορική και πολιτισμική παράδοση, και οι φιλοσοφικές του ανησυχίες του έδωσαν την απαραίτητη βάση για να δημιουργήσει το έργο του.

Ο Καζαντζάκης είναι παγκοσμίως γνωστός για το έργο του «Ζορμπάς ο Έλληνας», που αφηγείται την ιστορία ενός Κρητικού. Αλλά το πιο σημαντικό του έργο, που τον έκανε παγκόσμια γνωστό, είναι το «Χριστός Ξανασταυρώνεται», ένα βιβλίο που εξετάζει την ανθρώπινη φύση, την πίστη και τη θρησκεία με μοναδικό τρόπο. Αξιοσημείωτο είναι επίσης το έργο του «Ο Τελευταίος Πειρασμός», το οποίο προκάλεσε έντονες αντιδράσεις λόγω της αμφισβήτησης της θρησκευτικής παραδοχής γύρω από την προσωπικότητα του Ιησού Χριστού.

Ο Νίκος Καζαντζάκης ήταν υποψήφιος για το Νόμπελ Λογοτεχνίας σε πολλές περιπτώσεις, αλλά ποτέ δεν κέρδισε το βραβείο, παρά την ευρεία αναγνώριση του έργου του. Η υποψηφιότητά του για το Νόμπελ, ωστόσο, παραμένει μια ένδειξη της σπουδαιότητας του έργου του στην παγκόσμια λογοτεχνία.

Ο Νίκος Καζαντζάκης παραμένει ένα σύμβολο της ελληνικής λογοτεχνίας και της παγκόσμιας σκέψης. Υπήρξε υποψήφιος για το Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας συνολικά τρεις φορές, το 1954, το 1957 και το 1962, χωρίς ωστόσο να το κατακτήσει ποτέ.

Η υποψηφιότητά του για το Νόμπελ ήταν μια αναγνώριση της παγκόσμιας αξίας του έργου του και της επίδρασης που είχε στη σύγχρονη λογοτεχνία. Ειδικότερα:

- Το 1954: Ο Καζαντζάκης ήταν υποψήφιος λόγω της φήμης που είχε αποκτήσει με τα έργα του, όπως «Ο Χριστός Ξανασταυρώνεται» και «Ταξίδι στην Άκρη της Νύχτας». Το έργο του επηρεάστηκε από τη φιλοσοφία του Νίτσε και την αναζήτηση της ανθρώπινης ελευθερίας, ενώ καταπιανόταν με θρησκευτικά και φιλοσοφικά ζητήματα που δημιούργησαν πολλές αντιδράσεις.

- Το 1957: Η δεύτερη υποψηφιότητά του ήρθε μετά την παγκόσμια επιτυχία του «Ζορμπά» και του «Καπετάν Μιχάλη», δύο από τα πιο διάσημα έργα του. Το «Ζορμπάς» είναι το έργο που τον καθιέρωσε διεθνώς, και η ιστορία του αυθεντικού ανθρώπου, του ζωηρού και επαναστάτη Ζορμπά, έγινε σύμβολο για την ελευθερία του ανθρώπινου πνεύματος.

- Το 1962: Η τρίτη υποψηφιότητα συνέπεσε με την παγκόσμια δημοτικότητα του Καζαντζάκη, καθώς το έργο του είχε επηρεάσει τόσο την Ελλάδα όσο και το διεθνές κοινό.

Φυλλαράκι της UGANDA
για την 100ή Επέτειο των Βραβείων Νόμπελ
με τους Γ. Σεφέρη και Οδ. Ελύτη

Φάκελος με την
αναμνηστική σφραγίδα
“120 χρόνια από τη
γέννηση του
Ν. Καζαντζάκη”

Τα Ελληνικά Ταχυδρομεία στις 11 Ιουλίου 1983 στην αναμνηστική σειρά “ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ” συμπεριέλαβαν στην αξία των 27 δρ. τον μεγάλο συγγραφέα μας Νίκο Καζαντζάκη, ενώ στις 17 Φεβρουαρίου 2003 κυκλοφόρησαν ειδική αναμνηστική σφραγίδα για τα 120 χρόνια από τη γέννηση του Νίκου Καζαντζάκη. Αλλά και τα Κυπριακά Ταχυδρομεία τίμησαν τον Καζαντζάκη με την έκδοση γραμματοσήμου το έτος 1983 .

Βιβλιογραφία για Γιώργο Σεφέρη

- «Γιώργος Σεφέρης: Μια Βιογραφία» – Γιάννης Κακριδής
- «Η Ποίηση του Γιώργου Σεφέρη» – Δημήτρης Λιαντίνης
- «Γιώργος Σεφέρης: Ο Δρόμος του Μύθου» – Νίκος Δ. Τσιφόρος
- «Γιώργος Σεφέρης: Η Τέχνη και το Όραμα» – Σπύρος Αραβανής.

Βιβλιογραφία για Οδυσσέα Ελύτη

- «Οδυσσέας Ελύτης: Ο Δρόμος του Φωτός» – Στρατής Μυριβήλης
- «Οδυσσέας Ελύτης: Μια Βιογραφία» – Γιώργος Βέης
- «Η Ποίηση του Ελύτη: Αισθητική και Πολιτική» – Μιχάλης Γκανάς
- «Ο Ελύτης και η Σαπφώ» – Μαρία Χατζηλάμπρου

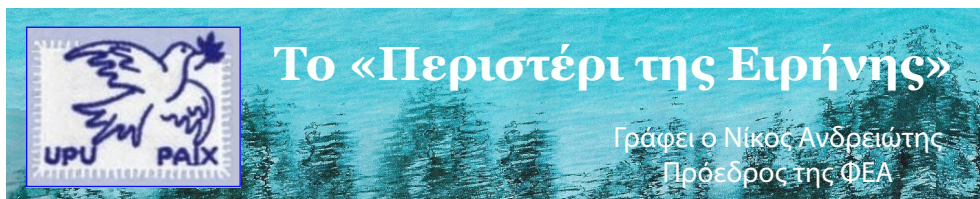

ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΗΣ

Ανδρικά ενδύματα και υφάσματα πολυτελείας
από το 1924

Αρμοδίου, Βαρβάκειος Στοά Αθήνα
Τηλ/Fax: 210 3241 625
chatzinikolisk@gmail.com ★ www.fashionmen.gr

Είναι αναμφισβήτητο γεγονός ότι η εποχή που ζούμε διέπεται από πολεμικές συγκρούσεις και ο 21^{ος} αιώνας ξεκίνησε κάθε άλλο παρά ειρηνικά. Η εμμονή κάποιων ηγετών να διεκδικούν την επιβολή των παράλογων, στις περισσότερες φορές απόψεων των, ή άρνηση συνύπαρξης σε εδάφη που δεν τους ανήκουν αποκλειστικά, φέρνει την παγκόσμια κοινότητα σε κατάσταση μεγάλης αγωνίας για το μέλλον των λαών.

Για πρώτη φορά στον κόσμο των γραμματοσήμων συνέβη κάτι το μοναδικό. Η Ταχυδρομική Διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών (UNPA), σε συνεργασία με την Παγκόσμια Ταχυδρομική Ένωση (UPU), αποφάσισαν να ζητήσουν από τα κράτη μέλη τους την έκδοση κοινού γραμματοσήμου, με θέμα την ειρήνη.

Το γραμματόσημο με τίτλο «Περιστέρι της Ειρήνης» απεικονίζει ένα λευκό περιστέρι που κρατάει κλαδί ελιάς σε μπλε περίγραμμα. Είναι κεντημένο και κατασκευάστηκε για όλες τις ενδιαφερόμενες χώρες στην Αυστρία από την εταιρεία Hämmerle & Vogel. Ο σχεδιασμός έγινε από την επίσης Αυστριακή χαράκτρια Iris Hämmerle.

Τα Ηνωμένα Έθνη κυκλοφόρησαν 3 γραμματόσημα με 3 διαφορετικές αξίες ΟΗΕ Γενεύης (12.000 τεμ.) CHF6, ΟΗΕ Νέας Υόρκης (10.000 τεμ.) US\$6 και ΟΗΕ Βιέννης (13.900 τεμ.) € 5.

Η συμφωνημένη κοινή ημερομηνία κυκλοφορίας ήταν η 17η Σεπτεμβρίου 2025. Άλλες χώρες που συμμετείχαν στην κοινή προσπάθεια είναι: Άλαντ-Φιλανδία (13.000 τεμ.), Αρμενία (5.000 τεμ.), Αυστρία (90.000 τεμ.), Λιχτενστάιν (18.000 τεμ.), Λουξεμβούργο (30.000 τεμ.), Κύπρος (10.000 τεμ.), Μπαρμπάντος, Νησιά Φερόε και Γροιλανδία.

Φάκελος
Πρώτης
Ημέρας
Κυκλοφορίας
Κύπρου
(19.09.25)

ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΟ

ΑΡΜΕΝΙΑ

ΑΥΣΤΡΙΑ

ΕΛΒΕΤΙΑ

ΝΗΣΙΑ ΦΕΡΟΕ

ΓΡΟΙΛΑΝΔΙΑ

ΚΥΠΡΟΣ

ΛΙΧΤΕΝΣΤΑΙΝ

ΑΛΑΝΤ

ΟΗΕ - ΓΕΝΕΥΗ

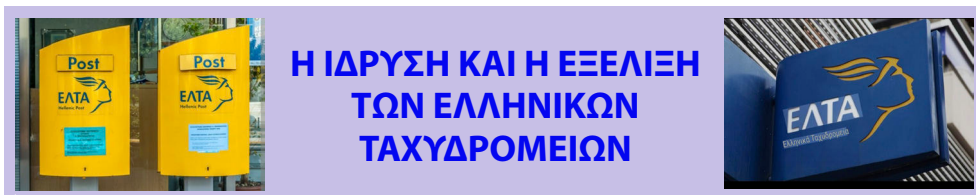
ΟΗΕ - ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

ΟΗΕ - ΒΙΕΝΗ

Τα περισσότερα από τα γραμματόσημα, λόγω του μικρού τιράζ εξαντλήθηκαν ήδη από την πρώτη ημέρα, θεωρούμενα όχι απλώς ως ένα άλλο φιλοτελικό προϊόν, αλλά σαν μια παγκόσμια έκκληση για ειρήνη.

Γράφει ο Κώστας Σφήκας
Επίτιμος Πρόεδρος της ΦΕΑ

Η ιστορία των ελληνικών ταχυδρομείων αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι της εθνικής μας ιστορίας και της εξέλιξης της επικοινωνίας. Από την προεπαναστατική περίοδο μέχρι τη σύγχρονη ψηφιακή εποχή, τα ταχυδρομεία αποτέλεσαν εργαλείο επικοινωνίας και κοινωνικής ανάπτυξης. Η ανάγκη για μεταφορά επιστολών και δεμάτων συνέβαλε καθοριστικά στη διατήρηση δεσμών ανάμεσα στις διάφορες περιοχές της χώρας μας και στην ενίσχυση της κρατικής οργάνωσης. Στο άρθρο αυτό θα παρουσιαστεί συνοπτικά η ίδρυση, η ανάπτυξη και οι τεχνολογικές εξελίξεις των ελληνικών ταχυδρομείων, με ιδιαίτερη έμφαση στις ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες κάθε περιόδου.

ΠΡΟΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Στην προεπαναστατική Ελλάδα (τέλη 18^{ου} – αρχές 19^{ου} αιώνα) σημαντικοί κόμβοι επικοινωνίας ήταν τα μοναστήρια, οι εμπορικοί σύλλογοι και τα λιμάνια. Οι Έλληνες έμποροι, ιδιαίτερα στις νησιωτικές περιοχές, χρησιμοποιούσαν επιστολές για την αποστολή εμπορικών και τραπεζικών πληροφοριών.

Πριν από την Επανάσταση του 1821 δεν υπήρχε οργανωμένο ελληνικό ταχυδρομικό σύστημα. Οι επιστολές μεταφέρονταν με αγγελιοφόρους, εμπόρους, μοναχούς ή ναυτικούς, ενώ σε μεγάλα λιμάνια, όπως η Σύρος, η Σμύρνη και η Θεσσαλονίκη, λειτουργούσαν ευρωπαϊκά προξενικά ταχυδρομεία (αυστριακό, γαλλικό, ρωσικό κ.ά.). Οι υπηρεσίες αυτές εξυπηρετούσαν κυρίως τους ξένους εμπόρους και ο ελληνικός πληθυσμός δεν είχε οργανωμένη πρόσβαση σε τακτική αλληλογραφία.

Η ανάγκη για γρήγορη επικοινωνία ήταν έντονη λόγω των συνεχών επιδημιών, πολεμικών συρράξεων και της εμπορικής δραστηριότητας με τις ευρωπαϊκές χώρες. Παράλληλα, η οθωμανική διοίκηση είχε οργανώσει ένα περιορισμένο ταχυδρομικό σύστημα για τη μεταφορά κρατικών εγγράφων, αλλά ήταν αναποτελεσματικό και αργό για τις ανάγκες του ελληνικού πληθυσμού. Οι πρώτες μορφές αλληλογραφίας στον ελληνικό χώρο δείχνουν τη σημασία που δινόταν στην ανταλλαγή πληροφοριών και στην ενίσχυση των εμπορικών και κοινωνικών δεσμών.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ 1821-1831

Η Επανάσταση του 1821 έφερε τη χώρα σε κατάσταση ασταθούς διοίκησης. Η επικοινωνία μεταξύ των διασκορπισμένων επαναστατικών κέντρων ήταν κρίσιμη για τη στρα-

τηγική και τη συνοχή του κινήματος. Τα ταχυδρομεία της εποχής ήταν προσωρινά, με αγγελιοφόρους που μετέφεραν επιστολές με ταχύτητα, αλλά και με σοβαρούς κινδύνους λόγω των πολεμικών συγκρούσεων.

Κατά την περίοδο του Καποδίστρια (1828-1831), γίνεται η πρώτη οργανωμένη προσπάθεια δημιουργίας κεντρικού ταχυδρομείου. Ο Καποδίστριας κατανοούσε τη σημασία της επικοινωνίας για τη συγκρότηση κράτους και θέτει τις βάσεις για την οργάνωση της υπηρεσίας αλληλογραφίας. Σημαντικές ήταν οι προσπάθειες τυποποίησης της διακίνησης επιστολών, η δημιουργία ταχυδρομικών γραφείων σε στρατηγικά σημεία και η σύνδεση της διοίκησης με τα νησιά και την ενδοχώρα.

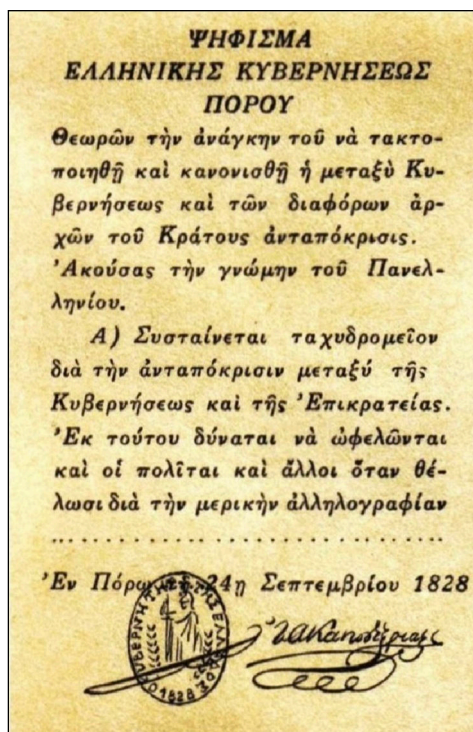
Ο Κυβερνήτης αναγνωρίζοντας τη σημασία ενός οργανωμένου δικτύου, ίδρυσε την Ταχυδρομική Υπηρεσία της Ελλάδας, με έδρα την Αίγινα και με παραρτήματα κεντρικά λιμάνια και πόλεις (Ναύπλιο, Σύρο, Πάτρα). Καθιέρωσε κανονισμούς λειτουργίας, προσδιόρισε τα ταχυδρομικά τέλη και δημιούργησε σταθερά δρομολόγια με ταχυδρόμους πεζούς και έφιππους. Η πρωτοβουλία του αυτή αποτέλεσε το θεμέλιο για της δομές του ελληνικού Ταχυδρομείου.

Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από έντονη αλληλεπίδραση με ευρωπαϊκές χώρες, που προσέφεραν τεχνογνωσία και εξοπλισμό για τη βελτίωση των ταχυδρομικών υπηρεσιών. Παράλληλα, η χρήση αλληλογραφίας από τον στρατό και την κυβέρνηση για τη διανομή επίσημων εγγράφων δημιούργησε τις πρώτες κανονιστικές βάσεις για τα ελληνικά Ταχυδρομεία.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΘΩΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΥ 1833-1862

Μετά την ανεξαρτησία, η ελληνική κυβέρνηση υπό τον Όθωνα ανέλαβε τη δημιουργία ενός επίσημου και κεντρικού ταχυδρομείου. Το 1833 ιδρύεται το Γενικό Ταχυδρομείο στην Αθήνα, το οποίο είχε ως στόχο τη διαχείριση εσωτερικών και διεθνών επιστολών, καθώς και τη δημιουργία σταθερού δικτύου αλληλογραφίας σε όλη τη χώρα.

Στην περίοδο αυτή καθιερώνονται τα πρώτα ταχυδρομικά τέλη, ενώ εισάγονται διαδικασίες για την αποστολή δεμάτων και επιστολών με επίσημο τρόπο. Η οργάνωση των ταχυδρομικών υπηρεσιών επηρεάζεται από ευρωπαϊκά πρότυπα, ενώ παράλληλα δημι-

Στις 24.9.1828 ο Καποδίστριας υπογράφει στον Πόρο Τροικιζιάς ψήφισμα για τη σύσταση Ταχυδρομείου

20 λ. μπλε της Παρισινής έκδοσης της Μεγάλης Κεφαλής του Ερμή (1861)

δρουργούνται τα πρώτα ταχυδρομικά γραφεία σε πόλεις και λιμάνια.

Τη δεκαετία του 1830–1840 άρχισαν να θεσπίζονται τα πρώτα ταχυδρομικά διατάγματα. Το 1836 καθιερώθηκε ο τρόπος υπολογισμού των ταχυδρομικών τελών με βάση το βάρος και την απόσταση.

Η περίοδος 1833-1862 σηματοδοτεί επίσης την αύξηση της συνεργασίας με τα διεθνή ταχυδρομικά δίκτυα, καθιστώντας δυνατή την αποστολή επιστολών σε ευρωπαϊκές πρωτεύουσες.

Το 1860, βάσει του νόμου της 31.5.1860 “περί συστάσεως ιπποσιδηροδρόμων” η Ελληνική Κυβέρνηση εκχώρησε σε Βελγική Εταιρεία την άδεια να εγκαταστήσει ένα δίκτυο ιπποκίνητων τροχιο-

δρόμων στην Αθήνα, το οποίο άρχισε να λειτουργεί τρία χρόνια αργότερα με ιπποκίνητα οχήματα των 12 θέσεων.

Σημαντικό ορόσημο αποτέλεσε το έτος 1861, όταν κυκλοφόρησαν τα πρώτα ελληνικά γραμματόσημα, οι περίφημες “Μεγάλες Κεφαλές του Ερμή”, τα οποία τυπώθηκαν στο Παρίσι και έκαναν την Ελλάδα μέλος της παγκόσμιας φιλοτελικής κοινότητας και ενίσχυσαν το κύρος του Ελληνικού Ταχυδρομείου. Το 1874 η Ελλάδα εντάχθηκε στην Παγκόσμια Ταχυδρομική Ένωση (Universal Postal Union – UPU), υιοθετώντας διεθνή πρότυπα και διευκολύνοντας τις διεθνείς αλληλογραφίες.

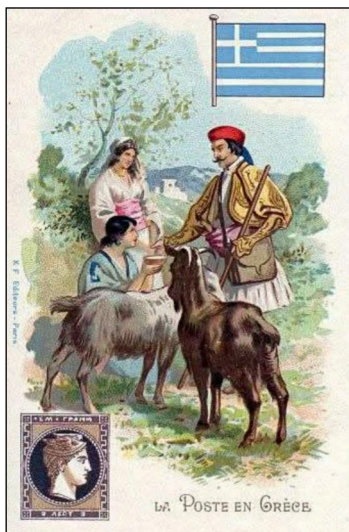
Η εμφάνιση ταχυδρόμου σε πόλεις και χωριά της περιφέρειας θεωρείται κορυφαίο γεγονός και συγκεντρώνει το ενδιαφέρον των πολιτών.

Τα πρώιμα χρόνια λειτουργίας του Ταχυδρομείου, ο ταχυδρόμος φτάνει στον προορισμό του μετά από πολυήμερο και εξαντλητικό ταξίδι, στέκεται στη μέση της πλατείας, ανεβαίνει πάνω σε ένα βαρέλι, διαβάζει τα ονόματα των παραληπτών των επιστολών, αλλά όταν αυτοί δεν εμφανίζονταν οι επιστολές τους καίγονταν παρουσία του κοινού.

Το πρώτο κτήριο του Ταχυδρομείου στην Αθήνα βρισκόταν στη γωνία οδών Κυδαθηναίων και Αγγέλου Γέροντα στην Πλάκα. Αργότερα μεταφέρθηκε σε ένα μικρό κατάστη-

Ταχυδρόμος πάνω σε βαρέλι εκφωνεί τα ονόματα των παραληπτών επιστολών (Αθήνα 1929)

Γαλλική καρτποστάλ με φιγούρα Έλληνα ταχυδρόμου

μα της οδού Ευριπίδου. Το 1888 εγκαταστάθηκε στη γωνία των οδών Λυκαβηττού και Σταδίου. Το 1899 υπογράφηκε σύμβαση για την εγκατάστασή του στο Επιμελητήριο Μελά της Πλατείας Λουδοβίκου (της σημερινής Πλατείας Κοτζιά), όπου και λειτούργησε από το 1900 έως το 1973 και ήταν το Κεντρικό Ταχυδρομείο της Αθήνας. Το κτήριο Μελά είχε κτισθεί το 1874 σε σχέδια του αρχιτέκτονα Ερνέστου Τσίλλερ.

ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΤΩΝ Τ.Τ.Τ.: ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ – ΤΗΛΕΓΡΑΦΕΙΑ – ΤΗΛΕΦΩΝΕΙΑ

Η τεχνολογική πρόοδος του δεύτερου μισού του 19ου αιώνα επέφερε σημαντικές αλλαγές στις υπηρεσίες επικοινωνίας. Η εισαγωγή της τηλεγραφίας και αργότερα της τηλεφωνίας επέτρεψε την άμεση επικοινωνία σε αποστάσεις, κάτι που ήταν αδύνατο με τα παραδοσιακά ταχυδρομεία.

Το 1862 ιδρύεται η υπηρεσία Τ.Τ.Τ. (Ταχυδρομεία – Τηλεγραφεία – Τηλεφωνεία), ενσωματώνοντας όλες τις μορφές επικοινωνίας σε μια κεντρική διοίκηση. Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από τη δημιουργία τηλεγραφικών γραμμών σε όλη την ελληνική επικράτεια, την ανάπτυξη σταθερών τηλεφωνικών δικτύων και τη σύνδεση με τα ευρωπαϊκά συστήματα επικοινωνίας.

Τα Τ.Τ.Τ. συνέβαλαν στην ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης, την ασφάλεια των συναλλαγών και την ταχύτερη διακίνηση πληροφοριών για διοικητικούς και στρατιωτικούς σκοπούς. Παράλληλα, η εκπαίδευση προσωπικού και η εισαγωγή τεχνολογικών καινοτομιών αποτέλεσαν βασικά στοιχεία για τη μακροχρόνια επιτυχία του συστήματος.

ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Στον 20^ο και 21^ο αιώνα, τα ελληνικά Ταχυδρομεία αντιμετώπισαν νέες προκλήσεις, κυρίως λόγω της ψηφιοποίησης και της εξάπλωσης του διαδικτύου. Η παραδοσιακή αλληλογραφία μειώθηκε σημαντικά, αλλά τα ταχυδρομεία προσαρμόστηκαν παρέχοντας ταχυμεταφορές, Υπηρεσίες διανομής (logistics) και ηλεκτρονικές υπηρεσίες.

Η χρήση ηλεκτρονικών συστημάτων ιχνηλάτησης,

Παλαιά καρτποστάλ με το Μέγαρο Μελά, όπου λειτούργησε το Κεντρικό Ταχυδρομείο της Αθήνας από το 1900-1973.

ηλεκτρονικών πληρωμών και διαδικτυακής επικοινωνίας έχει μεταμορφώσει την ταχυδρομική υπηρεσία σε σύγχρονο λειτουργικό φορέα. Σήμερα, τα ελληνικά ταχυδρομεία συνδυάζουν παραδοσιακές υπηρεσίες με τεχνολογικές καινοτομίες, διασφαλίζοντας την καθημερινή εξυπηρέτηση πολιτών και επιχειρήσεων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Η πορεία των ελληνικών ταχυδρομείων είναι στενά συνδεδεμένη με την ιστορική, κοινωνική και τεχνολογική εξέλιξη της χώρας. Από τις πρώτες προεπαναστατικές μορφές επικοινωνίας, μέσω της οργάνωσης κατά την Επανάσταση, μέχρι την ίδρυση του Γενικού Ταχυδρομείου και των Τ.Τ.Τ., η ελληνική Ταχυδρομική Υπηρεσία έχει προσαρμοστεί συνεχώς στις ανάγκες της κοινωνίας και της τεχνολογίας. Σήμερα, συνεχίζει να αποτελεί θεμέλιο για την επικοινωνία και την οικονομική ζωή της Ελλάδας.

Με την εισβολή της ψηφιακής επικοινωνίας, η έννοια της «επιστολής» έχει περιοριστεί σημαντικά. Αντίθετα, οι ταχυμεταφορές (δεμάτων) και οι υπηρεσίες διανομής (logistics) γίνονται ο πυρήνας των ταχυδρομικών δραστηριοτήτων.

Τα ΕΛΤΑ επενδύουν σε σύγχρονα συστήματα αποθήκευσης, τεχνολογίες διαλογής, ψηφιακά «parcels», ηλεκτρονικές εφαρμογές και δυνατότητες παρακολούθησης αποστολών από τον πελάτη.

Το ταχυδρομικό δίκτυο εξακολουθεί να παίζει σημαντικό ρόλο, ιδίως σε απομακρυσμένες και νησιωτικές περιοχές όπου οι εναλλακτικές υποδομές είναι πιο περιορισμένες.

Επιπλέον, τα ΕΛΤΑ παραμένουν δίκτυο εξυπηρέτησης για το κοινό — πληρωμές λογαριασμών, χρηματοοικονομικές συναλλαγές, υπηρεσίες εξυπηρέτησης κοινού, συνεργασίες με δημόσιες υπηρεσίες κ.ά.

**Ποδήλατο που χρησιμοποιούσαν
οι Ταχυδρόμοι**

Σήμερα, η ταχυδρομική υπόσταση πρέπει να εξελιχθεί, να ενσωματώσει ψηφιακές υπηρεσίες, να ανταγωνιστεί δυναμικά, να διατηρήσει την κοινωνική της αποστολή και να υπηρετεί κάθε γωνία της Ελλάδας, όχι βέβαια με την άστοχη τελευταία απόφαση της Διοίκησης των ΕΛΤΑ να μειώσει τα Ταχυδρομικά Γραφεία της Αθήνας και της Περιφέρειας.

**Το πρώτο τροχοταχυδρομείο
στο Κ.Δ.Α. στο Κρυονέρι Αττικής**

Συμπερασματικά η ιστορική πορεία των ταχυδρομείων στην Ελλάδα αποτυπώνει τον συνδυασμό τεχνολογίας, διοίκησης και κοινωνίας. Από την πρωτοβουλία του Καποδίστρια το 1828 μέχρι τις απαιτήσεις της ψηφιακής εποχής, η ταχυδρομική υπηρεσία υπήρξε συνεχώς κρίσιμος πυλώνας επικοινωνίας και κράτους.

Σήμερα, η ταχυδρομική υπόσταση πρέπει να εξελιχθεί, να ενσωματώσει ψηφιακές υπηρεσίες, να ανταγωνιστεί δυναμικά, να διατηρήσει την κοινωνική της αποστολή και να υπηρετεί κάθε γωνία της Ελλάδας, όχι βέβαια με την άστοχη τελευταία απόφαση της Διοίκησης των ΕΛΤΑ να μειώσει τα Ταχυδρομικά Γραφεία της Αθήνας και της Περιφέρειας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Σακελλαρίου, Π. (2005). *Ιστορία των ελληνικών ταχυδρομείων*. Αθήνα, Παπαζήσης.
2. Κοτζιάς, Ν. (1998). *Η ελληνική επικοινωνία και τα ταχυδρομεία από τον Όθωνα έως σήμερα*. Θεσσαλονίκη, University Press.
3. Μπουρνάζος, Α. (2010). *Τα Τ.Τ. στην Ελλάδα: Ταχυδρομεία, Τηλεγραφία, Τηλεφωνία*. Αθήνα, Καστανιώτης.
4. Βαρουξής, Γ. (2012). *Ιστορικά στοιχεία για τα ελληνικά ταχυδρομεία*. Αθήνα, Ιστορικό Αρχείο Ελλάδας.
5. Γεωργίου, Δ. (2015). *Η εξέλιξη της επικοινωνίας στην Ελλάδα*. Αθήνα, Εκδόσεις Παρισιάνου.
6. Ελληνικά Ταχυδρομεία, 150 χρόνια Ελληνικά Ταχυδρομεία 1828-1978, Αθήνα, ΕΛΤΑ, 1978
7. Δημήτριος Σταματόπουλος, *Ιστορία των Ελληνικών Ταχυδρομείων και των Γραμματοσήμων*, Θεσσαλονίκη, 1961.
8. Αριστοτέλης Τζαμαλής, *Ο Ταχυδρόμος του Ελληνικού Κράτους, 1828-1920*, Αθήνα, Ταχυδρομικό Μουσείο, 1985 .

■

ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΕΣ ΣΦΡΑΓΙΔΕΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Από την 1η Σεπτεμβρίου έως την 31η Δεκεμβρίου 2025

110 ΧΡΟΝΙΑ
ΚΥΚΝΟΣ
1915-1925
ΑΘΗΝΑ
24.09.2025

CELEBRATING
80 ΧΡΟΝΙΑ
OF **UNESCO**
ΑΘΗΝΑ
20.11.2025

ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΕΛΠΙΔΑ
1915-1925
ΑΘΗΝΑ
24.11.2025

1925-2025
100 ΧΡΟΝΙΑ
ΟΦΗ
ΗΡΑΚΛΕΙΟ
10.12.2025

Το πολιτιστικό σωματείο της Φιλοτελικής Εταιρείας του Πειραιά (ΦΕΠ)

Προσκαλεί όλους τους **Φιλοτελιστές** που θέλουν να γνωρίσουν την ομορφιά του Φιλοτελισμού και να εξερευνήσουν τον πολιτισμό μέσα από τον κόσμο των γραμματοσήμων, να έλθουν σε μία διαφορετική συντροφιά για να ανταλλάξουν τις φιλοτελικές απόψεις τους κάθε Κυριακή 10 π.μ – 12.30μμ στη **ΦΕΠ** στη λεωφόρο 34ου Συντάγματος Πεζικού και Ευαγγελιστρίας 21 (Market Σκλαβενίτης)

Email: filoteliki.fep@gmail.com.

Τηλ. επικοινωνίας: 698 9849206, 6970803903, 6981108398

Η εκδρομή μας στον Άγιο Πέτρο Αρκαδίας

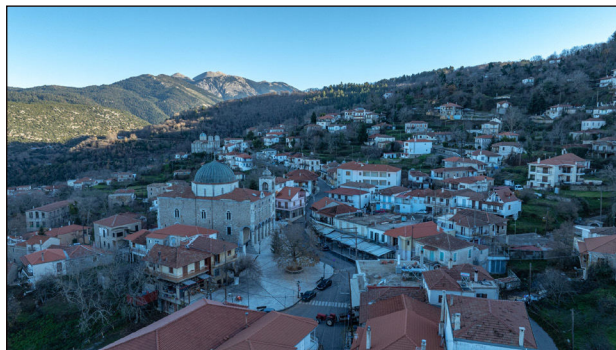
Στις 11 Οκτωβρίου πραγματοποιήθηκε η φθινοπωρινή μας εκδρομή προ τον Άγιο Πέτρο Αρκαδίας. Η πρώτη μας στάση ήταν στην Ιστορική Μονή Λουκούς αφιερωμένη στην Μεταμόρφωση του Σωτήρος. Ένα πρόχειρο ούζο, για άλλους καφές, για άλλους αναψυκτικό στο Παράλιο Άστρος Κυνουρίας ήταν ότι καλλίτερο και στην κατάλληλη ώρα, πριν συνεχίσουμε για την Μονή Μαλεβής αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου.

Ο Άγιος Πέτρος ένα πολύ ωραίο τυπικό Ελληνικό χωριό χωρίς οικοδομικές υπερβολές ήταν ο τελικός μας προορισμός. Περικυκλωμένος από δάση καστανιάς με μια πλατεία στην οποία δεσπόζει η μεγάλη εκκλησία, και περιμετρικά μαγαζιά με τοπικά προϊόντα και αρκετές ταβέρνες.

Τα Κρεατικά, οι χωριάτικες πίτες και το καλό κρασί ήταν ότι περιμέναμε σε ένα ορεινό χωριό με 950 μέτρα υψόμετρο, που άφησε όλους μας κατευχαριστημένους, πριν την επιστροφή μας στην Αθήνα.

Στη Μονή Λουκούς

Άποψη του χωριού Άγιος Πέτρος

Συνάντηση των μελών της Φιλοτελικής Εταιρείας Αργινίου

Την Δευτέρα 3 του Νοέμβρη συναντήθηκαν τα μέλη της Φιλοτελικής Εταιρείας Αργινίου σε αίθουσα του Παπαστρατείου Μεγάρου στο Αργίνιο

Ο πρόεδρος Γιάννης Σκαρμούτσος παρουσίασε μέρος της πολύ εξειδικευμένης συλλογής του με επιστολές πριν την εισβολή των κατοχικών στρατευμάτων στην Ελλάδα το 1940-41, ταχυδρομημένων από και προς την Αιτωλοακαρνανία και με λογοκρίσια της Ελληνική Χωροφυλακής.

Ακολούθησε η παρουσίαση από μέλος του Συλλόγου συλλεκτικών χαρτών της Ελλάδος από το 1802 έως το 1842, εκδόσεων Αγγλίας και Γαλλίας. Ακολούθησαν οι χάρτες του Ρώσου Φιλέλληνα Ιωάννη Πετρώφ που εξέδωσε στα μέσα του 19ου αιώνα τον Άτλαντα της Ελλάδος. Στην συνέχεια απλώθηκαν στο μεγάλο τραπέζι της αίθουσας χάρτες του Αγγλικού Ναυαρχείου εκδόσεων μετά το 1860.

Ήταν ένα πολύ εποικοδομητικό δώρο. - www.feagriniou.gr

Ψηφιακό Γραμματόσημο κ.ά.

● Κατά την διάρκεια της έκθεσης **PHILAKOREA 2025**, που διοργανώθηκε στην Seoul από 17-21 Σεπτεμβρίου 2025, η UPU ανακοίνωσε τη δημιουργία της Ακαδημίας Ψηφιακών Γραμματοσήμων, σηματοδοτώντας μια νέα εποχή για τον φιλοτελισμό.

Πέντε χώρες αποφάσισαν να εκδώσουν από κοινού ένα ψηφιακό γραμματόσημο με κοινό θέμα. Το αξιοσημείωτο της απόφασης τους είναι ότι το κοινό θέμα που επιλέχθηκε, είναι παρμένο από την Ελληνική μυθολογία. Έτσι 6 υπέροχα γραμματόσημα και αντίστοιχα NFT συνδυάζοντας παράδοση και τεχνολογία προσφέρουν μια μοναδική συλλογή με την εγγύηση του blockchain, που απεικονίζουν Ολύμπιους θεούς και θεές, σχεδιασμένα στο Λουξεμβούργο από την Lisa Filzi.

Συγκεκριμένα:

Ολλανδία – **Ερμής**

Πορτογαλία – **Ποσειδώνας**

Βέλγιο – **Αθηνά** (17.000 τεμ.)

Αυστρία – **Δίας** και **Ήρα** (2 X 15.000 τεμ.)

Λουξεμβούργο – **Άρτεμις** (15.000 τεμ.)

Κοινή ημερομηνία κυκλοφορίας η 18η Σεπτεμβρίου 2025.

● Η Γαλλική Ομοσπονδία Φιλοτελικών Συλλόγων (FFAP) δημιούργησε την πρώτη Επιτροπή «Κρυπτογραφικών γραμματοσήμων».

Σκοπός της είναι να συνενώσει τις ενώσεις φιλοτελιστών και συλλεκτών, να αποτελέσει τον σύνδεσμο με τους συνεργάτες τους και να διαχειριστεί τον συνεταιριστικό φιλοτελισμό. Η FFAP συνενώνει σχεδόν 460 φιλοτελικούς συλλόγους συγκεντρωμένους σε 20 περιφερειακές ομάδες και μια ομάδα εξειδικευμένων φιλοτελικών συλλόγων (GAPS), δηλαδή συνολικά περίπου 20.000 μέλη, συμπεριλαμβανομένων 1000 νέων.

BALKANFILA XXI

Προ ολίγων ημερών ανακοινώθηκε η **BALKANFILA XXI**. Θα διεξαχθεί από 29 Απριλίου έως 2 Μαΐου 2026, στο Pernik της Βουλγαρίας. Το Pernik βρίσκεται σε απόσταση περίπου 30 χλμ. νότια της Σόφιας.

Το σύνολο των πλαισίων που θα εκθεθούν θα είναι 500 περιλαμβάνοντας όλες τις Φιλοτελικές τάξεις με εκθέματα 1-3, 5 και 5-8 πλαισίων. Το κόστος ανά πλαίσιο είναι €25 για όλα τα Εκθέματα, με εξαίρεση των εκθεμάτων Φιλοτελικής Φιλολογίας που είναι €15 ανά βιβλίο-έκθεμα.

Εθνικός Αντιπρόσωπος : Χρήστος Γκίκας - <http://balkanfilaxxi.eu/en/index-en.php>

28η Οκτωβρίου

Κατά την διάρκεια του 3μερου εορτασμού της επετείου της 28ης Οκτωβρίου στο Πολεμικό Μουσείο στην Αθήνα, ο Γεν. Γραμματέας της ΦΕΑ, Κώστας Δημησιάνος, ανάρτησε το έκθεμα του για τον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο του 1940. Μέσα σε 20 όψεις παρουσιάστηκαν αναρίθμητα ντοκουμέντα της συγκεκριμένης περιόδου. Επιστολές προς και από το μέτωπο, μονόφυλλα Ελληνικά αλλά και από Ιταλικά λάφυρα, φωτογραφίες αλλά και γελοιογραφίες, έντυπα με στρατιωτικές διαταγές, εφημερίδες κ.ά.. Ακούραστος δεν σταμάτησε ούτε λεπτό να δείχνει τα πιο σπάνια κομμάτια και να εξηγεί στους επισκέπτες την σημασία ενός εκάστου. Φυσικά δέχτηκε τα συγχαρητήρια των επισκεπτών, όλης της φιλοτελικής κοινότητας Αθηνών, όπως και της διοίκησης του Πολεμικού Μουσείου.

Βραβεία της PostEurop 2025

Η PostEurop, διαδέχθηκε την EUROPA CEPT (Ευρωπαϊκή Διάσκεψη Ταχυδρομικών και Τηλεπικοινωνιακών Διοικήσεων) το 1993. Τα γραμματόσημα που κυκλοφόρησαν τα 57 μέλη είχαν κοινό θέμα αλλά κάθε ταχυδρομική διοίκηση μπορούσε να αποφασίσει για τα δικά της σχέδια. Φέτος, το κοινό θέμα ήταν «Εθνικές Αρχαιολογικές Ανακαλύψεις». Οι 3 πρώτοι νικητές εφέτος ήταν η Posten Bring, Νορβηγία (1η θέση), η PostNL, Ολλανδία (2η) και τα Ελληνικά Ταχυδρομεία - ΕΛΤΑ (3η).

Το σχέδιο με την κεφαλή του Μ. Αλεξάνδρου φιλοτέχνησε η Μ. Βαρδοπούλου.

Τα συγχαρητήρια μας.

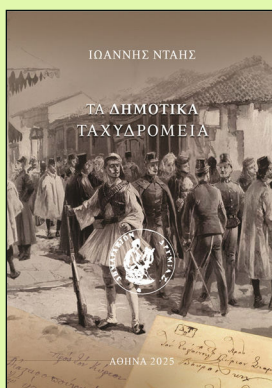

Το εκδοτικό πρόγραμμα των ΕΛΤΑ για το 2026

Με το βλέμμα στο 2026, τα Ελληνικά Ταχυδρομεία παρουσιάζουν με υπερηφάνεια το επερχόμενο εκδοτικό τους πρόγραμμα:

1. 200 Χρόνια από την Έξοδο του Μεσολογγίου (18.2.2026)
2. 100 Χρόνια Ακαδημία Αθηνών (18.3.2026)
3. Μουσεία Σύγχρονης Τέχνης (22.4.2026)
4. EUROPA 2026 - 70 Χρόνια Γραμματόσημα «EUROPA» (8.5.2026)
5. Επέτειοι Γεγονότα (27.5.2026)
6. Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (24.6.2026)
7. EUROMED Παραδοσιακά Ψηφιδωτά (13.7.2026)
8. Θεσσαλονίκη 1926-2026 (23.9.2026)
9. Παιδί & Γραμματόσημο (21.10.2026)
10. Τεχνολογία (18.11.2026)

Μικρά - Μεγάλα Νέα

Το περιμέναμε εδώ και καιρό, καθότι μας το είχε αναγγείλει πριν κάτι μήνες. Πρόκειται για την νέα έκδοση του πλέον πολυγραφότατου στους Έλληνες φιλοτελιστές, Γιάννη Νταή. «**ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ**», με σκληρό εξώφυλλο, έγχρωμο και 580 σελίδες.

Για μια ακόμη χρονιά στις 20-21 Δεκεμβρίου θα πραγματοποιηθεί η πολύ επιτυχημένη συλλεκτική έκθεση στο Ζάππειο μέγαρο, με την συμμετοχή φέτος ακόμη περισσότερων εκθετών. Καλή επιτυχία.

Έρχονται τα Χριστούγεννα. Με σύνθημα «*Ελάτε να γράψετε γράμμα στον Άι-Βασίλη*» ο Δήμος Μυτιλήνης σε συνεργασία με την Φιλοτελική Εταιρεία Λέσβου διοργανώσε Φιλοτελική έκθεση στη Δημοτική Πινακοθήκη από 1 ως 5 Δεκεμβρίου 2025.

Ένα Μπράβο στον ακούραστο πρόεδρο της ΦΕΛ.

Απονομή Βραβείων «ΝΙΚΟΥ ΑΤΖΑΡΙΤΗ»

Την Κυριακή, 14 Δεκεμβρίου 2025, στο εντευκτήριο της ΦΕΑ, πραγματοποιήθηκε η απονομή των βραβείων «Ν. ΑΤΖΑΡΙΤΗ», για τα δύο προηγούμενα έτη.

Σε μια αίθουσα κατάμεστη από φιλοτελιστές προσήλθαν οι προς βράβευση, με μέλη των οικογενειών τους, και πολλούς φίλους.

Στην εισαγωγή της τελετής τον λόγο έλαβε ο Γεν. Γραμματέας, Κων. Δημησιάνος, ο οποίος διάβασε το ιστορικό του βραβείου και αναφέρθηκε στο βιογραφικό του αείμνηστου Νικ. Ατζαρίτη.

Εν συνεχεία ο πρόεδρος Νικ. Ανδρειώτης, κάλεσε πρώτα τον Δημήτρη Σκίνζη, από τα παλαιότερα μέλη της εταιρείας μας και αναφερόμενος στην φιλοτελική του σταδιοδρομία και στο έργο του και σαν πρόεδρος της ΦΕΑ κατά το παρελθόν και σαν συντονιστής στην έκδοση του περιοδικού μας «ΤΟ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ» στην δεύτερη περίοδο έκδοσης του, του απένειμε την τιμητική πλακέτα, του Βραβείου «ΑΤΖΑΡΙΤΗ» για το έτος 2023.

Εν συνεχεία εκλήθη ο Αθανάσιος Σπανός, επίσης από τα παλαιότερα μέλη μας, με σπουδαία γνώση της Μεγάλης Κεφαλής του Ερμή, γνώση την οποία κατέγραψε προσφάτως, στο κυριολεκτικά μνημειώδες έργο του «Ένας Διαφορετικός τρόπος Κατάταξης των Ελληνικών Γραμματοσήμων της Μεγάλης Κεφαλής του Ερμή». Στον Α. Σπανό απενεμήθει το βραβείο «Ν. ΑΤΖΑΡΙΤΗ» για το έτος 2024.

Αμφότεροι αφού ευχαρίστησαν το ΔΣ για την απονομή, καταχειροκροτήθηκαν από τους παρευρισκόμενους. Ακολούθησε μπουφές προσφορά του Α. Σπανού, τον οποίο και ευχαριστούμε.

Φιλοτελικό πένθος

Την Δευτέρα 29 Δεκεμβρίου αποχαιρέτισαμε τον αγαπητό μας συνάδελφο Στέλιο Δουδούμη. Παλαιό μέλος της ΦΕΑ και 2 φορές εκλεγμένο πρόεδρο, την περίοδο 1979-1983. Τον τελευταίο καιρό η ασθένεια του, τον κράτησε μακριά από το εντευκτήριο μας. Στην εξόδιο ακολουθία παρευρέθηκαν ο Πρόεδρος της ΦΕΑ Νικ. Ανδρειώτης, οι Επίτιμοι Πρόεδροι Νικ. Καρδασιλάρης και Κων. Σφήκας όπως και ο τέως Πρόεδρος Αναργ. Γιαννακόπουλος.

Το περιοδικό μας εκφράζει τα θερμά συλλυπητήρια στην οικογένεια του. ■

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Επιμελείται ο Νίκος Ανδρειώτης

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΩΝ

Από την 1η Σεπτεμβρίου 2025 έως την 31η Δεκεμβρίου 2025 τα Ελληνικά Ταχυδρομεία κυκλοφόρησαν τις παρακάτω νέες σειρές γραμματοσήμων. Αναλυτικότερα:

Στις 17/9/2025 κυκλοφόρησε η 7η αναμνηστική σειρά: «ΑΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ» που περιελάμβανε τέσσερα γραμματόσημα. Το πρώτο στρατιωτικό νοσοκομείο της Αθήνας - Κτήριο Weiler (1836, Wilhelm von Weiler) 0.10€ (40.000), Μικρή Πολυκατοικία, οδός Διονυσίου Αεροπαγίτου 17 (1933, Βασίλειος Κουρεμένος) 0,50€ (60.000), Μουσείο Ακρόπολης (2009, Bernard Tschumi Architects) 2,00€ (25.000) και Ιερός Ναός Αγίου Δημητρίου Λουμπαρδιάρη (9ος αιώνας Αναστήλωση Δημήτρης Πικιώνης, 1955) 3.00€ (25.000),

Σχεδίαση - Προσαρμογή: Μαρίνα Λασηθιωτάκη. Τα γραμματόσημα τυπώθηκαν με τη μέθοδο της πολυχρωμίας (offset), σε φύλλα των 20 τεμαχίων.

Εκδόθηκαν επίσης: Φάκελος Πρώτης Ημέρας Κυκλοφορίας (3.000 τεμ.) και Πακέτο Σειράς (Περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα της σειράς) (300 τεμάχια)

Στις 21/9/2025 κυκλοφόρησε η 8η σειρά γραμματοσήμων: «50 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ» που περιελάμβανε πέντε γραμματόσημα. Ελληνική σημαία Β' Εσωτ. 20 gr (20.000), Εύζωνας (ελαιογραφία του Γεώργιου Ροϊλού, 1867 - 1928, Πολεμικό Μουσείο) 0.50€ (20.000), Κολοκοτρώνης προσευχόμενος (ελαιογραφία του Απόστολου Γεραλή, 1886-1983, Πολεμικό Μουσείο) 1,20€ (20.000), Άγνωστοί Ήρω-

ες (ελαιογραφία του Αλέξανδρου Αλεξανδράκη, 1913-1968, Πολεμικό Μουσείο) 1.70€ (20.000) και **Κορινθιακό κράνος του 8ου - 6ου αιώνα π.Χ.** (Πολεμικό Μουσείο) 2.00€ (20.000)

Σχεδίαση - Προσαρμογή: Θεανώ Βενιέρη. Τα γραμματόσημα τυπώθηκαν με τη μέθοδο της πολυχρωμίας (offset), σε φύλλα των 25 τεμαχίων.

Εκδόθηκαν επίσης: Φάκελος Πρώτης Ημέρας Κυκλοφορίας (3.100 τεμάχια), Πακέτο σειράς - 300 τεμάχια και Φύλλο Προσωπικού Γραμματοσήμου (Φύλλο 5 προσωπικών γραμματοσημων Ελληνική Σημαία)

Στις 7/10/2025 κυκλοφόρησε η 9η αναμνηστική σειρά: «**ΟΙΝΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ**» που περιελάμβανε τέσσερα γραμματόσημα. **Μεσόγεια - Σούνιο** 0.50€ (25.000), **Ραψάνη - Όλυμπος** 1,20€ (25.000), **Σάμος** 1,70€ (25.000) και **Ζίτσα - Ήπειρος**, 2.00€ (25.000),

Σχεδίαση - Προσαρμογή: Μυρσίνη Βαρδοπούλου. Τα γραμματόσημα τυπώθηκαν με τη μέθοδο της πολυχρωμίας (offset), σε φύλλα των 25 τεμαχίων.

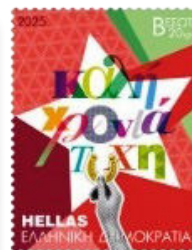
Εκδόθηκαν επίσης: Φάκελος Πρώτης Ημέρας Κυκλοφορίας (3.000 τεμ.) και Πακέτο Σειράς (Περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα της σειράς) (300 τεμάχια)

Στις 5/11/2025 κυκλοφόρησε η 10η αναμνηστική σειρά: «**ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ**» που περιελάμβανε δύο γραμματόσημα. **Καλή Χρονιά Β' Έσωτ.** 20 gr (170.000) και **Εορταστικές Ευχές Α' Έσωτ.** 20 gr (70.000)

Σχεδίαση: Ανθουλα Λύγκα. Τα γραμματόσημα τυπώθηκαν με τη μέθοδο της πολυχρωμίας (offset), σε φύλλα των 25 τεμαχίων.

Εκδόθηκαν επίσης: Φάκελος Πρώτης Ημέρας Κυκλοφορίας (3.000 τεμ.), Αριθμημένο Φυλλαράκι (5.000 τεμ.), Φυλλαράκι 4 Αυτοκόλητων γραμ/μων 1,20€ (15.000 τεμ.), Φυλλαράκι 4 Αυτοκόλητων γραμ/μων 3,00€ (5.000 τεμ.), και Πακέτο Σειράς (Περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα της σειράς) (300 τεμάχια).

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΥΤΟΚΟΛΛΗΤΩΝ & ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΩΝ

Τα Ελληνικά Ταχυδρομεία, κυκλοφόρησαν τα ακόλουθα φιλοτελικά προϊόντα:

- 24 Σεπτεμβρίου - 110 χρόνια της Ελληνικής Εταιρείας Κονσερβών «ΚΥΚΝΟΣ». Σχεδίαση-Προσαρμογή: Ανθούλα Λυγκα. 5.000 τεμ. και Φάκελος ΠΗΚ 750 τεμ. Συνοδεύοταν από Ειδική Αναμνηστική Σφραγίδα.

- 20 Νοεμβρίου - 80 χρόνια απο την ίδρυση της UNESCO. Σχεδίαση-Προσαρμογή: Ελένη Αποστόλου. (5.000 τεμ.) Συνοδεύοταν από Ειδική Αναμνηστική Σφραγίδα.

- 24 Νοεμβρίου, Σύλλογος ΕΛΠΙΔΑ - Μαριάννα Β. Βαρδινογιάννη. Σχεδίαση-Προσαρμογή: Θεανώ Βενιέρη. 5.000 τεμ. και Φάκελος ΠΗΚ 1.000 τεμ. Συνοδεύοταν από Ειδική Αναμνηστική Σφραγίδα.

- 10 Δεκεμβρίου, 1925-2025 100 χρόνια ΟΦΗ. Σχεδίαση-Προσαρμογή: Μαρίνα Λασηθιωτάκη. 5.000 τεμ. και Φάκελος ΠΗΚ 1.000 τεμ. Συνοδεύοταν από Ειδική Αναμνηστική Σφραγίδα.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΩΝ

Τα Κυπριακά Ταχυδρομεία στο διάστημα 1^η Σεπτεμβρίου 2025 έως την 31^η Δεκεμβρίου 2025 κυκλοφόρησαν τις παρακάτω νέες σειρές γραμματοσήμων.

Στις 19 Σεπτεμβρίου 2025 κυκλοφόρησαν την 6^η Σειρά Γραμματοσήμων με τίτλο «**Το περιστέρι της ειρήνης**» η οποία περιελάμβανε ένα γραμματόσημο. Είναι μία κοινή έκδοση 10 χωρών, όπως και του ΟΗΕ. Είναι κεντητό γραμματόσημο κατασκευασμένο στην Αυστρία από την εταιρεία Hämmeler & Vogel.

Κυκλοφόρησε σε 10.000 τεμ.

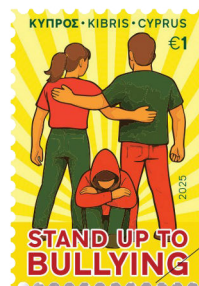

Την ίδια ημερομηνία (19/09/2025) κυκλοφόρησε και η 7^η Σειρά Γραμματοσήμων **Euromed 2025 «Αντισταθείτε στον εκφοβισμό»** η οποία αποτελείται από ένα γραμματόσημο, (1,00€ - 90.000).

Σχέδιο-Καλλιτεχνική Επιμέλεια: Αγγελική Αθανασιάδη.

Εκτύπωση: Λιθογραφία πάνω σε μη υδατογραφημένο χαρτί σε φύλλα των 8 γραμματοσήμων.

Επίσης κυκλοφόρησαν Εικονογραφημένοι φάκελοι ΠΗΚ σε 3.500 τεμ.

Στις 9 Οκτωβρίου κυκλοφόρησε και η 8^η Σειρά Γραμματοσήμων «**Αγώνες Μικρών Κρατών Ευρώπης (ΑΜΚΕ)**» η οποία αποτελείται από τεσσέρα γραμματόσημα.

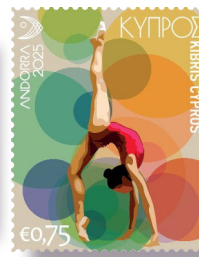
Η διοργάνωση των αγώνων για το 2025 έγινε στην Ανδόρα, και η Κύπρος κατέκτησε την πρώτη θέση.

Πάλη 0,34€ (90.000), **Σκοποβολή** 0,41€ (55.000), **Κρίκοι** 0,64€ (55.000) και **Γυμναστική** 0,75€ (55.000)

Σχέδιο-Καλλιτεχνική Επιμέλεια: Λίζα Πετρίδου Μαλά.

Εκτύπωση: Λιθογραφία πάνω σε μη υδατογραφημένο χαρτί σε φύλλα των 8 γραμματοσήμων.

Επίσης κυκλοφόρησαν Εικονογραφημένοι φάκελοι ΠΗΚ σε 3.500 τεμ.

A. Karamitsos

INTERNATIONAL AUCTIONS

34 Tsimiski Str. • 54623 Thessaloniki • Greece
tel.: +30 2310 264 366 • fax: +30 2310 274 031
email: karamitsos@karamitsos.gr
www.karamitsos.com

Hellas Coins 2022

Two bilingual (Greek & English) full colour volumes
(over 600 pages in total)

Get yours now!

the
Philatelists

γραμματόσημα • νομίσματα • αναλώσιμα

**ΑΓΟΡΕΣ - ΠΩΛΗΣΕΙΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΩΝ - ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ**

Σπήλιος Βανικιώτης

Χαρ. Τρικούπη 6-10

106 79 Αθήνα

τηλ./Fax: 210 3222350, κιν.: 6942 052983

e-mail: info@thephilatelists.gr

www.thephilatelists.net